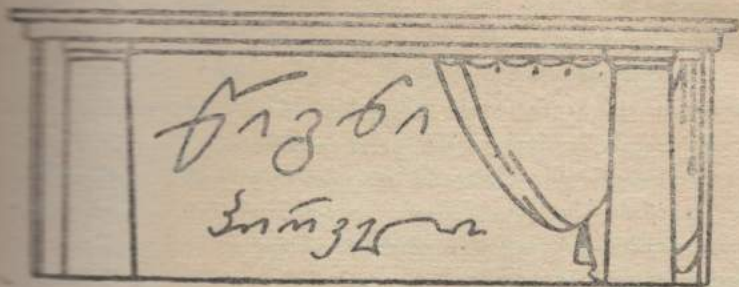

ᠨᠠᠭᠠᠯᠠᠨᠳᠤᠨᠠᠨᠲᠤᠨ

ᠮᠠᠭᠤᠯᠠᠨᠳᠤᠨᠠᠨᠲᠤᠨ

ᠮᠠᠭᠤᠯᠠᠨᠳᠤᠨᠠᠨᠲᠤᠨ

1. აა, მე მიღეტურ ყაიდაზე დაგიწინავ სხვადასხვა არაკნ
და შენს კეთილგანწყობილ სმენას ვაამებ ტკბილი ტიტინით,
მე მოწყალე თვალით დახედავ ნილოსის ლერწმის წვერიან
დაწვრილ ეგვიპტურ პაპირუსს. შენ გაგაოცებს ადამ
იანთა ბედისა და სახეთა გარდაქმნა და იმავე გზით წინან
ვლ მღვთმარეობაში მათი დაბრუნება. ვიწყებ—მაგრამ ვინ
აქნა აგით? — იკითხავ შენ. მოგახსენებ ორიოდ სიტყვით.

ატიკის პიმეტი, ეფირიის ყელი და სპარტის ტენარი, ეს
ხელნიერი ქვეყნები, საუკუნოდ უკვდავყოფილი კიდევ უფრო
ხელნიერი წიგნებით, — იყო ჩვენი მოდგმის ძველი აკვანი.
მე დავუფლავ ატიკურ კილოკავს, ეს იყო ჩემი ბავშვობის
ძარველი მონაპოვარი. ამის შემდეგ მე, უმეცარი კაცი, ლა
ეფიშის სატახტო ქალაქში ჩავედი და დიდი შრომით, უხელ
მღვანელოდ დავძლიე კვირიტების მშობლიური ენა.

ამიტომ პატიებას ვითხოვ, თუ ჩემს უხეშ ენაში შეგ
უძლებათ უცხო და მდაბიური განოთქმები; მაგრამ თვით ეს
კლოკავთა მონაცვლეობა ხომ ამ მოულოდნელი გარდაქმნე
ნის ხელოვნებას შეეფერება, რომლის აღწერაც მე დავაპირე.

ვიწყებთ ბერძნულ არაკს. ყური უგდე, მკითხველო, კმაყოფილი დარჩები.

2. საქმეთა გამო თესალიაში მივდიოდი: დედაჩემი ხომ იქაურია და ჩვენი ოჯახი ამაყობს, რომ სახელგანთქმული პლუტარქეს შთამომავალნი ვართ — მისი ძმისწულის ფილოსოფოსს-სექსტეს მხრიდან. ციცაბო კლდეები, ფერდობები და დაღმართები, ცვარანმიანი ველ-მინდვრები და ნათესი ყანები გადმოვიარე იქაური თეთრი ცხენით; რადგან იგი დამეჭანცა და მეც ჯდომით დავიღალე, მუხლების გასამართავად ძირს ჩამოვხტი. გულმოდგინედ შუბლზე ცხენს ოფლი მოვწმინდე, ყურები წამოვუჭიძე, ლაგამი მოვუშვი და ნელა დავატარებდი, სანამ მისი დაღლილი კუჭი ბუნებრავი და ჩვეულებრივი გზით არ შემსუბუქდა. და, სანამ ის თავდაბრილი გზადაგზა ველად საზრდოს ეძებდა, დავეწიე ჩემ წინ ახლოს მიმავალ ორ მგზავრს. მინდოდა გამეგო, თუ რაზე ლაპარაკობდნენ და სანამ ყურს ვუგდებდი მათ საუბარს, ერთმა მათგანმა გადაიხარხარა და მეორეს უთხრა: — დამეხსენ ემაგ სულელური და უაზრო არაკებით! — მე ახალი ამბების დიდი მოყვარული ვიყავი და, ეს რომ გავიგე, ვუთხარი: — პიროქით, განაგრძე, განაგრძე! ნება მიბოძეთ მეც ჩავერიოთ თქვენს საუბარში: ცნობისმოყვარე არა ვარ, მაგრამ მინდა თუ ყველაფერი არა, რაც შეიძლება მეტი მაინც ვიცოდე. ამასთანავე საამური და თავშესაქცევი ამბავი შეგვიმსუბუქებს ამ ციცაბო აღმართის ავლას-მეთქი.

3. საუბრის დამწყებმა ასე მიპასუხა:

— ეჰ, მთელი ეს ჩმახვა ისეთივე სიმართლეა, როგორც ისა, რომ ვინმემ დაგვიწყოს მტკიცება, თითქოს მაგიურ ჩურჩულს შეეძლოს განოიწვიოს სწრაფი მდინარეების უკუდინება, ზღვის გარინდება, ქარის სუნთქვის შეწყვეტა. მზის შეჩერება, მთვარის ქაფით დაფარვა, ვარსკვლავების მოწყვეტა, დღის განდევნა და ღამის გაგრძელება.

მაშინ მე უფრო დაბეჯითებით ვუთხარი:

— გეთაყვა, შენ, რომელმაც დაიწყე თხრობა, განაგრძე, თუ არ გეზარება და არ მოგბეზრდა. — შემდეგ მეორეს მივმართე: — შენ კი, ყურები დაგიხშავს და ვაჭიუტებული უარყოფ მას, რაც შეიძლება სრული ჭეშმარიტება იყოს. ჰერკულ-

ლეს გეფიცები, წარმოდგენაც კი არა გაქვს, რომ მხოლოდ წინასწარ შექმნილ აზრს შეუძლია სიყალბედ ჩაგვათვლევინოს ის, რაც სმენისათვის ახალია, ან მხედველობისათვის უჩვეულოა, ან რაც ჩვენს გავებას აღმატება; უფრო ყურადღებით რომ დააკვირდე, დაინახავ, ყველაფერი ეს არათუ ადვილად წარმოსადგენია, არამედ იოლი შესასრულებელიც შეთქი.

4. გუშინ სალამოს მე და ჩემი ამხანაგი ხაჭაპურის ჭამაში შევივიხიბრეთ ერთმანეთს. მე ჩვეულებრივზე უფრო დიდი ლუკმის გადაყლაპვა მოვიხდომე. უცებ ერთი რბილი და წებოვანი ლუკმა ყელზე დამადგა, სუნთქვა ისე შემეკრა, კინალამ დავიხრჩვი. ამას წინათ კი ათენში, ჭრელ სტოასთან⁸, ჩემი თვალით დავინახე, როგორ ყლაპავდა წვერით მხედრის უშველებელ ბასრ მახვილს ოინბაზი. შემდეგ მანვე რამდენიმე გროშისათვის შიგ ნაწლავებში გაიყარა მონადირის შუბის წვერი. და აი, ოინბაზის ყელიდან ამოჩრილი შებრუნებული შუბის რკინით შეჭვილი ტარზე შეხტა ერთი სანდომიანი ყმაწვილი და ყველა იქ დამსწრეთა გასაკვირვებლად კლაკნით აცეკვდა, თითქოს უძვლო და უძარღვო ყოფილიყოს. ასე გეგონებოდათ, ყველაფერი ეს მკურნალობის ღვთაების ნახევრად ტოტემწაჭრილი კორძებიანი კვერთხია, რომელსაც ნაყოფიერების გველი სატრფიალოდ გარს შემოტმასნიაო. მაგრამ კმარა! დაამთავრე, გეთაყვა, დაწყებული ამბავი. მე ორივეს მაგივრად დაგიჭერებ და პირველსავე სასტუმროში საუზმით გაგიმასპინძლები: აი, როგორი ჯილდო მოგელის.

5. მან კი მომიგო:

— დანაპირები სამართლიანია და კარგი, მაგრამ მე მომიხდება ჩემი ამბის თავიდან დაწყება. უწინარეს შემოგფიცავ მზეს, ამ ყოველისმხილველ ღვთაებას, რომ ჩემი ნაამბობი სწორია და საწმენო. თქვენ კი ორივეს ყოველგვარი ეჭვი გაგეფანტებათ, როგორც კი მიაღწევთ თესალიის უახლოეს ქალაქს: იქ ეს ამბავი ყველამ იცის, რადგან ის მთელა ხალხის თვალწინ მოხდა. მაგრამ ჭერ გაიგეთ, ვინა ვარ და სადაური. მე არისტომენე მქვია, წარმოშობით ეგინელი ვარ. ახლა ისიც მოისმინეთ, თუ როგორ ვმოულობ ლუკმაპურს. სხვადასხვა მიმართულებით მიმოვდივარ თესალიაში, ეტო-

დიასა და ბეოტიაში. თან დამაქვს თაფლი, ყველი ან სხვა
ჩაიმე საქონელი მიკიტნებისათვის. როგორც კი გავიგე, თე-
სალიის ერთ-ერთ უდიდეს ქალაქ ჰიპატაში ჩინებული გემონ
ქეინტი ყველი ძალზე იაფად იყიდებოდაო, მაშინვე გავეშუ-
ჭე იქითყენ. ვაპირებდი, ბითუმად შემესყიდა იგი. მაგრამ,
როგორც ეს ხშირად ხდება, მარცხიან ფეხზე გავემგზავრე და
მოგების იმედი გამიცრუვდა. წინაღობით მთლიანად შეესყიდა
ბითუმად მოვაჭრე ლუპუსს. ტყუილუბრალოდ სირბილით
დაქანცულმა სადამო ჟამს აბანოში წასვლა დავაპირე.

6. უცებ ჩემი ამხანაგი სოკრატე დავინახე! ზის მიწაზე და
ძველთაძველი წამოსასხამი სხეულს ძლივსდა უფარავს; სულ
გამოცვლილა. საცოდავად გამხდარა, გაფითრებულა და
დამსგავსებია ბედისაგან დევნილებს, გზაჯვარედინზე მოწყა-
ლებას რომ თხოულობენ. თუმცა მას კარგად ვიცნობდი და
კარგი მეგობრებიც ვიყავით, მაგრამ მისმა გარეგნობამ დამა-
წყვა, მივუახლოვდი.

— სოკრატე! — მივმართე მას, — რა დავემართა? რას
კვავხარ? ასე რამ დავასაწყლა? შინ კი დიდი ხანია გამოგი-
ტირეს, როგორც გარდაცვლილი. შენს ბავშვებს პროვინციის
უმალესი სასამართლოს ბრძანებით მეურვეები დაუნიშნეს;
შენმა ცოლმა ღირსეულად გიგლოვა; საშინლად დაუშნოვდა
ვაუთავებელი დარდისა და მწუხარებისაგან, ცრემლმა კინა-
ჟამ თვალები დაუვსო და ახლა მშობლები აიძულებენ გაუ-
ხედურებული ოჯახი ახალი ქორწინებით გაამხიარულოს.
შენ კი უცბად აქ გაჩნდი, ჩვენდა სამარცხვინოდ, საიქიოდა
მისულა.

— არისტომენე! — მიპასუხა მან, — შენ არ იცნობ ბედის
ჩაკვრულ თამაშს, მის მერყევ წყალობას და უკუღმა ტრიალს.
ამ სიტყვებით მან სირცხვილისაგან აღრევე აღან-
ჭული საზე დაკონკილ-დაკერებული წამოსასხამით დაიფარა,
ასე რომ, დანარჩენი სხეული ჭიბიდან მამაკაცობის ნიშნეუ-
ლობამდე გაუშიშვლდა. ველარ გავუძელი ამ საცოდავ სანა-
ხობას, ხელი გავუწოდე და წამოვაყენე.

7. მაგრამ მან წინანდებურად სახედაფარულმა მითხრა:—
აღროვე, აღროვე ბედს ბოლომდე დატკბეს იმ ნადავლით,
რომელიც თვითონ მოიპოვა.

ვაიმულე ჩემთან წამოსულიყო. გავიხადე ერთი ტანსაც-
ხელი (ორი მეცვა) და დაუყოვნებლივ ჩავაცვი, უფრო სწო-
რად რომ ვთქვა, დავუფარე სიშიშველე და აბანოში წავიყვანე.
იმ სელსაცხებელი და დასახელი წამლები თვითონ გავუშ-
ხადე, სქლად დადებული ჭუჭყი გულმოდგინედ მოვაშორე,
კარგად დავბანე და თვითონ დაღლილი დაქანცულს მხარში
ამოვუდებქი, ჩემთან წავიყვანე, ლოგინში გავათბე, საჭმლით
კაამე, სასმელით მოვალონიერე და ამბებით შევიქციე.

უკვე ლაპარაკი და ხუმრობა მოიწადინა. უკვე გაისმა ჯერ
კიდევ გაუბედავად მოსწრებული, ბილწი სიტყვები, მაგრამ
შეცბე გულის სიღრმიდან საშინელი ოხვრა აღმოხდა და
სარკვენა ხელი გამეტებით შუბლზე შემოიკრა:

— ვაი, უბედურო ჩემო თავო! — წამოიძახა მან, — რო-
გორ გინსაცდელში ჩავვარდი იმ სახელგანთქმული გლადია-
ტორების სანახაობით გატაცებული! როგორც კარგად მო-
გესხნება, მაკედონიაში სავაჭრო საქმისათვის ჩავედი, იქ
ცხრა თვეს დაეყავი და უკან კარგი მოგებით ვბრუნდებოდი.
ფარისამდე მისვლას ცოტაღა მიკლდა (გზადაგზა მინდოდა
სანახაობებს დაესწრებოდი), როცა უკაცრიელ, ღრმა ხეობა-
ში თავს დამესხნენ ბოროტი ავაზაკები. თუმცა სულით ხორ-
ცამდე გამცალეს, მაგრამ მაინც ცოცხალი გადავრჩი. ასე სა-
შინლად ვალარიბებულმა შევუხვიე ერთ მიკიტან ქალთან,
ქეროვსთან; მართალია, ხნიერი იყო, მაგრამ ჯერ კიდევ შეტ-
ხენოდა სინატიფე. ვუამბე: რისთვის ვმოგზაურობდი ასე დიდ-
ხანს, როგორი შიში და უბედურება დამატყდა თავს დაბრუ-
ნებისას და როგორ შეუბრალებლად გამძარცვეს. მან მეტის-
შეტი გულუხვობა გამოიჩინა, მუქთად გამიმასპინძლდა მშვე-
ნიერი ვახშმით და მალე ავხორციობით აღზენებულმა თავის
სარეცელზე მიმიპატიჟა. ეს იქცა ჩემი უბედურების სათა-
ველ, რადგან მასთან მხოლოდ ერთი ღამის გათევვის გამო
უკვე აღარ შემიძლია ამ სენს თავი დავალწიო. ყველაფერს
მას ჩავაყარე: ძონძებიც, რომელიც კეთილმა ავაზაკებმა
მხრებზე დამიტოვეს, გროშებიც, რომელსაც, სანამ ძალ-
ღონე შემწევდა, ტვირთის ზიდვით ვმოულობდი, — ვიდრე ამ
კეთილმა ქალმა და ავმა ბედმა არ მიმიყვანეს ასეთ მდგომა-
რეობამდე, რომელშიაც შენ მხედავ.

8. — ჰოდა, — ვეუბნები მას, — შენ ეს სავსებით დაგმსახურებია, კიდევ მეტის ღირსიცა ხარ, რადგან ავხორცული ალერსი და ნათრევი მეძავი შენს შვილებსა და კერას ამჯობინე.

მაგრამ მან საშინელებისაგან თავზარდაცემულმა საჩვენებელი თითი პირთან მიიტანა და მითხრა:

— გაჩუმდი, გაჩუმდი! — მიმოიხედა, ხომ არავინ გვისმენსო, — ერიდე, — მეუბნება, — გრძნეულ ქალს. ენაქარტლობამ ფათერაკი რამ არ შეგამთხვიოს.

— კიდევ რას იტყვი; — ვეუბნები, — მაინც რა ქალია ეს მბრძანებელი და სამიკიტნოს დედოფალი?

— გრძნეული და ჯადოქარი, — მითხრა მან: — შეუძლია ცა დაამხოს, დედამიწა ზე ჩამოჰკიდოს, მდინარეები გააქვას, მთები დააღნოს, მიცვალებულები საფლავიდან ამოიყვანოს, ღმერთები ძირს ჩამოიყვანოს, ვარსკვლავები ჩააქროს, თვით ჯოჯოხეთის უკუნი გაანათოს!

— გეყოფა ერთი შენც, — ვეუბნები მას, — ჩამოუშვი ტრაგიკული ფარდა და დაეცე თეატრალური თეჯირი, ილაპარაკე უბრალოდ.

— გინდა ვაიგო მისი ერთი, ორი ან უთვალავი ოინი? — მეკითხება ის, — მას შეუძლია თავისი თავი შეაყვაროს არათუ ამ ქვეყნის, არამედ ინდოეთისა და ორივე ეთიოპიის მცხოვრებლებს და თვით ანტიქტონებსაც¹ კი. ეს მისთვის სულ იოლი საქმეა, ბავშვური სათამაშოა. მაგრამ მოისმინე, რა ჩაიდინა მან მრავალთა თვალწინ.

9. თავისი საყვარელი, რომელმაც გაბედა სხვა ქალის შეყვარება, მან ერთადერთი სიტყვის წარმოთქმით თავზად აქცია, რადგან ეს ნადირი ტყვედ ჩავარდნის საშიშროების დროს სასქესო ორგანოებს მოიცილებს და ასე აღწევს თავს მდეურებს; ქალს იმედი ჰქონდა, რომ მის მოღალატესაც ამის მსგავსი რამ დაემართებოდა. ერთი მეზობელი მიკიტანი, მასადაამე, თავისი კონკურენტი, ბაყყად აქცია და ახლა ეს მოხუცი, ღვინის კასრში მცურავი, ჩახლეჩილი, თავაზიანდ ყიყინით მთხლედან ეპატიყება ძველ მუშტრებს. ერთი მოსამართლე, რომელმაც ამ ქალის საწინააღმდეგოდ ხმა აიმაღლა, ცხვრად აქცია და ახლა ცხვრისებრ არჩევს საქ-

მეებს. კიდევ: მისი ერთ-ერთი საყვარლის ცოლმა, რომელიც ორსულად იყო, იგი ცუდად მოიხსენია. ქალმა მას მუდმივი ორსულობა მიუსაჯა, საშო დაუხშო და ნაყოფი შეუჩერა. უკვე რვა წელია, რაც ეს საცოდავი ისეა მუცლით დამძიმებული, თითქოს სპილო უნდა შობოსო.

10. ამ უკანასკნელმა ბოროტებამ და იმ სიავემ, რომელიც მან ბევრს მიაყენა, ბოლოს საერთო აღშფოთება გამოიწვია. ერთ მშვენიერ დღეს გადაწყვიტეს, სასტიკად ეძიათ შური და ქვით ჩაექოლათ იგი, მაგრამ ეს განსაცდელი მან ჯადოქრობით თავიდან აიცილა. როგორც ავადხსენებულმა მედემამ გამოსთხოვა კრეონტს ერთი დღის ვადა და მთელი მისი ოჯახი, მისი ასული, თვით მოხუციც დაწვა გვირგვინიდან ამოსული ცეცხლის ალით, აგრეთვე ამ ქალმაც ორმოს თავზე შეასრულა დაკრძალვის წესები (როგორც თვითონ მიიმბო ამას წინათ სიმთვრალეში) და ღმერთებზე საიდუმლო ძალდატანების საშუალებით ყველა მცხოვრები თავიანთ საკუთარ სახლებში ჩაკეტა, ისე რომ ორი დღის განმავლობაში ვერ შეძლეს ვერც საკეტების მოხსნა, ვერც კარის ჩამტკრევა, ვერც თვით კედლების გამობურღვა, ვიდრე ბოლოს არ მოილაპარაკეს და ერთხმად არ შეღალადეს, წმინდათა წმინდად არ შეპყვიცეს ამ ქალს, რომ არათუ ხელს გამოიღებდნეს მის მიმართ, არამედ დაეხმარებოდნენ კიდევ, თუკი ვინმე მის საწინააღმდეგოს განიზრახავდა. ამ აღთქმაზე მოილო მოწყალება და მთელი ქალაქი გაანათავისუფლა. რაც შეეხება მთელი ამ გეგმის მეთაურს, ქალმა იგი უკუნეთ ღამეში, როგორც იყო ჩაკეტილი მთელი თავისი სახლით, ესე იგი, კედლებით, მთელი საძირკვლით, გადაიტანა ასი ვერსის მანძილზე უწყლო, ციკაბო მთის მწვერვალზე მდგარ ქალაქში. და რადგან მჭიდროდ ჩამწყრივებული სახლების გამო ახლად ჩამოსულისათვის ადგილი აღარ იყო, ქალაქის კარიბჭის წინ დაავდო ჯადოქარმა ეს სახლი და იქაურობას გაეცალა.

11. — საოცარსა და საშინელ ამბებს მიყვები, ჩემო სოკრატე, — ვუთხარი მე. — ბოლოს და ბოლოს ძალზე შემაშფოთე, შემაშინე კიდევ. ახლა დაექვებას კი აღარ განვიცდი, არამედ თითქოს დანის ჩაცემას; ვაითუ იმ ბებრუხანამ რომელიმე ღვთაების დახმარებით ჩვენი ლაპარაკი გაიგონოს. საჩ-

ქაროდ დავწვეთ და დავიძინოთ, დავისვენოთ და, სანამ ინათებდეს აქედან შორს გადავიკარგოთ!

ასე ველაპარაკებოდი და ვამშვიდებდი. ამასობაში ჩემს კეთილ სოკრატეს ჩაეძინა და, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, ხვრინავდა, იგი დაღლილიყო, ამასთანავე, მოჰკიდებოდა ღვინოც, რომელსაც უკვე გადასჩვეოდა. მე ჩავკეტე ოთახი, მოვსინჯე ურდულები, ლოგინი მჭიდროდ მივადგი კარს, და თა ჩამეხერგა, და ზედ დავწექი. ჯერ შიშით დიდხანს ამ დამეძინა, მერე, შუალამისას, თვალები ცოტა მივლულე.

ის იყო ჩამეძინა, რომ საშინელი ხმაურით (ვერც კი იფიქრებდით, ავაზაკები ხმაურობენო) კარი გაიღო, უფრო სწორად — შემოიშტვრა და ანჯამებიდან ჩამოვარდა. მოკლე და კოჭლფეხიანი დამბალი საწოლი ასეთი ძლიერი მოწოლით წაიქცა, მე იატაკზე გადმოვგორდი და საწოლქვეშ მოვყევი.

12. მივხვდი, რომ ზოგიერთ შთაბეჭდილებას ბუნებრივად მოჰყვება ხოლმე საწინააღმდეგო შედეგები. როგორც ხშირად სიხარულისაგან ცრემლი გვდის ხოლმე, აგრეთვე მე არისტომენედან კუდგადაქცეულმა, ასეთ გაჭირებაში სიცოლისაგან თავი ვეღარ შევიკავე. სანამ სიბინძურეში ვგორავდი და ლოგინს ამოფარებული ჩუმაღ ვუთვალთვალე, რა მოხდებოდა, დავინახე ორი ხანში შესული ქალი. ერთს ანთებული ლამპარი მოჰქონდა, მეორეს — ღრუბელი და შიშველი მახვილი. ისინი დადგნენ ტკბილად მძინარე სოკრატეს ახლოს. მახვილიანმა დაიწყო:

— აი, დამ პანთია, ეს არის ჩემი ძვირფასი ენდიმიონი, აი ჩემი კატუნი, ჩემი ახალგაზრდობის დღეებითა და დამეგებით რომ სტკებოდა. აი ის, ვისაც ჩემი სიყვარული სძაგდა და არა მარტო ცილისწამებით მცხებდა ჩირქს, არამედ გაქცევაც კი განიზრახა. მე კი, მაშასადამე, როგორც ცბიერა ულიქსეს მიერ მიტოვებულმა კალიფსომ, საუკუნო ხიმატოვე უნდა ვიგლოვო.

შემდეგ მარჯვენა ხელი გაიშვირა და თავის პანთიას ჩემზე პოუთითა და განაგრძო:

— ხოლო ეს მისი კეთილი მრჩეველი არისტომენეა, გაქცევის მეთაური, ახლა რომ ცოცხალ-მკვდარდ იატაკზე აგდია ლოგინქვეშ, უყურებს ყველაფერს და ფიქრობს, ჩემ-

თვის მოყენებული შეურაცხყოფისათვის დაუსჯელი დარჩება! მაგრამ ამისთვის მე ვიზრუნებ. სულ მალე, ანა! ახლავ და თითქმის ამავე წუთს დაისჯება იგი გუშინდელი ყბვდობისა და დღევანდელი ცნობისმოყვარეობისათვის!

13. გავიგონე თუ არა ეს, მე უბედურს ცივმა ოფლმა დაძასხა და მთელი შიგნეულობა ისე შემერყა, რომ თვით ლოგინიც კი ასეთი ძლიერი ბიძგებისაგან ჩემს ზურგზე კანკაღით აცეკვდა. კეთილი პანთია კი ამბობს:

— დაო, მოდი ჯერ დავფლითოთ ესენი, როგორც ბაქქელმა ქალებმა იცაან, ან შევბორკოთ და დავასაჭურისოთ. ამაზე მეროემ (მე გამოვიცანი მისი სახელი, რადგან ახსწორედ სოკრატეს აღწერილს ჰგავდა) უპასუხა:

— არა, ეს ცოცხალი დავტოვოთ, რათა ამ საცოდავიცხედარს ერთი მუჭა მიწის მიმყრელი ვინმე დარჩეს.

მან მარჯვნივ მოაბრუნა სოკრატეს თავი, ყელის მარცხენა მხარეს მახვილი ვადამდე ჩასცა და გადმონთხეული სისხლს ისე გულმოდგინედ ჩაასხა ჭრილობასთან მიტანილ პატარა ტიკში, რომ არც ერთი წვეთიც არსად გამოჩენილიყო. ეს ჩემი თვალთ დავინახე. ამასთანავე (მსხვერპლის შეწირვისთვის რომ არაფერი დაეკლოთ) კეთილმა მეროემ ღრმად ჩაუყო მარჯვენა ხელი შიგნეულობამდე ზემოაღნიშნულ ჭრილობაში, იფათურა იქ და ჩემი უბედური ამხანაგის გული ამოიღო. მისი ყელი მახვილმა გააპო, რაღაც ბგერა, ან უკეთ რომ ფთქვათ, გაურკვეველი ხროტინი აღმოხდა და სული განუტევა. პანთიამ ამ გახსნილი ჭრილობის განიერ ადგილას ღრუბელი ჩასტენა და წარმოთქვა:

— აბა, შენ, ზღვაში დაბადებულო ღრუბელო, გეშინოდეს მდინარეზე გადასვლისა!

ამის შემდეგ გამოსწიეს ლოგინი, სახეზე გადმომეფაფრნენ და მანამდე შარდეს, სანამ სულ არ გამწუწუნეს მყრალა შარდით.

14. გავიდნენ თუ არა ოთახიდან, კარმა კვლავ წინანდელა ძღვომარეობა მიიღო, თითქოს არაფერი მომხდარიყო. ანჯამები ძველებურად ჩაჯდა, ურდულეებმა და საკეტებმა თავიანთი ადგილი დაიჭირეს. მე კი, როგორც ვიყავი, იმგვარად დავრჩი იატაკზე გაშხლართული, სუნთქვაშეკრული, შიშვე-

ღი, გაყინული, შარდით გაწუწული, თითქოს დედის მუცლიდან ახლად შობილი, ან, უკეთ რომ ვთქვა, ნახევრად მკვლარი, რომელმაც თავისი თავი მოინელა, როგორც ნაბოლარამ, ან იმ ბოროტმოქმედს ვგავდი, რომლისთვისაც უკვე მზადაა სახრჩობელა.

— ნეტავი რა მომელის, როცა დილით ამ დაკლულს ნახავენ? — წარმოვთქვი მე. — კი ვიტყვი სიმართლეს, მაგრამ ჩემს სიტყვებს ვინ დაიჯერებს? ასე მეტყვიან: საშველად მაინც უნდა დაგეძახა. თუ ჯან-ლონით საესე მამაკაცს დელაკაცის გამკლავება არ შეგეძლოო. შენ თვალწინ კაცს კლავენ და შენ კი სდუმხარ! რატომ შენც არ დაიღუბე ასეთი თავდასხმის დროს? მძვინვარე სისასტიკემ რად შეიბრალა ბოროტმოქმედების მოწმე და მამუზლარი? თუმცა შენ სიკვდილს დაუძვერი, მაგრამ ახლა ამხანაგს შეუერთდებიო.

თავში სულ ასეთი აზრი მიტრიალებდა. განთიადი კი თანდათან ახლოვდებოდა. ვამჯობინე, გათენებამდე ჩუმად გავპარულიყავი და როგორმე გზა გამეკვლია. ავიღე ჩემი ხალთა, გასაღები ჭუჭრუტანაში მოვარგე, ვცდილობდი ურდულის გადაწევას, მაგრამ ამ კეთილმა და ერთგულმა კარმა, ღამით რომ თავისით იღებოდა, მხოლოდ გასაღებით დიდი წვალებისა და დავიდარაბის შემდეგ გამიხსნა გზა.

15. დავიყვირე:

— ეი, მანდ რომელი ხარ? გამიღე ეზოს კარი: მინდა გათენებამდე გავიღე.

მეკარე, ამ ეზოს ჭიშკრის უკან მიწაზე რომ ეძინა, ძილმღვიძარე მეუბნება:

— ნუთუ არ იცი, რომ გზაზე სიარული ავაზაკების გამო სახიფათოა? როგორ ბედავ ამ ღამით მგზავრობას? თუ იმგვარი ცოდვა გაწევს, რომ სიკვდილი გწაღია, ჩვენ თავების ნაცვლად გოგრა როდი გვაბია, რომ შენი გულისთვის დავიხოცოთ!

ვეუბნები:

— დიდი ხანი არ არის გათენებამდე. მერედა რა შეუძლიათ წაართვან ავაზაკებმა ამგვარ ღატაკ მგზავრობას? შე ბრიყვო, განა არ იცი, რომ შიშველის გახდას ათი ვაჟკაციც ვერ შეძლებს?

ამაზე იგი, ძილად მიგდებული, მხარს იცვლის და ლულ-
ლულით მეუბნება:

— მე რა ვიცი, შეიძლება დაკალი შენი ამხანაგი, რომელ-
თანაც ერთად გუშინ ღამის გასათევად მოხვედი, და გაქცე-
ვით გინდა თავს უშველო? ამ სიტყვებზე (ღღესაც მახსოვს)
მომეჩვენა, თითქოს დედამიწამ პირი მიყო და მშვიერი ქოფა-
კი ცერბერი ჩემს გასაგლეჯად მოემზადა. მაშინ მივხვდი, რომ
კეთილმა მეროემ სიბრალულის გამო კი არ შემიწყალა და
დამტოვა დაუკლავი, არამედ მისმა სიმკაცრემ ჯვარზე საცმე-
ლად შეანახვინა ჩემი თავი.

16. ისევ ოთახში დაებრუნდი და ვფიქრობდი, რით უნდა
მომეკლა თავი. ვინაიდან ბედმა სხვა არავითარი სასიკვდილო
საშუალება არ მარგუნა, გარდა ჩემი ერთადერთი პატარა
საწოლისა, დავიწყე:

— ჩემო პაწაწა, პაწაწა, საყვარელო ლოგინო, შენ ჩემ-
თან ერთად ამდენი უბედურება გადაგიტანია, შენ ნამდვი-
ლად იცი, რა მოხდა წუხელ, ჩემი უდანაშაულობის მოწმედ
შემიძლია სასამართლოში მხოლოდ შენ დავასახელო. ქვესკ-
ნელისაკენ მიმავალს გზა შემიმსუბუქე!

ვთქვი ეს და შემოვვლიჯე მასზე გადაჭიმული თოკი,
ავისროლე და მივაბაგრე იგი ფანჯრის თავთან წამოწეულ
ღირეს, თოკს მეორე ბოლოში მაგარი მარყუჟი გავუკეთე,
საწოლზე ავედი, წამოვიწიე და თავი შიგ გავყავი. მაგრამ,
როცა საყრდენ წერტილს ფეხი გავკარი, რათა ტანის სიმძი-
მით მარყუჟი თვით შემომჭეროდა კისერზე და ჩემი სუნთქვა
მოესპო, ისედაც დამბალი და ძველი თოკი უეცრად გაწყდა,
ზევიდან დავეშვი, ჩემს ახლო მწოლარე სოკრატეს თავზე
დავეცი და მასთან ერთად მიწაზე გავგორდი.

17. სწორედ ამ დროს მეკარე შემოვარდა და რაც შეეძ-
ლო შემომჟვირა:

— აბა, სადა ხარ? შუაღამისას აიხირე წასვლა, ახლა კი
გახვეულხარ და ხვრინავ?

მაშინ ჩვენი დაცემისა თუ საშინელი ყვირილისგან გა-
მოღვიძებული სოკრატე ჩემზე უმალ წამოხტა და წარმოთ-
ქვა:

— ტყუილად კი არ ეჯავრებათ მდგმურებს ეს მიკიტნები.

ეს არამზადა, ალბათ, საქურდლად შემოძვრა აქ და ღრმად ჩაძინებული თავისი ღრიალით გამომაღვიძა.

მოულოდნელი ბედნიერებისგან გახარებული ხალისიანად და ფხიზლად წამოეხტი.

— აი, ერთგულო მეკარვე, ჩემი ამხანაგი, ჩემი მამა და ძმა. შენ კი სიმთვრალეში ლაყბობდი, თითქოს ღამით მოვკალი!

ამ სიტყვებით სოკრატეს გადავებზე და კოცნა დაეუწყე. მაგრამ როგორც კი იგრძნო საზიზღარი სუნი სითხისა, რომლითაც იმ ჯადოქრებმა გამწუწეს, ძალით მომიშორა.

— იქით მომშორდი, — მითხრა მან, — ფეხისადგილის სუნი გიდის!

და დაყვავებით დამიწყო ამ სუნის მიზეზის გამოკითხვა. მე უბედური სახელდახელოდ მოგონილი ოხუნჯობით ვცდილობდი მისი ყურადღება სხვა საგნებზე გადამეტანა, ხელი მოვხვე და ვუთხარი:

— აბა, წავედით! ჯობს გზას ამ დილის სიგრილეში დავადგეთ. — მერე ავიღე ჩემი ხალთა, მიკიტანს ღამის გასათევი ფული გადავუხადეთ და წავედით.

18. კარგა ხანს ვიარეთ, ამომავალმა მზემ უკვე ყველაფერი გაანათა. ყურადღებითა და ცნობისმოყვარეობით ვაკვირდები ჩემი ამხანაგის კისერს იმ ადგილას, სადაც, როგორც დავინახე, მახვილი ჩასცეს. ვიფიქრე: გამოჩერჩეტებულო, ისე როგორ დაითვერი, რომ ასეთი რამ მოგელანდა? აი, სოკრატე მთელია, ცოცხალი და უვნებელი. სად არის კრილობა? სად არის ღრუბლის ნაჭერი? ბოლოს სად არის ის ღრმა და ახალი ნაჭრილობევი? შემდეგ მას მივმართე:

— ტყუილად კი არ მიაწერენ გამოცდილი ექიმები ძძიმე და საშინელ სიზმრებს ღორმუტელობასა და ლოთობას. აი, გუშინ ვცლიდი სასმისს სასმისზე, ამიტომაც საშინელი ღამე გავატარე და შემაზრზენი სიზმრები ვნახე, ისე რომ, აქამდე მგონია, თითქოს წაბილწული და გაწუწული ვარ ადამიანის სისხლით-მეთქი.

ამაზე მან ღიმილით დასძინა:

— სისხლით კი არა, შარდით. სხვათა შორის, მეც დამესიზმრა, თითქოს დამკლეს, ყელიც მტკიოდა, ასე მეგონა,

გულნაც მაგლეჯდნენ: ახლა კი სული მეხუთება, მუხლოთ მეკვეთება და მინდა რაიმე შევქამო მოსაღონიერებლად.

— აი, ესეც, — ვეუბნები, — შენი საუზმე, — ამ სიტყვებით მოვიხსენი ზურგიდან ხალთა და სასწრაფოდ მივაწოდე მას პური და ყველი. — დავსხედით ამ ქადრის ძირას.

19. დავსხედით და ქამას შევუღექით. ვუყურებდი, როგორ ხარბად შეექცეოდა იგი და უცებ შევამჩნიე, რომ ყველა მისი ნაკვთი წაიწვეტა, თვითონ მკვდარივით გაფითრდა, გრძნობა დაკარგა, სახე ისე დაეღრიჯა, რომ მომეჩვენა, თითქოს ისევ გვიახლოვდებოდნენ ღამის ალქაჯები, და ჩაბეჩილი პურის ლუკმა, მიუხედავად იმისა, რომ პატარა იყო, ყელზე დამადგა: არც ზევით ამოდიოდა და არც ქვევით ჩადიოდა. გამვლელ-გამომვლულებმა იკლეს და ამის გამო შიში კიდევ უფრო მემატებოდა. ვინ დაიჯერებს, რომ ორ მგზავრში ერთის მკვლელობა მეორეს არ ჩაუდენია? ამასობაში კი უზომოდ დანაყრებულ სოკრატეს აუტანელი წყურვილისაგან გული ელეოდა. მან ხომ ნახევარი წველა საუკეთესო ყველი ჩახეთქა. ქადრის ახლოს დამდგარი ქაობის მსგავსად ფერითა და ბრწყინვალეობით ვერცხლისა თუ მინის მსგავსი მღორე მდინარე მიედინებოდა.

— აი, — ეუთხარი სოკრატეს, — ანკარა წყალით მოიკალი წყურვილი!

იგი წამოდგა, სწრაფად გამონახა ნაპირზე მოხერხებული ადგილი, დაიხოქა და წყალს ხარბად დაეწათა. მაგრამ, როგორც კი ტუჩით წყალს შეეხო, იმწამსვე მის კისერზე ჭრილობა ფართოდ გაიხსნა, იქიდან უეცრად გადმოვარდა ღრუბელი და რამდენიმე წვეთი სისხლი. მკვდარი სხეული წყალში ჩავარდებოდა, რომ ფეხში ხელი არ წამეველო და გაჭირვებით არ ამომეთრია ნაპირზე, სადაც სასწრაფოდ გამოტირებულ უბედურ თანამგზავრს სამუდამოდ წავაყარე ქვიშიანი მიწა. თვითონ კი თავზარდაცემული და ათრთოლებული ხიფათის თავიდან ასაცილებლად მიხვეულ-მოხვეული და უდაბური გზებით გავრბოდი, თითქოს ეს მკვლელობა მე ჩამედინოს. უარგყავი სამშობლო და მშობლიური კერა, ჩემი თავი თვითონვე განვდეგნე. ახლა ხელმეორედ მოვეკიდე კოლ-შვილს და ეტოლიაში ვცხოვრობ.

20. აი რა მიაშბო არისტომენემ.

მაგრამ მისმა თანამგზავრმა, თავიდანვე რომ არ სჯეროდა ეს ამბავი და მოსმენაც არ ისურვა, წარმოთქვა:

— არაფერია ამ ამბავზე უფრო საარაკო და ამ ჩმახვაზე უფრო სულელური! — შემდეგ მე მომმართა: — ნუთუ შენც, გარეგნობითა და ქცევით განათლებულ კაცს, ასეთი არაკებისა გჯერა?

მე ვუპასუხე:

— ყოველ შემთხვევაში შეუძლებლად არაფერი მიმაჩნია და ჩემი აზრით, მომაკვდავი ბედს ვერ გაექცევა. მეც, შენც და ყველას ხშირად შეგვემთხვევა უცნაური და თითქმის არაჩვეულებრივი ამბავი, რომელსაც გამოუცდელი ადამიანი არც კი დაიჭერებს, რომ მოუყვე, მაგრამ, ჰერკულესს გეფიცები, მე ამ კაცისა მჯერა და დიდი მადლობელიცა ვარ, რომ გვასიამოვნა, საინტერესო ამბით შეგვიქცია. იოლად და მოუწყენლად გამოვიარე ძნელი, გრძელი გზა. მგონი, ჩემი ცხენიც კი გახარებულია ამგვარი ქველმოქმედებით: მის შეუწუხებლად ქალაქის კარიბჭემდისაც კი მივედი უფრო ჩემი ყურებით, ვიდრე მისი ზურგით.

21. აქ დადგა ჩვენი გზისა და ამბის დასასრულიც, რადგან ჩემმა თანამგზავრებმა მარცხნივ მახლობელი უბნისაკენ შეუხვიეს. მეც ქალაქის კარიბჭიდან მივედი პირველსავე შემხვედრ სასტუმროსთან და შევეკითხე ხანში შესულ ღიასახლისს:

— პიპატა არ არის ეს ქალაქი?

დამიდასტურა.

— ხომ არ იცნობ მილონს, ერთ პირველ აქაურ კაცთაგანს? ვაიცინა. — დიახ, მართლაც, ასეა, — მეუბნება იგი, — მილონი პირველ მოქალაქედ ითვლება აქ; მისი სახლი ხომ ქალაქის გალავნის გადაღმა პირველი დგას.

— ხუმრობა გაშვებით, მითხარი, დეიდა, რა კაცია იგი და სად ცხოვრობს?

— ხომ ხედავ, — მითხრა მან, — უკანასკნელ ფანჯრებს, ქალაქისკენ რომ გამოდის, და მეორე მხრივ მოსახვევში შესასვლელს? აი, სწორედ იქ ცხოვრობს მილონი. ფულითაა გატენილი და უზომოდ მდიდარია, მაგრამ წარმოუდგენლად

ძუნწი. მას ყველა იცნობს, როგორც უფლიდეს და უბინძურეს ადამიანს. უმოთვრესად მევახშეობას ეწევა, ოქროსა და ვერცხლის დაგირავებით დიდ სარგებელს იღებს. მხოლოდ მოგებით არის გატაცებული. სულ გარეთ გამოუსვლელად ცხოვრობს ერთ პატარა სახლში თავის ცოლთან ერთად, რომელიც ქმრის ბედუკუღმართი საქმიანობის თანამონაწილეა. მხოლოდ ერთი მოსამსახურე გოგო ჰყავთ და თვითონ მილონი ყოველთვის მათხოვარივით დადის. ამაზე გამეცინა და ვიფიქრე: — აი როგორი ჩინებული და სახეირო რეკომენდაცია მომცა საგზაოდ ჩემმა დემეასმა. გამგზავნა ისეთ კაცთან, რომლის სტუმართმოყვარე სახლში ადამიანს არ შეაწუხებს არც შემხუთველი კვამლი და არც სამზარეულოს სუნი.

22. სახლი იქვე იდგა. მიუხაზლოვდი შესასვლელს და მაგრად დაკეტილ კარს ძახილით დავურახუნე. ბოლოს გამოვიდა ვიღაც გოგო.

— ეი, შენ,—მითხრა, — კარს რას ურახუნებ? რა მოიტანე დასაგირავებლად? ნუთუ არ იცი, რომ ვერცხლისა და ოქროს გარდა ჩვენთან არაფერს ლებულობენ?

— დასაგირავებელი? ოჰ, არა, უმჯობესია, უკეთესი რამ მისურვო, — მივუგე მე, — და ჩქარა მითხარი, შინ არის თუ არა შენი ბატონი?

— რა თქმა უნდა შინ არის, — მიპასუხა მან, — რად გჭირდება იგი?

— მას კორინთელი დემეასის გამოგზავნილი ბარათი მოვუტანე.

— ახლავე მოვახსენებ, აქ დამიცადეთ, — მიპასუხა. ამ სიტყვებით ისევ ჩაკეტა კარი და შეიგნით შევიდა. რამდენიმე წუთში დაბრუნდა, გააღო კარი და მითხრა:

— მობრძანდით, გთხოვენ!

შევედი. ვხედავ, სახლის პატრონი პატარა ტახტზე წამოწოლილა და სადილობას აპირებს. ფეხთან ცოლი უხის. მიმითითა ცარიელ მაგიდაზე და მითხრა:

— გთხოვთ მობრძანდეთ!

— გმადლობთ, — ვუთხარი და დემეასის ბარათი გადავეცი. გადაიკითხა და მომმართა:

— მადლობა ჩემს დემეასს, ასეთი სტუმრის გამოგზავნი-
სათვის!

23. ამ სიტყვებთან ერთად უბრძანა ცოლს, ჩემთვის ად-
გილი დაეთმო. როდესაც თავმდაბლად უარი ვუთხარი, მან
კალთაში ხელი ჩამავლო და მითხრა:

— დაჯექ, აქ სკამები არ არის. ქურდების შიშით არც
სხვა ავეჯი შეგვიძლია საჭირო რაოდენობით ვიქონიოთ.

მისი სურვილი შევასრულე. შემდეგ მეუბნება:

— არ შევცდები, თუ ვიტყვი, რომ შენ მოხდენილი ქცე-
ვის, თავდაპირველობისა და თითქმის ქალწულებრივი კდემა-
მოსილების მიხედვით კეთილშობილი შთამომავლობისა უნ-
და იყო. ჩემი დემეასიც თავის წერილში ამასვე იუწყება.
გთხოვ, ნუ დაგვძრახავ ჩვენი ქოხმანის სიღარიბისათვის. აი,
ეს გვერდის ოთახი შენთვის შესაფერი ბინა იქნება. დიდ პა-
ტივს დაგვდებ, თუ ჩვენსა გაჩერდები. ეს შენი პატივისცემა,
ამაღლებს ჩემს ოჯახს და შენც საშუალება მოგეცემა, მიბა-
ძო კარგ მაგალითს: ღარიბული თავშესაფრით დაკმაყოფი-
ლებული სათნოებით დაედარები თეზოსს, მამაშენის სა-
ხელგანთქმულ სენხისს, რომელმაც არ ითაკილა მოხუცებუ-
ლი ჰეკალეს ხელმოკლე სტუმართმოყვარეობა.

შემდეგ დაუძახა მოსამსახურე გოგოს და უთხრა:

— ფოტიდა, ჩაიბარე სტუმრის ნივთები, ფრთხილად
დაალაგე იმ ოთახში, შემდეგ საკუჭნაოდან მოიტანე ნელ-
საცხებელი, პირსახოცი და ყველაფერი, რაც საჭიროა, ჩვე-
ნი სტუმარი მიაცილვ უახლოეს აბანომდე, — იგი დაღლილია
ასეთი შორეული და ძნელი მგზავრობისაგან.

24. ამ განკარგულების მოსმენისას, მილონის ხასიათი და
სიძუნწე მომაგონდა და მისი გულის მოგების მიზნით ვუთ-
ხარი:

— მე ყველაფერი მაქვს, რაც მგზავრს ესაჭიროება. აბა-
ნოსაც მშვენივრად მივაგნებ. უფრო მნიშვნელოვანია მშიერი
არ დარჩეს ჩემი ცხენი, აგრე ბეჭითად რომ შემსახურებოდა.
აი, ფოტიდა, წაიღე ეს ფული და თივა და ქერი უყიდე!

ამის შემდეგ, როცა ნივთები ჩემს ოთახში შეიტანეს, აბა-
ნოში წავედი. მაგრამ საკვებისათვის უნდა მეზრუნა და სურ-
სათისათვის ბაზარში შევიარე. დავინახე, რომ დიდძალი თევ-

ზი იყო გამოტანილი. შევეკითხე, რა ღირს-მეთქი. ასი ნუმი
დამიფასეს. რომ არ დავეთანხმე, მერე ოც დინარად დამითმეს.
უკვე წასვლას ვაპირებდი, რომ შევხვდი ჩემს ამხანაგ პი-
თიასს, რომელთანაც ერთად ატიკის ათენში ვსწავლობდი.
ჯერ ღიღხანს ვერ მიცნო, მერე მომვარდა, გადამეხვია და
დამკოცნა.

— ჩემო ლუციუს! — შითხრა მან, — რამდენი ხანია ერთ-
მანეთი არ გვინახავს, სწორედ იმ დროიდან რაც ჩვენს მას-
წავლებელ კლიტიუსს დავშორდით. აქ რა გინდა?

— ხვალ გაიგებ, — მივუხვი, — მაგრამ ეს რა არის? შეიძ-
ლება მოგილოცო? აი, ლიქტორები, წიკებლები და მთელი
სამოხელეო მოწყობილობანი!..

— სურსათის საქმე მამარია, — მიბასუხა, — და ედი-
ლის მოვალეობას ვასრულებ. თუ რისამე ყიდვა გასურს, შე-
მიძლია დაგეხმარო.

უარი ვუთხარი, რადგან ვახშმისათვის უკვე საკმაოდ
მოვიმარაგე თევზი. მიუხედავად ამისა, პითიასი კალათის და-
ნახვისას თევზების გადმოყრას შეუდგა მათ უკეთ დასათ-
ვალეობად და მკითხა:

— ნეტავი რა მიეცი?

— ძლივს დავიყოლიე მეთევზე და ოც დინარად დამითმო-
მეთქი.

25. გაიგონა თუ არა ეს, იმწამსვე ჩამავლო ხელი მარჯვე-
ნა მკლავში და ხელახლა მიმიყვანა ბაზარში.

— ვისგან იყიდე ეს ნარჩიელა?

კუთხეში მჯდომ ერთ მოხუცზე მივუთითე. მაშინ პითიასი
მივარდა მას და დაუწყო უდიერი სიტყვებით ედილურად
გინება.

— აი ასე ეპყრობით თქვენ ჩვენს მეგობრებს, და, საერ-
თოდ, ყველა ჩამოსულს! საძაგელ თევზს ასე ძვირად ყიდით!
თქვენ ამ ქალაქს, თესალიის მხარის მშვენიერებას, სანოვაგის
სიძვირით უღაბნოსა და კლდეს დაამსგავსებთ! მაგრამ ეს ასე
უბრალოდ არ ჩაივლის! შენ გაიგებ, ჩემი უფროსობის დროს
როგორ ეპყრობიან ვერაგებს!

კალათიდან თევზები მიწაზე გადმოყარა, უბრძანა თავის
თანამემწეს ფეხით შემდგარიყო და გაეთელა იგი. ამგვარი

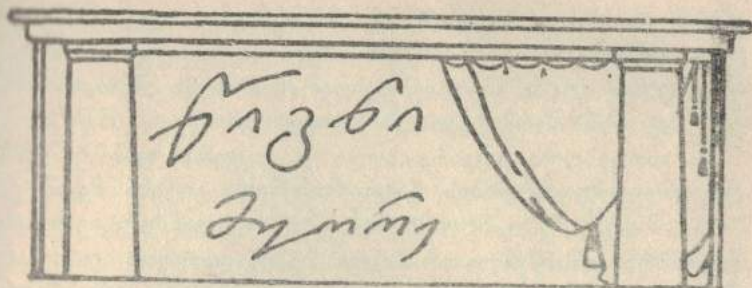

სისასტიკით დაკმაყოფილებულმა პითიასმა წასვლის ნება
დამართო და მითხრა:

— ჩემო ლუციუს, მე მგონია, მოხუცისათვის ასეთი
შერცხვენა საკმარისი სასჯელია!

ამ ამბით გაოცებული და ვაცბუნებული აბანოებისაკენ
წავედი. ჩემი ჭკუითსავსე ამხანაგის გონებამახვილური გა-
მოგონების წყალობით უვახშმოდ და უფულოდ დავრჩი.
ტანდაბანილი დავბრუნდი მილონის სახლში და პირდაპირ
ჩემს ოთახს მივაშურე.

26. ამ დროს მოსამსახურე ფოტიდამ მითხრა: მასპინძე-
ლი გთხოვს. მილონის სიძუნწის ამბავი რომ ვიცოდი,
ზრდილობიანად მოეებოდინე, ნამგზავრზე დაღლა უფრო
ძილს მოითხოვს, ვიდრე საჭმელს-მეთქი. ასეთი პასუხი რომ
მიიღო, მილონი თვით მოვიდა, ხელი მომხვია და ნელ-ნელა
წამიყვანა. ხან უარს ვეუბნებოდი, ხან თავმდაბლად ვჯიუ-
ტობდი. უშენოდ არ გავალო, მითხრა და თავისი სიტყვები
ფიცით დაამოწმა. უხალისოდ დავემორჩილე მის სიჯიუტეს.
ხელახლა თავის ტახტისკენ წამიყვანა. დამსვა თუ არა
დაიწყო: — აბა, როგორ ცხოვრობს ჩემი დემეასი? როგორაა
მისი ცოლი, შვილები, შინაურები? — სათითაოდ ყველას ამ-
ბავი ვუთხარი. შემდეგ მოისურვა, დაწვრილებით გაეგო
ჩემი მოგზაურობის მიზანიც. მეც დალაგებით მოვახსენე,
ზუსტად გამომკითხა ჩემი სამშობლო ქალაქის, მისი წარჩი-
ნებული მოქალაქეებისა და თვით ქალაქის უფროსის ამბა-
ვი. ბოლოს შეამჩნია, რომ მგზავრობით დადლილმა და ლაპა-
რაკით დაქანცულმა შუა წინადადებაზე ჩავეძინე და სიტყვე-
ბის ნაცვლად რაღაც გაურკვეველს ვბუტბუტებდი. მან სა-
წოლ ოთახში გამისტუმრა. ასე განეთავისუფლდი საძაგელი
მოხუცის ლაყბობისაგან, არა საჭმელით, არამედ ძილით დამ-
ძიმებული და მარტო არაკებით ნავახშმები. ოთახში დაბრუ-
ნებულმა სასურველ მოსვენებას მივეცი თავი.

1. როგორც კი ღამე გაიბნა და მზემ ახალი დღე აღმოა-
ცენა, ერთბაშად თავი მივანებე ძილსა და ქვეშაგებს. მე,
საერთოდ, მოუსვენარი ადამიანი ვარ, ყოველივე იშვიათისა
და მშვენიერის მიმართ უზომოდ დახარბებული. ახლა ის რომ
წარმოვიდგინე, შუაგულ თესალიაში, მთელ მსოფლიოში მა-
გიური ხელოვნების სამშობლოდ საყოველთაოდ ცნობილ ამ
მხარეში ვიმყოფები-მეთქი და, რადგან ისიც მახსოვს, გულ-
კეთილი თანამგზავრის არისტომენეს ნაამბობი ამ ქალაქის
მოხსენიებით რომ იწყებოდა, მოუთმენელი სურვილით აღგზ-
ნებული ირგვლივ ყველაფერს ვაკვირდებოდი. ქალაქში ყო-
ველი ნივთის გარეგნობა ჩემში ეჭვს ბადებდა და არც ერთ
მათგანს არ ვთვლიდი იმად, რაც იყო. დამღუბველი შელოც-
ვების წყალობით, ყველაფერი სახეშეცვლილად მეჩვენე-
ბოდა. ისე რომ, ქვაც, რომელზედაც ფეხს ვაბიჯებდი, გაქვა-
ვებული ადამიანები მეგონა; ფრინველები, რომელთაც ვუს-
მენდი, — ასეთივე ბუმბულით შემოსილი ადამიანები, ხოლო
ქალაქის კედელთა გარშემო აღმართული ხეები — შეფოთ-
ლილი ადამიანები: ისე მეგონა, თითქოს წყაროს წყალიც კი
ადამიანის სხეულიდან ჩქეფდა. უკვე მოველოდი, რომ ქანდა-

კებები და სურათები სიარულს დაიწყებდნენ, კედლები ამე-
ტყველდებოდნენ, ხარები და სხვა საქონელი მისნობას
მიჰყოფდნენ ხელს, თვით ზეციდან და დღის მნათობიდან
უეცრად წინასწარმეტყველება მოგვესმებოდა.

2. გაოცებული ვაკვირდებოდი ყველაფერს და მტანჯვე-
ლი ცნობისმოყვარეობის გამო თითქმის გონება მეკარგე-
ბოდა, მაგრამ ჩემი მოლოდინის მალიად განხორციელების
არავითარი ნიშანწყალი არ ჩანდა. ბედოვლათივით კარიკარ
დავხეტილობდი და ჩემდა უნებურად ბაზარში აღმოვჩნდი.
ნაბიჯს ავუჩქარე და აუარებელი მზღებლებით გარშემორტყ-
მულ ვიღაც ქალს დავეწიე. მოოქრვილი სამკაულები და
ოქრომკედით ნაკერი ტანსაცმელი მის წარჩინებულებას ამ-
უღაფნებდა. მას გვერდით მიჰყვებოდა საკმაოდ მოხუცებული
მამაკაცი, რომელმაც ჩემი დანახვისთანავე წამოიძახა:

— ჰერკულესს გეფიცებით, ეს ლუციუსია! — მაკოცა და
მაშინვე ქალს ყურში ჩასჩურჩულა რაღაც, არ ვიცი კი რა.
მერტ მე მომიბრუნდა:

— რად არ მიუახლოვდები შენს ნათესავ ქალს და არ
მიესალმები?

მე ვუთხარი:

— ვერ გავბედავ უცნობი ქალების მისალმებას-მეთქი. —
სახელანძულმა მაშინვე თავი დავხარე და უკუვდექი. მაგ-
რამ ქალი დამაკვირდა და ასე დაიწყო:

— აი, მართლაც, გამოყოლია დედამისის, სათნო სილვიას,
კეთილშობილური თავმდაბლობა, მაგრამ სხვა მხრივაც
საოცრად ზუსტად ჰგავს მას: შესაფერისი სიმაღლე, მოხდენი-
ლი, არცთუ გამხდარი ტანი, ზომიერი კანის ფერი, ქერა და
ბუნებრივად ხუჭუჭი თმა, ცისფერი, მაგრამ არწივისებურად
ცოცხალი და მბრწყინავი თვალები, სახე — საიდანაც არ უნ-
და შეხედო — ახალგაზრდობის ყვავილნარია. რა მომჯადოე-
ბელი და თავისუფალი მიმოხვრა აქვს.

3. — მე, ჩემო ლუციუს, — განაგრძო მან, — აი ამ ხელე-
ბით ვზრდიდი. აბა, ისე როგორ იქნებოდა? მე არათუ დედა-
შენის ნათესავი ვარ, არამედ ერთი ძუძუც გვიწოვია. ჩვენ
ორივე პლუტარქეს! შთამომავალნი ვართ, ერთი ძიძა გვყავდა
და დებივით გავიზარდენით; განსხვავება მხოლოდ მდგომა-

რეობაშია: იგი გაჰყვა წარჩინებულ კაცს, მე კი — მდაბიოს. მე ის ბირენა ვარ, რომლის სახელიც ხშირად გავგეგონება შენი აღმზრდელებისაგან და უთუოდ გემახსოვრება კიდეც. ენდე ჩემს სტუმართმოყვარეობას, ან უფრო სწორად, ჩემი სახლი შენად იგულე.

ამ ლაპარაკის დროს სიწითლემ გადამიარა და ეუბასუხე:

— დეიდა, როდი ივარგებს უმიზეზოდ უარეყო მილონის სტუმართმოყვარეობა, მაგრამ თუ მოვიცალე, ხშირად გინახულე. სხვა დროს კი, რამდენჯერაც უნდა ჩამოვიდე ჭიშკრის გარდა არავისთან გავჩერდები-მეთქი.

ასეთი ლაპარაკ-ლაპარაკით რამდენიმე ნაბიჯის შემდგომ ბირენას სახლთან გავჩნდით.

4. უმშვენიერესი ატრიუმის² ყოველ კუთხეში იდგა პალმის რტოებიანი ქალღმერთის საუცხოო ქანდაკებებით შემკული სვეტები. ფრთაგაშლილი ქალღმერთები უძრავად იდგნენ: ასე გეგონებოდათ, ისინი ნაზი ტერფებით ოდნავ ეხებოდნენ მერყევ დასაყრდენს — მგორავ ბურთს — მხოლოდ ერთი წუთით შეჩერებულიყვნენ ზედ და უკვე მზად იყვნენ კვლავ ჰაერში ასაფრენად. ოთახის შუაგული ეკავა პაროსის³ ქვისაგან გამოკვეთილ დიანას⁴. იგი საუცხოო ნამუშევარი იყო: მისი სამოსის კალთები ისე ფრიალებდა, თითქოს სწრაფი მოძრაობით ეგებებოდა შემოსულთ და თავისი ღვთაებრივი სიდიადით მხილველს მოკრძალებას უნერგავდა. ორივე გვერდით ქვისავე ძაღლები ახლდნენ; ისინი საშინლად აბრიალებდნენ თვალებს, ყურები დაეცქვიტათ, ნესტოები დაებერათ და კბილები დადრკენილი ჰქონდათ. თუ ახლომანლო ყეფა გაისმოდა, გეგონებოდათ, ეს ყეფა ქვის ხახვბიდან ამოდისო. ამ საუცხოო მოქანდაკის ხელოვნება ყველაზე უფრო ის იყო, რომ ძაღლების წინა თათები მკერდიანად ჰაერში იყო აწვდილი და თითქოს ძაღლები გარბოდნენ, ამავე დროს მათი უკანა თათები კი მიწას ეყრდნობოდნენ. ქალღმერთის ზურგს უკან აღმართული იყო გამოქვაბულის მსგავსი კლდე — ხავსით, ბალახით, რტოებით, ზოგან — ვაზით, სხვაგან კი ქვაზე ამოსული ბუჩქებით შემკული. გამოქვაბულში ქანდაკებისგან გართხმულ ჩრდილს მარმარილოს ბრწყინვალეობა ფანტავდა; კლდის ქიმებზე ეკიდა ჩინებულად

გაკეთებული ვაშლი და ყურძენი, რომელთა ცოცხლად გამო-
სახვით ხელოვნება მეტოქეობას უწევდა ბუნებას. ასე იფიქ-
რებდი: მათი მოწყვეტა შეიძლება, როცა რთველის დროს მათ
შემოდგომა სიმწიფისფრად შეაყვითლებსო. თუ დაიხრებოდი
ნაკადულთან — ქალღმერთის ფხთქვეშიდან რომ მოჩუხჩუ-
ხებდა და წკრიალა ქავლებად იფრქვეოდა, დარწმუნდებოდი,
რომ ამ მტევნებს სხვა ზუსტი მსგავსების გარდა მოძრაობის
მთრთოლვარე სიცოცხლე ჰქონდათ მინიჭებული, თითქოს
ისინი ნამდვილ ვაზებზე ყოფილიყვნენ ჩამოკიდებულნი. ტო-
ტებს შორის უკვე ნახევრად ირმად ქცეული აქტონი იყო —
ქვისაგან გამოქანდაკებული, რომელიც ყურადღებით აკვირ-
დებოდა ქალღმერთს, ელოდა თუ როდის დაიწყებდა დიანა
ბანაობას და მისი ანარეკლი გამოქვაბულის მარმარილოშიაც
ჩანდა და აუზშიაც.

5. სანამ ყოველივე ამას თვალს ვერ ვაშორებდი და დიდ
განცხრომაში ვიყავი, ბირენამ მითხრა:

— რასაც ხედავ, ყველაფერი შენია. — ჩემთან ცალკე
მოლაპარაკება მოისურვა და ყველანი დაითხოვა. როდესაც
მარტონი დაერჩით, მომმართა: — ეს ქალღმერთია თავდები,
ძვირფასო ლუციუს, თუ როგორ ვძრწი და ვშიშობ შენთვის,
როგორ მინდა, ღვიძლი შეილივით ხიფათისაგან გიხსნა. უფრ-
თხილდი, ოი, უფრთხილდი შენი მასპინძლის, მილონის ცო-
ლის, პამფილეს ავხელობას და ბოროტმოქმედურ ჯადოს.
პირველ კუდიანად და სულების შემლოცველ-გამომძახებლად
ის ითვლება. შეულოცავს ჯოხს, კენჭს ან სხვა რაიმე უბრა-
ლო საგანს და მთელ ვარსკვლავებთან კამარას ჯოჯოხეთში
ჩაამხობს, სამყაროს საშინელ ქაოსში გარეგნს. როგორც კი
ღამიან ყმაწვილს დაინახავს, მაშინვე მისი მშვენიებით იხიბ-
ლება, თვალს თვალში გაუყრის, მიიჯაჭვავს, აცთუნებს, გო-
ნებას უბნელებს და სამუდამოდ გაუმადლარი სიყვარულით
ბოჭავს; თუკი ვინმე წინააღმდეგობას გაუწევს და არად ჩააგ-
ლებს, მას მაშინვე გადააქცევს ქვად, პირუტყვად, რომელიმე
მხეცად, ან და სრულიად ანადგურებს. აი, რატომ ვკანკალებ
შინით და გირჩევ, ერიდო მას. ავხორცობისათვის მუდამ
გული ელევა, შენ კი ასაკითა და სილამაზით მისი შესაფერი
ხარ. — ასე აღელვებული მესაუბრებოდა ბირენა.

6. მე კი ისედაც ცნობისმოყვარეობით აღვსილმა როგორც კი გავიგონე დიდი ხნის ნანატრი სიტყვა „მაგიური ხელოვნება“, იმის ნაცვლად, რომ პამფილეს ცბიერებას მოვრიდებოდი, მზად ვიყავი უფსკრულში ჩასავარდნად და მთელი სულითა და გულით ვისწრაფოდი, რადაც უნდა დამჯდომოდა, მისი მოწაფე გავმხდარიყავი. მოთმინებიდან გამოსულმა თავი დავაღწიე ბირენას ხელებს, როგორც ბორკილებს და საჩქაროდ ვუთხარი: — მშვიდობით-მეთქი და მილონის სახლისაკენ მოვკურცხლე. ნაბიჯს ავუჩქარე, როგორც გიჟი ჩემს თავს ვეუბნებოდი: ლუციუს, იმოქმედე, ფხიზლად იყავი, გამაგრდი! აი, მოგეცა სასურველი შემთხვევა: ახლა შეგიძლია გული იჯერო დიდი ხნიდან ნანატრი შესანიშნავი ზღაპრებით! უკუაგდე ბავშვური შიში, საჭიროა გაბედულად იმოქმედო, მაგრამ თავი შეიკავე შენი დიასახლისის ალერსისაგან და წმინდათა წმინდად მიიჩნიე პატიოსანი მილონის სარეცელი! მოსამსახურე ქალის — ფოტიდას მიმართ კი განსაკუთრებული ყურადღებით იყავი. იგი ხომ სახითაც მშვენიერია, ყოფაქცევითაც მკვირცხლი და ძალზე ენამახვილიც. გუშინ საღამოს, როცა შენ ძილი მოგერია, როგორი მზრუნველობით შეგიყვანა საწოლ ოთახში, ლოგინში ალერსიანად ჩაგაწვინა, სიყვარულით დაგხურა საბანი, შუბლზე გაკოცა და მთელი მისი გამომეტყველებით დაგანახა, თუ როგორ უხალისოდ გშორდებოდა, ბოლოს რამდენიმე შემობრუნებისა და შემოხედვის შემდეგ წავიდა! რა გაეწყობა, ასე იყოს, დაე, მოხდეს, რაც მოსახდენია, ბედს ფოტიდასთან ვცდი-მეთქი!

7. ასე ვმსჯელობდი და მტკიცე გადაწყვეტილება მივიღე. ამასობაში მილონის კარსაც მივალწიე. მაგრამ შინ არ დამხვდა არც მილონი და არც მისი მეუღლე. იყო მხოლოდ ჩემი ძვირფასი ფოტიდა. იგი ბატონებს დაკეპილი ხორციით გატენილ ძეხვს უმზადებდა და ხორცს პატარა ნაჭრებად... * შორიდანვე მეცა ამ კერძის უგემრიელესი სუნი. ფოტიდას ჩაეცვა ტილოს სუფთა ტუნიკა, მკერდის ცოტა ქვემოთ წითლად მოხასხასე ქამარი შემოერთყა. ლამაზი ხელებით ქოთანში შექამანდს ურევდა და თან ნაზად ირხეოდა. ეს მისი

* აქ ტექსტი გაფუჭებულია.

ნარნარი მოძრაობა ყველა ნაკვთს ედებოდა. თეძოები ძლივს შესამჩნევად ირხეოდა, მოქნილი ზურგი ოდნავ იზნიქებოდა და მომხიბვლელად თრთოდა. ამ სანახაობით გაოცებული გავირინდე და გაკვირვებული ვიდექი; აფორიაქდნენ აქამდე მშვიდად მყოფი ჩემი ასოებიც. ბოლოს მივმართე:

— რა მშვენიერად, რა მომხიბვლელად არხევ მაგ ქოთანსა და ღუნდულებს, ჩემო ფოტიდავ! რა თაფლივით საჭმელს ამზადებ! ბედნიერია და სამგზის ნეტარი ის, ვისაც ნებას დართავ, თითოთ მაინც შეეხოს მას!

მაშინ თამამა და ტურფა გოგონამ მიპასუხა:

— შორს, შორს, საბრალოვ, ჩემი ცეცხლისაგან! ჩემმა მცირედმა ნაპერწკალმაც რომ აგანთოს, სულ დაიფერფლები. მაშინ ჩემს მეტი მაგ შენს ცეცხლს ვედარავინ ჩააქრობს. მე ხომ არა მარტო ქოთნების, არამედ სარეცელის ტკბილი-რხევაც ვიცო!

მ. ეს მითხრა, შემომხედა და გაიცინა. მანამ არ წავედი, სანამ იგი თავიდან ფეხამდე არ შევათვალიერე. თუმცა სხვა რამეებზე რა ფილაპარაკო, როცა ჩემი საზრუნავი მხოლოდ ერთი იყო — სახე და თმა: მათ შვეცქეპროდი გატაცებით ჯერ აღაძიანებთან ყოფნისას და იმით ვტკბებოდი, შემდეგ — ჩემს ოთახში. ჩემი ასეთი არჩევანის მიზეზი ცხადია და გასაგები. სხეულის ეს ნაწილები ხომ ყოველთვის სააშკარაოზეა და ჩვენს მხედველობას პირველად წარუდგება. როგორც დანარჩენ სხეულს მხიარული სახეებით აფერადებული ტანსაცმელი ამშვენებს, ისე თავისათვის თმა — ბუნებრივი სამკაულია. ბოლოს ბევრი ქალი თავისი მშვენიერი აღნაგობის დასამტკიცებლად მთელ ტანსაცმელს იძრობს, ან კაბას მაღლა აიწევს, შიშველი სხეულის სილამაზეს აჩენს და ტანსაცმელის ოქროსებრ ბრწყინვალეობას ვარდისფერ კანს ამჯობინებს. მაგრამ (ეს საშინელი მოსაზრებაა, ღმერთმა დაგვიფაროს მისი განხორციელებისაგან) ყველაზე ულამაზეს ქალებს თავიდან თმა რომ მოვაცილოთ და სახეს ბუნებრივი სიტურფე დავუქარგოთ, თუნდაც ზეციდან ჩამოსული იყოს, ზღვის ქაფისაგან ნაშობი, ტალღებისაგან ნაზარდი, ასე ვიტყვი, დაე, იყოს იგი თვით ვენერა გრაციათა⁵ გუნდითა და კუპიდონებით გარშემოხვეული, კინამონით⁶ ასურნელებული, ბალზამის

მფრქვეველი, მაგრამ თუკი ქაჩლი იქნება, თავის ვულკან-საც ვერ მოაწონებს თავს.

9. აბა, რაღა უნდა თქვა, როცა თმას საამო ფერი აქვს და ბზინავს ელვარედ გადატყეცილი, თან მზის სხივებზე აფრქვევს ძლიერ ანარეკლს, ან წყნარად ლივლივებს და სახეს იცვლის ნაირფეროვანი მომხიბვლელივით: ხან ოქროსავით აპრიალეებული ნაზ, თაფლისფერ ჩრდილში ინთქმება, ხან ყორნისებური სიშავით მეტოქეობას უწევს მუქი ლაქვარდისფერად შებუმვლილ მტრედების ყელს? ანდა რას იტყვი, როცა ეს თმა, არაბული ფისით გაჟღენთილი, სავარცხლის თხელი წვეტიანი კბილებით წვრილ კულულებად დაყოფილი და უკან შეკრული, საყვარლის თვალს იზიდავს და სარკის მსგავსად, კიდევ უფრო საამოდ, მისი სახის ანარეკლს იძლევა? რას იტყვი, როცა რამდენიმე ნაწინავად დაწნული კეფაზე ზვინივით დგას, ან ფართო ტალღებად გადაშლილი, ზურგს უკან ეცემა? ერთი სიტყვით, თმას ისეთი დიდი მნიშვნელობა აქვს, რომ რაც უნდა ოქროთი და ძვირფასეულობით შემკული კაბა ჩაიცვას ქალმა, რითაც უნდა მოიკაზმოს, თუ თმა ლამაზად დავარცხნილი არა აქვს, მორთულად არ ჩაითვლება.

მაგრამ ჩემი ფოტიდას სიტურფეს ამშვენებდა არა საგანგებოდ დავარცხნილი და ხეიული თმა, არამედ მისი ბუნებრივი უწესრიგობა. მისი უმშვენიერესი, მსუბუქად დაშლილი და დაკიდებული კულულები ორივე მხარეს ბუნებრივი ტალღისმაგვარი ფოჩების მსგავსად ეწყო და, ბოლოებში ოდნავ დახვეული, კეფაზე იყო გამონასკვული.

10. მეტ ხანს ველარ შევქელი ასეთი მწვავე გულისტკმის სატანჯველთა ატანა, ჩავეკონე მას და ის ადგილი, საიდანაც კეფაზე თმა ჰქონდა გადავარცხნილი, უტკბილესი კოცნით აღვუბეჭდე. მაშინ ცოტა განმერიდა, აღმაცერად და ცბიერად შემომხედა და მითხრა:

— ეი, შენ, ძუძუმწოვარავ, მომეავო-ტკბილ კერძს ეტანები! უფრთხილდი, თაფლით გამაძლარმა, ნაღველის სიმწვარე დიდი ხნით არ იგემო!

— შერე რა ვუყოთ-მეთქი. — მივეუბე, — ჩემო სიხარულს, როცა იქამდე მივედი, რომ შენი ერთი პატარა მაცოცხ-

ლებელი კონცისათვის მზადა ვარ ამ ცეცხლზე გაწვე და
დავიფრფლო!

ამ სიტყვებით კიდევ უფრო მაგრად ჩაეიქარი და კონცა
დაეუწყე: აი, იგი უკვე ვნებით აღგზნებული მეჭიბრება და
თანაბარი ტრფობით ჩემთან არის შეუღლებული. მისი ღია
პირიდან კეთილსურნელოვანი სუნთქვა ამოდის; ენა ენას მი-
მაკრა ნექტარივით ტბილი ტრფიალით და უკვე მზად იყო
დამორჩილებოდა მოზღვავებულ ვნებას. მე წამოვიძახე:

— ვილუბები და კიდევაც დავილუბე, თუ შენ არ შემობ-
რალე!

მან ისევ მაკოცა და მითხრა:

— დამშვიდდი. მე შენმა სურვილმა ტყვედ მაქცია და
ჩვენი ვნების დავვირგვინებასაც ბევრი აღარ დააყოვნდება.
შებინდებისთანავე შენს საწოლ ოთახში მოვალ. ახლა წადი
და ძალ-ღონე მოიკრიბე. მე ხომ მთელი ღამის განმავლობაში
შენთან სულითა და გულით ვიომებ.

11. დიდ ხანს ვსაუბრობდით ასე და ბოლოს ერთიმეორეს
დაეშორდით. სწორედ შუადღის მოახლოებისას ბირენამ
ძღვნად გამომიგზავნა მსუქანი ბურვაკი, ხუთიოდე ქათამი და
დადი დოქით მშვენიერი ძველი ღვინო. დაეუძახე ფოტიდას
და ვუთხარი:

— აი, ამასთანავე ვენერას საქურველთშიდველი და
შთამგონებელი ლიბერიც⁸ მოგვემატა. დღესვე სულ შევსვათ
ეს ღვინო, რათა მისი მეოხებით გაქრეს შემარცხვენელი უძ-
ლურება და ჩვენს ვნებას მხიარული ძალა მიეცეს. ვენერას
ხომალდზე ხომ მხოლოდ ასეთი საგზალია საჭირო, რათა უძი-
ლო ღამისთვის საკმაოდ იყოს ლამპარში ზეთი, ხოლო თას-
ში — ღვინო.

ღღის დანარჩენი დრო აბანოსა და, ბოლოს, ვახშამს მო-
ვანდომე. კეთილმა მილონმა მიმიპატიუა, მასთან ვივახშმე. ვი-
გონებდი ბირენას დარიგებას და ვცდილობდი, რაც შეიძ-
ლებოდა, იშვიათად მოვხვედროდი თვალში მის მეუღლეს. მის
სახეს ისე ვარიდებდი თვალს, როგორც ავერნის⁹ ჯოჯოხე-
თურ ტბას. მოსამსახურე ფოტიდას კი სულ თვალყურს ვა-
დევნებდი, ის იყო, ცოტათი გაგმხნევედი კიდევ, რომ ჰამფი-
ლემ უცებ ანთებულ ლამპარს შეხედა და წარმოთქვა:

— როგორი კოკისპირული წვიმა იქნება ხვალ!

ქმრის შეკითხვაზე, თუ საიდან იცოდა ეს, უპასუხა: ლამპარმა მიწინასწარმეტყველათ. ამ სიტყვებზე მილონმა ხარხართ თქვა:

— ამ ლამპარში ჩვენ დიდი ზიბილა¹⁰ გვყავს და თავის საყრდენზე შემდგარი თვალყურს ადევნებს ყველა ზეციურ საქმეს, თვით მზესაც.

12. ლამპარაქში ჩავერიე და ვთქვი:

— სწორედ ესაა წინათგრძნობის პირველი ნიშანი და არაფერია გასაოცარი, რომ ადამიანის ხელით ანთებულ უბრალო სანთელს ახსოვს ის დიდი ზეციური მნათობი, როგორც თავისი მშობელი; ღვთაებრივი წინათგრძნობით აღჭურვილმა თვითონაც იცის და ჩვენც გვაუწყებს, თუ რის მოხდენას აპირებს ეს დიდი ცეცხლი. აი, ახლაც ჩვენში, კორინთოში, სტუმრად იმყოფება ვინმე ქალღველი და თავისი საოცარი პასუხებით მთელ ქალაქს აგიჟებს. ვინც გასამრჯელოს გადაუხდის, ბედის იღუმალებას უმქლავნებს: რა დღეს უფრო საიმედოა ჯვრისწერა, რა დღეს უკეთესია შენობის მტკიცე საძირკვლის ჩაყრა, რა დღეა ვაჭრობისათვის ხელსაყრელი, რომელი დღეა ხმელეთით მოგზაურობისათვის უფრო მოსახერხებელი და რომელი — ცურვისათვის კეთილსასურველი. აი, მეც, როცა ვკითხე, თუ რით დამთავრდებოდა ჩემი მოგზაურობა, მან ბევრი ძალზე საოცარი და ნაირ-ნაირი ამბავი ჩამომითვალა. მითხრა, რომ ბრწყინვალე სახელს მოიხვეჭ, საოცარი და არაჩვეულებრივი რამ გადაგხდება თავს, რაც წიგნებშიც ჩაიწერებაო.

13. ამაზე მილონს გაეცინა და მითხრა:

— როგორია შესახედავად ეს ქალღველი და რა ჰქვია მას?

— ახმახია და მოშავო, — ვუპასუხე მე, — სახელად დიოფანე ჰქვია.

— ის არის! — წამოიძახა მან, — სწორედ ის! მან ჩვენშიც მრავალს მოზრდილი თანხა გამოართვა და უწინასწარმეტყველა ბევრი რამ, მაგრამ გამდიდრებული უცებ გაუბედურდა, გაღარიბდა და, შეიძლება ითქვას, სრულიადაც განადგურდა.

ერთ მშვენიერ დღეს, როცა უამრავი ხალხით გარშემორტყმული წრეში მდგომთ უწინასწარმეტყველებდა, მასთან მივიდა ერთი ვაჭარი — სახელად კერდონი; მას სურდა გაეგო, თუ რომელი დღე აჯობებდა ზომალდით გასამგზავრებლად. დიოფანემ უკვე დაუსახელა დღე, უკვე ამოიღეს საფულე, ამოყარეს ფული, წინასწარმეტყველებისათვის დათქმული თანხა ასი დინარი — უკვე გადათვალეს, რომ უცებ ხალხში უკანიდან შემოძვრა წარჩინებული ყმაწვილი კაცი, დიოფანეს კალთაში ხელი ჩაჰკიდა, როცა იგი მობრუნდა, გულში ჩაიკრა და კოცნა დაუწყო. ქალდეველმაც კოცნითვე უბასუხა, მოისვა გვერდით და მოულოდნელი შეხვედრით დარეტიანებულმა დაივიწყა საქმე, რომელსაც აკეთებდა და უთხრა: — როდის ჩამოხვედი, ჩემო სანატრელო? — მან კი უბასუხა: — როგორც კი მოსალამოვდა. ახლა კი, ძმობილო, უმჯობესია მიამბო, როგორ იმოგზაურე ზღვითა და ხმელეთით მას შემდეგ, რაც სასწრაფოდ წამოხვედი კუნძულ ეგებეიდან?¹

14. ამაზე დიოფანემ, ამ შესანიშნავმა ქალდეველმა, რომელიც გაოცებისაგან ჯერ კიდევ გონს ვერ მოსულიყო, უბასუხა: — ყველა ჩვენს მტერსა და დუშმანს ვუსურვებდი ასეთ საშინელ, ჭეშმარიტად ულისესებურ¹² მგზავრობას! ჩვენი ზომალდი, რომლითაც მოვემგზავრებოდით, ქარიშხალმა და გრიგალმა დაფლითა, საუბედუროდ, ორივე საქმე დაგვეკარგა, მოპირდაპირე ნაპირის კლდეს დავეჭახეთ და სწრაფად დავეშვით ფსკერისაკენ. ასე რომ ყველაფერი დაგკარგეთ და ძლივს გადავრჩით. რაც შემონახული გვქონდა, უცნობთა ნაჩუქარი, თუ მეგობრების ნაწყალობევი, ყველაფერი ავაზაკების ხელში ჩაგვივდა. ხოლო ჩემს ერთადერთ ძმას, საბრალო არიგნოტეს, ამ თავხედებმა წინააღმდეგობის განზრახვისათვის ჩემ თვალწინ ყელი გამოსჭრეს.

სანამ დიოფანე ამ სამწუხარო ამბავს ყვებოდა, ვაჭარმა კერდონმა წინასწარმეტყველებისათვის გადათვლილი თანხა აკრიფა და სასწრაფოდ გაიქცა. დიოფანე მხოლოდ მაშინ მოვიდა გონს და მიხვდა, თუ როგორი შეცდომა ჩაიდინა თავისი უგუნურობით, როცა დაინახა, რომ ჩვენ ყველამ, გარშემომყოფებმა, ხმამაღალი ხარხარი ავტეხეთ.

— მაგრამ, რასაკვირველია, ბატონო ლუციუს, ამ ქალდე-

ველმა მხოლოდ შენ ერთს ვითხრა მართალი. ბედნიერი იყავ და შენი გზა მშვიდობიანად წარიმართოს!

15. სანამ მილონი ასე გაუთავებლად ლაყბობდა, მე გული გამიწვრილდა, ვბრაზობდი, რომ ჩემი მიზეზით, უადგილოდ გაქიანურებული უაზრო ლაპარაკით, სალამოს საკმაოდ დროს და მის საუკეთესო ნაყოფს ვკარგავდი. ბოლოს მორიდებულობა დავძლიე და მილონს ვუთხარი:

— დიოფანე თავის ბედს მივანდოთ, დაე, ისევ აძროს ხალხს ტყავი ზღვასა თუ ხმელეთზე, სადაც სურდეს: მე კი, მართალი რომ ვთქვა, გუშინდელი დაღლილობა ჯერაც არ გამქარვებია, ასე რომ ნება მიბოძე აღრიანად დავწვე. — თქმა და შესრულება ერთი იყო. მივალწვი ჩემს ოთახს, იქ ყველაფერი გამზადებული დამხვდა პატარა საამური ლხინისათვის. მსახურებიც, რაც შეიძლება, კარის ზღურბლიდან მოშორებით დაეწვინათ, რათა, როგორც ვფიქრობ, ჩვენი აურზაურის მოწმენი არ გამხდარიყვნენ. ჩემს ლოგინთან მოდგმული იყო ვახშმის საუკეთესო ნარჩენებით გაწყობილი მომცრო მაგიდა და უკვე ღვინით ნახევრად სავსე დიდი თასები ელოდნენ, რომ წყალით შეეევსოთ. გვერდით იდგა ღვინის ამოსაღებად მოსახერხებელი ფართოყელიანი ბოთლი. ერთი სიტყვით, სატრფიალო შეტაკებისათვის მოსამზადებელი საუზმე მზად იყო.

16. ჩემმა ფოტიდამ უკვე წაიყვანა თავისი ქალბატონი მოსასვენებლად და ლოგინში ჩავწექი თუ არა, მხიარულად მომიახლოვდა. თან კალთით ვარდის გვირგვინები და აურება ვარდი შემოიტანა. მაგრად ჩამკოცნა, პატარა გვირგვინებით დამფარა და ყვავილები დამაყარა; თასს ხელი წამოაწვლო, ჩაუმატა თბილი წყალი და დასაღევად გამომიწოდა, მაგრამ, სანამ სულ დავცილდი, ნაზად უკანვე წაიღო, ჩემთვის თვალის მოუშორებლად ტუჩებით ნელ-ნელა წრუპავდა და ყლუბ-ყლუბად ტკბილად დაცალა. ამ სასმისს მეორე და მესამე მოჰყვა, თასი ხელიდან ხელში გადადიოდა. ღვინითა და მღელვარებით აღვზნებული ავხორცობისათვის გამზადებულ სხეულშიაც კი წვასა და ნდომას ვგრძნობდი. ბოლოს გადავიხსენი ტანსაცმელი, რათა მეჩვენებინა ჩემი ფოტიდასათვის, თუ როგორ მწყუროდა სიყვარული, და ვუთხარი:

— შემიბრალო, მალე მომეშველე! ხომ ხედავ, რა ფიცხლად შოვემზადე გაუფრთხილებელი ბრძოლისათვის, როგორც კი შიგ გულში მომხვდა კუბიდონის ისარი, ჩემი მშვილდიც ისე მაგრად მოვზიდე, რომ მეშინია მეტისმეტი დაჭიმვისაგან ლამბი არ გაწყდეს. მაგრამ თუ გინდა მაამო, ეგ დალალები დაიშალო და ტკბილი ალერსი შენი თმის ლივივით ტალღების საბურველქვეშ მაგემე.

17. დაუყოვნებლივ, სწრაფად მიაღაგა ქურქელი, ტანსაცმელი სულ გაიძრო, თმა დაიშალა, მეტად მიმზიდველი გახდა, ზღვის ტალღებში შემავალ ვენერას დაემსგავსა და სუფთად გაპარსულ საქალო ადგილზე პაწაწა ხელი დაიფარა, იმ ადგილის მორცხვად დასაფარავად კი არა, არამედ უფრო იმიტომ, რომ საგანგებოდ გამოეჩინა იგი და მომმართა:

— აბა, დავიწყოთ ბრძოლა! სასტიკი ბრძოლა! მე შენ როდი გაგექცევი და ზურგს ვიჩვენებ! თუ ვაჟკაცი ხარ, მეკვეთე, ფიცხლად შემები და მზად იყავი სიკვდილისათვის. დღევანდელი ბრძოლა უმოწყალო იქნება!..

ამგვარ და ამის მსგავს შეტევებში გავატარეთ მთელი ღამე. ძალ-ღონეს დროგამოშვებით ღვინით ვიკრებდით. ვალვიძებდით ნდომა-სურვილს და ხელახლა ვეძლეოდით ავხორცილბას. ამ მაგალითს მივუმატეთ კიდევ სხვა მსგავსი, მრავალი.

18. როგორღაც მოხდა, რომ ბირენამ დაჟინებით მთხოვა მასთან მცირე მეგობრულ ვახშამზე მივსულიყავი. დიდხანს უარზე ვიყავი. მაგრამ არაფერი გამივიდა. მაშასადამე, უნდა მიმემართა ფოტიდასათვის და მისთვის, როგორც ქურუმისათვის, რჩევა მეკითხა. თუმცა მისთვის ძნელი ასატანი იყო, თუნდაც ერთი ნაბიჯით მოვშორებოდი, მაგრამ მაინც თავაზიანად ინება ზავის ჩამოგდება ტრფიალების საბრძოლო მოქმედებაში. თანაც დამარიგა:

— ეცადე აღრიანად წამოხვიდე ვახშმიდან. ჩვენში დადის უწარჩინებულეს ყმაწვილკაცთაგან შემდგარი თავზეხელაღებულ ავაზაკთა ბრბო, რომელიც არღვევს საზოგადოებრივ მყუდროებას. ხშირად შუაგულ ქუჩაში მოკლულთა გვამები ყრია. მთავრობის ჯარი კი შორს არის და არ შეუძლია იხსნას ქალაქი ასეთი უბედურებისაგან. ბედს უხ-

ვად დაუჯილდოებინარ თავისი წყალობით; როგორც უცხო
ადამიანს თავაზიანობას არ დაგიწყებენ და უთუოდ ხაფანგ-
ში გაებმები.

— დამწვიდდი, ჩემო ფოტიდა, — ვუბასუხე მე, —
გარდა იმისა, რომ ჩვენი განცხრომა ჩემთვის სხვის ვახშამ-
ზე უფრო ძვირფასია, მე მაინც შენ დასამწვიდებლად აღ-
რიანად დავბრუნდები. ნაცად მახვილს შემოვირტყამ და
ჩემი უშიშროების თავდებს თან წავიღებ.

ამგვარად აღჭურვილი წავედი ვახშამზე.

19. იქ დამხდურთა უმრავლესობა, როგორც წარჩინებულ
ქალს შეეფერება, ქალაქის რჩეული საზოგადოება იყო.
ბრწყინავდნენ თუიის¹³ ხისა და სპილოს ძვლისსაუცხოო მა-
გიდები. საწოლები ოქროს ქსოვილებით იყო დაფენილი;
იქვე იდგა მოყვანილობითა და სილამაზით ნაირ-ნაირი,
თუმცა ყველა ერთნაირად ძვირფასი ღიდრონი თასები. აქ
ოსტატურად თლილი მინა, იქ წმინდა ბროლი, ერთ ადგი-
ლას ელვარე ვერცხლი, მეორე ადგილას ბრწყინვალე ოქრო,
საუცხოოდ გამოხვეწილი ქარვა და სასამისებად მოსახერხე-
ბელი ძვირფასი ქვები; რა გინდა, სულო და გულო, აქ რომ
არ იყო — არარსებულებაც კი, მდიდრულად მორთულ მრავალ-
რიცხოვან მეტაბლებს სწრაფად შემოჰქონდათ პირთამ-
დე აღვსილი სინები, ხოლო ლამაზ ხალათებში მორთულ
თმანუჭუჭუა ბიჭებს თვალ-მარგალიტით მოჭედული თასებით
ძველისძველი ღვინოები. აი, უკვე გამოიტანეს სანათურები,
სუფრაზე საუბარი გამოცოცხლდა, უკვე გაისმა სიცილიც და
აქა-იქ საღალბო სიტყვები და ხუმრობანი.

ბირენამ მომმართა:

— ხომ კარგად გრძნობ თავს ჩვენს მშობლიურ მხარე-
ში? რამდენადაც ვიცი, ტაძრებით, აბანოებითა და სხვა შგ-
ნობებით ბევრად ვჯობნით სხვა ქალაქებს; გარდა ამისა, არ
განვიცდით აუცილებელი საგნების ნაკლოვანებას. ვინც არ
უნდა ჩამოვიდეს ჩვენში, უსაქმური თუ საქმიანი, ყველა
იპოვის, რასაც ეძებს არა ნაკლებად, ვიდრე რომში. თავმდა-
ბალი სტუმარი კი სოფლურ მყუდროებას მოიპოვებს. ერთი
სიტყვით, ჩვენ ვართ თავშესაფარი პროვინციის ყველა სი-
მოგნების მაძიებლისათვის.

20. მე ასე ვუპასუხე:

— მართალსა ბრძანებ, არც ერთ სხვა ქვეყანაში ისე თავისუფლად არ მიგრძენია თავი, როგორც აქ. მაგრამ თქვენს ქალაქში მეშინია მაგიური მეცნიერების საიდუმლო ბუნაგისა, რომელსაც ვერ ასცდება კაცი. ამბობენ, თვით საფლავებშიც კი მიცვალებულებსაც არ ტოვებენ ხელუხლებლად და კოცონებიდან და აკლდამებიდან მცხოვრებთა დასალუპავად ცხედრის ნაშთებს იღებენო. ბებერი ჯადოქრები თვით დამარხვის წესის შესრულების დროსაც კი მტაცებელი ფრინველის სისწრაფით ასწრებენ წინასწარ იმის განჭვრეტას, თუ სადაა მოსალოდნელი ახალი დასაფლავება.

საუბარში ერთი დამსწრეთაგანი ჩაერთა:

— აქ ცოცხლებსაც აღარ ინდობენ. არის ერთი კაცი, რომელსაც მსგავსი რამ შეემთხვა და მთელი სახე ისე საშინლად დაუმახინჯეს, რომ ვეღარც კი იცნობთ.

აქ მთელ საზოგადოებას თავშეუყავებელი ხარხარი აუვარდა. ყველამ კუთხეში წამოწოლილი კაცისკენ მიიხედა. სტუმარმა რომ შენიშნა უტიფრად მისჩერებოდნენ და აკვირდებოდნენ, აღშფოთდა, ზიზლით რაღაც წაილულლულა და წამოდგომა დააპირა. ბირენამ უთხრა:

— კარგი, ჩემო ტელეფრონ, დარჩი ცოტა ხანს. კეთილი ინებე და მოგვიყევი შენი ამბავი, რათა ჩემი ვაჟი, აი ეს ლუციუსი, შენი ტკბილმოუბრობით დატკბეს.

მან უპასუხა:

— შენ, ქალბატონო, როგორც ყოველთვის გულკეთილობას იჩენ, მაგრამ არიან ადამიანები, რომელთა თავხედობა აუტანელია!

ასე აღშფოთდა იგი. მაგრამ ბირენამ თავი დააფიცა, ჭიუტობით მიზანს მიადწია, ძალა დაატანა და აამბობინა.

21. მაშინ ტელეფრონმა საბნებით ადგილი აამალა, საწოლზე წამოიწია, ნიდაყვს დაეყრდნო, მარჯვენა ხელი გაშალა, ორატორივით მოკაკვა ნეკი და არათითი, სხვა ორი თითი წინ გაიშვირა, თითქოს ვინმეს ემუქრებოდა, ისე დასწია ძირს ცერი და არხეინად დაიწყო:

— ჯერ კიდევ მცირეწლოვანი ვიყავი, როცა მიღეტიდან ოლიმპიურ ასპარეზობაზე გავემგზავრე, რადგან სახელგან-

თქმული პროვინციის ეს ადგილებიც მინდოდა მენახა. მთელი
თრაკია გავიარე და ლარისაში¹⁴ უბედურ ფეხზე ჩავედი. სამ-
გზაერო ფული შემომეხარჯა, ქალაქში ვხეტიალობდი და
ვფიქრობდი, თუ როგორ დამეღწია თავი სილატაკისათვის.
უცებ შუა მოედანზე ერთი მალალ-მალალი მოხუცი დავინა-
ხე. იგი ქვაზე იდგა და ხმამალა მოუწოდებდა მიცვალე-
ბულისათვის ყარაულობის მსურველთ ფასზე მორიგებოდ-
ნენ. ერთ გამვლელს შევეკითხე:

— ეს რა მესმის? ნუთუ აქ მიცვალებულებს ჩვეულება-
და აქვთ გაქცევა?

მან მიპასუხა:

— გაჩუმდი, შენ ძლიერ ახალგაზრდა ხარ, თან უცხო
კაციც, და გასაგებია, რატომ არ გესმის, რომ იმყოფები თე-
სალიაში, სადაც კუდიანი ქალები ხშირად ღრღინან მიცვა-
ლებულთა სახის ნაკეთებს, რადგან ის შეადგენს აუცილე-
ბელ მასალას მათი ხელობისათვის.

22. ღვთის გულისათვის, — განვაგრძე მე. — მითხარი,
რა ევალემა მიცვალებულის ყარაულს?

მიპასუხა:

— უწინარეს ყოვლისა, საჭიროა მთელ დამეს ფხიზლად
იყო, გვერდზე არ მიიხედო, მიცვალებულსაც თვალი არ მოა-
შორო. ეს საძაგელი კუდიანები სახეს იცვლიან, სხვადასხვა
ცხოველს ემსგავსებიან და ცდილობენ ფარულად შინ შეი-
რომას; ასე რომ თვით მზესაც, თვით სამართლიანობის
თვალსაც ადვილად მოატყუებენ; ისინი ხან ფრინველებად,
ხან ძაღლებად, ხან თაგვებად და ხან ბუზადაც კი იქცევიან
ხოლმე. ბოროტი შელოცვებისაგან ყარაულებს ძილი მოე-
რევათ. ჩამოთვლაც კი არავის შეუძლია, რა ხერხებს მიმარ-
თავენ ეს უბოროტესი ქალები თავისი ავბორცობისათვის.
ასეთი საშიში და ძნელი სამუშაოსათვის გასამრჯელო ჩვეუ-
ლებრივად ოთხ-ექვს ოქროს არ აღემატება. და აი, კიდევ რა,
კინაღამ დამავიწყდა. თუ დილით სხეული მთელად ჭირისუ-
ფალს არ ჩაბარდა, ყველა ის ნაკვთი, რომელიც მთლიანად
ან ნაწილობრივ დააკლდება მიცვალებულს, ყარაული ვალ-
დებულია საკუთარი სანდიდან მოიჭრას და შეუვსოს.

23. გავიგე თუ არა ეს, ძალ-ღონე მოვიკრიბე, მივედი მოქალაქესთან და ვუთხარი:

— გეყოფა ქაქანი! ყარაულიც აქა ვარ, ვნახოთ, რას მომცემ!

— ათასი. ნუმი¹⁵ გერგება, — მიპასუხა, — მაგრამ გამიგონე, ყმაწვილო, ესაა ერთი წარჩინებული მოქალაქის ვაჟის სხეული და ბოროტი ჰარპიებისაგან¹⁶ ღირსეულად უნდა დაიცვა.

— არაფერია, — მივუგე მე, — ხომ სულ უბრალო რამეს და წმინდა სისულელეს მიმართავ. შენ წინ დგას რკინის კაცი, რომელიც უფრო ფხიზელია, ვიდრე ლინკევისი¹⁷ ან არგუსი¹⁸. ერთი სიტყვით, ცარიელი ფვალგბია-მეთქი.

ამის დამთავრებაც ვერ მოვასწარი, რომ მან ერთ სახლთან მიმიყვანა. კარი დაკეტილი იყო და რომელიღაც პატარა შესასვლელით შემიყვანა. შეაღო კარი ერთ ბნელ, თანჯრებდახურულ ოთახში, მიჩვენა დამწუხრებული მატრონა, მივიდა მასთან და უთხრა:

— აი, მოვიდა კაცი, რომელსაც არ შეეშინდა შენ ქმარს ყარაულად დაქირავებოდა.

ქალმა ორსავე მხარეს ჩამოცვენილი თმა უკან გადაიყარა, მშვენიერი სახე გამოუჩნდა, თვალეში შემომხედა და მითხრა:

— გთხოვ, ეცადო, რაც შეიძლება ფხიზლად შეასრულო შენი მოვალეობა!

— ფიქრი ნუ გაქვს, — ვუპასუხე, — შენ მხოლოდ შესაფერისი გასამრჯელო მოამზადე-მეთქი.

24. ჩემი პასუხი მოეწონა, ადგა და მეორე ოთახში გამიყვანა. იქ შემოიყვანა ვიღაც შვიდი მოწმე, მიცვალებულის გვამს ხელით ახადა ბრწყინვალე საფარველი, დიდხანს იტირა, მოუწოდა დამსწრეებს სინდისიერნი ყოფილიყვნენ და გულმოდგინედ ნაწილ-ნაწილ დაიწყო სხეულის ნაკეთების ჩამოთვლა, ვიდაცას მისი სიტყვები საგულდაგულოდ დაფაზგადაჰქონდა. ქალი ამბობდა:

— აი, ცხვირი მთელია, თვალეები ხელუხლებელი, ყურები მთელი, ტუჩები შეუხებელი, ნიკაპი კარგად შენახული. თქვენ, პატიოსანო კვირიტებო,¹⁹ ყველანი ამის მოწამენი

ხართ. ამ სიტყვების შემდეგ დავახე-
ვასასვლელისაკენ გამართნენ.

მე ვუთხარი:

— უბრძანე, ქალბატონო, ყველაფერი დამიმზადონ, რაც ჩემი საქმისთვის საჭიროა.

— სახელდობრ რა? — შემეკითხა ის.

— ლამპარი, მივუტევე; — რაც შეიძლება მეტი ზეთით, რათა სინათლე გათენებამდე მეყოს, თბილი წყალი, ერთი დოქი ღვინო, სასმისი და ლანგარი ვახშმის ნარჩენით.

მან თავი გააქნია და მიპასუხა:

— ხომ არ გავიყებულხარ? სახლში, სადაც გლოვია, ვახშმის ნარჩენებს ეძებ, როცა ჩვენს სამზარეულოში ცეცხლიც კი არ დანთებულა! შენ გგონია აქ საჭეიფოდ ხარ მოსული? გერჩია საერთო მწუხარება და ცრემლი გაგეზიარებინა! — თქვა ეს, მიუბრუნდა მსახურ ქალს და უთხრა:

— მირინა, ახლავე მოიტანე ლამპარი და ზეთი, შემდეგ ჩაკეტე ყარაული საწოლ ოთახში და დაუყოვნებლივ უკანვე გაბრუნდი.

25. ამგვარად, გვამთან მიტოვებული, ძილის გასაფრთხობად თვალებს ვისრესდი, გასამხნევებლად ვლიღინებდი, ამასობაში ბინდი ჩამოწვა, ღამდებოდა, ბოლოს სულ დაბნელდა; მე კი შიში მემატებოდა. უცებ, ერთბაშად, შემოძვრა სინდიოფალა, დამიცუტქდა წინ და ისე შეუბოვრად მიყურებდა, რომ შემამოფოთა ამ პატარა მხეცის უტიფრობამ. დაუწყვირე:

— დაიკარგე აქედან, საზიზღარო ქმნილებავ! წაეთრიე თაგვებთან, ისინი არიან შენი ტოლები! აქედან დაიკარგე-მეთქი!

გაბრუნდა და იმ წუთშივე ოთახიდან გაქრა, მაგრამ ღრმა ძილმა მაშინვე ისე ჩამძირა უფსკრულის ფსკერზე, რომ თვით დელფელი ღმერთიც²⁰ ძლივს გაარჩევდა იქ მდებარე ორი სხეულიდან რომელი ჩვენთაგანი იყო უსულო. იმდენად აღარაფერს ვგრძნობდი, თვითმე მჭირდებოდა ყარაული, თითქოს, ცოცხლებში არ ვერ იყო და იმ ოთახში არც კი ვიყავი.

26. მამლების გუნდის გამაყრუებელმა ყვირილმა მაუწყა,

რომ ღამე მიწურულიყო. ძლივს გამოვიღვიძე, მივირბინე გვამთან, ღამბარო მივიტანე, საფარველი ავწიე და ვაკვირდებოდი მის ყოველ ნაკვთს — ყველაფერი წინანდებურად ადგილზე ჰქონდა. აი, საბრალო, თვალცრემლიანი მეუღლეც, გუშინდელი მოწმეების თანხლებით შემოვიდა და უმაღვე ქმრის სხეულს მივარდა. დიდხანს კოცნა, შემდეგ დაანათა და დარწმუნდა, რომ ყველაფერი რიგზე იყო. შემობრუნდა, დაუძახა თავის მოურავს ფილოდესპოტს და უბრძანა, რათა ერთგული ყარაულისათვის დაუყოვნებლივ გასამრჯელო მიეცათ. ფული მაშინვე მოიტანეს და ქალმა დაურთო:

— შენი დიდი მადლობელი ვართ, ყმაწვილო, და ჰერკულესს გეფიცები, ასეთი კეთილი - სამსახურისათვის ამ წუთიდან ჩვენი ოჯახის წევრად ჩავთვლით.

ამაზე მე, მოულოდნელი შეძენით გახარებულმა და გაგიჟებულმა მბრწყინავი ოქროებით, რომელთაც ხელში ვაჩხრიალებდი, ვუთხარი:

— უფრო მეტიც, ქალბატონო! შენ მოსამსახურედ მიგულვე და, რამდენჯერაც დაგჭირდეს ჩემი სამსახური, თამამად მიბრძანე.

ვთქვი თუ არა ეს, მაშინვე, ასეთი ავის მომასწავებელი წინადადებით აღშფოთებული შინაყმები წამომესივნენ და მცემდნენ როგორც შეეძლოთ: ვინ კბილებში მითავაზა მუშტი, ვინ ნიდაყვებით მხრები დამიბეგვა, ვინ გვერდებში მუჭულუგუნი წამკრა, ქუსლებით მთელეს, თმით მათრიეს, ტანსაცმელი შემომმაგლიჯეს. დახეული და დაფლეთილი აონიელი ამაყი ყმაწვილისა თუ გრძნეული პიბლელი მომღერალივით²¹ სახლიდან გამომაგდეს.

27. მახლობელ ქუჩაზე გონს მოვედი, გვიან მივხვდი წინდაუხედაობასა და ჩემი სიტყვების უკეთურ აზრს. ვალიარებ, კანონით მეტი ცემა-ტყეპის ღირსი ვიყავი. უკვე მიცვალებული დაიტირეს და, ვინაიდან არისტოკრატს ასაფლავებდნენ, უძველესი წესების მიხედვით, საზოგადოებრივი ხარჯით მოწყობილმა სამგლოვიარო პროცესიამ ფორუმზე გაიარა. იქ მოირბინა ერთმა თალხებიანმა, თვალცრემლიანმა მოხუცმა კაცმა; ხშირ ჭლარას იგლეჯდა, ორივე ხელით კუბოს შემოეხვია და მწარე მოთქმით იძახოდა:

— პატიოსნებას გაფიცებთ და ყველაფერს, რაც თქვენთვის ძვირფასია, კვირიტებო, გამოექომაგეთ მოკლულ მოქალაქეს. ამ ავ, უწმინდურ დედაკაცს საშინელი ბოროტებისათვის მკაცრად მიუზღეთ სამაგიერო. სხვამ კი არა, სწორედ ამან მოწამლა საბრალო ყმაწვილი, ჩემი დისწული, რათა საყვარლის გული მოეგო და მთელი სიმდიდრე ავაზაკურად ხელში ჩაეგდო.

ასე შესჩიოდა მოხუცი ხან ერთსა, ხან მეორეს და გულსაკლავად მოთქვამდა. ხალხში ჩოჩქოლი ატყდა და წამოყენებული ბრალდება დაიჭერეს. გაისმოდა ხმები: დაწვით იგიო! ვინ ქვას აელებდა ხელს, ვინ ძალს უსევდა ქალს დასაგლეჯად. იგი კი, თვალის ასახვევად ფარისევლურ ცრემლს ღვრიდა, ცის ყველა ბინადარს მოწმედ უხმობდა და ბრალდებას უარყოფდა.

28. ბოლოს მოხუცმა წარმოთქვა:

— ღვთაებრივ განგებას მივანდოთ და მან გადაწყვიტოს, სად არის სიმართლე. აქ იმყოფება ეგვიპტის ერთი საუკეთესო წინასწარმეტყველთაგანი — ზაქთალასი, რომელსაც დიდი ხანია მოზრდილი თანხით შევეუთანხმდი, რათა დროებით გამოიძახოს სული ქვესკნელიდან და სხეულს სიცოცხლე დაუბრუნოს. — ეს თქვა და ვიღაც სელის ტანსაცმელიანი, პალმის ფოსტლებიანი, თავგადახოტრილი ქაბუკი გამოიყვანა. დიდხანს ეამბორა ხელებზე, მუხლებზეც კი ემთხვია და უთხრა: — შეგვიბრალე, ღვთის მსახურო, შეგვიწყალე ციურ მნათობთა გულისათვის, ქვესკნელთა ღმერთთათვის, ბუნების სტიქიონთათვის, ღამის მყუდროებისათვის, კობტური ტაძრებისა, ნილოსის წყალდიდობისა, მეფისის²² საიდუმლოებათა და ფაროსულ²³ საკრავთა გულისათვის! მიეცი საშუალება ცოტა ხნით ისარგებლოს მზის ბრწყინვალეობით და საუკუნოდ დახუჭულ თვალებში ცოტა სინათლე ჩაუდგის! არ ვეცილებით, არ ვედავებით მიწას მისი კუთვნილების წასართმევად, მაგრამ შურისძიებით რომ გული ვიჭეროთ, ვთხოვთ მცირე ხნით მაინც სიცოცხლე დაუბრუნო.

ასეთი ვედრებით გულაჩუყებულმა წინასწარმეტყველმა მიცვალებულს რაღაც ერთი ბალახი ბაგეზე დაადო და მეორე — გულზე. შემდეგ აღმოსავლეთისაკენ იბრუნა პირი, ჩუ-

მად დაუწყო ვედრება ჰორიზონტიდან ამომავალ ღვთაებრივ მზეს; ამ სცენის დროს მთელი თავისი შესახედაობით უღრმესი მოკრძალების ღირსი გახდა და დამსწრეთა ყურადღება სასწაულისათვის შესანიშნავად მოამზადა.

29. მე ხალხში გავერიე; კუბოს უკან მაღალ ქვაზე შევდექი და ყველაფერს ცნობისმოყვარეობით ვაკვირდებოდი. აი, უკვე მაღლა აიწია მიცვალებულის მკერდი, ვენებმა შევებით იწყეს ფეთქვა, სხეულს უკვე სული ჩაედგა; მიცვალებული წამოდგა და ყმაწვილმა დაილაპარაკა:

— მითხარით, რისთვის მაბრუნებთ წუთისოფლისაკენ, მე, რომელმაც უკვე ლეთეს²⁴ ფიალა ვიგემე და სტიქსის²⁵ ჭაობებში მივცურავდი? დამანებე თავი, გევედრები, დამანებე და ჩემი სამშვიდობო გზით გამიშვი!

აი, რა თქვა სხეულიდან ამოსულმა ხმამ, მაგრამ წინასწარმეტყველმა კიდევ უფრო მხურვალედ მიმართა:

— რად არ უამბობ ხალხს ყველაფერს დაწვრილებით, რად არ ამქდავენებ შენი სიკვდილის საიდუმლოებას? განა არ იცი, რომ გრძნეულებით შემიძლია აღქაჯები გამოვიძახო და შენი დაღლილი სხეული სატანჯველად მივუგდო? — მან ეს მოისმინა და ხალხს ასე აუწყა:

— ახალგაზრდა ცოლის ჯადოქრობამ გამამწარა, შხამი მასვა და ჯერ კიდევ გაუცივებელი საქორწინო სარეცელი მრუშს დავუთმე.

მაშინ ეს ძვირფასი ცოლი აშკარად გათავხედდა, ბილწი განზრახვით ქმრის ნათქვამის უარყოფა დაიწყო. ხალხში ალიაქოთი ატყდა და აზრები გაიყო: ერთნი მოითხოვდნენ, რომ ეს მუხანათი დედაკაცი თავის ქმართან ერთად ამ წუთშივე ცოცხლად დაემარხათ, მეორენი ამბობდნენ, ცხედრის ცრუ სიტყვას არ დაეჯერებო.

30. ყმას უფრო ღრმა ოხვრა აღმოხდა და კამათი შეწყვეტილ იქნა მისი შემდეგი სიტყვებით:

— გიჩვენებთ, გიჩვენებთ ნამდვილ მოწმეს: დაგანახვებთ სინამდვილეს, რომელიც ჩემ გარდა არავინ იცის — და მე მომათითა. — ეს ფხიზელი ყარაული ჩემს სხეულთან მტკიცედ იდგა სადარაჯოზე; ჩემი გახრწნილი ზორცის კანზე მონადირე ბებერმა კუდიანებმა, სახეს რომ სხვადასხვანაირ-

რად იცვლიდნენ, ოსტატური ეშმაკობით ამის მოტყუება
ვერ შეძლეს, ბოლოს ძილის ბურუსში ღრმად გახვიეს, ჩაა-
ძინეს და მანამდე არ შეუწყვეტიათ ჩემი გამოძახება, სახე-
ლით, სანამ გაყინულმა ძარღვებმა და გაცივებულმა სხეუ-
ლის ნაწილებმა არ მოინდომეს ნელი მოძრაობით ეპასუხნათ
მაგიური ხელოვნების ბრძანებაზე. ეს კაცი, ნამდვილად
ცოცხალი და მკვდარივით ჩაძინებული, თავის სახელის გაგო-
ნებაზე წამოდგა, რადგან ჩვენ ორივეს ერთი სახელი გვქვია,
და ნებაყოფლობით უსიცოცხლო აჩრდილივით წინ წავიდა;
თუმცა ოთახის კარი მაგრად იყო ჩაკეტილი, მაგრამ მაინც
გამოინახა ჭუჭრუტანა, რომლიდანაც ჭერ ცხვირი მოჭრეს,
მერე ორივე ყური. ასე რომ, ჩემ მაგიერ იგი დასახიჩრდა.
თავისი ნამოქმედარის დასამალავად მატყუარებმა სახთლი-
საგან გაკეთებული, სწორედ მისი საკუთარი მოჭრილის
მსგავსი, ყურები და ცხვირი მიადგეს. აი, თქვენს წინაშეა
ეს უბედური, რომელმაც გასამრჯელო მიიღო არა თავისი
შრომისათვის, არამედ დასახიჩრებისათვის.

ამ სიტყვებმა შემაშინა და ჩემი ნაკვების მოსინჯვა და-
ვიწყე. მოვავლე ცხვირს ხელი — მომძვრა, ყურებზე გადა-
ვისვი — ხელში შემჩა. როცა ყოველმა დამსწრემ ჩემზე
თითით ჩვენება, თავის ქნევა და სიცილი დაიწყო, ცივმა
ოფლმა დამასხა, ჩემ გარშემო მყოფთ ფეხებში გავუძვარი,
თავს ვუშველე. მაგრამ ასეთი დამახინჯებისა და სასაცილოდ
აგდების შემდეგ ველარ შევძელი ჩემს სახლს დავბრუნებო-
დი. ჩამოვუშვი ორსავე მხარეს თმა, ამით მოჭრილი ყურე-
ბის დაღი დავფარე, ცხვირის სამარცხვინო ნაკლოვანება
ზრდილობისათვის ვცდილობ ამ ტილოს ცხვირსახოცით დაე-
მალო, რომელსაც ყოველთვის მაგრად ვიკრავ ხოლმე
სახეზე.

31. როცა ტელეფრონმა ეს ამბავი დაამთავრა, ღვინით
შენჭურებულმა ძმაკაცებმა კვლავ ხარხარი ატეხეს და მოით-
ხოვეს სიცილის ღვთაების პატივსაცემად სადღეგრძელოს
შესმა. ამ დროს ბირენამ მითხრა:

— ხვალინდელი ღღე ჩვენი ქალაქის დაარსებიდანვე სა-
ზეიმოდაა მიჩნეული. მთელ ქვეყანაზე მხოლოდ ჩვენ ვცემთ
პატივს სიმხიარულით უწმინდეს ღვთაებას — სიცილს. შენი

აქ ყოფნით ეს დღესასწაული კიდევ უფრო საამო იქნება ჩვენთვის. რა კარგი იქნებოდა, შენ რაიმე გონებამახვილი საღალღობო გამოგეგონებინა, რომ უფრო მოწიწებით გვეცა თაყვანი ამ დიდი ღვთაებისათვის.

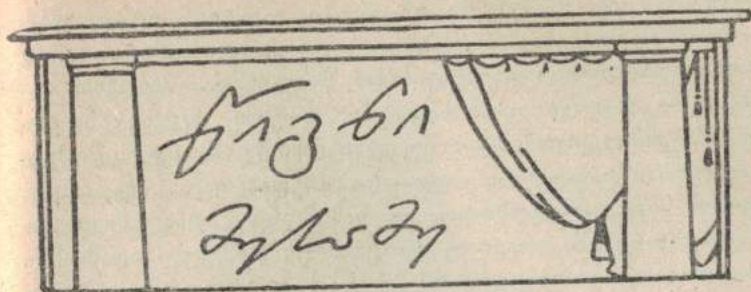
— კეთილი-მეთქი, — მიეუგე, — თქვენ ნაბრძანებს შევასრულებ. ჰერკულესს გეფიცებით, მსურს მოვიგონო ისეთი რამ, რაც უფრო ღირსეული და დამაკმაყოფილებელი იქნება ამ დიდი ღვთაებისა.

ამის შემდეგ მსახურმა მომახსენა, რომ ღამდებოდა; მეც უკვე ღვინით საკმაოდ შემთვრალი ვიყავი, სასწრაფოდ ავდექი, ვუსურვე ბირენას ყოველივე კარგი და ბარბაცით გზას გავუღეძი.

32. როგორც კი ქუჩაში გამოვედით, ჩირაღდანი, რომელიც გზას გვინათებდა, უეცრად ქარმა ჩაგვიქრო, უსინათლოდ დავრჩით, სიბნელეში ფეხებს ქვაზე ვიმტვრევდით და სახლამდე ძლივს მივალწიეთ. როცა ხელიხელჩაკიდებულნი სახლს მივუახლოვდით, დავინახეთ: ვიღაც სამი ზორბა და ღონიერი ადამიანი ჩვენს კარს მთელი ძალით აწვებოდა. ჩვენმა მისგლამ არათუ შეაკრთო ისინი, პირიქით, უფრო მეტად მოუხშირეს ჯახუნს, ისე რომ ჩვენ, განსაკუთრებით მე, ტყუილად არ მოგვჩვენებია ისინი ყველაზე უფრო ბოროტი მოდგმის ავაზაკებად.

წამსვე ვიშიშვლე ხმალი, წამოსასხამქვეშ რომ დამქონდა ასეთი შემთხვევებისათვის, სწრაფად ვეცი ავაზაკებს და, რომელიც ხელში მხვდებოდა, ღრმად ვასობდი მას, სანამ უთვალავი ქრილობით განგმირულებმა ჩემს ფეხებთან სული არ დალიეს. ბრძოლა დავამთავრე. ხმაურმა ფოტიდაც გააღვიძა. ოფლში გაწუწული ძლივს ვსუნთქავდი. შევევარდი ღია კარში და, დაღლილი, თითქოს სამ ავაზაკთან ბრძოლის მაგიერ გერიონის²⁶ მკვლელობა ჩამედინოს, დავეცი ლოგინზე და მაშინვე ჩამეძინა.

1. როგორც კი ავრორა¹ ვარდისფერი ხელის ქნევით აღისფერი მოსართავიანი ცხენებით ზეცას შეუდგა, ღამემ ტკბილი მოსვენების წიალიდან მომწყვიტა და დღეს გადაძა. გუშინდელი ბორბოტმოქმედების მოგონებაზე გულს საშინელი მოუსვენრობა შემომაწვა. ფეხები გადავიჯვარედინე, მუხლებზე გადაქდობილი თითები შემოვიხვიე, მოკრუნჩხული ვიჯექი ლოგინზე და მწარედ ვტიროდი, თან წარმოვიდგინე: ქალაქის მოედანი, სასამართლო, განაჩენი და თვით ჯალათიც. ნუთუ შეიძლება ისეთი ლმობიერი და კეთილი მოსამართლე შემხედეს, რომ მე, სამთა მკვლელობით წაბილწული, ამდენი მოქალაქის სისხლში გასვრილი, უდანაშაულოდ მცნოს? მაშ, ეს ის დიდებული მოგზაურობაა, ქალდეველმა დიოფანემ ისე დაბეჯითებით რომ მიწინასწარმეტყველა?

ამ ფიქრს თავიდან ვეღარ ვიშორებდი და ჩემს ბედს დავტიროდი. ამასობაში კარის ბრახუნი მომესმა და შემოსასვლელთან ყვირილი ატყდა.

2. ძლიერი მოწოლისაგან კარი ფართოდ გაიღო, სახლში დიდი ხმაურით შემოვიდნენ მოხელეები, მათი მსახურები და

სხვადასხვა ჯურის ხალხმა იქაურობა აავსო. ორმა ლიქტორმა² მოხელეების ბრძანებით ხელი ჩამავლო. ცხადია, მეწინააღმდეგობა არ გამიწევია და წამიყვანეს. შევდგით თუ არა ფეხი მახლობელ მოსახვევში, მთელი მცხოვრებლები ქუჩაში გამოცვივდნენ და შეჭვავულნი ჩვენს კვალს მოჰყვნენ. თუმცა დანაღვლიანებული და თავდახრილი მივდიოდი. მერჩია მიწა გამსკდომოდა, მაგრამ მაინც ჩუმად მივიხედ-მოვიხედე: ჩვენს ირგვლივ მყოფ ამდენ ათასეულ ადამიანში არ იყო არც ერთი კაცი, რომელიც სიცილით არ კვდებოდა. ყველა ქუჩა და ქუჩაბანდი ისე შემომატარეს, როგორც ღვთიური ნიშნეულობით ნაწინასწარმეტყველები რაიმე საშიშროების მოლოდინის დროს ცოდვის გამოსასყიდლად შესაწირავ ცხოველს შემოატარებენ ხოლმე. ბოლოს ფორუმზე ტრიბუნალის³ წინ წარვდექი, ამალღებულ ადგილზე უკვე ისხდნენ მოსამართლეები. საზოგადოებრივი მაცნე ხალხს სიჩუმისაკენ მოუწოდებდა. უცებ ყველამ მოითხოვა, რათა დიდძალი ხალხის შეკრების გამო, რასაც საშინელი ჰყლეტა შეეძლო გამოეწვია, ამდენად ყურადსაღები საქმის გარჩევა თეატრში გადაეტანათ. წუთსაც არ გაუვლია, რომ უწესრიგოდ შეყრილმა ხალხმა საოცარი სისწრაფით აავსო მთელი შენობა. ყველა შესასვლელი და თვით სახურავიც კი ხალხით გაიჰყდა. ბევრი ბოძებს შემოეხვია, ზოგნი ქანდაკებებზე ჩამოეკიდნენ, ზოგიერთმა წელამდე გადმოყო თავი ფანჯრებიდან და ჭერში მოთავსებულ საპაერო სარკმლებიდან. ასე რომ, სეირის დანახვის არაჩვეულებრივ სურვილს ვერ კლავდა სიცოცხლის გამოსალმების საფრთხე. მცველმა მსხვერპლივით გამატარა პროსკენიუმზე⁴ და ორხესტრის⁵ შუაგულში დამაყენა.

3. აი, ხელახლა გაისმა ბრალმდებლის გამომძახებელი მაცნეს ომახიანი ხმა. ვილაც მოხუცი წამოდგა და, როცა სიტყვის ხანგრძლივობის გამოსაანგარიშებლად რაღაც ხელოვნურად გახვრეტილ, ძაბრისმაგვარ ჰურჰელში წყალი ჩაასხეს, რაც იქიდან წვეთ-წვეთად გამოდიოდა, მან ასეთი სიტყვებით მიმართა ხალხს:

— დიდად პატივცემულო, კვირიტებო, ეს პატარა საქმე როდი გახლავთ, უმშულოდ მთელი ქალაქის მყუდროებას

ეხება, და ეს ამბავი შეიძლება, მომავალში მისაბაძი მაგალი-
თი გახდეს. მით უმეტეს თითოეულს და ყველას ერთად ჯე-
როვანი ზრუნვა გმართებთ, რათა დაუსჯელი არ დარჩეს ბო-
როტი მკვლელი და მრავალი მოქალაქის დამლუბველი ასე
უღვთოდ სასაკლავოს მოწყობისათვის. არ იფიქროთ, პირადი
მტრობითა და სისასტიკით ვიჩენდე ასეთ სიმკაცრეს. მე და-
მის დარაჯთა მეთაური ვარ და, მგონია, დღემდე ვერაფერს
დამწამებს ორგულობას. დაწვრილებით მოგახსენებთ საქმის
ვითარებას, რაც მოხდა წუხელ. როცა მესამე დარაჯობის
დროს ყოველ სახლს ფხიზლად ვათვალიერებდი და ქალაქს
ირგვლივ ვუქლიდი, შევამჩნიე ეს უღმობელი ყმაწვილი;
შიშველი ხმლით ირგვლივ სიკვდილს თესავდა და მისი
მძვინვარების სამი მსხვერპლი მის ფეხებთან თრთოლვით
სულს დაფავდა. თვითონ კი ასეთი მკვლელობის შეგნებით
სამართლიანად შეშფოთებულმა ისარგებლა სიბნელით, გაიქ-
ცა, რომელიღაც სახლს შეაფარა თავი და მთელ ღამეს იქ
იმალებოდა. მაგრამ ღვთაებრივი განგების წყალობით არც
ერთი ბოროტება დაუსჯელი არ დარჩება; დილამდე დავუცა-
დე და სანამ ფარული გზებით გაპარვას მოასწრებდა, ყველა-
ფერი ვიღონე, რათა იგი თქვენს უბატივცემულეს სამსჯავ-
როში წარმომედგინა. ამგვარად, თქვენს წინაშე ამდენი
მკვლელობით შებიწწული ადამიანი, ბოროტმოქმედებაზე
წასწრებული, უცხოელი ბრალდებული. ასეთი ავკაცობის
ჩამდენ გადამთიელს შეუბრალებლად გამოუტანეთ განაჩენი
იმ ბოროტმოქმედებისათვის, რომლისთვისაც თქვენს თანა-
მოქალაქესაც კი ღირსეულად დასჯიდით.

4. ამ სიტყვების შემდეგ მიწყდა ჩემი მკაცრი ბრალმდებ-
ლის საშინელი ხმა. მაცნემ მაშინვე მომმართა ლაპარაკი
დამეწყო, თუ მსურდა საბრალმდებლო სიტყვისათვის მება-
სუნა. ჰერკულესს გეფიცებით, სასტიკი სიტყვისაგან ისე არ
ვიყავი შეწუხებული, როგორც ჩემი სინდისისაგან, და იმ
წუთში მხოლოდ ტირილი შემეძლო. ბოლოს ზეცით სიმხნევე
მომევიღინა და ასე დავიწყე:

— ჩემთვის ცხადია, თუ რა ძნელია იმ ადამიანისათვის,
რომელსაც მკვლელობას აბრალდებენ, ამ სამი მოქალაქის გვამ-
თან მდგარმა ამდენი ხალხის წინაშე თავის უდანამაულობა

დამტკიცოს, თუნდაც იგი მართალს ამბობდეს ან ნებაყოფლობით თავის თავს დამნაშავედ აღიარებდეს. მაგრამ თუკი თქვენ მოწყალეებას მოიღებთ და ოდნავ მომაქცევთ ყურადღებას, ადვილად დაგიმტკიცებთ, რომ ჩემი საკუთარი დანაშაულით კი არ გამიმეტებია თავი, არამედ სრულიად გასაგებმა და შემთხვევით მომხდარმა რისხვამ თავს დამატებსა საშინელი ზიზღი ბოროტმოქმედებისათვის, რომელიც არ ჩამიდენია.

5. როცა მოგვიანებით ვახშიმიდან მთვრალი ვბრუნდებოდი, — და სწორედ ეს არის ჩემი დანაშაული, რისთვისაც თავს არ ვიმართლებ, — იმ სახლის კართან, სადაც სტუმრად ვარ თქვენს პატივცემულ თანამოქალაქე მილონთან, დავინახე ორი ავაზაკი, რომლებიც ცდილობდნენ მოშლილი ანჯამებიდან კარის ჩამოგდებას, საგულდაგულოდ დადებულ ურდულების გამოძრობას და თან ერთიმეორეს უთანხმდებოდნენ. თუ როგორ ამოეულიტათ ამ სახლის მცხოვრებნი, ერთი მათგანი მეტად მარდი და ბრგე ასეთი სიტყვებით აგულიანებდა სხვებს.

— აბა, ბიჭებო! როგორც ვაჟკაცებს შეეფერებათ სწრაფად და მარჯვედ თავს დავესხათ მძინართ. შორს ჩვენგან ყოყმანი და უნიათობა! იმიშვლეთ ხმლები და დაე, მთელ სახლში სიკვდილი გამეფდეს! ძილით შეპყრობილი — დაიღუპოს; ვინც წინააღმდეგობას გაბედავს — მოკლული იქნას! უვნებლად წავალთ, თუ შიგ, სახლში, უვნებელს არავის დავტოვებთ.

— მართალი რომ ვთქვა, კვირიტნო, ამგვარ თავზე ხელაღებულ ავაზაკთა დანახვაზე ვიგრძენი ჩემი, როგორც პატიოსანი მოქალაქის, მოვალეობა. თანაც შიშმა ამიტანა, რადგან ჩემს მასპინძლებს და მეც დაღუპვა მოგველოდა. ამიტომ, შეიარაღებულმა პატარა მახვილით, რომელსაც მუდამ თან ვატარებ ასეთი და მსგავსი შემთხვევებისათვის, გადავწყვიტე მათი შეშინება, რათა იქაურობას გაცლოდნენ. მაგრამ ამ პირწავარდნილმა ავაზაკებმა, ნამდვილმა ბარბაროსებმა, გაქცევა არც კი იფიქრეს. პირიქით! მიუხედავად იმისა, რომ ხელში იარაღი დამინახეს, უფრო შეუპოვრად დაიწყეს წინააღმდეგობა.

6. დაწყობილი ნამდვილი ბრძოლა. უეცრად მეცა ბრბოს მე-
თაური და წინამძღოლი, ორივე ხელი თმაში ჩაშვიდა, თავი
უკან გადამიწია და მისი ქვეით გაპობა დამიპირა. სანამ იგი
უვიროდა, რომ ქვა მიეწოდებინათ, მე მოხერხებულად ჩემი
უტყუარი ხელით გავგმირე და იქვე პირქვე ჩამეხო. მალე
მეორეც, რომელიც ფეხებზე შემოხვეული მკბენდა, ბეჭებ-
შუა დამიზნებული მახვილით გავათავე, და მესამესაც.
სწრაფად რომ მეძვერა, მკერდი შუაზე გავუბე. ამგვარად.
მშვიდობიანობა დავამყარე, ჩემი მასპინძლების სახლი და
თავი დავიცავი, თავს არათუ დამნაშავედ ვთვლიდი რაიმეში,
პირიქით, მეგონა მოქალაქეთაგან ქება-დიდება დავიმსახურე-
მეთქი, მით უმეტეს, რომ არასოდეს ბოროტმოქმედების
ჩრდილიც კი არ შემხებია და ჩემს სამშობლოში იმ პატიოსან
ადამიანად ვითვლებოდი, რომელიც წმინდა სინდისს ყოველ-
გვარ ანგარებაზე მაღლა აყენებს. ვერ გამიგია, თუ სამართ-
ლიანმა მოქმედებამ უღმობელ ავაზაკთა მიმართ რად წა-
მომიყენა ეს ბრალდება, როცა არავის შეუძლია დაამტკი-
ოს, რომ ჩვენ შორის მანამდე პირადი მტრობა ყოფილიყოს,
ან საერთოდ ნაცნობები ყოფილიყვნენ. იმაზეც ზედმეტია
ლაპარაკი, რომ რაიმეს გამორჩენის მიზნით აიხსნას ასეთი
ავაკობა.

7. ეს ვთქვი, ხელახლა ცრემლად დავიღვარე, ვედრებით
გაწვდილი ხელებით შევთხოვდი მოწყალეხას ხან ერთსა და
ხან მეორეს. ასე მომეჩვენა, თითქოს ყველას გულში სიბრა-
ლულმა გაიღვიძა და უნუგეშო ცრემლის დანახვაზე ყველა
შეწუხდა; უკვე მზად ვიყავ მოწმედ მომეხმო ყოვლისმხილ-
ველი მზისა და სამართლიანობის თვალი, მსურდა საქმის
მსვლელობა ღვთიური განგებისათვის მიმენდო, რომ თავი
ცოტა ავწიე და უცებ დავინახე, მთელი ხალხი სიცილით
კვდებოდა, ჩემი ნათესავი და მასპინძელი, კეთილი მილონიც
კი, მთელი ძალ-ღონით ხარხარებდა. მაშინ გავიფიქრე: აი,
ერთგულდება! აი, სინდისი! მასპინძლის გადარჩენისათვის
მკვლელი გავხდი, სიკვდილით დასჯა მომელის, იგი კი აქ
არის და არათუ რითიმე მამშვიდებს, პირიქით, ჩემს უბედუ-
რებაზე კიდევ ხარხარებს-მეთქი!

8. ამ დროს თეატრში ერთმა შავებთანმა, მწარედ ატირე-

ბულმა, ქალმა შემოირბინა, რომელსაც მკერდზე ჩვილი ბავშვი ჰყავდა მიკრული. მას უკან მოსდევდა ძონძებით მოსილი დედაბერი, ასეთივე დამწუხრებული და თვალცრემლიანი: ორივენი მწვანე ზეთისხილის ტოტებს' მოაქნევდნენ, შემოეხვივნენ განსვენებულთა ცხედრებს და საშინელი ხმით მოთქვამდნენ:

— გაფიცებთ საზოგადოებრივ გულმოწყალებას და ყველასთვის საერთო თანაგრძნობის უფლებას, — გოდებდნენ ისინი, — შეიწყალეთ სამარცხვინოდ დაკლული ჭაბუკები, ჩვენი ქვრივობა და მარტოობა შურისძიებით ანუ გეშეთ. ამ უსუსურ ბავშვს მაინც მოხედეთ, პატარაობიდანვე გაუბედურებულს; დაე, ამ ავაზაკის სისხლი თქვენი საზოგადოებრივი კანონებისა და საზოგადოებრივი ზნეობის გამოსასყიდი მსხვერპლი იყოს!

ამის შემდეგ ადგა უხუცესი მოსამართლე და ასე მიმართა ხალხს:

— ამ მძიმე სასჯელის ღირსი ავაზაკობის უარყოფა თვით მასაც კი არ შეუძლია, ვინც ეს ჩაიდინა; მაგრამ დაგვრჩა კიდევ ერთი მეორეხარისხოვანი საზრუნავი — ამ სასტიკი მკვლელობის დანარჩენ მონაწილეთა მოძებნა. ხომ ყოვლად წარმოუდგენელია, რომ მარტო ერთადერთი ადამიანი შეძლებდა გასწორებოდა სამ ასეთ ღონიერ ახალგაზრდას? ამისათვის მას წამებით უნდა ამოვგლიჯოთ პირიდან ჭეშმარიტება. მისი თანმხლები მსახური მიიძალა და საქმე ისე წავიდა, რომ მხოლოდ ამის დაკითხვალა შეგვიძლია დანარჩენ მონაწილეთა აღმოსაჩენად, რათა ძირფესვიანად გავანადგუროთ ეს სისხლისმსმელი ბრბო.

9. არ გასულა ერთი წუთიც, რომ ბერძნული ჩვეულების თანახმად მოიტანეს ცეცხლი, ბორბალი და სხვადასხვაგვარი მათრახი. ყოველივე ამან მომიმატა, უფრო სწორად, გამოორკეცა სევდა: უწამებლად სიკვდილიც კი აღარ შეღირსებოდა. იმ ბებრუხანამ, რომელმაც თავის ტირილით ყველას გული გაუწვრილა, თქვა:

— კეთილო მოქალაქენო, სანამ ჩემი უბედური შვილების დამღუპველ ამ ავაზაკს ჯვარს გააკრავდეთ, ნება მიბოძეთ, მიცვალებულთა ცხედრებს გადავხადო საფარველი, რა-

თა მათი სილამაზისა და ახალგაზრდობის თვალით დანახვამ უფრო მეტად გააღვიძოს სამართლიანი გულისწყრომა, რომელსაც ეს მხეცობა იმსახურებს.

ამ სიტყვებს ტაშისცემით შეხვდნენ და მოსამართლემ მაშინვე მიბრძანა: ჩემი ხელით გადამეხადა საფარველი საკაცებზე მოთავსებული გვამებისათვის. დიდხანს ვუარობდი და ვანიშნებდი, რომ არ მსურდა მიცვალებულების ხელახლა დანახვით მეხსიერებაში გუშინდელი ამბავი აღმედგინა. სასამართლოს ბრძანებით უმალვე მედგრად მომადგნენ ლიქტორები, ბოლოს და ბოლოს ძალით მომაცილებინეს ხელი ჩემი გვერდიდან და გასამწარებლად ძალითვე გამაწვეინეს იგი გვამებისაკენ. ბოლოს იძულებული გავხდი დავმორჩილებოდი, რასაკვირველია, ჩემი სურვილის წინააღმდეგ, საფარველი ავწიე და გვამებს გადავხედე. კეთილთ დემერთო, რა სანახაობა იყო! რა სასწაული! ჩემი ბედის რა უეცარი ცვლილება! როცა ჩემს თავს უკვე ვთვლიდი პროზერპინას⁸ ქვეშევრდომად და ორკეს⁹ ხელქვეითთა კრებულში ჩარიცხულად, მდგომარეობათა უეცარი ცვლილების გამო გაცეცხული ვაგუშემდი, ვერ შევძელი გამომენახა შესაფერი სიტყვები მოულოდნელი სანახაობის გამოსათქმელად, — მოკლულ ადამიანთა გვამები აღმოჩნდა სამი გაბერილი რუმბი, რომლებსაც ყველა მიმართულებით ჭუჭრუტანები ჰჭონდა და პირდაღებულნი იყო სწორედ იმ ადგილებზე, სადაც, რამდენადაც გუშინდელი ჩემი ბრძოლა მახსოვს, ამ ავაზაკებს ჭრილობები მივაყენე.

10. მაშინ ამ ცბიერი ხუმრობის მონაწილენი, ამდენ ხანს რომ სიცილს იკავებდნენ, სრულიად გაბედულად ახარხარდნენ, ზოგი სიხარულისგან გაგიჟებული სხევებს ულოცავდა, ზოგიერთები სიცილისაგან ატივებულ მუცლებზე ხელებს იჭერდნენ, და ყველანი მე მიყურებდნენ. სიამოვნებით გულნაჭერები გადიოდნენ თეატრიდან. მე კი, როგორც ავიღე ხელში საფარველი, ისე ქვასავით გაშეშებული ვიდექი და არაფრით განვსხვავდებოდი რომელიმე სვეტისაან ქანდაკებისაგან. მხოლოდ მაშინ აღვსდები მკვდრეთით, როცა ჩემი მასპინძელი მილონი მოვიდა ჩემთან და ხელი მომკიდა. მიუხედავად ჩემი წინააღმდეგობისა, ხელახლა წამომსკდარი

ცრემლისა და გულამომჯდარი ტირილისა, მეგობრული ძალ-
დატანებით თან გამიყოლია; უფრო ცარიელი ქუჩები ამოარ-
ჩია და შორიდან მოვლით შინ მიმიყვანა. ცდილობდა ლაპა-
რაკით გაეფანტა ჩემი სევდა და დავეწყნარებინე, რადგან
ჯერ ისევ ვკანკალებდი. მაგრამ მან ჩემს გულში ღრმად გამ-
ჯდარი შეურაცხყოფით გამოწვეული აღშფოთების შენელე-
ბა მაინც ვერაფრით ვერ შეძლო.

11. მაშინვე მოვიდნენ ჩვენსას თვით მოსამართლენი წარ-
ჩინების ნიშნებით და ცდილობდნენ შემდეგი სიტყვებით
დავემშვიდებინე:

— ჩვენთვის ცნობილი იყო შენი პირადი ღირსებანი, შე-
ნი ძველი შთამომავლობა, ბატონო ლუციუს, რადგან მთელ
პროვინციაშია გავრცელებული თქვენი შესანიშნავი ოჯახის
სახელი და დიდება. ის, რაც შენ გადაგხდა და რაც ახლა ასე
გაწუხებს, შენი შეურაცხყოფის მიზნით არ გავვიკეთებია.
ამიტომ ნუ სწუხარ და სული სევდისაგან განათავისუფლე. ეს
თამაშობა, რომელსაც ჩვენ ყოველწლიურად ყოვლისშემ-
წყალე სიცილის ღვთაების პატივსაცემად საჯაროდ ვმარ-
თავთ, მარად და მარად ახალი გამოგონებებით მშვენივდება.
ეს ღვთაება კეთილგანწყობილია მის პატივსაცემად მიძღვნი-
ლი სანახაობის ავტორისა და შემსრულებლისადმიც. შენ იგი
მარად სიყვარულით გიწინამძღვრებს, და არასოდეს რაიმე
სამწუხაროს არ შეგამთხვევს, შენი შუბლი კი მუდმივ უშ-
ფოთველი მშვენებით იხარებს. ამ დამსახურებისათვის
მთელმა ქალაქმა ჩინებული ჯილდო მოგიძღვნა: შენ ჩაწე-
რილი ხარ მის პატრონთა რიცხვში და გადაწყვეტილია ბრინ-
ჯაოსაგან გაკეთდეს და აღიმართოს შენი ქანდაკება.

ამ სიტყვებზე ვუპასუხე:

— არასოდეს არ დაგივიწყებ, უბრწყინვალესო და უშე-
სანიშნავესო თესალიის ქალაქო, თუ როგორ გულუხვად მო-
მაგე ამდენად დიდი პატივი, მაგრამ გირჩევთ, ქანდაკებანი
და გამოსახულებანი ჩემზე უფრო ღირსეულ და ცნობილ
ადამიანთათვის შეინახოთ.

12. ამ თავმდაბალი პასუხის შემდეგ ცოტა გავილიძე, ვცა-
დე, რაც შეიძლება მეტი მხიარული გამომეტყველება მიმე-

ლო და თავაზიანად გამოვეთხოვე მიმავალ მოსამართლეთ.
მაგრამ, აი, შემოირბინა ერთმა მსახურმა და მომახსენა:

— შენი ნათესავი ქალი ბირენა გეძახის და მოგაგონებს,
შკვე იმ ზეიმის დრო ახლოვდება, რომელზედაც შენ გუშინ
მოსვლას დამპირდიო.

შეეკრთი, მისი სახელის გაგონებაზე თავზარი დამეცა და
ასე ვუპასუხე:

— სიხარულით შევასრულებდი შენ სურვილს, დეიდა,
სხვისთვის სიტყვა რომ არ მქონდეს მიცემული. ჩემმა მას-
პინძელმა მილონმა ახლახან ნადღესასწაულები ღვთაება და-
მაფიცა და დამითანხმა, რომ მასთან ვისადილო. არც თვითონ
წავა დღეს საღმე და არც მე გამიშვებს. ასე რომ, ნადიმზე ეს
მოწვევა სხვა დღისათვის უნდა გადავდოთ-მეთქი.

დავამთავრე თუ არა ეს სიტყვები, მილონმა ჩამავლო თა-
ვის მზრუნველი ხელი და მახლობელ აბანოში წამიყვანა.
ბრძანება გასცა მოეტანათ ყველაფერი, რაც აუცილებელი
იყო ბანაობისათვის. მე მას მივეკარი და ისე მივყვებოდი,
რომ არავის შევემჩინე: გაუურბოდი ყველას მხერას და მე-
შინოდა შემხვდომთა დაცივნისა, რომლის გამომწვევი მიზე-
ზი თვით მე ვიყავი. სირცხვილისაგან აღარ მახსოვს, როგორ
დავიზილე ტანი, როგორ ვიბანავე და შინ როგორ დავბრუნ-
დი, იმდენად ვიბნეოდი და ვშეშდებოდი, როცა ყველანი
თვალთ, თავის ქნევითა და თითითაც კი ანიშნებდნენ ხოლმე
ჩემზე ერთიმეორეს.

13. ბოლოს, სასწრაფოდ ჩავყლაპე მილონის ღარიბული
ვახშამი, მოვიმიზეზე თავის ტკივილი, რომელიც განუწყვე-
ტელმა ტირილმა დამმართა, და დასაძინებლად წავედი. რაზე-
დაც ნება ადვილად მომეცა. მივეგდე ჩემს ლოგინზე დასევ-
დიანებული და დაწვრილებით ვიგონებდი ყველაფერს, რაც
მოხდა, სანამ თავის ქალბატონის მოსვენების შემდეგ ჩემი
სახე შეცვლილი ფოტიდა არ შემოვიდა. მას აღარც მხიარუ-
ლი სახე ჰქონდა, აღარც გაბედული სიტყვა, მოღუშულიყო
და შუბლი ღრმად დანაოკებოდა. ბოლოს მორცხვად წარ-
მოთქვა:

— გამოგიტყდები, რომ სწორედ მე ვიყავი მიზეზი შენი
უსიამოვნებისა.

ამ სიტყვებით გამოიღო უბიდან რაღაც ღვედი, გამომიწოდა და განაგრძო:

— გევედრები, გამომართვი ეს და შური იძიე მოღალატე დედაკაცზე, უფრო მეტიც, ისეთი მკაცრი სასჯელი მომიზღე. როგორსაც უფრო საჭიროდ დაინახავ. მაგრამ არ იფიქრო, რომ ასეთი უსიამოვნება ჩემი სურვილით მომეყენებოს. ღმერთმა ნუ ქნას, რომ შენ ჩემი მიზეზით მცირეოდენი საწყენიც შეგხვდეს! რომ რაიმე ხიფათი მოველოდეს, საკუთარი სისხლის ფასად აგაცილებდი გასაჭირს! მაგრამ ჩემი უკუღმართი ბედის წყალობით, რაც სხვისი ბრძანებით გავაკეთე, შენთვის მავნებელი გამოდგა.

14. მე აღმეძრა თანდაყოლილი ცნობისმოყვარეობა, მინდოდა გამეგო მომხდარი ამბის ფარული მიზეზი და ამიტომ ასე დავიწყე:

— ეს ღვედი, შენგან შენ გასაშოლტავად დანიშნული, ყველა ღვედთა შორის უფრო უბატიური და საძაგელია. უმალ დავეკრი და ნაკუწ-ნაკუწ ვაქცევ მას, სანამ ამით შენს ღინღლივით ნახსა და რძესავით თეთრ კანს შევეხებოდე. მაგრამ გულახდილად მიაშვებ: ბედის ცვალებადობამ რომელი შენი მოქმედება გახადა ჩემთვის დამღუპველი? ვფიცავ ჩემთვის ძვირფას შენს თავს, არასგზით არ შემოძლია დავიჯერო, კიდევაც რომ მიმტკიცო, რომ შენ ჩემდა სავნებლად რაიმეს მოიფიქრებდი. ამასთანავე უღვთო შემთხვევას, თუნდაც ის საბედისწეროდ იქცეს, არ შეუძლია უდანაშაულო განზრახვას დანაშაული მიაწეროს.

ვთქვი თუ არა ეს, ხარბი და ვნებიანი კოცნით ამოვუშრე ფოტიდას ცრემლით დანამული, მოხამხამე, მოახლოებულ ვნების გამო მიიბნედილი და ნახევრად დასახუჭად გამზადებული თვალები.

15. მაშინ მან, სიხარულით გამხნეებულმა, დაიწყო:

— გთხოვ, ნება დამართო, ჯერ მაგრად ჩავეკეტო კარი, რათა მეტი სიკვამლე არ ჩავიდინო, თუ სწრაფი ლაყობისას რომელიმე სიტყვა აქაურობას გასცდება.

ამ სიტყვებით მან კარს ურდულები დაადო, გადაარახა. შემდეგ ჩემთან მობრუნდა, ორივე ხელი ყელზე შემომაკდო და წყნარი, ოდნავ გასაგონი, ხმით დაიწყო:

— ძალიან მეშინია ამ სახლის და ჩემი ქალბატონის სა-
დუმლოების გამელავნებისა. მაგრამ იმედი მაქვს შენი განათ-
ლებულობისა და მწამს, რომ არა მარტო შენი წარჩინებუ-
ლებით და მაღალი გონებით ხარ ღირსეული ადამიანი, არა-
მედ მრავალ საიდუმლოებათა მოზიარეც და ღუმილის
წმინდა აღთქმის სრულყოფილი დაცვა შეგიძლია. ამგვარად,
რასაც შენს ღვთისმოშიშარ გულის სიღრმეს ვანდობ, საუკუ-
ნოდ მასში ჩამარხე, გაუფრთხილდი და ჩემი გულწრფელი
აღთქმისათვის მტკიცე ღუმილით დამაჯილდოვე, რადგან სი-
ყვარული, რომელსაც შენდამი განვიცდი, მაიძულებს გიამბო-
ის, რაც ჩემს მეტმა ქვეყანაზე არავინ იცის. ახლა გაიგებ
ყველაფერს, ჩვენს სახლში მომხდარ ჩემი ქალბატონის საო-
ცარ საიდუმლოებებს, რომელთა მეოხებით იგი გარდაცვ-
ლილთა სულებს იმორჩილებს, მნათობთა მოძრაობას
ცვლის, ძალაუწებურად მის წინაშე ქედს იხრიან ღმერთე-
ბი, ემონებიან სტიქიონები. მაგრამ არასდროს ისე დიდი
მონღომებით არ მიმართავს ამ ხელოვნებას, როგორც მაშინ.
თუ რომელიმე მოხდენილი ახალგაზრდა ვაჟი მოეწონება.
რაც მას ხშირად მოსდის ხოლმე.

16. აი, ახლაც გონებადაკარგულია შესანიშნავი ლამაზი
ბეოტიელი ყმაწვილის სიყვარულით, მთელი სულითა და
გულით მიმართავს ყველა საშუალებას, ყველა ხრიკს. სალა-
მოს გავიგონე, — განაგრძო მან, — ჩემი ყურით გავიგონე.
თუ როგორ უქადდა თვით მზეს ღრუბლების სიბნელესა და
მარადიულ წყვდიადში ჩამწყვდევას, რადგან, მისი აზრით
იგი ნელა დაეშვა ზეციდან და არ ჩქარობდა ადგილი ლამი-
სათვის დაეთმო მაგიური წესების შესასრულებლად. გუშინ,
აბანოდან დაბრუნებისას, შემთხვევით დაინახა, რომ ის ყმაწ-
ვილი სადალაქოში იჯდა. მიბრძანა ჩუმად წამომელო მისი
თმა, რომელიც გაკრეჭის შემდეგ იატაკზე ეყარა. სანამ ფა-
რულად თმის აკრეფას ვჩქარობდი, დალაქმა ხელი მტაცა,
დამიჭირა, რადგან ჩვენ შესახებ ცუდი ხმა დადის, თითქოს,
ბოროტ ჯადოქრობას ვეწვევით, სასტიკად დამიყვირა: — შე
საძაგელო, არ შიატოვებ წესიერი ახალგაზრდების თმების
თრევას? თუ ამ საზიზღრობას ახლავე არ დაანებებ თავს,
უსიტყვოდ ხელისუფლებასთან გაგზავნი. — ამ სიტყვას

საქმეც მოჰყვა. ჩამიყო ხელი უბეში, მოძებნა იქ შენახული თმა და გაბრაზებულმა ამოათრია. ამით დიდად შეწუხებულმა გაქცევა განვიზრახე, რადგან ვიცოდი ჩემი ქალბატონის ამბავი, რომელიც მსგავსი მარცხის დროს საშინლად ღელავს და ხშირად მცემს ხოლმე, მაგრამ შენზე ფიქრმა უმაღვე ხელი ამაღებინა ამ მოსაზრებაზე.

17. როცა უკან დადარდიანებული ვბრუნდებოდი და ვფიქრობდი რა მეღონა, რომ ხელსარიელი შინ არ მივსულიყავი, შევამჩნიე ვიღაც კაცი, რომელიც თხიერ ტიკებზე პატარა მაკრატილით მატყლს კრეჭდა. დავინახე, რომ მან ისინი გაბერა, მაგრად შეკრა, გაკიდა, მე თან წავიღე კაიძალი ბაცმოწითალო თხის ბალანი, რომელიც მიწაზე ეყარა და ფერით ძალიან გავდა იმ ბეოტიელი ვაჟის თმას. მართალი არ ვთქვი და ჩემი მოძიებული ქალბატონს შევატყუე. დაღამებისთანავე, სანამ შენ ვახშიმიდან დაბრუნდებოდი, მოთმინებიდან გამოსული ჩემი პამფილე სახლის მეორე მხარეს ჩარდახზე ავიდა. ეს ჩარდახი ყველა მხრივ აღმოსავლეთისა და სხვა მხარეებით ქარისაგან დაუცავი, ღია შენობაა. პამფილე მას ყველაზე უფრო აფასებს, როგორც მეტად მოსახერხებელ ადგილს მისი ჯადოსნური მოქმედებისათვის და ხშირად იქ აიპარება ხოლმე. უწინარეს ყოვლისა, მას წესრიგში მოჰყავს თავისი გრძნეული საქმის მთელი მოწყობილობანი: კოველგვარი სურნელება, გაურკვეველ წარწერებიანი დაფები, დაღუპული გემის ნარჩენი ნამსხვრევები, დიდი რაოდენობა გამოტირებული და დასაფლავებული გვამთა ნაწილებისა; აქ ნესტოები და თითები უყრია, — იქ ჯვრის ლურსმნები მიკრული ხორციით, ზოგ ადგილას მკვლელობის შემდეგ შენახული სისხლი და ველური მხეცების ხახიდან გამოგლეჯილი, დამსხვრეული თავის ქალები.

18. ჯერ ისევ მთრთოლვარე შიგნეულობაზე შელოცვით დაასხა სხვადასხვა სითხე: ხან წყაროს წყალი, ხან ძროხის რძე, ხან მთის თაფლი, ხან თაფლიანი ღვინოც კი. შემდეგ ეს თმები ერთიმეორეზე გადანასკვა და მრავალსურნელება დაყრილ ნაკვერჩხლებზე დასდო. მაშინვე უძლეველი მაგიური ხელოვნებისა და მოხმობილ ღვთაებათა იდუმალი ძალის შემწეობით გაცოცხლდნენ ის სხეულები, რომელთა თმები

ცეცხლზე ტკაცუნით იტრუსებოდა, დროებით ადამიანური სული ჩაედგათ, კიდევაც გრძნობდნენ, მოძრაობდნენ და კიდევაც ესმოდათ. ისინი თავიანთი გარუჯული ნაშთების სუნმა მოიზიდა, ბეოტიელი ყრმის მაგიერ მოვიდნენ და შინ შემოსვლის სურვილით კარს ამტვრევდნენ. უცებ შენ მოდი, მთლად ღვინის სუნი აგდიოდა და მოულოდნელი სიბნელის გამო აზრზე ვერ მოხვედი. გაშმაგებული აიაქსის¹⁰ მსგავსად, მხნედ იწიშვლე მახვილი, მხოლოდ აიაქსი თავს დაესხა ცოცხალ პირუტყვებს და მთელი ფარა გაწყვიტა, შენ კი გაცილებით უფრო გულადი აღმოჩნდი — შენი ხმლის ქვეშ სული დალია სამმა გაბერილმა ტიკმა, ასე რომ, ახლა მკერდში ჩაკრული მყავს მტერთან უსისხლოდ ნაომარი, არა კაცის-მკვლელი, არამედ რუმბისმკვლელი.

19. ფოტიდას საამო საუბარმა გამამხნევა და ხუმრობით მივუგე:

— მაშასადამე, ეს ჩემი მხნეობის პირველი საბუთი, რომელმაც დიდებით შემმოსა, შემიძლია ჩავთვალო ჰერკულესის ერთ-ერთ თორმეტ გმირობათაგანად და განადგურებული ტიკების რიცხვის მიხედვით ჩემი გამარჯვება შემიძლია შევადარო მის გამარჯვებას სამტანიან გერიონზე¹¹, ან სამთავიან ცერბერზე¹², — სწორედ ამდენია დაღუპულ ტიკთა რიცხვი! მაგრამ სრულიად რომ მოვიტევო დანაშაული, რომელმაც ამდენი უსიამოვნება მომაყენა, შემისრულე სანუკვარი სურვილი და დამანახე თუნდაც ცალი თვალით, როგორ ეწევა შენი ქალბატონი ამ ღვთაებრივ ხელოვნებას, როგორ მოუხმობს ღმერთებს, მაინც როგორ ამზადებს ყველაფერს. მოწადინებული ვარ ვიცოდე ყველაფერი, რაც კი მაგიას შეეხება. სხვათა შორის, შენც ამ საქმეებში გამოცდილ ადამიანს ჰგავხარ. ეს ვიცი და შესანიშნავადაც ვგრძნობ, მე ხომ წინათ ყოველთვის გავუბოდი ქალის ალერსს, შენ კი ამ მოციმციმე თვალებით, წითელი ლოყებით, მოლივლივე კულულებით, ვნებიანი კოცნით და სურნელოვანი მკერდით დამიმონე, სანატრელ ტყვეობაში ჩამაგდე. უკვე შინისაკენ გაული აღარ მიმიწევს, გასამგზავრებლად აღარ ვემზადები და ასეთ ტკბილ ღამეს არაფერზე არ გავცვლი.

20. — როგორ მინდა, ლუციუს, შევასრულო შენი სურ-

ვილი, მაგრამ მის უქმურ ხასიათზე რომ არაფერი ვთქვა, ამგვარ ფარულ საქმეებს ის ისე განმარტოებულად აკეთებს, რომ კაცის თვალი ვერ დაინახავს. შენი თხოვნა ჩემთვის საკუთარ თავზე უფრო ძვირფასია და პირველ ხელსაყრელ შემთხვევისთანავე ვეცდები შეგისრულო; მხოლოდ როგორც თავიდანვე გითხარი, საიღუმლოდ უნდა შეინახო ასეთი დიდი საქმე.

სანამ ასე ვტიტინებდით, ორივეს სულსა და სხეულში სურვილმა გაიღვიძა. გავიძვრეთ ტანთ, სულ გავშიშვლდით და ვენერას შმაგობას მივეციოთ თავი; მე, უკვე მოქანცულს. ფოტიდამ საკუთარი გულუხვობის გამო ბიჭური საჩუქარი მომიძღვნა. ჩვენი თვალები უძილობისგან მიიბნინდა და თავდავიწყებამ გათენებამდე შეგვიყოლია.

21. სულ რამდენიმე ასეთი საამო ღამე გავატარეთ. ერთ მშვენიერ დღეს მოირბინა ჩემთან აკანკალებულმა, ათრთოლებულმა ფოტიდამ და მომახსენა, ჩემი ქალბატონი, რომელსაც აქამდე ვერავითარმა ჯადომ დახმარება ვერ აღმოუჩინა სიყვარულის საქმეში, ამალამ ფრინველად იქცევა და თავის საყვარელთან გაფრინდებაო. ასე რომ, სათანადოდ უნდა მოემზადებულიყავი ასეთი იშვიათი საქმის საყურებლად. ფოტიდამ ღამის პირველი დარაჯობისას მართლაც, ფეხაკრეფით, ჩუმად მიმიყვანა იმ ჩარდახთან, და მიბრძანა კარის რომელიღაც ჭუჭრუტანიდან მეჭვრიტა. საქმე კი ასე ხდებოდა: უპირველეს ყოვლისა, პამფილე სულ გაშიშვლდა, რომელიღაც ყუთი გააღო და იქიდან მრავალრიცხოვანი კოლოფი ამოალაგა; მოხსნა ერთ მათგანს თავი, ამოიღო მალამო, ჯერ ხელისგულებით დაზილა, შემდეგ კი თავიდან ფეხებამდე წაისვა. დიდხანს ჩასჩურჩულებდა სანათურს და მთელი სხეულით ძლიერ აკანკალდა. მისი ნაკეთები ნელი თრთოლვის დროს მსუბუქმა ღინღმა დაფარა, გამოება მაგარი ფრთებიც, ცხვირი მოეხარა და გაუმაგრდა, გაუჩნდა მოკაუჭებელი ბრტყალები. პამფილე ბუდ იქცა. პირიდან საცოდავი კივილი აღმოხდა, აი, უკვე თავის ძალა გამოსცადა, მიწაზე მსუბუქად ხტომა დაიწყო, ზევით აეშვა, მალე ორივე ფრთა გაშალა და გაფრინდა.

22. მან თავისი მაგიური ხელოვნების ძალით, სურვილი-

სამებრ, სახე იცვალა, თუმცა არც ერთი გრძნეულებით მო-
ჯადოებული არ ვიყავი, მაგრამ მომხდარი ამბით გაოცებული
გავშეშდი და ჩემი თავი ყველაფრად მეჩვენებოდა, გარდა
ლუციუსისა. სიზმრის ცხადად ხილვამ გრძნობა დამაქარ-
გვინა, გაგიყებამდე მიმიყვანა და დიდხანს ვისრესდი თვა-
ლებს, რათა დავრწმუნებულიყავი მეძინა თუ მეღვიძა. ბო-
ლოს გონს მოვედი, და სინამდვილეში გავერკვიე. ვტაცე ფო-
ტიდას ხელს ხელი, მივიტანე ჩემს თვალებთან და ვუთხარი:

— უარს ნუ მეტყვი, გევედრები, სანამ შემთხვევა ხელს
გვიწყობს, შენი ჩემდამი განსაკუთრებული კეთილი განწყო-
ბა დამიმტკიცე და ეს მალამო ცოტა მიწილადე. გაფიცებ-
შენს ძუძუებს, ჩემო თაფლივით ტკბილო, ამ აუნაზღაურებე-
ლი სიკეთით მონად გამიხადე და ისე მოაწყე საქმე, რომ
შენთან, ჩემ ვენერასთან, ფრთოსან კუბილონად ვიქცე-მეთქი.

— ერთი ამას დამიხედეთ, როგორი ეშმაკია ჩემი საყვა-
რელი, — წარმოთქვა მან, — ის ტოტი უნდა მოვჭრა, რო-
მელზედაც ვზივარ! მე შენ, უმწეოს, ისედაც ძლივს გიცავ
თესალიელ კუდიან ქალთაგან და ფრინველად ქცეული სად-
ღა გექებო?

23. — ზეცის მკვიდრებმა მიხსნან ასეთი ბოროტებისა-
გან, — ვუთხარი მე, — არწივიც რომ ვიყო და მალღა ფრე-
ნით მთელი ზეცა მოვიარო, როგორც გამოცდილმა მოამბემ
ან მალღა იუბიტერის საქურველთმზიდველმა, თუ მაინც არ
მოვფრინდე ჩემს ბუღეში ასეთი ფრთოსანი პატივის ღირსად
გახდომის შემდეგ. ვფიცავ ამ შენი თმის საამო კულულების
ხვეულებს, რომლითაც გონება შემიბოჭე, არავინ არის ქვე-
ყანაზე ისეთი, ჩემ ფოტიდას რომ ვამჯობინო. აი, კიდევ რა
მოვიფიქრე, რადგან ამ ქალამოთი ფრინველად ვიქცევი, სა-
ცხოვრებელი სახლების ახლო ფრენას უნდა ვერიდო. რა
სიამოვნებას ნახავენ ქალები ისეთი მხიარული ლამაზი სა-
ყვარლისაგან, როგორიც ბუა? განა არ ვიცდი ამ ღამის
ფრინველებს, თუ ისინი სხვის სახლში შეფრინდებიან, იქე-
რენ და კარზე აქედებენ, რათა ოჯახისათვის უბედურების
მომასწავებელი ფრენა თავიანთი ტანჯვით გამოსიყიდონ?
მაგრამ სულ დამავიწყდა მეკითხა: რა უნდა ვთქვა, ან რა

უნდა ვქნა, ბუმბული რომ დავყარო და ისევ ლუციუსად ვიქცე?

— ამას ნუ სწუხნარ,— მომივო ფოტიდამ,— ჩემმა ქალბატონმა ყოველგვარი საშუალება მიჩვენა, რომელსაც შეუძლია ასეთი ცხოველის ადამიანად გადაქცევა. არ გეგონოს, რომ ეს ჩემი სიყვარულით მოიმოქმედა, არა, სურდა, შინ დაბრუნებულისთვის აუცილებელი დახმარების გაწევა შემძლებოდა. ბოლოს და ბოლოს შეხედე, როგორი უბრალო ბალახბულახით შეიძლება ასეთი დიდი საქმის მიღწევა. ცოტა კამას, დაფნის ფოთოლს წყაროს წყალში დებენ და ხმარობენ როგორც პირის დასაბანად, ისე სასმელადაც.

24. ეს დარიგება რამდენჯერმე გამიმეორა, შევარდა ოთახში მთლად აკანკალებული და ამოიღო ყუთიდან კოლოფი. ხელი ვსტაცე ამ კოლოფს, მოვეფერე, შევლადადე, რათა ჩემთვის კეთილი ფრენა ებოძებინა. სასწრაფოდ გავიძვრე ტანთ, ხარბად ჩავყავი შიგ ხელი, კაიძალი მალამო ამოვიღე და მთელი სხეული დავიზილე. ხან ერთი, ხან მეორე ხელის ქნევით ფრინველის მოძრაობას ვბაძვდი, მაგრამ მცირედი ლინლიც კი არ გამოჩნდა, მხოლოდ ჩემი ბალანი მატყლივით გაუხეშდა, კიდურებზე ყველა თითებმა განცალკევების უნარი დაკარგა, შეერთდა ერთ ჩლიქად და კუდუსუნი უშველებელ კუდად მექცა, სახე უზარმაზარი გამიხდა, პირი ყურებამდე მივიდა, ყურები უზომოდ წამიგრძელდა და ბალნით დაიფარა.

ასეთ უკუღმართ გარდაქმნაში ვერაფერ საიმედოს ვერ ვხედავდი, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ იმას, რომ მამაცატური ორგანო გამეზარდა, თუმცა ფოტიდას დაუფლები საშუალებას უკვე მოკლებული ვიყავი.

25. გადარჩენის ყოველი იმედი დამეკარგა. ვაკვირდებოდი ჩემი სხეულის ყველა ნაწილს და ვხედავდი არა ფრინველად, არამედ ვირად ქცეულ ლუციუსს, მომხდარი ამბავი მინდოდა ფოტიდასათვის შემეჩივლა, მაგრამ ადამიანურ მოძრაობასა და მეტყველებას მოკლებულმა მოვიმოქმედე ერთადერთი, რაც შემეძლო: გამოვიშვირე დრუნჩი, ჯერ კიდევ ადამიანურად დანამული თვალებით ცერად გადავხედე

და ჩუმიდ მოვუხმე. მან დამინახა თუ არა ასეთ ღღეში. შეუბრალებლად იტყვიცა ლოყებზე ხელები და წამოიძახა:

— ვაი, დავიღუპე, მე უბედური. ჩემმა მღელვარებამ და აჩქარებამ შემაცდინა და კოლოფების მსგავსებამ გზა ამირია. კიდევ კარგი, რომ ასეთი გარდაქმნის საწინააღმდეგო საშუალება იოლი საშოვარია. საჭიროა მხოლოდ ვარდები დაღეჭო — მოიშორებ ვირის სახეს და ისევ ლუციუსად იქცევი. ოჰ! ნეტავი, ჩვეულებისამებრ ჩვენთვის საღამოსვე ამომეტანა რამდენიმე გვირგვინი! ერთი დამის ლოდინიც კი არ დაგჭირდებოდა. მაგრამ ინათლებს თუ არა, წამალი ხელთ გექნება.

26. ფოტიდა ასე დარდობდა. მე კი, თუმცა პირწავარდნილ ვირად ვიქეცი და ლუციუსისაგან საკიდარ ცხოველად გავხდი, მაინც ადამიანური მოსაზრება შევინარჩუნე. დიდხანს ვფიქრობდი, თუ რა მექნა: დამეკბინა და დამეწიხლა ეს საძაგელი, ცბიერი დედაკაცი თუ არა. ამ უგუნური განზრახვისაგან თავი შევიკავე და საღად დავიწყე მსჯელობა: თუ ფოტიდას სასიკვდილოდ გავწირავდი, თავს გადარჩენის საშუალებას მოვუსპობდი. დაბლა დახრილი თავი გავიქნიე, ღრობით შეურაცხყოფას ჩუმიდ შევურიგდი, დავემორჩილე სასტიკ უბედობას და წავედი თავლაში ჩემს ერთგულ მსახურ ცხენტან. იქ კიდევ ერთი ვირი დამხვდა, ყოფილი მასპინძლის მილონის საკუთრება. მეგონა, თუ პირუტყვეთა შორის რაიმე ფარული და ბუნებრივი პატივისცემა არსებობდა, მაშინ ჩემს ცხენს, ნაცნობობითა და თანაგრძნობით, სტუმართმოყვარეობა უნდა გამოეჩინა და ისე მიველე, როგორც წარჩინებული უცხოელი. მაგრამ, ოჰ, უცხოთშემწყნარებელს იუბიტერო, და შენც, ერთგულების იდუმალს ღვთაებავ! სანაქებო ცხენმა და ვირმა დაინახეს თუ არა ბაგას ვუახლოვდებოდი, რა თქმა უნდა, საკვების წართმევის შიშით, ერთიმეორეს ჩიჩვირები მიაშვირეს იმ განზრახვით. რათა ჩემ დასალუპავად შეთანხმებულიყვნენ, ბრაზისაგან ყურებდაცქვეტილებმა ტლინკები დამაყარეს და შორს გამაედეს იმ ქერიდან, რომელიც გუშინ საკუთარი ხელით ჩავუყარე ამ მსახურთა შორის უერთგულესს.

27. ამგვარად, შეურაცხყოფილი და გაგდებული თავლის

კუთხეში მივდექი. სანამ ჩემი ამხანაგების თავხედობას ვაკვირდებოდი და ვფიქრობდი, რომ ხვალ ვარდების წყალობით ისევ ლუციუსად ქცეული, ჩემს ორგულ ცხენზე ჯავრს ვიყრიდი, უცებ დავინახე შუა ბოძზე, თველის კოჭებს რომ ამაგრებდა, თითქმის შუაგულში, ღმერთქალ ებონას გამოსახულება. იგი ნიშში იყო მოთავსებული და მორთული იყო ცოცხალი ვარდების ყვავილწუნულებით. რადგან მივაგენი ხსნის საშუალებას, იმედით ფრთები შემესხა, რამდენადაც შემეძლო წინა ფეხებწამოწეული უკანას მაგრად დავეყრდენი, თავაღერილმა რაც შეიძლებოდა ჩიჩვირი წავიშვირე და ყოველ ღონეს ვხმარობდი გვირგვინების მისაწვდომად. მაგრამ, ჩემდა საუბედუროდ, ჩემმა მსახურმა, ცხენის მოვლიპატრონობა რომ ჰქონდა დავალებული, შეამჩნია ეს, წამოხტა აღელვებული და თქვა:

— კიდევ დიდხანს უნდა ვითმინოთ ეს ჯაგლაგი? ახლახან პირუტყვებს ქერს ართმევდა, შემდეგ კი ღვთაების ქანდაკებას მიადგა. შენ ისეთ დღეს დაგაყენებ, მკრეხელო, რომ ფეხებს მოგამტვრევ და დაგასახიჩრებ!

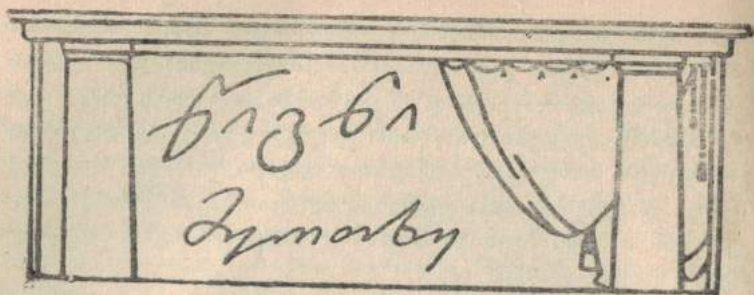
ეს თქვა და სახრის ძებნას შეუდგა. ხელში მოხვდა, შემთხვევით იქ მდებარე, შეშის კონა, ამოარჩია მოზრდილი, შეფოთლილი სახრე და დამიწყო მე უბედურს ცემა, კიდევ დიდხანს მცემდა, საშინელი ხმაური რომ არ ატეხილიყო. კარს ბრახუნი დაუწყეს, მეზობლად გაისმა შეშინებული ყვირილი: „არიქა, ავაზაკები!“ და მსახური დაფეთებული გაიქცა.

28. წუთსაც არ გაუვლია, ყაჩაღთა ბრბომ ჭიშკარი შემოამტვრია, ყველგან შეცვივდნენ და ყოველ შენობას გარშემორტყნენ შეიარაღებული ადამიანები. სხვადასხვა მხრიდან საშველად მოსულნი ყოველ ნაბიჯზე მტერს აწყდებოდნენ. ყველას ხელში ღამის სიბნელის გამფანტველი ჩირაღდნები და ხმლები ეჭირა; ალი და იარაღი ამომავალ მხესავით ბრწყინავდა. იქ მილონის განძეულობით სავსე, სახლის შუაგულში მოწყობილი, მაგარი საკეტებით ჩაკეტილი საწყობი ნაჯახის ძლიერი დაკვრით ჩატეხეს, სხვადასხვა მხრიდან შეცვივდნენ შიგ, საჩქაროდ გამოათრიეს მთელი სიმდიდრე, შეკრეს ფუთებად და ინაწილებდნენ, მაგრამ ტვირთის რაოდენ-

ნობა ავაზაკთა რაოდენობას აღემატებოდა. მაშინ უთვალავი სიმდიდრის გამო გაქირვებაში ჩავარდნილებმა გამოგვიყვანეს თავლიდან ორი ვირი და ჩემი ცხენი, აგვიკიდეს რაც შეიძლება მძიმე ფუთები და ჯოხით გამოგვრეკეს უკვე სრულიად გაძარცული სახლიდან. იქ ერთი თავისი ამხანავი მეთვალყურედ დატოვეს, რათა ეცნობებინა მათი ავაზაკობის გამოკვლევის ამბავი, ჩვენ კი მთებში გაუვალე გზებით გავგვრეკეს.

29. ასეთი მძიმე ტვირთით, მაღალი მთის ფერდობებით და გრძელი გზით დატანჯული უფრო მკვდარს ვგავდი, ვიდრე ცოცხალს. მაშინ, თუმცა გვიან, მაგრამ სერიოზულად მოვიფიქრე მიემართა სამოქალაქო ხელისუფლებისათვის, შესარგებლა პატივცემული იმპერატორის სახელით და ამდენი უბედურებისაგან განვთავისუფლებულიყავი. ბოლოს როცა მზით გაშუქებულ ერთ პატარა სოფელში გავიარეთ, სადაც ბაზრობის გამო უამრავი ხალხი შეგროვილიყო, შეჯგუფებულ ადამიანებში მოვინდომე ბერძნების მშობლიურ ენაზე ღვთაებრივი კეისარი მომეხმო, მაგრამ წამოვიყროყინე გარკვევით და ხმამაღლა მხოლოდ „ო“, კეისარის სახელის სხვა ბგერების გამოთქმა კი ვერ შევძელი. ავაზაკებს ჩემი ველური ყროყინი არ მოეწონათ და ისე დაცხრილეს ჩემი ტყავი, რომ საცრადაც კი აღარ გამოდგებოდა. მიუხედავად ამისა, იუპიტერმა მოულოდნელი ხსნა მომივლინა: როცა გზადაგზა მრავალ პატარა და დიდ სამოსახლოს გვერდით ჩავუარეთ, შევამჩნიე ერთი ლამაზი, პატარა ბაღი, სადაც საამო მცენარეთა შორის დილის ცვრით დანამული კოკობი ვარდები ყვავდა. გადარჩენის იმედით ფრთებშესხმულმა პირი ხარბად დავადე, ახლოს მივედი და ათრთოლებული ჩიჩვირით მისკენ წავიწიე, მაგრამ შემაჩერა უფრო საღმა მოსაზრებამ: მე რომ ახლა ვირიდან ლუციუსად ვიქცე, ავაზაკების ხელით ჩემი დაღუბვა აუცილებელია, რადგან კუდიანად ჩამთვლიან ან მათი დაბეზლების განზრახვას დამაბრალებენ-მეთქი. ამგვარად, მხოლოდ აუცილებლობის ძალით, ჯერჯერობით ვარდებისგან თავი შევიკავე, საქმის ვითარებას შევუბრუნე და როგორც ვირს შეეფერებოდა ხმელი ბალახი მოვწიწკნე.

1. შუადღე ახლოვდებოდა და მზე სასტიკად აცხუნებდა, როცა ჩვენ ერთ სოფელში ვილაც მოხუც ადამიანებთან შეგუხვით, რომელთაც ავაზაკებთან ნაცნობობა და მეგობრობა ჰქონოდათ. მართალია, ვირი ვიყავი, მაგრამ მაინც მივხვდი, რომ ისინიც ასეთები იყვნენ; ეს ჩემთვის ნათელი გახდა მათი შეხვედრით, გაუთავებელი ლაპარაკითა და ურთიერთ ამბორით. მართლაც, ზურგიდან ზოგიერთი ტვირთი ჩამომხსნეს, აჩუქეს და საიდუმლო ჩურჩულით, ალბათ, აუხსნეს, რომ ეს მათი წილი იყო ავაზაკური ნადავლიდან. მალე ყველა ტომარისგან გაგვათავისუფლეს და მეზობელ კორდზე საძოვრად წაგვასხეს; მაგრამ ერთ ჯოგში ვირთან და ცხენთან საძოვრის განაწილებას ჯერ კიდევ არ შეეძლო მოვეხიბლე და, ამასთანავე თივის საუზმეს მიუჩვეველი ვიყავი. მაგრამ შიმშილისაგან სულზე მიმდგარი, სიხარულით წავედი ბოსლის უკან შემჩნეულ ბაღში. იქ ნედლი ბოსტნეულით ამოვიყორე სტომაქი, ყველა ღმერთს ხსნას შევთხოვდი, ყურადღებით ვაკვირდებოდი მიდამოს და ვიხედებოდი აქეთ-იქით, იქნებ სადმე მეზობელ ბაღში ვარდის ბუჩქი შევამჩნიო-მეთქი.

თვით განცალკევებულმა ადგილმა კეთილი რწმენა შთამინერგა, რომ მე, განმარტოებული და ბუჩქნარით დაფარული, წამლის მიღების შემდეგ ოთხფეხი საკიდარი ცხოველის მდგომარეობიდან სხვების შეუმჩნეველად ხელახლა ადამიანად გასწორებული აღვდგებოდი.

2. სანამ ასეთ მოსაზრებათა ზღვაში ვცურავდი, მოშორებით დავინახე ხშირი ტევრით დაფარული ვიწრო დაბლობი, სადაც სხვადასხვა მცენარეთა და ხასხასა მწვანეში გამოირჩეოდა მბრწყინავი ვარდების ალისფერი. ჯერ კიდევ გაუმხეცებელ გულში ვიფიქრე, ეს ტევრი, რომლის იდუმალ ჩრდილქვეშ საზეიმო ყვავილის მეფური ბრწყინვალება ლივლივებს, ალბათ, მიძღვნილი აქვთ ვენერას და გრაციებს-მეთქი,¹ მოვუხმე სასიხარულო, სასიამო გამარჯვების ღვთაებას² და ნამდვილი ნავარდით მოვკურცხლე, ისე რომ, ჰერკულესს გეფიცვებით, ჩემი შეუდარებელი სისწრაფის გამო ვირად კი აღარ ვგრძნობდი თავს, არამედ არაჩვეულებრივ მკვირცხლ დოდის ცხენად. მაგრამ გაბედულმა და რიხიანმა ცდამ ვერ აჯობა ჩემი ბედის სიმკაცრეს. იმ ადგილს რომ მივუახლოვდი, ვერც ის ნაზი, საამური ცვრითა და ნექტარით დანამული, ღვთაებრივი ეკლიანი ბუჩქების შობილი ვარდები დავინახე და ვერც დაბლობი; ჩანდა მხოლოდ ხშირი ხეებით დაფარული მდინარის ნაპირი. ეს, ფოთლებით დაყურსული ხეები, დაფნის მსგავსად ისხამენ ზომიერი ალისფერი თასის მაგვარ მოგრძო, სრულიად უსუნო ყვავილებს, რომელთაც უბრალო გლეხები თავისებურად დაფნის ვარდებს უწოდებენ და რომელთა შეჭმა ყოველი ცხოველისათვის მომაკვდინებელია.

3. ამგვარი წარუმატებლობით დატანჯულმა გადარჩენის ყოველი იმედი დავკარგე; მაინც ვცდილობდი მივწვდომოდი და მეგება შხამიანი ვარდები. ვიდრე აუჩქარებლად მათ მოსაწყვეტად ვემზადებოდი, ვიღაც ქაბუქმა, ჩემი აზრით — მებადემ, რომლის ბოსტანი ახლახან გადავჭამე, დიდი კომბლით მოირბინა, და ისეთი ცემა დამიწყო, სიკვდილზე მიმაყენებდა, რომ თავს თვითონ არ მივშველებოდი. გავა ზევით ავწიე, უკანა ფეხებით იმგვარად დავუწყე წიხლვა, რომ ძლიერი ტლინკებით ფერდობზე დავაგორე და მოვკურცხლე. ვიღაც

ქალმა, ალბათ, მისმა ცოლმა, როგორც კი გორაკიდან დაინახა მიწაზე გაშხლართული ცოცხალ-მკვდარი ქმარი, წამსვე ღრიალი მორთო, რათა მცხოვრებთა თანაგრძნობა გამოეწვია და მე დაველუბე. მართლაც, მის ღრინაცვლზე გამოცვენილმა სოფლის მცხოვრებლებმა ძაღლები მომისიეს, წააქეზეს, გახელებულნი დამსეოდნენ და ნაკუწ-ნაკუწ დავეგლიჯე. დავინახე თუ არა ჩემზე მოსეული უზარმაზარი ძაღლების ხროვა, რომელთა საშუალებით ჩემზე კი არა, დათვებსა და ლომებზეც ნადირობა შეიძლებოდა, დავრწმუნდი, რომ სიკვდილი მიახლოვდებოდა. ასეთ გარემოებათა გამო გადაეწყვიტე გაქცევის აზრი უკუმეგდო და სწრაფი ჭენებით დავბრუნდი თავლაში, სადაც მოთავსებული ვიყავი. აქ ძლივ-ძლივობით შეაკავეს ძაღლები, დამიჭირეს, მაგარი ღვედით მიმაბეს ერთ რალაც რგოლზე და ხელახლა სიკვდილის პირას მიმაყენებდნენ, ჩემი ნელეულით ამოვსებულ სტომაქს რომ არ დავეხსენი: მტკივნეული ცემისგან შევიწროებულმა, იმ უხეში ბოსტნეულით გავსებულმა, სწრაფად გამოასხა განავლის მთელი ნაკადი; ერთნი საზიზლარი სითხით გაწუწა, მეორენი დამბლის საშინელი სუნით ააყროლა და ასე განდევნა ისინი ისედაც დატანჯული ჩემი ფერდებიდან.

4. ცოტა ხნის შემდეგ, როცა მზე ნაშუადღევს დასავლეთისაკენ გადაიხარა, ჩვენმა ავაზაკებმა მძიმედ დაგვტვირთეს, განსაკუთრებით მე და თავლიდან გამოგვიყვანეს. უკვე კარგა მოზრდილი მანძილი გავიარეთ, სახრის ცემისაგან დაღლილმა, გრძელი გზით ქანც-მილეულმა, ტვირთისაგან ღონემიხდილმა, ფლოქვებდამძვრალმა, კოჭლობითა და ბარბაცით, ერთ დაკლაკნილ მდინარეს რომ მივალწიე, უცებ თავში ბედნიერი აზრი მომივიდა: მესარგებლა შემთხვევით, ფრთხილად მომეკეცა მუხლები, დავეარდნილიყავი მიწაზე ჯიუტი განზრახვით, არ ავმდგარიყავი და არ გ-მედგა ნაბიჯი, უფრო მეტიც — მზად ვიყავი არათუ სახრის ქვეშ ამომხდომოდა სული, არამედ თუნდაც დანის ქვეშაც კი. ასე მეგონა, ცოცხალ-მკვდარსა და დასუსტებულს, დამსახურების თანახმად, როგორც ინვალიდს, გადამაყენებდნენ და ავაზაკები, ჯერ ერთი, — იმიტომ, რომ არ დაყოვნებულყვნენ და, მეორეც, — იმიტომ, რომ გაქცევა დაეჩქარებინათ, ჩემ საპალნეს ორ სხვა

საკიდარ ცხოველს გაუნაწილებდნენ; მე კი დიდი სასჯელის სახით მგლებისა და ძერების ანაბარად დამტოვებდნენ.

5. ამ მშვენიერ გეგმას წინაღუდგა უკუღმართი ბედი. მეორე ვირმა წინასწარ გამოიცნო ჩემი აზრი, მოიგონა დაღლილობა, მთელი მონაგარით მიწაზე გაიშხლართა და მკვდარივით იწვა. რამდენი არ ურტყეს ჯოხები, სახრეები, რამდენი არ ათრიეს ყოველმხრივ კუდით, ყურებით, ფეხებით, მაგრამ წამოყენება ვერაფრით ვერ შესძლეს. მაშინ იმედდაკარგულებმა ერთიმეორეს დაუწყეს ლაპარაკი: აღარ ღირს მკვდარივით გაქვავებული ვირის დავიდარაბით დაეკარგოთ გაქცევისათვის აუცილებელი დროო და მისი ტომრები მე და ჩემ ცხენს გაგვინაწილეს. მას კი შიშველი მახვილით ყველა ძარღვი გადაუჭრეს, გზიდან ცოტა გადაათრიეს და ჯერ კიდევ მსუნთქავი მაღალი ნაპრალიდან მახლობელ ბარში გადაუშვეს. ბედკრული ამხანაგის მწარე ხვედრმა ჩამაფიქრა, გადავწყვიტე; ყოველგვარი ეშმაკობისა და მოტყუილებისათვის თავი დამენებებინა და პატრონებისათვის სამსახური გამეწია, როგორც კეთილზნიან ვირს, მით უმეტეს — მათი ლაპარაკიდან გავიგე — მალე გავჩერდებოდით და მთელ გზას მშვიდობიანი დასასრული ექნებოდა, რადგან იქ, ახლოს, მათი მუღმივი ბინა იმყოფებოდა. პატარა აღმართი ავიარეთ, დანიშნულ ადგილს მივალწიეთ. იქ საპალნე ჩამოგვხსნეს და მღვიმეში შეიტანეს. მე კი ტვირთისგან გავთავისუფლდი და დაღლილობის მოსახდელად ბანაობის მაგიერ, მტვერში ავგორდი.

6. შესაფერი დრო და გარემოება მაიძულებს აღვწერო მღვიმე, სადაც ყაჩაღები ბინადრობდნენ. ამასთანავე ვეცდები მოვახერხო და ნათლად გავრძნობინოთ, ვიყავი თუ არა გონებითა და გრძნობებით ვირი. ჩვენ წინ ხშირი ტყით დაბურთული ერთ-ერთი მაღალი და საშინელი მთა იყო აღმართული. მისი მიხრილ-მოხრილი კალთები გარშემოვლებული იყო ციცაბო და მიუწვდომელი კლდეებით. კალთები ბუნებრივი სიმაგრის მსგავსად გარს ეხვეოდა ერთიანად ბუჩქნარით დაფარულ ღრმა, დასერილ ხეობებს. მთის მწვერვალედან გადმოქუხდა მშფოთვარე, ქაფიანი მდინარე; იგი კლდეებზე ჩამორბოდა და ვერცხლისფერ ტალღებს მოაქროლებ-

და; მრავალრიცხოვან ლეღეებად დაყოფილი რწყავდა ამ ხეობებს დაჭაობებული წყლით და ხელახლა ერთდებოდა შემონაპირებული ზღვისა თუ მდორე მდინარის მსგავსად. მღვიმის თავზე, სადაც მთებს შუა პატარა თავისუფალი ადგილი მოჩანდა, უზარმაზარი კოშკი იყო აღმართული. იგი ორივე მხარეს გარშემოვლებული იყო მჭიდრო მესერის წნულით და ნავარაუდევად იყო ცხვრის შესარეკად. შესავლის პირდაპირ კედლები მჭიდროდ ებჯინებოდნენ ერთიმეორეს და ვიწრო გასავალს ქმნიდნენ. სანაძლეოს ვლებ, რომ იტყოდი — ეს ნამღვილი ავაზაკური ატრიუმიაო. გარშემო არავითარი საცხოვრებელი სახლები არ იყო, გარდა ლერწმით ოდნავ დახურული ქოხისა, სადაც, როგორც შემდეგ გავიგე, რამდენიმე ავაზაკი, კენჭისყრით არჩეული მზვერავები, ღამლამობით ყარაულობდნენ.

7. ამ გასავალში მოკრუნჩხვით გაძვრნენ ავაზაკები, ჩვენ კართან მაგარი საბლით მიგვაბეს, გინებით მივარდნენ ერთ, წელთა სიმრავლისაგან მოკრუნჩხულ, მოხრილ დედაკაცს, რომელსაც ჩანდა, მარტოს აწვა კისრად მთელი ამ ხროვის მოვლა.

— აბა, შე დაუმარხავო მკვდარო, მიწა რომ არც გატარებს და არც გღებულობს. ასე გვაამებ შინ უსაქმოდ დაგდებული? დიდი შრომისა და დავიდარაბის შემდეგ, ასე გვიან ვერ მოგვასვენებ ხეირიანად? შენი საქმე მხოლოდ ის არის, რომ დღითა და ღამით შენს გაუმაძღარ მუცელში ხარბად ისხა წყალშეურევი ღვინო?

შიშისაგან აკანკალებულმა დედაბერმა უსიამო წრიპინით ასე უპასუხა მათ:

— თქვენთვის, ჩემო ერთგულო ვაჟკაცებო, ჩემო ახალგაზრდა მარჩენალნო, დამზადებულია ყოველგვარი საქმელი, ყველაფერი გაკეთებულია: პური, რამდენიც გნებავთ, გაკრიალეებული თასები პირთამდე საესება და ახლა, როგორც ყოველთვის, წყალიც საბანაოდ სახელდახელოდ გაგიცხელეთ.

უმალვე ტანთ გაიძვრეს, დიდი ცეცხლის პირას შეოფლიანდნენ, ცხელ წყალში იბანავეს, ნელსაცხებლით სხეული დაიზილეს და გარს შემოუსხდნენ განცხრომისათვის გამზადებულ სუფრას.

8. ის-ის იყო დალაგდნენ, რომ უცებ მრავალრიცხოვანი ჯელების მეორე ჯგუფი მოვიდა; არავითარი ეჭვი არ შეგეპარებოდათ, რომ ისინიც ისეთივე ავანაჟები იყვნენ. ამათაც ნადავლი მოზიდეს: ოქროსა და ვერცხლის ფული, ჭურჭელი და ოქრომკედით მოქსოვილი აბრეშუმის ტანსაცმელი. ესენიც ბანაობით გამოცოცლდნენ, ამხანაგებთან დასხდნენ და მაგიდაზე მომსახურება კენჭისყრით გაინაწილეს. ჰამდნენ, სვამდნენ ყოვლად უთავბოლოდ: შექამანდს — მთელი ნაჭრებით, პურს — ყუებინანად, ღვინოს — კოკებით. ეს გართობა კი არა, ნამდვილი ღრიანცელი იყო, სიმღერის მაგიერ — ღრიალი, ოხუნჯობის ნაცვლად — ბილწმოუბრობა და, საერთოდ, ყველანი ნახევრად ველურ მოქეიფე ლაბიტებსა და კენტავრებს⁴ ჰგავდნენ. ერთი მათგანი, სიჭარმაგით სხვებისგან გამორჩეული წამოდგა და თქვა:

— ჩინებულად გავძარცვეთ ჰიპატელი მილონის სახლი. ჩვენი სიყოჩაღით არა მარტო სიმდიდრე შევიძინეთ, არცთუ ვინმე ჩვენთაგანი გამოგვეკლებია, ოთხი წყვილი ფეხი კიდევ მოგვემატა და ასე დავბრუნდით შინ. თქვენ კი, ბეოტიის ქალაქებში საშოვარზე რომ დახეტიალობდით, დაკარგეთ თქვენი მეთაური, უმამაცესი ლამაქენ⁵, რომლის სიცოცხლისათვის თქვენგან მოთრეულ ტომრებს არ დავიშურებდი, და დაზარალებულნი დაბრუნდით. ასე თუ ისე, იგი თავის სიმაძაქემ დაღუბა: ასეთი ვაჟკაცი დიდ მეფეებსა და მხედართმთავრებშიც კი გაითქვამს სახელს. თქვენ კი, საშინაო წვრილმანების ქურდ-ბაცაცებო, შიშით უნდა იფათუროთ მხოლოდ აბანოებსა და დედაბრების საკუჭნაოებში, როგორც მეძონძეებმა.

9. ერთმა გვიან მოსულთაგანმა თქვა:

— განა არ იცი, რაც უფრო მდიდარია სახლი მით უფრო ადვილი გასაძარცვავია? მართალია, დიდ სახლებში ბევრი შინაყმა იშყოფება, მაგრამ ყველა თავის გადარჩენაზე უფრო ფიქრობს, ვიდრე პატრონის სიმდიდრის დაცვაზე. მომჭირნე და მარტოხელა ადამიანები თავის მცირესა და ხან დიდ ქონებასაც ისე მალავენ, უფროსილდებიან, რომ სიცოცხლესაც არ ზოგავენ მის დასაცავად. ჩემი სიტყვები მაგალითით შემიძლია დავადასტურო. ჩავედით თუ არა შვიდჭიშკრიან თე-

ბეში, როგორც ჩვენს ხელობას შეეფერება, მაშინვე დავიწყეთ გამოკითხვა, ვინ იყო უფრო მდიდარი იქაურ მცხოვრებთაგან. არ გამოგვეპარა ერთი დიდი შეძლებული ზარაფი, ქრისეროსი, რომელიც გადასახადებისა და საზოგადოებრივი ბეგარის ასაცდენად დიდი მოხერხებით მალავდა თავის ურიცხვ სიმდიდრეს. ერთი სიტყვით, თავის პატარა, მაგრამ ურდულებით მაგრად ჩაკეტილ სახლში, ჩამოძონძილი და ჭკუჭკიანი, ოქროთი სავსე ტომრებზე იჯდა. პირველად მასზე თავდასხმა გადავწყვიტეთ, რადგან ერთი კაცის წინააღმდეგობას არაფრად ვავდებდით და ვფიქრობდით, მთელ მის ქონებას უდავიდარაბოდ და იოლად დავეუფლებოდით.

10. დადამდა თუ არა, მის კართან ყარაულობა დავიწყეთ; ანჯამებიანად მოხსნა, შენძრევა ან ჩამტვრევა ხელსაყრელი არ იყო, რადგან კარს საგდულები ჰქონდა და ხმაურობა, ჩვენდა საუბედუროდ, ყველა მეზობელს გააღვიძებდა. ჩვენი შეუღარებელი მეთაური ლამაქე თავის ნაცად მარჯვენას დაენდო, ფრთხილად შეყო ხელი ხვრელში, სადაც გასაღებს დებენ და ცდილობდა ურდულის გადაწევას. მაგრამ ორფებთა შორის უსაძაგლეს ქრისეროსს უკვე დიდი ხნიდან არ სძინებია და რაც ხდებოდა, თურმე ყველაფერი ესმოდა: ხმა-ამოუღებლად, ჩუმი ნაბიჯით მოიპარა, ჩვენი მეთაურის ხელს მოულოდნელად დიდი ლურსმანი ჩაარჭო და მაგრად მიაჭედა კარის ფიცარზე. ისე დატოვა მილურსმული, როგორც სამარცხვინო ბოძზე ვაკრული. თვითონ კი თავისი ქონმახის სახურავზე აძვრა, იქიდან მეზობლებს მოსაშველებლად ყველას თავ-თავისი სახელით ეძახოდა, მათ საერთო ხიფათისაგან თავის დასაცავად მოუწოდებდა; ხმა გავრცელდა, თითქოს მის სახლს უეცრად ცეცხლი წაჰკიდებოდეს და თითოეული მათგანი მოსალოდნელი ხიფათით შეშინებული სასწრაფოდ დასახმარებლად გამოიქცა.

11. ჩვენ ორმაგ საშიშროებაში მოვექცეთ: ან ყველანი უნდა დავღუბულიყავით, ან ამხანაგი უნდა მიგვეტოვებინა. მისივე თანხმობით მდგომარეობით გამოწვეულ გამაძწყვეტ საშუალებას მივმართეთ: მარჯვედ დავკარით მეთაურს შუა ძარღვებზე ხმალი, მარჯვენა ხელი სრულიად მოვკვეთეთ იმ ადგილას, სადაც იგი მხარს უერთდებდა და ქრილობა დაკუ-

წული ჩვრებით დავუცავით, რათა სისხლის წვეთებს ჩვენი კვალი არ დაეტოვებინა. მონაკვეთი ხელი იმავე ადგილას დაეტოვებ, ლამაქეს დანარჩენი სხეული სასწრაფოდ გავიტაცეთ, სანამ ირგვლივ ყველაფერი ზანზარებდა, ძლიერი ხმაურობისა და მოსალოდნელი ხიფათისა გვეშინოდა. სულითა და ვაჟკაცობით შეუდარებელი ლამაქე ხედავდა, რომ ვერც გაქცევაში მოგვეყვებოდა და მისთვის დარჩენაც სახიფათო იყო. გვარწმუნებდა, ვაჟკაცური სიტყვით გვევედრებოდა, მარსის მარჯვენას გვაფიცებდა, ტანჯვისა და ტყვეობისაგან იარაღით განგვეთავისუფლებინა. ანდა როგორ შეუძლია კარგ ვაჟკაცს უხელოდ ცხოვრება? განა ერთი ხელი კიდევაც ჰკვეთს და კიდევაც ძარცვავს? იგი ბედნიერებადაც კი ჩასთვლიდა ამხანაგის ხელით ნებაყოფლობით სიკვდილს. ვერც ერთ ჩვენგანს ვერ ჩააგონა მამისმკვლევლობა. საღი ხელით იშიშვლა თავისი მახვილი, დიდხანს კოცნა მას და შუაგულში მაგრად ჩაიცა. ჩვენი სულგრძელი გმირის ვაჟკაცობას პატივი ვეცით, მისი ცხედარი ტილოს სულდარაში გულმოდგინედ გავხვიეთ და დასაფარავად ზღვას მივეცით. ამჟამად ჩვენი ლამაქე განისვენებს მთელი სტიქიით დამარხული.

12. ამგვარად მოიბოვა მან თავისი ვაჟკაცური სიცოცხლის ღირსეული აღსასრული.

მაგრამ ალკიმემ⁶ მიუხედავად მოხერხებულობისა თავისი უკუღმართი ბედისწერის წინააღმდეგ ვერაფერი გააწყობა: გატეხა რომელიღაც ქოხმანის კარი, აძვრა ზედა სართულის საწოლ ოთახში ერთ ბებრუხანასთან და მის მაგიერ, რომ, უპირველეს ყოვლისა, მისთვის კისერი მოეგრიხა, მოეკლა, ფართო ფანჯრიდან მისი მონაგარი ნივთების ერთიმეორეზე მიყოლებით გადმოყრა დაიწყო, რათა ჩვენ აგვეკრიფა. ყოველი ნივთი მარდად გადმოაგდო, აღარც ბებრუხანას ქვეშევების ხელიდან გაშვება მოინდომა. გადმოათრია იგი ლოგინიდან, გამოაძრო ზეწორები და იმავე გზით აპირებდა გამოგზავნას. ამ დროს მუხანათი ბებრუხანა ფეხებზე მოეხვია და შეჰლაღაღა:

— შვილო, გემუდარები, საწყალი დედაბრის ჩვრებსა და ძონძებს რისთვის უყრი მდიდარ მეზობლებს, რომელთა გზოშიც ეს ფანჯარა გადის?

ეშმაკური და ცბიერი სიტყვით მოტყუებულმა ალკიმემ ნათქვამს დაუჯერა. შეეშინდა, ვაითუ ჩემს მიერ გადაყრილი ნივთები და ისიც, რის გადაგდებასაც ვაპირებ, სხვის ხელში ჩავარდეს და არა ჩემი ამხანაგებისო. შეცდომის ასაცილებლად ფანჯრიდან თავი გადმოყო და იქაურობას გულმოდგინედ ათვალიერებდა. განსაკუთრებით სურდა გამოერკვია, მართლა ისეთი მდიდარი იყო თუ არა ის მეზობელი, როგორც დედაბერი ამბობდა. სანამ გულმოდგინედ, მაგრამ საკმაოდ გაუფრთხილებლად, ათვალიერებდა ყველაფერს, ამ ბოროტმა დედაბერმა, მიუხედავად იმისა, რომ დასუსტებული იყო, სწრაფი და მოულოდნელი მუჯლუგუნით თვალიერებაში გართული ალკიმე, რომელმაც წონასწორობა ვერ დაიცვა, თავქვე დაუშვა. გარდა იმისა, რომ დიდი სიმაღლიდან ჩამოვარდა, იქვე უზარმაზარი ქვა დახვდა, ნეკნები სულ ჩაემტვრა, სისხლის წყაროს ამონთხევით გვიამბო რაც მოხდა და მცირე ტანჯვის შემდეგ სული განუტევა. ისიც დავასაფლავეთ და ლამაქეს კვალს გავაყოლოთ ერთგულ თანამგზავრად.

13. ამ ორი უბედური შემთხვევით დაობლებულებმა უარი ვთქვით ჩვენი ბედის ცდაზე თებეში და მეზობელ ქალაქ პლატეისაკენ⁷ გავემგზავრეთ. იქ ბევრი რამ გავიგონეთ ვილაც დემოქარეზე,⁸ რომელიც გლადიატორთა ბრძოლის მოწყობას აპირებდა. იგი იყო წარჩინებული წარმოშობისა, ძალიან მდიდარი და ქველობით შეუდარებელი; ცდილობდა, სახალხო გასართობი ბრწყინვალეობით მისი სიმდიდრის შესაფერი ყოფილიყო. ვინ იქნება იმდენად გამჭრიახობის ნიჭით დაჯილდოებული, გამომგონებელი და მქვერმეტყველი, რომ შესაფერი გამოთქმებით აღწეროს სამზადისის მრავალფეროვნება? აი, მკლავდონიერი გლადიატორები, დახელოვნებული მონადირენი, იქ კი — ბოროტმოქმედნი, სიკვდილმისჯილნი და ველურ მხეცთა გამოსაკვებად გამზადებულნი; ხისგან გაკეთებული მანქანები, მოძრავი სახლის მსგავსად ფიცრებისაგან შეკრული და ნათელი ფერებით მოხატული კოშკები — დიდებულ ადგილს წარმოადგენდა ნადირობის მონაწილეთათვის. ამასთანავე რამდენი და რა ნაირ-ნაირი მხეცები არ იყო იქ! დემოქარემ შორიდან მოიყვანა ეს მო-

სიარულე ჯიშინი აკლდამები მსჯავრდადებულ ბოროტმოქმედთათვის. მდიდრული სანახაობის დანარჩენ სამზადისთა შორის ყველაზე მეტად განსაცვიფრებელი იყო უზარმაზარი დათვების არაჩვეულებრივი რაოდენობა, რომელთა შესაქენად მას ფული არ დაუზოგავს. იმის გარდა, რაც მან დიდ ფასად შეიძინა, ხანგამოშვებით კიდევ მეგობრები სთავაზობდნენ სხვადასხვაფერ დათვებს. ყველას მშვენივრად კვებავდა და მათ შესანახად დიდ თანხას ხარჯავდა.

14. მაგრამ საზოგადოებრივი გასართობის ამდენად დიდებული და ბრწყინვალე სამზადისი არ გამოპარვია შურისძიების ავ თვალს. დიდი ხნის მწყვედვისაგან და ზაფხულის სიცხისაგან დახუთული, ხანგრძლივი უმოძრაობისაგან მისუსტებული, მოულოდნელად გაჩენილი ვადამდეები სენით დაავადებული დათვები ერთიმეორეზე იზოცებოდნენ და ცოცხალი ერთიც აღარ გადარჩა. მრავალ მოედანზე შეიძლებოდა გენახათ, როგორ ეყარა ამ მხეცთა განადგურების კვალი — ცოცხალ-მკვდარი ლეშები. მდაბიო ხალხი, რომელსაც შავბნელი სიღარიბე აიძულებს ეძიოს მუქთი კერძი, იუნდაც ის მძორი იყოს, ოღონდ კი თავისი გამხმარი კუჭი ამოივსოს, ყოველი მხრიდან მიეშურებოდა დაყრილი სანოვაგისაკენ. ასეთ გარემოებათა გამო მე და ჩემს ძვირფასს ევბულეს⁹ ასეთი მოზღენილი გეგმა დაგვებადა: ვითოვდა შექამანდის მოსამზადებლად ერთი დიდი მხეცის ლეში წავათრიეთ სადგომში. ტყავი ხორცს ფაქიზად მოვაშორეთ, ბრჭყალები ოსტატურად შევუნარჩუნეთ და, თვით მხეცის თავი კის ზის დასაწყისამდე ხელუხლებლად დავტოვეთ, მთელი ტყავი გათხელების მიზნით პირწმინდად გამოვფხიკეთ, წმინდა ნაცარი გამოვაყარეთ და გასაშრობად მზეზე გავათრიეთ. სანამ ტყავი ზეციური მნათობის ალით მოიქნებოდა, ამასობაში ხორციტ მავრად გამოვქეხით და მომავალი საქმისათვის დავალებები ასე გავინაწილეთ: ერთი ჩვენგანი, აგებულებით მაგარი და გამბედაობით კიდევ უფრო ძლიერი ნებაყოფლობით ტყავში შემალული ძუ დათვს უნდა დამსგავსებოდა და ჩვენ მიერ დემოქარეს სახლში შეყვანილს დამის ხელსაყრელი მყუდროებით ესარგებლა, სახლის კარი გაეღო, რათა იქ თავისუფლად შეესულიყავით.

15. ჩვენს მამაც ჯგუფში გამოჩნდა ბევრი გამბედავი, რომელიც ამ მოხერხებული წამოწყების შესრულებამ მიიზიდა, მაგრამ ხმის უმრავლესობით უპირატესობა თრასილეონს¹ მიენიჭა; მას წილად ხვდა ეს სახიფათო დავალება. იგი დარბილებულ და მოქნილ ტყავში მხიარულად შეძვრა. წვრილი მკედით ნაპირები ამოვუყვრეთ, ნაკერავი რომ არ გამოჩენილიყო, თუმცა ისედაც ძლივს ეტყობოდა, ყოველმხრივ სქელი ბეწვი წავაფარეთ. კისერთან, სადაც მხეცის თავი იყო გადაჭრილი, ძლივს გავაძვრინეთ ყელამდე თრასილეონის თავი. ნესტოებისა და თვალების პირდაპირ ნახვრეტები გავუკავეთ და აღრევე იაფად ნაყიდ გალიაში ნამდვილ მხეცად ქცეული ჩვენი უმამაცესი ამხანავი ჩავსვით, იგი სრულიად მშვიდად და სწრაფად შეხტა გალიაში. ამრიგად, დავამთავრეთ მოსამზადებელი სამუშაო და სხვა ეშმაკურ საქმეებს შევუდექით.

16. გააუქმქმეთ რომელიღაც თრაკიელი ნიკანორის სახელი, რომელიც დემოქარეს მეგობარი იყო; შევთხზეთ მისი სახელით წერილი, თითქოს ეს ერთგული მეგობარი, თავის პირველ ნანადირევს ზეიმის დასამშვენებლად უგზავნიდეს. დაღამებამდე დავიცადეთ, სიბნელეში დემოქარეს მივუტანეთ გალია თრასილეონით და ჩვენი ყალბი წერილით. მხეცის სიდიდით გაოცებულმა და მეგობრის გულუხვობით გახარებულმა, რომელმაც სწორედ სულზე მოუსწრო, უწინარეს ყოვლისა, ბრძანება გასცა, ჩვენთვის ამდენად სასიამო ამბის შუამავალთათვის, მისი ხაზინიდან ათი ოქრო გადმოეთვალიათ. რადგან ადამიანს ყოველივე ახალი ნახვის სურვილს აღუძრავს, ცნობისმოყვარეთა დიდი რაოდენობა. მოცვივდა მხეცის საქვრეტად. მაგრამ ჩვენმა თრასილეონმა თავისი მოხერხებულობით და ხტომით ადამიანები ახლოს არ გაიკარა. ხალხი ერთხმად აქებდა და აღიღებდა დემოქარეს ზედსა და წარმატებას, რომ ამდენ ცხოველთა განადგურების შემდეგ, ამ ახალი შენაძენით, მას მაინც შეეძლო ასე თუ ისე წინააღდგომოდა ზედს.

ბოლოს მან ბრძანება გასცა, მხეცი დიდი სიფრთხილით ახლავე გაეგზავნათ მინდორში, ნასვენ მიწაზე. აქ მე ჩავერიე:

17. — ბატონო, ფრთხილად! — მივმართე მე, — დიფთვი

მოქანცულია. ერიღე მხეტთა ჯოგში მზის პაპანაქებისა და შორეული გზისაგან მოღლილი ცხოველის შერევას. მით უმეტეს, როგორც ყური მოვკარი, დასნეულებული ყოფილან ისინი. განა არ ჯობს აქ, სახლის ახლო, მოინახოს ფართო ადგილი, სადაც ბევრი ჰაერია და უკეთესია, თუ მეზობლად გრილი გუბეც იქნება. ხომ იცით, რომ ეს ჯიში ყოველთვის ხშირი ტყეების, ნესტიანი მღვიმეებისა და საამო წყაროების ახლო ცხოვრობს?

ასეთმა დასაბუთებამ შეაშინა დემოქარე, მოიგონა, თუ როგორ დაზარალდა, და იოლად დამეთანხმა იქ დაგვედგა გალია, სადაც მოვისურვებდი.

— და ჩვენც, — განვაგრძე მე, — მზადა ვართ დამდამობით ამ გალიასთან ვიძინოთ, რათა პაპანაქებისა და რყევისაგან დაღლილ ცხოველს სასმელ-საქმელი, ჩვეულებისამებრ, დროზე მივაწოდოთ.

— ამისათვის თქვენ სრულებით არა ხართ საჭირო, — გვიპასუხა მან, — თითქმის მთელი ჩემი მსახურები აღრევე არიან მიჩვეული დათვების მოვლას.

18. ჩვენ გამოვეთხოვეთ და წამოვედით. გადმოვიარეთ თუ არა ქალაქის კარიბჭე, გზიდან მოშორებით, კაცის თვალ-მიუწვდომელ ადგილას, აკლდამა დავინახეთ. იქ ნადავლის შესანახავად გავხსენით ღროისა და სიძველისაგან ნახევრად დანგრეული სარკოფაგი, სადაც უკვე გახრწნილი და მტკრად ქცეული მიცვალებულთა გვამები განისვენებდა; შემდეგ ჩვენი ჯგუფის მიერ დაწესებულ ჩვეულებისამებრ დავუცადეთ უმთვარო ღამეს; როცა პირველი ძილი მაგრად ერევა და ეუფლება მოკვდავებს, მახვილებით შეიარაღებულნი, თითქოს უწყებით ვყოფილიყავით გამოწვეულნი. გასაძარცვავად, დემოქარეს ჭიშკართან დავირაზმენით. თავის მხრივ თრასილეონმაც შეარჩია ქურდობისათვის ხელსაყრელი საათი, ღამით გალიიდან გამოძვრა და ახლომყოფი მძინარე ყარაულები მახვილით დახოცა. ბოლოს მოკლა მეკარეც, წაართვა გასაღები და ფართოდ გააღო ჭიშკარი. უცებ შევცვივდით სახლში. მან გვიჩვენა საწყობი, რაც აღრევე შეემჩნია, რომ იქ ბევრი ფული იყო შენახული. როგორც კი საერთო ძალით იგი სასწრაფოდ გავტეხეთ, გავეცი განკარგულება,

ყოველ ამხანაგს წაეღო ოქრო და ვერცხლი რამდენიც შეეძლო, უმაღლვე შეენახა ჩვენი ერთგული მიცვალებულების ბინაზე და დიდი სიჩქარით შემდეგი ულუფისათვის გამობრუნებულიყო. მე კი საერთო კეთილდღეობისათვის მარტო უნდა დავრჩენილიყავი შესასვლელთან და ყველაფრისთვის თვალყური მედევნებინა, სანამ ისინი დაბრუნდებოდნენ. შენობებს შორის მოძუნძულე ძუ დათვის მარტო დანახვასაც კი შეეძლო შიშის მოგვრა, რომ რომელიმე შინაყმათაგანს არ სძინებოდა. მართლაც, ყოველი ადამიანი, რაგინდ მამაცი და გამბედავი იყოს, ასეთი უზარმაზარი მხეცის დანახვაზე განსაკუთრებით ღამით მაშინვე გაიპარება და შიშითა და კანკალით თავის საკუქნაოში ურდულებით ჩაიკეტება.

19. მაგრამ ამ სალი გონების ყველა სწორ ვარაუდს წინააღმდეგა მკაცრი უბედობა. სანამ ჩემი ამხანაგების დაბრუნებას მოუთმენლად ვუცდიდი, ერთი გაძვალტყავებული მონათაგანი, ხმაურობის თუ შთაგონების ძალით გაღვიძებული, ფრთხილად გამოძვრა ეზოში, დაინახა მხეცი მთელ შენობაში თავისუფლად რომ დასეირნობდა წინ და უკან, ხმის ამოუღებლად გაბრუნდა უკან და შინ ყველას უამბო, რაც იხილა. სახლი მაშინვე ურიცხვი ჯალაბობით აივსო. ჩირაღდნებით, ლამპრებით, თაფლის და ქონის სანთლებით სიბნელე გაიფანტა. ეს ბრბო ცარიელი ხელებით არ იყო გამოსული; ყველას ის დაეჭირა ხელში, ვისაც რა მოხვედროდა: მარგილები, შუბები და ბოლოს გაშიშვლებული მანვილებით დადგნენ შემოსავლის დასაცავად. მხეცის დასაჭერად არ დაავიწყდათ გრძელყურა, გაბურძვნილი მონადირე ძაღლების ხროვის მისევაც.

20. ხმაურობა თანდათან ძლიერდებოდა და უკვე ვფიქრობდი უკანვე გავქცეულიყავი, მაგრამ კარს ამოფარებული ვუყურებდი, თუ როგორ შესანიშნავად იგერიებდა თრასილეონი ძაღლებს. სიცოცხლის უკანასკნელ წუთამდე მისულმა არ დაივიწყა არც თავისი თავი, არც ჩვენ და არც თავისი ძველი სიმამაცე თვით ცერბერის დაღებულ ხახაშიაც კი. ნებაყოფლობით აღებულ ვაუკაცური როლი არ მიატოვა, ხან გაქცევითა და მხარშეცვლით იცავდა თავს და ბოლოს სახლიდანაც გაძვრა. თუმცა ისიც სხვასავეით თავისუფალი იყო, მაგრამ გაქცევით თავს ვერ უშველა, რადგან მახლობე-

ლი მოსახვევიდან გამოვარდნენ ავი ძაღლები, მაშინვე შე-
ურთდნენ სახლიდან გამოცვნილ მონადირე ძაღლების
ხროვას და დათვს კვალდაკვალ გამოუდგნენ. რა სავალალო
და საშინელი სანახაობა წარმომიდგა თვალწინ! ჩვენი თრა-
სილეონი, მძვინვარე ძაღლებით გარშემორტყმული, შეპყრო-
ბილი, დაკბენილი და დაფლეთილი იყო. ასეთი მწუხარების
ატანა ვეღარ შევძელი, გავერიე ახმაურებულ ბრბოში და
მოვიმოქმედე ერთადერთი, რითაც ჩემი თავის გაუცემლად
შემეძლო დავხმარებოდი კარგ ამხანაგს, — დამჭერთა მეთა-
ურებს ჩიჩინი დაუწყყე: დიდ და მძიმე ბოროტმოქმედებას
ჩავიდნთ, თუ ასეთ უზარმაზარ და ნამდვილად ძვირფას
მხეცს დავკარგავთ-მეთქი.

21. მაგრამ უბედურ ყრმას ჩემმა ეშმაკობამ ვერა არგო
რა. გამოვარდა სახლიდან ერთი ახმახი კაცი და გული მახვი-
ლით გაუფმირა. მას მოჰყვა მეორე კაციც და ბოლოს მრავ-
ალი. შიშმა ცოტა გადაუარათ, ახლოს მივიდნენ და ხანგა-
მოშვებით ასობდნენ მახვილს. ამგვარად, თრასილეონმა, ჭგუ-
ფის სინდისმა და სამკაულმა, უკვდავების ღირსმა, თავისი
სიცოცხლე დაკარგა; მაგრამ მოთმინებებიდან არ გამოსულა და
თავი ღრიალით არ გაუცია, უკვე კბილებით დაფლეთილი,
იარაღით განგმირული, კეთილშობილური სიმტკიცით გადა-
ტანილ უბედურებას მხოლოდ ყრუ ღმუილით უპასუხებდა;
სული ბედისწერას ჩააბარა და სიკვდილის შემდეგ უკვდავი
სახელი დატოვა. ისეთი შიშის ზარი დასცა მთელ ამ შეკრე-
ბულებას, რომ გათენებამდე და თითქმის შუადღემდეც კი,
არ გამოჩენილა ისეთი გულადი, რომელიც თითოთ მაინც შე-
ხებოდა დაცემულ მხეცს. ბოლოს ნელა და მოკრძალებით
მიუახლოვდა ერთი, ცოტა შეგულიანებული ყასაბი, გამო-
ლადრა მხეცს მუცელი და შიგ მამაცი ავაზაკი აღმოაჩინა. ასე
დაიკარგა ჩვენთვის თრასილეონი, მაგრამ არ დაკარგულა
ჭება-დიდებისათვის.

ჩვენ კი დაუყოვნებლივ შევეკარით ნადავლი, ერთგულმა
მიცვალებულებმა რომ შეგვინახეს და ჩქარი ნაბიჯით დავტო-
ვეთ პლატეის¹¹ ფარგლები. არა ერთხელ მოგვსვლია თავში
ასეთი აზრი: გასაკვირი არ არის, ამ ცხოვრებაში ვერავითარ
ერთგულებას რომ ვერ ვპოულობთ, რადგან იგი ჩვენ მიერ

შებლალული მიცვალეზულთა და განსვენებულთა სულეზთან
გადაბარგდა. აი; დავკარგეთ სამი ამხანაგი, მძიმე ტვირთითა
და გრძელი გზით დავიტანჯეთ და მოვიტანეთ ეს ნადავლი,
რომელსაც ხედავთ.

22. ამ სიტყვების შემდეგ გარდაცვლილ თანამებრძოლთა
სულის მოსახსენებლად ოქროს თასებიდან წყალშეურეველი
ღვინო გაღმოდვარეს. მარსის² პატივსაცემად რამდენიმე სიმ-
ღერით დატკბნენ და ოდნავ მიწყნარდნენ. ჩვენ კი იმ ჩვენმა
ნაცნობმა, ზემოხსენებულმა დედაბერმა, დაუნანებლად ზო-
მაზე მეტი ნედლი ქერი ჩამოგვიყარა, ისე რომ ჩემს კეთილ
ცხენს მხოლოდ მის სასარგებლოდ მიღებული დიდი ულუ-
ფის გამო შეეძლო თავისი თავი სალიების³ ნადიმზე წარმოედ-
გინა. მე კი, ამდენ ხანს რომ მხოლოდ წმინდად დაღერდილ
და კარგად მოხარშულ ქერს მივირთმევდი, დავიწყე კუთ-
ხეებში ფოთიალი, სადაც ყაჩაღების ნასუფრალი პურის ყუა-
თა მთელი გროვა ეყარა და გადაეუშვი საყლაპავში, რომე-
ლიც დიდი ხნის შიმშილობისაგან უკვე გამომხმარი იყო და
ობი ედებოდა. ნაშუალამევს ავაზაკებმა გაიღვიძეს, ადგნენ
და სამოსი სხვადასხვაგვარად გადაიცვეს, ვინ მახვილით
შეიარაღდა, ვინ მოჩვენებას დაემსგავსა, და ჩქარი ნაბიჯით
სახლიდან გავიდნენ. მე ხარბად განვაგრძობდი ჭამას, ისე
რომ, მორეულმა ძილმაც კი ვერ მომაშორა საკვებს. წინათ,
როცა ჭერ კიდევ ლუციუსი ვიყავი, ერთი თუ ორი პურით
დაკმაყოფილებული მაგიდიდან მაძლარი ვდგებოდი, ახლა კი
ასეთი ღრმა სტომაქის გამო მესამე კალათ პურს ვღეჭდი.
ჩემდა გასაოცრად ამ ყოფაში შუადღე წამომადგა.

23. ბოლოს, ვიხელმძღვანელე ვირული მორცხვობით,
ჩემს საქმეს ძლივს მოვშორდი და წყურვილი ახლობელ მდი-
ნარეში მოვიკალი. ცოტა ხნის შემდეგ დაბრუნდნენ არაჩვეუ-
ლებრივად შეშფოთებული და შეწუხებული ავაზაკები. თან
არ მოჰქონდათ არავითარი ბოხჩა, არავითარი თუნდაც უბრა-
ლო ხარახურა, არამედ მთელი ბრბო საერთო ძალ-ღონით,
ამდენი მახვილითა და საქმისათვის მზა ხელებით მხოლოდ
ერთ კეთილშობილ ქალწულს მოათრევდა, რომელსაც სახის
ნაკვთებისა და მორთულობის მიხედვით ეტყობოდა, მად-
ლი წოდებისა უნდა ყოფილიყო. ამ ქალწულს, ჰერკულესს

გეფიცებით, ისეთ ვირშიაც კი, როგორც მე ვიყავი, შეედ-
ლო ისეთი მწვავე სურვილი აღედგა, რომ თმა და ტანსაცმე-
ლი შემომეგლიჯა. შემოიყვანეს თუ არა მღვიმეში, ძალიან
რომ არ ედარდა, დასაწყნარებლად ასე მიმართეს:

— შენს სიცოცხლესა და ნამუსს არას ვაფნებთ, ცოტა
პოითმინე, მოგვეცი საშუალება ხეირი ვნახოთ. სიღარიბე
გვაიძულებს ამის ჩადენას. შენი მშობლები, თუმცა თავისი
სიმდიდრის მოყვარულნი არიან, მაგრამ თავიანთი შვილის
გამოსასყიდ თანხას დაუყოვნებლივ მოგვცემენ.

24. მაგრამ ამაოდ ცდილობდნენ, მსგავსი მოჩმახული
სიტყვებით შეენელებინათ ქალწულის მწუხარება. რა ბრძა-
ნებაა! მუხლებში თავჩარგული განუწყვეტლივ ტიროდა.
დაუძახეს დედაბერს, მიანდვეს გვერდით მიჯდომოდა ქალს
და აღერსიანი სიტყვებით როგორმე დაეწყნარებინა, თვი-
თონ კი თავიანთ საქმეზე გაეშურნენ. დედაბრის რჩევა-და-
რიგებაზე ქალმა არათუ შესწყვიტა ტირილი, არამედ უფრო
ხმამაღალი მოთქმა დაიწყო. განუწყვეტელი ქვითინისაგან
სხეული ისე უთრთოდა, რომ მეც კი ცრემლი მალვრევიანა.
ამბობდა:

— ოი, მე უბედური, ისეთი სახლიდან, ისეთი ოჯახიდან,
იმდენ ჩინებულ მსახურთაგან, იმდენად ძვირფას მშობლებ-
დაკარგული, ტყვედქმნილი, ბოროტ მძარცველთა ნადავლი
შევიქენი! ამ ქვის საბყრობილეში ჩამწყვდეული ყველა სი-
ხარულს, რომელშიაც დაბადებული და აღზრდილი ვიყავი,
მომამოორეს, სასიკვდილოდ მღვიმეში, ცხოვრებაში ურწმუნო
მკაცრ ავაზაკთა ბრბოში, საშინელ-თავზეხელაღებულთა შო-
რის მყოფს როგორ შემიძლია შევწყვიტო ტირილი და რო-
გორ შემიძლია ვიცოცხლო?

ამ წუწუნის შემდეგ სულიერი ტანჯვით, ყელის დაჭიმვი-
თა და სხეულის მოღლილობით ქანცმილეულმა მიზნედილი
თვალები მილულა და მიიძინა.

25. მაგრამ დიდი ხნით როდი მოუხუჭავს თვალი; საში-
ნელ სევდამოწოლილს მოულოდნელად გაედვიძა, კიდევ უფ-
რო მეტად დაიწყო მოთქმა და აღშფოთებული ხელებს
მკერდსა და მშვენიერ სახეზე იცემდა, როცა დედაბერმა და-

ყინებით დაუწყო გამოკითხვა, თუ ხელახლა რად იკლავ თავსო, ღრმად ამოიოხრა და უბასუხა:

— ოჰ, ოჰ, ახლა კი უეჭველად დავიღუბე. ხსნის ყოველგვარი იმედი დავკარგე. აუცილებელია უნდა მოვქებნო მარყუჟი, მახვილი ან, ბოლოს, უფესკრული.

ამაზე დედაბერი გაჯავრდა და მოისხანე სახით მოითხოვა აეხსნა (ეშმაკმა წაიღოს მისი თავი!), რატომ და რისთვის ტირის? თითქოს დამშვიდებული იყო და ხელახლა განუწყვეტელ წუწუნს რად შეუდგაო.

— როგორც ჰგავს, — უთხრა მან, — შენ გადაგიწყვეტია, ჩემს ყმაწვილებს გამოსასყიდი თანხა ხელიდან გამოაცალო. თუ კვლავ ასე განაგრძობ, არ მივხედავ შენს ცრემლს, რომელიც ასე იაფად უზით ავაზაკებს და შეეძლებ ცოცხლად შეგწვა.

26. ამ სიტყვებით შეშინებულმა ქალწულმა მას ხელები დაუკოცნა და უთხრა:

— შემობრალე, კეთილო, მოიგონე ადამიანური სიბრალული და ამ საშინელ გაჭირვებაში ცოტა დამეხმარე. ვფიქრობ, ხანგრძლივი სიცოცხლით წმინდა ჭაღარამდე მიღწეულს მთლად არ დაგხშვია სიბრალულის გრძნობა. ბოლოს და ბოლოს შემოხედე ჩემი უბედურების სურათს: არის ერთი, თავის ტოლებში გამორჩეული, იშვიათი სილამაზის ჭაბუკი, რომელიც მთელმა ქალაქმა ერთსულოვნად იშვილა; მე კი ბიძაშვილად მერგება და მხოლოდ სამი წლითაა ჩემზე უფროსი; პატარაობიდანვე ერთად ვიზრდებოდით, ჩვენს სახლში ოთახიც კი საერთო გვქონდა და საწოლიც. წმინდა სიყვარულით შეკავშირებულნი ვართ და დიდი ხანია საქორწინოდ ვართ დანიშნულნი; მშობელთა თანხმობით წიგნებშიც კია ჩაწერილი, როგორც ჩემი ქმარი. იგი უკვე წინასწაქორწინო მსხვერპლს სწირავდა ნაცნობებსა და მახლობელთ შორის, ტაძრებსა და საზოგადოებრივ ადგილებში; მთელი სახლი დაფნის რტოებით იყო მორთული, ჩირაღდნებით ბრწყინავდა. საბრალო დედაჩემმა გულში ჩამიკრა და საქორწინო ტანსაცმელით მომკაზმა, როგორც საჭირო იყო, და მრავალჯერ მაკოცა ტკბილად. აღზნებული ფიქრით მომავალ თაობას ვალერსებოდა, რომ უეცრად მოხდა ომივით

საშინელი ავაზაკთა თავდასხმა. ავის მომასწავებლად ელვარებდნენ შიშველი მახვილები; მაგრამ ისინი არ ფიქრობდნენ არც ძარცვას და არც მკვლელობას, მხოლოდ ჩემს საწოლ ოთახს მოაშურეს. არც ერთ ჩვენ შინაურთაგანს წინააღმდეგობა არ გაუწევია, თავდაცვაც ვერ გაბედეს, მე, უბედური, შიშისაგან გრძნობადაკარგული, დედის კალთას მომაგლიჯეს და მომიტაცეს. ასე დაიშალა და დაირღვა ქორწინება, როგორც ატისისა¹⁴ ან პროტეზილასისა¹⁵.

27. სასტიკმა ძილმა განაახლა და კიდევ უფრო გააღრმავა ჩემი უბედურება; მესიზმრა: თითქოს სახლიდან, სანთიობოდან, თვით სარეცელიდანაც კი, უხეშად მოტაცებულს გაუვალ უდაბნოებში მიმათრევდნენ, ჩემს უბედურ მეუღლეს ვეძახდი. იგი კი, ჩემს ალერსამდე დაქვრივებული, გვირგვინით თავზე სხვებთან გაქცეულს და მოტაცებულს მომდევდა. სანამ იგი საშინელი ხმით მოთქვამდა შშვენური მეუღლის მოტაცებას და ხალხს შველას შვესთხოვდა, შეუპოვარი დადევნებით აღშფოთებული ერთ-ერთი ავაზაკი დასწვდა უზარმაზარ ქვას და ჩემი უბედური, ახალგაზრდა ქმარი სიკვდილზე მიაყენა. ასეთი საშინელების დანახვამ შემაშინა და ავისმომასწავებელი სიზმრისაგან აღშფოთებულს გამომეღვიძა.

მის ცრემლს დედაბერმა ამოხვრით უპასუხა და ასე დაიწყო:

— ნუ სწუხარ, ჩემო პატარა ქალბატონო, სიზმრის სულელური მოჩვენებისა ნუ გეშინია. რომ აღარაფერი ვთქვათ იმაზე, რომ დღის სიზმარი სიცრუედ ითვლება, ხშირად ღამის ზმანებაც კი საწინააღმდეგოს ნიშნავს. ბოლოს და ბოლოს ცრემლი, ხოცვა-ჟლეტა, ხანდახან სიკვდილიც კი, კარგსა და ხელსაყრელ შედეგს მოასწავებს, სიცილი, კარგი საკმელებით კუჭის ავსება, ან სიყვარულის ვნებით დატკობა კი, პირიქით, სულიერი ნალველის, სხეულის სისუსტისა და მომავალში სხვა უსიამოვნებათა მაუწყებელია. მოდი, უმჯობესია კარგი ზღაპრითა და დედაბრული არაკებით დაგაწყნარო, — და ასე დაიწყო:

28. — ერთ სახელმწიფოში ცხოვრობდა მეფე-დედოფალი. მათ ჰყავდათ სამი ულამაზესი ქალიშვილი. მართალია, უფროსები მეტად მშვენიერები იყვნენ, მაგრამ მაინც შეიძლებოდა იმის დაჯერება, რომ ადამიანები მათ საკმაოდ შექებას შეძლებდნენ. უმცროსი კი ისეთი წარმტაცი და აუწყრელი სილამაზისა იყო, რომ ადამიანურ ენაზე მის სადიდებლად საკმაოსიტყვებიც კი არ მოიძებნებოდა. ბევრი ადგილობრივი მოქალაქე და მრავალი უცხოელი, რომელთაც უხვად იზიდავდა არაჩვეულებრივი სანახაობის შორს გავარდნილი სახელი, მიუწვდომელი მშვენიერებით აღტაცებულნი და განცვიფრებულნი მარჯვენა ხელს პირზე იფარებდნენ ისე, რომ საჩვენებელი თითი გაჭიმულ ცერზე ჰქონდათ მიდებულნი, თითქოს მოწიწებით თაყვანს ცემდნენ თვით ქალღმერთ ვენერას. მახლობელ ქალაქებსა და მეზობელ ქვეყნებში ხმაც კი გავრცელდა, ზღვის ცისფერი სიღრმით შობილმა და აქაფებული ტალღების ნამით აღზრდილმა ქალღმერთმა განსაკუთრებული ღვთაებრივი მოწყალება მოიღო და ადამიანთა შორის ტრიალებსო; ან კიდევ — ზეციურ მნათობთა ახალი თესლისაგან, ქალწულებრივი იერით დაჯილდოებული მეორე ვენერა ხელახლა წარმოშვა არა ზღვამ, არამედ დედამიწამო.

29. ეს აზრი დღითი დღე უსაზღვროდ იღვამდა ფესვებს, ქება-დიდება ყოველმხრივ ვრცელდებოდა მახლობელ კუნძულებზე, ხმელეთსა და მრავალ პროვინციაში. ბევრი ადამიანი არ უდრკებოდა გზის სიშორეს, ზღვის სიღრმეს და მოეშურებოდა სახელგანთქმული სასწაულისაკენ. პაფოსში, კნიდოსში და თვით კითერაზეც¹⁶ კი აღარავინ მიდიოდა ვენერას საჭვრეტად; მსხვერპლის შეწირვა იშვიათი გახდა, ტაძრები დაცარიელდა, წმინდა ბაღიშები გაიფანტა, საღმრთო წესები მიივიწყეს, ღვთაებათა ქანდაკებებს გვირგვინებით აღარ რთავდნენ და დაცარიელებული სამსხვერპლოები ცივი ნაცრით დაიფარა. ქალწულს მიმართავდნენ ვედრებით და მოკვდავ ნაკვთთა სახით თაყვანს ცემდნენ დიად ქალღმერთს;

როცა დილაობით ქალწული გამოდიოდა, მისთვის ძღვენი და შესაწირავი მიჰქონდათ უხილავი ვენერას სახელზე. ხოლო, როდესაც ის მოედნებზე გაივლიდა, ბრბო მას ხშირად ვარდებითა და გვირგვინებით უფენდა გზას.

მოკვდავი ქალწულისათვის ღვთაებრივი პატივის უხვად მიგებამ ძლიერ აღანთო ქეშმარიტი ვენერა; აუტანელი ბოღმით სავსე, თავის ქნევითა და აღელვებული ასე ეუბნებოდა თავის თავს:

30. მე, ბუნების უპირველესი დედა, სტიქიონთა დასაბამი და მთელი ქვეყნის მშობელი, ვენერა, როგორ ვითმენ ისეთ მოპყრობას, რომ მოკვდავი ქალწული ინაწილებს ჩემს მეფურ დიდებას და ზეცაში განმტკიცებული სახელი მიწიერი უწყინდურობით იბილწება? განა შევუვრიგდები იმას, რომ უზენაესი უფლებები მოადგილეს გავუნაწილო, ჩემი სახელით მოსანანიებელ მსხვერპლს რომ იწირავს, და მოკვდავი ქალწული ჩემს სახეს ატარებდეს? განა სახელგანთქმულმა მწყემსმა,¹⁷ რომლის მსჯავრი და სამართალი დიდმა იუპიტერმა დაამტკიცა, ტყუილად მომანიჭა უპირატესობა, შეუდარებელი სილამაზის გამო იმ დიად ქალღმერთთა წინაშე? მაგრამ იმ ცრუ სახელის მიმღებს, ვინც არ უნდა იყოს იგი, თავის სასიკეთოდ არ მიუთვისებია ეს პატივი. საქმეს ისე მოვაწყობ, რომ თვით ინანოს თავისი ნებადაურთველი სილამაზე.

მაშინვე მოუხმო თავის ფრთოსან ვაჟს,¹⁸ საშინელ თავხედ ბიჭს, რომელიც თავისი ავი ჩვევებით საზოგადოებრივ წესიერებას აბუჩად ივდებდა, ისრებითა და ჩირაღდნებით შეიარაღებული ღამლამობით სხვის სახლებში დარბოდა, ცოლ-ქმარს ერთმანეთს ამორებდა და ასეთი ბოროტმოქმედებისათვის დაუსჯელი რჩებოდა, ერთი სიტყვით, ყოველ ავს ჩადიოდა. ბუნებით წამხდარი, გათავხედებული ბიჭი ვენერამ კიდევ უფრო წააქეზა, წაიყვანა იმ ქალაქში და დაანახა ფსიქეა — ასეთი იყო იმ ქალწულის სახელი — მოუთხრო სილამაზეში შეჯიბრების ამბავი და აღმფოთებისაგან აკანკალებულმა უთხრა:

31.— გაფიცებ მშობლიურ სიყვარულს, გაფიცებ შენი ის-

რების ტკბილ ჭრილობებს და შენი ჩირაღდნის თაფლიან
ცეცხლს, შური იძიე მშობლისათვის. სამაგიერო სრულად
მიუზღე და სასტიკად დასაჯე თავხედი სილამაზე. გააკეთე ის
ერთადერთი, რაც ყველაფერზე მეტად მწყურია: დაე, ამ
ქალწულს უზომოდ შეუყვარდეს სულ უკანასკნელი ადამი-
ანი, ისეთი, რომელიც წარმოშობითაც, ქონებითაც და თვით
თავდაცვის უნართაც კი დაჩაგრა ბედმა, ისეთი გლახაკი,
რომ მთელ ქვეყანაზე უფრო მეტად საცოდავი აღარ მოიბო-
ვებოდეს.

ასე უთხრა, ნახევრად გაბობილი ბავით დიდხანს მავრად
კოცნა თავისი შვილი და ზღვით გარშემომდინარე სანაპიროს
მახლობელ მხარეს მიაშურა. ის იყო დაადგა მოშრიალე
ტალღათა ზედაპირს ვარდისფერი ფეხისგულები, რომ, აი,
უკვე განისვენებდა ღრმა ზღვის მოკრიალებულ, წყნარ ზე-
დაპირზე, და მოისურვა თუ არა, წამსვე გამოჩნდა თითქოს
წინასწარ მომზადებული ზღვის ამაღა: აქ იყო ნერევის¹⁹ ქა-
ლიშვილთა მომღერალი გუნდიც; პორტუნეც²⁰ გაბურძგნილი
ლურჯი წვერით, სალაციაც²¹; რომლის კალთა თევზებითაა
სავსე და დელფინების პატარა მეეტლე პალემონიც;²² აი,
ზღვაზე ტრიტონთა²³ ჯგუფი ნავარდობს: ერთი—ტკბილხმიან
ნიჟარაზე ნაზად ცემს ნალარას, მეორე—მზის პაპანაქებისა-
გან დასაფარავად აბრეშუმის ლეჩაქს შლის, მესამეს—ქალ-
ბატონის თვალებთან სარკე მიაქვს, სხვები—ორულლიანი
ეტლებით დაცურავენ. ასეთი ამაღა ახლდა ვენერას, რომე-
ლიც ოკეანისაკენ²⁴ მიეშურებოდა.

32. ფსიქეას კი, შეუღარებელი სილამაზის პატრონს, არა-
ვითარი სარგებლობა არ ჰქონდა თავისი მშვენიერი გარეგნო-
ბისაგან. ყველა ტკბებოდა, ყველა აღიდებდა, მაგრამ არავინ.
არც მეფე, არც უფლისწული, არც თუნდაც უბრალო ხალხი-
დან მოდიოდა ვინმე მის სათხოვნელად. გაოცებით უყურებ-
დნენ მას, როგორც ღვთაებას, მაგრამ ყველას აკვირვებდა
ის, როგორც ოსტატურად ჩამოსხმული ქანდაკება. უფროსმა
დებმა, რომელთა ზომიერ სილამაზეს ხალხში არავითარი სა-
ხელი არ გაუთქვამს, უკვე დიდი ხანია, რაც იწოვეს სამეფო
გვარის საქმროები და ბედნიერად იქორწინეს. ფსიქეა კი,

ქალწულთა შორის ქვრივი, სხეულით დასუსტებული, დანადგლიანებული იჯდა შინ და დასტიროდა თავის მარტოობას. თუმცა იგი ყველას ხიბლავდა, მაგრამ მას თვითონ სძაგდა თავისი სილამაზე. მაშინ უსაწყლესი ქალწულის გაუბედურებულმა მამამ იფიქრა: ჩანს, ეს ზეციური უმოწყალობის ნიშანიაო და ღმერთების რისხვით შეშინებულმა მიმართა უძველეს სამისნოს — მილეტის ღვთაებას²⁵ — ვედრებითა და მსხვერპლის შეწირვით შესთხოვდა უდიდეს სალოცავს და ჩაგრული ქალწულისათვის ქმარსა და ქორწინებას. აპოლონმა, თუმცა ის ბერძენი იყო და თითქმის იონიელიც, მილეტური მოთხრობის შემთხვევის პატივსაცემად პასუხი მანაც ლათინურ ენაზე უწინასწარმეტყველა:

33. მეფევ. კლდის პირს დააყენე განწირული შენი ქალი,
 იგი საქორწინოდ მორთე დასამარხავ სამოსელში;
 მოკვდავ სიძეს ნუ მოელი, უბედურო მშობლის თვალო;
 ის იქნება ველური და შმაგი ვით ბოროტი გველი,
 ეთერს ფრთებით ქრის და სერავს, ყველას მწარედ ღლის და
ქანცავს,
 თავის ისრით ყველასა ჩხელეტს, ასუსტებს და ცეცხლითა წვავს.
 იუპიტერს აცახცახებს, სხვა ღმერთებიც შიშით თრთიან,
 მდინარენიც შიშს მოუცავს, საიჭიოს სტიქსის წყალიც.

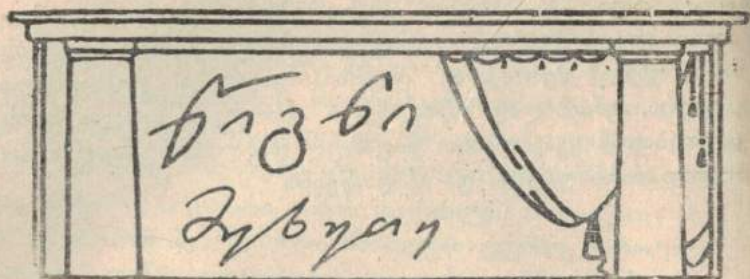
ასეთი პასუხი შოისმინა უწმინდესი მისნისაგან ოდესღაც ბედნიერმა მეფემ და უკმაყოფილო, დანადგლიანებული დაბრუნდა შინ და დედოფალს აუწყა მწარე ბედის ეს განაჩენი. მუდამდღე დარდობდნენ, ტიროდნენ, თავს იკლავდნენ, მაგრამ ვერაფერს ვერ იზამ, შავბნელი ბედის ბრძანება უნდა აღსრულდეს. უკვე შეუდგნენ ბედკრული ქალწულის დამსამარებელი ქორწინების სამზადისს. ძლივსღა ბეუტავდა და ნაცრისაგან ჩაქრა შავად შექცვარტლული ჩირადღნების შუქი, საქორწინო ფლეიტის ხმა გულსაკლავ ლიდურ ჰანგზე ჟღერდა, მხიარული საქორწინო სიმღერა სამგლოვიარო მოთქმით თავდებოდა და პატარძალი ცრემლს იწმენდა თავისი ჯვარსაწერი ლეჩაქით. მთელი ქალაქი თანაუგრძნობდა გაუბედურებული ოჯახის სავალალო ბედს და ხალხის თანხმობით მაშინვე საყოველთაო გლოვის განკარგულება გამოიცა.

34. ზეციურ მითითებათა დამორჩილების აუცილებლობა კი საბრალო ფსიქეას გამზადებული სატანჯველისაკენ მოუწოდებდა. როცა ყველაფერი მზად იყო დასასაფლავებელი შეუღლების ზეიმისათვის, მთელი ხალხის თანხლებით გაუდგა გზას სამგლოვიარო პროცესია უმიცვალებულოდ და მტირალი ფსიქეაც მიჰყავდათ არა როგორც ჭვარსაწერად, არამედ როგორც საკუთარი თავის დაკრძალვაზე. როდესაც ასეთი უბედობით შეწუხებული მშობლები უღვთო ბოროტმოქმედების ჩადენას აგვიანებდნენ, თვით ქალი ასეთი სიტყვებით ამხნევებდა მათ: — თქვენს უბედურ მოხუცებულობას რად იმწარებთ გაუთავებელი ტირილით? თქვენს სუნთქვას, რომელიც უმალ მე მეკუთვნის, რად ქანცავთ ხშირი ოხვრით? რად იუშნოებთ უნაყოფო ცრემლით ჩემთვის ეგზომ სათაყვანებელ სახეებს? რად აბნელებთ თქვენს თვალებში ჩემს ნათელს? რად იგლეჯთ ქალარას? ამ წმინდა ძუძუებსა და მკერდში რად იცემთ ხელს? აი, თქვენ—ღირსეული ჩილდო ჩემი არაჩვეულებრივი სილამაზისათვის! გვიან მოდით გონს უღვთო შურის თავზარდაცემისაგან განადგურებულნი. როცა ხალხი და ქვეყნები ღვთიური პატივით მადიდებდნენ, როცა ერთხმად ახალ ვენერად მნათლავდნენ, მაშინ იყო საჭირო გლოვა, ცრემლის ღვრა და ჩემი გამოტირება, ვითარცა გარდაცვლილისა. ვგრძნობ, ვხედავ, მხოლოდ იმან დამლუბა, ვენერას სახელს რომ მიწოდებდნენ. წამიყვანეთ და დამტოვეთ იმ კლდეზე, ბედისწერამ რომ მომისაჯა. ვისწრაფი ამ ბედნიერი შეუღლებისაკენ, ვისწრაფი ჩემი კეთილშობილი მეუღლის ხილვას. რად უნდა დავაგვიანო და გადავდო მისი მოსვლა, ვინც მთელი ქვეყნის დასაღუბადაა გაჩენილი?

35. ეს თქვა ქალწულმა, დადუმდა და უკვე მტკიცე ნაბიჯით შეუერთდა მის გამცილებელ ხალხს. მიდიან ციციპო მთის დანიშნულ ფლატესაკენ; დააყენეს მთის მწვერვალზე ქალწული, დაუტოვეს საქორწინო ჩირაღდნები, რომელიც მას გზას უნათებდა და რომელიც ცრემლთა წყარომ იქვე ჩააქრო, და თავდახრილნი თავთავიანთ სახლებში გაბრუნდნენ. მისი უბედური მშობლები კი, ასეთი ხვედრით განადგურებულნი, შინ ჩაიკეტნენ სიბნელეში და სამუდამო წყვდიადს

შისცეს თავი. შეშინებული, აცახცახებული ფსიქეას კი, რო-
შელიც კლდის წვერზე იდგა აცრემლებული, წყნარი ზეფირის
ნაზმა რხევამ ჯერ აქა-იქ შეურხია კალთები, ტანსაცმელი
გაუბერა, ფრთხილად ასწია, ნელი ქროლვით მაღალი მთის
კალთებიდან ყვავილებით დაფარულ დაბლობის წიაღში სა-
თუთად ძირს დაუშვა და იქ დააწვინა.

1. გრძნობათა ასეთი სწრაფი ცვალებადობის შემდეგ დასვენებულ ფსიქეას ტკბილად ჩაეძინა ნაზი და ამწვანებულ კორდის ცვრიანი ბალახის სარეცელზე. ძილით საკმაოდ მოლონიერებული მხნედ წამოდგა. ხედავს დიდი, მაღალი ხეებით დაფარულ ტევრს, ხედავს ბროლივით გამჭვირვალე მდინარის წყალს. სწორედ ტევრის შუაგულში, მსრბოლავი მდინარის გვერდით, დგას არა ადამიანის ხელით, არამედ ღვთაებრივი ხელოვნებით შექმნილი სასახლე. გადადგამ თუ არა იქით ნაბიჯს შენს წინაშე რომელიღაც ღვთაების ნათელი და ტურფა სავანეა. ტუიის ხისა და სპილოს ძვლისაგან საგულდაგულოდ ნაჭერ-ნაჭერ გამოკვეთილი ჭერი ოქროს ბოძებს ეყრდნობა. კედლები ნაჭედი ვერცხლითაა ამოშენებული, ზედ ველური მხეცები და სხვა ცხოველები ისე ცოცხლადაა გამოსახული, თითქოს, სასახლეში შემსვლელთა შესახვედრად ემზადებიანო. ოჰ, ჭეშმარიტად საკვირველი ყოფილა ის ადამიანი, რა თქმა უნდა, ნახევარღმერთი ან, უკეთ, ნამღვილი ღმერთი, რომელმაც დიდი მხატვრული ხელოვნებით ამდენი ოქრო მხეცებად აქცია! ძვირფასი ქვების ნატეხებიდან დაგებული

იატაკო კი მრავალგვარ სურათს წარმოსახავდა. ჭეშმარიტად მრავალგზის ნეტარ არიან ისინი, ვისაც ამ თვალ-მარგალიტზე ფეხის დადგმა ხედვებით წილად! განზე და სიგარძეზე გაშლილი სასახლის სხვა ნაწილებიც აუწერელი სიმდიდრისა იყო. კედლები ისე იყო გადაბმული ოქროს ზოდებით და ისე ბრწყინავდნენ, რომ მზესაც რომ უარი ეთქვა სხივების მოცემაზე — ისინი თვით გაანათებდნენ ბნელ სასახლეს დღის სინათლით. ყველა ოთახი, ყოველი დერეფანი, ყოველი კარის თვით ურდულიც კი ეღვარებდა. დანარჩენი მოწყობილობა სასახლის სიდიადეს ისე შეეფერებოდა, რომ ჭეშმარიტად იფიქრებდი, მაღალმა იუბიტერმა შექმნა ეს ციური სასახლე მოკვდავებთან დასაახლოებლად.

2. ამ ადგილის მშვენიერებით მოხიბლული ფსიქეა ახლო მიდის სასახლესთან, გამხნევებული აბიჯებს ზღურბლს ფეხს და მალე აღტაცებული ყურადღებით ათვალიერებს უმშვენიერესი სანახაობის ყველა წვრილმანს, აკვირდება სასახლის მეორე მხარეზე უდიდესი ხელოვნებით აგებულ საგანძურს, სადაც აურაცხელი სიმდიდრეა მოგროვილი. ქვეყანაზე არაფერი მოიპოვება ისეთი, იქ რომ არ იყოს. მაგრამ გარდა ამ საკვირველი სიმდიდრისა ყველაზე საოცარი ის იყო, რომ ამ პთელი ქვეყნის საგანძურს არავითარი ჯაჭვები, არავითარი საკეტი, არავითარი ყარაულები არ იცავდა. სანამ იგი უდიდესი განცხრომით ათვალიერებდა ყველაფერ ამას, მოესმა რაღაც ხმა ხორცშეუსხმელი არსებისა:

— რაო, ქალბატონო, გაცეცხებს განა ასეთი სიმდიდრე? ყველაფერი ეს შენ გეკუთვნის. შედი საწოლ ოთახში, დაღლილი ხარ და სარეცელზე მოისვენე. როცა ბანაობას მოისურვებ — ბრძანე. ჩვენ, ვისი ხმებიც შენ გესმის, შენი მხევლები ვართ, შენი ერთგული სამსახურისათვის მიჩენილნი, როგორც კი მოირთვები, მდიდრული სუფრა დაუყოვნებლივ გაჩნდება.

3. ღვთაებრივი კალთის ქვეშ მყოფმა ფსიქემ ნეტარება იგრძნო. იღუმალი ხმის რჩევა დაიჭრა, ჯერ ძილით და შემდეგ აბანოთი განიშორა დაღლილობა; დაინახა თუ არა სასაუზმოდ გაშლილი ნახევრადმრგვალი მაგიდა, სიხარულით მიუჯდა მას. მაშინვე მიირთვა, თითქოს ქარისაგან მოტანილი,

ნექტარის მსგავსი ღვინოები და ნაირ-ნაირი კერძები, მსახურები კი არ ჩანდნენ, ვერავის დანახვა ვერ მოახერხა, მხოლოდ სიტყვები ესმოდა და მსახურებად მხოლოდ ხმები ჰყავდა. მდიდრული სუფრის შემდეგ ვიღაც უხილავი გამოვიდა და სიმღერა დაიწყო, მეორემ კითარაზე დაუკრა, ვერც იგი დაინახა. მის სმენამდე აღწევდა მრავალ მომღერალთა ხმები, თუმცა ადამიანთაგან არავინ სჩვენებია, მაგრამ ცხადი იყო, რომ გუნდი მღეროდა.

4. გასართობები დამთავრდა, ამასობაში კიდევაც დაღამდა და ფსიქეამ დაიძინა. შუალამისას მის ყურებამდე რაღაც მსუბუქი ხმაური მიფრინდა. მარტო მყოფ ფსიქეას უბიწოების დაკარგვისა შეეშინდა, თავზარი დაეცა, შეკრთა, ერიდება რაიმე ხიფათს, მით უმეტეს, რომ იგი მისთვის უცნობია. მაგრამ უკვე შემოვიდა იდუმალი მეუღლე, ავიდა მასთან სარეცელზე, ფსიქეა თავის ცოლად გაიხადა და მზის ამოსვლამდე სასწრაფოდ გაქრა. მაშინვე საწოლ ოთახში მომლოდინე ხმები მზრუნველობით თავს შემოევლნენ უბიწოებადაკარგულ მატარძალს. ასე გრძელდებოდა დიდხანს. ბუნებრივ კანონთა ძალით, ახალი საქმე ხშირი მიჩვევისაგან სასიამოვნო გახდა და უცნობი ხმის პანგი განმარტოებულ ფსიქეას სიმშვიდეს ანიჭებდა.

ამასობაში მისი მშობლები გაუნელებელ დარდსა და მწუხარებაში ბერდებოდნენ; შორს გაერცელებულმა ხმებმა კი მის უფროს დებამდე მიალწია, ყველაფერი გაიგეს, საჩქაროდ მიატოვეს თავიანთი სამკვიდრებელი, დამწუხრებულნი და დასვედიანებულნი გაეშურნენ მშობლების სანახავად, მათთან მოსალაპარაკებლად.

5. იმავე ღამეს ფსიქეას ასე უთხრა მისმა მეუღლემ, იგი ხომ მხოლოდ მხედველობისათვის იყო მიუწვდომელი და არა შეხებისა და სმენისათვის:

— ფსიქეა, ჩემო ძვირფასო და უტკბესო მეუღლე, ულმობელი ბედი დაღუპვას გიქადის, რასაც, ჩემი აზრით, განსაკუთრებით უნდა ვერიდოთ. შენი დები, შენი სიკვდილის ხმებით შეშინებულნი და შენი კვალის მაძებარნი, მალე იმ კლდეზე ამოვლენ. თუ შემთხვევით მათი ხმამაღალი ჩივილი

გაიგონო, ნუ უპასუხებ, მათ დანახვასაც ნუ ეცდები, თორემ საშინლად დამანადვლიანებ და შენ კი უთუოდ დაიღუპები.

მან თანხმობის ნიშნად თავი დაუქნია და დაჰპირდა, რომ შენი დარიგებისამებრ მოვიქცევიო, მაგრამ როგორც კი ღამის მიწურულში ქმარი გაქრა, საბრალომ მთელი დღე ცრემლსა და ოხვრაში გაატარა და იმეორებდა, რომ ახლა კი ნამდვილად დაიღუპებოდა სანეტარო საპყრობილეში ჩაკეტილი, ადამიანთა ურთიერთობას, ლაპარაკს მოკლებული, მის მგლოვიარე დებს ვერავითარ დახმარებას ვერ გაუწევდა, მათთან მცირე პაემანსაც კი ვერ ეღივებოდა. უარი თქვა აბანოზე, საჭმელზე, სხვა მომდონიერებელ საშუალებებზე და მწარე ქვითინით ჩაიძინა.

6. წუთსაც არ გაუვლია, რომ სარეცელში ჩაუწვა ჩვეულებრივზე ადრე მოსული მეუღლე, გულში ჩაიკრა მტირალე ფსიქეა და ასე უთხრა:

— განა ამას დამპირდი, ჩემო ფსიქეა? რას უნდა მოველოდე შენგან შენი მეუღლე, რისი იმედი უნდა მქონდეს? დღისითა და ღამით, თვით ცოლქმრული ალერსის დროსაც კი, შენ ტანჯვას ბოლო არ უჩანს. მაშ, პქენი, რაც გინდა, დაუთმე დაღუპვის მოსურნე სულიერ მოთხოვნილებას. ხოლო როცა დაგვიანებით სინანული გეწვევა, ჩემი ეს დარბაისლური რჩევა-დარიგება მოიგონე.

მაშინ ფსიქეამ, თხოვნითა და მუდარით, რომ წინააღმდეგ შემთხვევაში იგი მოკვდებოდა, ქმრისაგან თავისი დების ნახვის თანხმობა მიიღო, რათა შეენელებინა მათი მწუხარება და დალაპარაკებოდა. ასე დაუთმო ქმარმა თავის ახალგაზრდა ცოლს, კიდევ მეტიც, ნება დართო მიეცა მათთვის საჩუქრად, რასაც მოისურვებდა ოქროულობიდან თუ ძვირფასი ქვებიდან, ამასთანავე მუქარით გააფრთხილა, თუ იგი თავისი დების რჩევას აჰყვებოდა და ეცდებოდა თავისი ქმრის ხილვას. მაშინ ამ მკრეხელური ცნობისმოყვარეობისათვის ბედნიერების მწვერვალიდან თავს ჩამოიგდებდა და მის ხვეწვა-ალერსს სამუდამოდ დაკარგავდა. მან ქმარს მადლობა გადაუხადა და გაბრწყინებული სახით უპასუხა:

— დიახაც ასჯერ სიკვდილი მირჩევნია, შენი უტკბესი მეუღლეობის დაკარგვას! ვინც უნდა იყო შენ, გაგიყვებით

მიყვარხარ, როგორც ჩემი სული, და თვით კუბიდონსაც კი არ გადარებ. მაგრამ გვედრები, შემისრულე კიდევ ერთი თხოვნა: უბრძანე შენს მსახურ ზეფირს ისევე გადმოიყვანოს აქ ჩემი დები, როგორც მე გადმომიყვანა.

თავის ნაზ ლაპარაკზე რომ დაეყოლებინა, მიეკრა მას მთელი სხეულით, საცდუნებლად აკოცა და ამ ალერსს თან დაურთო:

— ჩემო ტკბილო, ჩემო ქმარო, შენი ფსიქეას ნაზო სულს!

სასიყვარულო ჩურჩულის ძალასა და გავლენას ძალაუნებურად დაუთმო ქმარმა, დაჰპირდა, ყოველივეს შეგისრულე-ბო და, განთიადის მოახლოვებისთანავე, ცოლს ხელებიდან გაუქრა.

7. ხოლო დებმა მიიკითხ-მოიკითხეს, სად იმყოფებოდა ის კლდე და ადგილი, სადაც ფსიქეა იქნა მიტოვებული, მიაშურეს იქით და ცრემლით თვალებს ივსებდნენ, ხელს მკერდზე იცემდნენ, ისე რომ მათ დრტვინვას კლდეები და ქვები გამოძახილით ეპასუხებოდნენ. თავის უბედურ დას მანამდე ეძახოდნენ, სანამ მათი გულის განმგმირავი მოთქმისაგან მოთმინებიდან გამოსული ფსიქეა არ გამოვარდა სახლიდან და არ თქვა:

— ტყუილად რად იკლავთ თავს უიმედო გოდებით? აი, აქა ვარ მე, ვისაც თქვენ გლოვობთ, შეწყვიტეთ საშინელი კივილი, შეიმშრალეთ შეუწყვეტელი ცრემლისაგან დასველებული ლაწვები, რადგან სურვილისამებრ შეგიძლიათ ჩაიკრათ გულში ის, ვისაც ასე დასტირით.

მაშინვე მოუხმო ზეფირს და გადასცა ქმრის ბრძანება. დაძახებაზე მსწრაფლ გამოცხადდა ზეფირი და მშვიდი ქროლვით ფრთხილად გადმოიყვანა დები. აი, უკვე ეხვევიან, სწრაფად კოცნიან ერთმანეთს და თითქოს შეწყვეტილი ცრემლი ხელახლა ჩამოსდით ბედნიერებისაგან გახარებულებს.

— მზიარულად შემოდით ჩვენს თავშესაფარში, — ეუბნება ფსიქეა, — ჩვენს ჭერქვეშ და თქვენს ფსიქეასთან მჭიმუნვარე გული დაიმშვიდეთ.

8. ასე ეუბნება ფსიქეა დებს, უჩვენებს მათ ოქროს სასახ-

ლის უთვალავ სიმდიდრეს, ასმენინებს უამრავი მსახურის
ხმებს; კარგად მოალონიერა ისინი უამესი ბანაობითა და უკვ-
დავთა შესაფერისი სუფრით, ისე რომ ზეციური სიმდიდრის
მდიდრული ბარაქით მაძღრობისობამდე დამტკბართა სულის
სიღრმეში შურმა გაიღვიძა. ბოლოს ერთმა მათგანმა დიდი
დაუინებითა და ცნობისმოყვარეობით დაუწყო გამოკითხვა:
ვინ არის ამ ღვთაებრივ ნივთთა პატრონი, და რას აკეთებს
შენი ქმარიო. მაგრამ ფსიქეამ ქმრის დარიგებათა დარღვევის
შიშით საიდუმლო არ გაამჟღავნა, სახელდახელოდ შეთხზა,
რომ ის ახალგაზრდა კაცია, რომლის დაწვეები პირველი ღინ-
ლითაა დაფარული და უმთავრესად მთასა და ბარში მონა-
ღირეობას ეწევაო. რათა ხანგრძლივი ლაპარაკის დროს შემ-
თხვევით ქმრისთვის მიცემული პირობა არ დაერღვია, ოქროს
ნივთებითა და ძვირფასი ქვებით შემკული ყელსაბამებით
დატვირთა ისინი, მაშინვე მოუხმო ზეფირს და ჩააბარა
უკანვე გადასაყვანად.

9. როცა ეს განკარგულება დაუყოვნებლივ იქნა შესრუ-
ლებული, შინისაყენ მიმავალი დები, შურით აღვსილნი და
წაღვლით გასივებულნი, დიდხანს გაცხარებით ელაპარაკე-
ბოდნენ ერთმანეთს. ბოლოს ერთმა მათგანმა ასე დაიწყო:

— აი, ბრმა, მკაცრი და უსამართლო ბედი! განა მოგწონს
შენ, რომ ერთი დედ-მამის შვილებს წილად ასეთი სხვადა-
სხვანაირი ბედი გვერგო? ჩვენ, რაც უნდა იყოს, ასაკით უფ-
როსები, უცხოელ მამაკაცთა მოსამსახურეებად გაგვხადეს.
მოგვწყვიტეს მშობლიურ კერასა და თვით სამშობლოსაც კი,
ასე რომ ყოველივეს მოშორებულნი ჩვენს ცხოვრებას გან-
დევილებივით მივათრევთ; ის კი, სულ უპიკროსი, უკვე მოღ-
ლილი შვილოსნობის ნაყოფი, ისეთი სიმდიდრისა და ღვთაებ-
რივი ქმრის პატრონია, რომლის მოხმარების შნოც არა აქვს,
როგორც საჭიროა. ხომ დაინახე, დაო, რამდენი განძეული,
ძვირფასი ტანსაცმელი და ბრწყინვალე მარგალიტებია იმ
სახლში, გარდა ამისა აუარებელი ოქროა ფეხქვეშ გაბნეული.
თუ ამასთანავე ქმარიც ისეთი ლამაზია, როგორც თვითონ
გვარწმუნებს, უფრო ბედნიერი ქალი ქვეყანაზე აღარ ყოფი-
ლა. შესაძლებელია, ისე მიეჩვიოს ღვთაებრივი ქმარი, ისე
განუმტკიცდეს სიყვარული, რომ მან ფსიქეაც ქალმერთად

აქციოს. პერკულესს გეფიცები, საქმეს ასეთი პირი უჩანს, დიახ, სწორედ ზეცას უმიზნებს; ქალი ქალღმერთად ითვლება, თუკი მას უხილავი მსახურები ჰყავს და თვით ქარს მბრძანებლობს. მე უბედურს კი რა მხვდა წილად? უპირველეს ყოვლისა, ჩემი ქმარი მამად შემეფერება, გოგრაზე უფრო ქაჩალია, ღონით პატარა ბიჭსაც კი დაუფარდება და შინ ყველაფერი ჩაეტილი აქვს.

10. სიტყვა მეორემ ჩამოართვა:

— მე კი როგორ ქმარს ვუძღვებ! ნიკრისის ქარებისაგან მოკრუნჩხულია, კუზიანია და ამიტომაც ჩემთან იშვიათად მოსიყვარულე. მუდამ მის გამრუდებულ, ქვასავით გამაგრებულ თითებს ვზელ და ვიწვავ ჩემს სათუთ ხელებს სუნიანი ცხელი საფენებით, ჭუჭყიანი ჩვრებით და მყრალი საღბუნებით, თითქოს კანონიერი ცოლი კი არ ვიყო, არამედ დაქირავებული მომვლელი ქალი. ყური მიგდევ, დაო, გულახდილად გეტყვი რასაც ვფიქრობ; როგორც ჰგავს, შენ ყველაფერს სრული და მონური მოთმინებითაც კი იტან. მე მეტი აღარ შემიძლია ავიტანო, რომ უღირსს ასეთი ბედი ხვდა წილად, გახსოვს, როგორ ამაყადა და გამომწვევად იქცეოდა? თვით ეს გამოვლინებული კვებნა ამტკიცებდა მის ქედმაღლობას; მერე ასეთი სიმდიდრით გულგამაგრებულმა ჩვენ ნამცვეცი გადმოგვიგდო და მაშინვე ჩვენი იქ ყოფნით შეწუხებულმა უბრძანა ქარს გამოვეყარეთ იქიდან. ქალი არ ვიყო, და სული ვანძვრეს, თუ ის ასეთი სიმდიდრის მწვერვალიდან არ ჩამოვავდო. თუკი შენც, რაც სრულიად ბუნებრივია, ამ შეურაცხყოფამ აღვაშფოთა, მოდი ორივემ კარგად მოვითათბიროთ და გადავწყვიტოთ, როგორ მოვიქცეთ. მაგრამ მიტანილ საჩუქრებს ნურავის ვაჩვენებთ, ნურც ვშობლებს და ნურც სხვა ვინმეს, აგრეთვე ნურაფერს ვიტყვით იმის შესახებ, რომ ფსიქვა გადარჩენილია. ისიც საკმარისია, რაც ჩვენ ვნახეთ, თუმცა უმჯობესი იყო არ გვენახა, არათუ კიდევ ვშობლებსა და მთელ ხალხს გაუწყოთ მისი ნეტარი ცხოვრების ამბავი, არ შეიძლება ბედნიერნი იყვნენ ისინი, რომელთა სიმდიდრეც სხვებისთვის უცნობია. იგი მალე გაიგებს, რომ ჩვენ მისი მოახლეები კი არა, დები ვართ. ახლა დავუბრუნდეთ ქმრებსა და ჩვენს ღარიბ, მაგრამ პატიოსან კერას; ყველაფერი აუჩქა-

ებლად, გულდასმით მოვიფიქროთ და ისევ დავბრუნდეთ ამ ყოყლოჩინას დასასჯელად.

11. ორმა უკეთურმა უკეთური გეგმა დასახა სიკეთის ნაცვლად; ამგვარად, მათ დამალეს დისგან მიღებული მდიდრული საჩუქრები, დაიწყეს თმის გლეჯა და ღაწვთა ხოკვა (რაც მათ მართლაც დაიმსახურეს) და ძალად ხელახლად მოიღინეს კრემლი. შემდეგ შეაშინეს მშობლები და ტყვილები განუახლეს. გაგიჟებულნი სასწრაფოდ გაეშურნენ თავიანთი სახლებისაკენ, რათა მოემზადებინათ ჭეშმარიტად მამისმკვლელობის ბადალი ბოროტმოქმედება უდანაშაულო დის მიმართ.

ამასობაში ფსიქეას უხილავი მეუღლე ღამით ისევ არწმუნებდა: — ხედავ, როგორი საფრთხის წინაშე დგახარ? ბედმა შორიდან დაგიწყო ომი და, თუ თავდასაცავად საიმედო ზოქებს არ მიმართე, მალე პირისპირ შეგებმება. ეს ცბიერი გომბიოები მთელი ძალ-ღონით გიმზადებენ დამლუპველ მზაკვრობას; მათი მიზანია დაგითანხმონ შენ, დაინახო ჩემი გარეგნობა, რომელსაც, როგორც ერთხელ კიდევ გაგაფრთხილე, ერთი შეხედვის შემდეგ ვეღარ იხილავ. ამრიგად, თუ ცოტა ხანში ეს ბოროტი გეგმით აღვსებულნი ავი ჯადოქრები აქ მოვლენ, — და რომ მოვლენ ვიცი, — მათ ერთ სიტყვასაც ნუ ეტყვი. თუკი ბუნებრივი გულუბრყვილობისა და სულიერი სინაზის გამო ამის შესრულება არ ძალგიძს, მაშინ ნუ მოუტყმენ მაინც ნურავითარ სიტყვებს ქმრის შესახებ და ნურც უპასუხებ. ჩვენი ოჯახი ახლა მალე გაიზრდება, შენი ჯერ კიდევ ბავშვური საშო, თუ ღუმილით დაიცავ საიდუმლოებას, ჩვენთვის ღვთაებრივ ბავშვს ატარებს, თუკი საიდუმლოებას გაამჟღავნებ — მოკვდავი დაიბადება.

12. ფსიქეა ამის გაგონებაზე სიხარულით გაიფურჩქნა და ღვთაებრივი ჩანასახით დაიმედებულმა ტაში შემოჰკრა, თავისი ნაყოფის მომავალი დიდებით გამხიარულდა, დედის საპატიო წოდებით გაიხარა. უკვირს უჩვეულო, უცნობი ტვირთი და მცირე ხნის ჩხვლეტისაგან განაყოფიერებული საშოს თანდათანობითი ზრდა. ის ორი ჭირი კი, ორი ბილწი ალქაჯი, გველის შხამით მსუნთქავნი, ბოროტი სისწრაფით მოეშურებოდნენ, რომ გაეცურათ ფსიქეასაკენ. მაშინ ისევ გამოცხადდა მეუღლე მცირე ხნით და თავის ფსიქეას არწმუნებდა:

— აი, დადგა უკანასკნელი დღე, უკიდურესი განსაცდელი: მკვნი სქესი და მოსისხლე მტერი შეიარაღდა, დაიძრა ბანაკიდან, ჩამწკრივდა და უკვე საომარი საყვირის ხმა გაისმის. ბოროტი დები შიშველი მახვილით შენს ყელს სწვდებიან. ვაი, რომ დიდი უბედურება გვემუქრება, უნაზესო ფსიქეა! შეიბრაღე შენი თავი, შეგვიბრაღე ჩვენ და წმინდა თავშეკავებულობით ააცილე სახლს, ქმარს, თავსა და ჩვენს ჩვილს მოსალოდნელი განსაცდელი. ნეტავ, ამ საძაგელ ქალებს, რომლებიც შენდამი დამღუპველი სიძულვილისა და შებიღწული სისხლის გამო არ არიან ღირსნი დებად იწოდებოდნენ, არ ნახავდე, არ მოუსმენდე, როცა ისინი სირინოზების მსგავსად მალალი კლდიდან თავის დამღუპველ ხმას არემარეს მოჰფენენ.

13. ფსიქეა გულამოსკვნილი ტიროდა და ყრუ სიტყვებით პასუხობდა:

— რამდენადაც ვიცი, უკვე გქონდა დრო დარწმუნებულობიყავი ჩემს ერთგულებასა და სიჩუმეში, ახლა კი არა ნაკლებ სულიერ ძლიერებას გაჩვენებ. მხოლოდ უბრძანე ჩვენს ზეფირს შეასრულოს თავისი მოვალეობა და შენი უწმინდესი სახის დანახვის უარყოფის სამაგიეროდ დების ნახვის ნება მაინც დამრთე, ვაფიცებ, ამ შენს ორსავე მხარეს დაფენილ სურნელოვან კულულებს, ნაზ, მომრგვალო ლაწვებს, რომლებიც ჩემსას ჰგვანან, რაღაც იდუმალი ცეცხლით ანთებულ მკერდს, — ოდესმე ჩვენს პატარაში მაინც დავინახავ შენს ნაკვთებს! — თავმდაბალი თხოვნისა და მოუთმენელი ვედრების საპასუხოდ ნება დამრთე მოვეხვიო ჩემს დებს და შენთვის თავდადებული ფსიქეას სული ამ სიხარულით დაამშვიდე, შენი სახის შესახებ ერთ სიტყვასაც აღარ გკითხავ და თვით ღამის წყვდიადიც აღარ მაწუხებს, რადგან შენი სინათლე თან მახლავს.

ამ სიტყვებითა და საამო ხევებით მოჯადოებულმა მისმა მეუღლემ თავისი თმით ცრემლი შეუმშრალა, ყველაფრის შესრულებას დაჰპირდა და გაქრა სანამ გათენდებოდა.

14. შეთქმულებაში შეთანხმებული დების წყვილი მშობლების მოუნახულებლადაც კი ზომალდიდან პირდაპირ ფლანტესაკენ მიეშურებიან. მათ გადაწყვენი ქარს აღარ უცდიან.

უგუნური თავხედობით სიღრმეში ცვივდებიან, მაგრამ ზე ფირმა გაიხსენა მეფური ბრძანება და, თავის სურვილის წინააღმდეგ, კალთით აიყვანა ისინი და ნელი ქროლვით მიწაზე დაუშვა. ორთავენი სასწრაფოდ მიძვრებიან სახლში, ფარისევლურად, დების სახელს ამოფარებულნი, ეხვევიან თავიანთ მსხვერპლს, მხიარული გამომეტყველებით ფარავლობენ სიღრმის საიდუმლოებას და პირმოთნე სიტყვებით მიმართავენ მას:

— ფსიქეა, შენ უკვე წინანდებურად პატარა გოგონა აღარა ხარ, მალე თვით გახდები დედა. იცი კი შენ რამდენ სიკეთეს ატარებ ჩვენთვის ამ პატარა პარკით? როგორ გაამხიარულებ ამით ჩვენს ოჯახს! რა ბედნიერება იქნება ჩვენთვის ამ ოქრო ბავშვის მოვლა! თუ, როგორც მოსალოდნელია, ბავშვი სილამაზით მშობლებს დაემსგავსა, უთუოდ კუბილონს წარმოშობ ქვეყანაზე.

15. ასეთი თაღლითური სინაზით თანდათან მოინადირეს დის გული. როგორც კი მგზავრობით დაღლილებმა საჯაროდლებში მოისვენეს და ცხელი აბანოს ორთქლით მოსულიერდნენ, ფსიქეა მათ უმშვენიერეს სასადილოში საკვირველი და საუკეთესო საუზმითა და სადილით გაუმასპინძლდა. მისი ბრძანებით კითარა ჟღერს, ფლეიტა წკრიალებს, გუნდი მღერის. უხილავი მემუსიკენი ამ უტკბესი მელოდიებით მსმენელთა სულს აამებენ. მაგრამ საძაგელ ქალთა ბოროტება კი არ შენელებულა უტკბესი სიმღერის მშვიდი სინაზით, არამედ წინასწარ მოფიქრებული ცბიერი მახის დასაგებად განგებულაპარაკი ჩამოაგდეს და ეშმაკურად ეკითხებიან, ვინ არის შენი ქმარი წარმოშობით, სადაურია და რას აკეთებსო. ფსიქეამ თავის გულუბრყვილობით დაივიწყა, რასაც წინათ ამბობდა, ხელახლა მოიგონა და თქვა, რომ ჩემი ქმარი მახლობელ პროვინციიდანაა, მსხვილ სავაჭრო საქმეებს ეწევა, მცირედ შეჭადრაკებულნი შუახნის კაციო. ლაპარაკი მეტად აღარ გააგრძელა, ხელახლა დატვირთა დები ძვირფასი საჩუქრებით და უკან გასაბრუნებლად ქარს ჩააბარა.

16. ზეფირის² ნელი ქროლვით აყვანილნი შინ რომ ბრუნდებოდნენ, ერთმანეთს ასე ელაპარაკებოდნენ:

— რას იტყვი, დაო, ამ ბრიყვის ცოცხალ ტყუილზე? მისი

ქმარი ხან ჭაბუკია, რომლის დაწვები პირველი ღინღლითაა დაფარული, ხან ჭადარაშერთული შუახნის კაცია, ვინ უნდი იყოს ისეთი, რომ ასეთ მოკლე ხანში უცბად მოხუცდა? ამ საძაგელმა უთუოდ ან მოგვატყუა, ან თავისი ქმარი თვალითაც არ უნახავს. სულერთია, რომელიც არ უნდა იყოს მართალი, უპირველეს ყოვლისა საჭიროა მისი ბედნიერების დამახობა. თუ მისი ქმრის სახე არ უნახავს, მაშასადამე, ის ღმერთს მისთხოვებია და დასაბადებლად ღვთაებრივ ბავშვს ამზადებს. უკეთუ მას (ეს არც მოხდება!) ღვთაებრივი ბავშვის დედობის სახელი გაუვარდება, მე მაშინვე მაგარ მარყუჟით ჩამოვიხრჩობ თავს. დროა დავბრუნდეთ ჩვენს მშობლებთან და ამ სიტყვების შესაფერი ტყუილები შევთხზათ, როგორითაც ფსიქეას უნდა მივმართოთ.

17. შურით ასე ანთებულნი მშობლებს ქედმაღლურად ელაპარაკებოდნენ, უძილოდ გატარებული ღამისაგან დაღლილებმა დილაადრიან მოკურცხლეს ფლატესაკენ, იქიდან ჩვეულებრივი ქარისაგან სასწრაფოდ ჩაყვანილებმა თვალებიდან ძალად მოიღინეს ცრემლი და თავის დას ასეთი ეშმაკობით დაუწყეს ლაპარაკი:

— ბედნიერო, წყნარად ზიხარ, მოსალოდნელი ხიფათისა არ გეშინია და ნეტარად გრძნობ თავს იმიტომ, რომ არ იცი, თუ რა უბედურება გწვევია. ჩვენ კი მთელი ღამე თვალი არ მოგვიხუჭავს, სულ შენზე ვფიქრობდით. შენი მომავალი საფრთხე მწარედ გვაღონებს. დანამდვილებით ვავიგეთ და ჭირ-ვარამის მოზიარენი ვერ დაგიმალავთ, რომ შენთან თურმე ფარულად წვება უზარმაზარი, მრავალ რგოლებად დახვეული ქვემძრომი, რომელსაც კისერი სისხლის მაგიერ შხამითა აქვს სავსე და ხახა უფსკრულივით დაღებულნი. მოიგონე, პითიას მისანმა³ რომ გიწინასწარმეტყველა ურჩხულთან შეუღლება. ამასთანავე მრავალმა გლეხმა, მონადირემ და ბევრმა აქაურმა მეზობელმა დაინახა, თუ როგორ ბრუნდებოდა იგი საღამო ჟამს საძოვრიდან და მახლობელი მდინარის ფონზე ცურვით გადმოდიოდა.

18. ყველა გვარწმუნებს, რომ შერჩეული საამო საკმელებით დიდხანს კი აღარ გასუქებს, არამედ საუკეთესო ნაყოფით დამძიმებულს ჩაგყლაპავს. ახლა არჩევანი შენს ხელთაა: ან

ისურვებ გაუგონო ძვირფას სიცოცხლის გადარჩენისათვის მზარუნავ დებს და ამით სიკვდილს აიცილებ, ჩვენთან მშვიდად იცხოვრებ, ანდა უსასტიკესი ქვეწარმავლის შიგნეულობაში ჩაიმაჩხები. თუკი მოგწონს ეს ფარული ხმებით ავსებული განმარტოებული სოფელი, ან მყრალი, სახიფათო სიყვარულის ფარული ურთიერთობა და შხამიანი გველის ალერსი — შენი ნებაა, ჩვენ, როგორც პატიოსანმა დებმა, ვალი მაინც მოვიხადეთ.

გულუბრყვილოსა და ნაზ ფსიქეას ელდა ეცა ასეთი საშინელი სიტყვებისაგან: დაავიწყდა ქმრის რჩევა-დარიგება და საკუთარი დაპირებანიც აღარ მოაგონდა; უბედურების ქვესკნელში ჩასაგარდნად გამზადებული, სიკვდილივით გაფითრებული, კანკალით, ენადაბმული, ნაწყვეტ-ნაწყვეტი ჩურჩულით ასე ეუბნება დებს:

19. — თქვენ, ჩემო ძვირფასო დებო, როგორც მოსალოდნელი იყო, თქვენს წმინდა მოვალეობას ასრულებთ, ისინიც, ვინც ასეთი ცნობები მოგაწოდათ, ჩანს, არ ტყუიან. მე ხომ ჩემი ქმარი არასოდეს თვალთაც არ მინახავს და სრულებითაც არ ვიცი, როგორია იგი. ღამდამობით იღუმალი მეუღლის მხოლოდ ხმა მესმის და ძალაუნებურად ვურიგდები იმას, რომ შეთენებისთანავე გარბის; ასე რომ შემძლია დავიჯერო თქვენი მტკიცება, რომ იგი რაღაც ურჩხულია; თვითონაც ხშირად მიკრძალავდა დამენახა იგი და დიდ უბედურებას მიქადდა, თუ მისი გარეგნობის ხილვას გავბედავდი. თუკი თქვენ შეგიძლიათ თქვენი დაღუპვის გზაზე მდგარი დისათვის რაიმე იღონოთ, ახლავე გააკეთეთ, თორემ შემდგომი უღარდებლობა წინასწარი გაფრთხილების სიკეთეს გააქარწყლებს.

მაშინ, უკვე ღია ჭიშკრიდან უპატრონო დის სულთან შესულმა ბოროტმა ქალებმა ყოველივე ნიღაბი მოიშორეს, ტყუილების ხმლები იშიშვლეს და იერიში მიიტანეს გულწრფელი ქალწულის დამფრთხალ მოსაზრებაზე.

20. ბოლოს ერთმა მათგანმა თქვა:

— რადგან სისხლით ერთიანობა გვაიძულებს, შენი გულისთვის ყოველგვარი საფრთხის წინაშე თვალი დავხუჭოთ, გაგაცნობთ ჩვენ მიერ დიდი ხნის მოფიქრებულ საშუალებას, რომელიც ერთად ერთი გზაა შენი ხსნისათვის. აიღე ვალესი-

ლი სამართებელი, მეტი სიბასრისათვის ხელისგულზე ფრთხილად ალესე, ფარულად დამალე იმ მხარეს, საითაც შენ ჩვეულებრივ წვები, შემდეგ მოამზადე პირამდე ზეთით სავსე კარგი კაშკაშა ალიანი ლამპარი და მას რომელიმე ქილა გადაახურე. ყველაფერი ეს დიდი საიდუმლოებით მოამზადე. როცა ის დაკლავნილი სხეულის თრევით სარეცელზე ჩვეულებისამებრ ამოხობდება, გაწვება და პირველ ღრმა ძილს მიეცემა, რაც შეიძლება ჩუმი ნაბიჯით, ფეხშიშველი ჩამოძვარი ლოგინიდან, ძალიან ჩუმად იარე, ლამპარი ბნელი საფარველისგან განათავისუფლე, ამ დიდებულო საქმის შესასრულებლად სინათლე გამოიყენე, მარჯვენა ხელში ორღესული იარაღი დაიჭირე, მალლა ასწიე, ღონივრად დაჰკარი და საძაგელი გველის თავი ტანს მოაცილე. ჩვენც, ჩვენი მხრივ, დაგეხმარებით: როგორც კი მისი მკვლელობით თავს დაიხსნი, შენსკენ გამოგვეშურებით, მოუთმენლად დაგელოდებით, სასწრაფოდ წავიღებთ ერთად ამ სიმდიდრეს და შენ, რომელიც აღამიანთა მოდგმას ეკუთვნი, ღირსეულ მამაკაცს მოგიძებნით საქმროდ.

21. ისედაც აღვზნებულ დას ასეთი გააღმასებული სიტყვებით გულში ცეცხლი დაუნთეს, თვითონ კი, მოსალოდნელ უბედურებას რომ მორიდებოდნენ, დატოვეს ფსიქეა, ფრთოსანი ქარის საშუალებით კლდეზე გადაყვანილნი სასწრაფოდ გაიქცნენ, და მაშინვე ხომალდით გაემგზავრნენ.

მარტოდმარტო დარჩენილი და შეპირებული ფსიქეა კი (თუმცა ბოროტი ალქაჯები მოსვენებას არ აძლევდნენ) მღელვარე ზღვასავით შფოთავდა; თუმცა მტკიცე გადაწყვეტილება მიღებული იყო, მაგრამ მაინც ბოროტმოქმედების განზრახვის მზადების დროს კიდევ გაუბედავად მერყეობდა და საწინააღმდეგო გრძნობები ამ მზაკვრული საქმისაგან აკავებდნენ: ჩქარობდა, აყოვნებდა, თრთოდა, სასოწარკვეთილებას ეძლეოდა, განრისხებული იყო და ბოლოს ერთსა და იმავე სხეულში ეზიზღებოდა გველუშაპი და უყვარდა ქმარი. საღამო უკვე დამისაკენ მიემართებოდა, ფსიქეა უღვთო მკვლელობისათვის ჩქარ სამზადისს შეუდგა. აი, დაღამდა კიდევ, ქმარი მოვიდა, ჯერ სიყვარულის სიტკბოებას მიეცა და მერე ღრმად ჩაიძინა.

22. აქ კი ფსიქეა დასუსტდა სულითაც და სხეულითაც.

მაგრამ სასტიკ ბედს დაემორჩილა, ღონე მოიკრიბა, ლამპარი გამოიღო, სამართებელი ხელში აიღო და ქალურ სიმბდალეს სძლია. როგორც კი მიტანილი სინათლით ქვეშაგების საიდუმლოება გაშუქდა, დაინახა ყველა ველურ მხეცთა შორის უნაზესი და ულამაზესი ცხოველი, დაინახა მშვენიერად მწოლარე თვით სახელოვანი ღმერთი კუბიდონი, რომლის დანახვაზე სანათურის ალიც კი მხიარულად შეთამაშდა, ტკაცანი გაიღო და მკრეხელური სამართებლის პირი კიდევ უფრო აკაშკაშდა. ასეთი სანახაობით შეშინებული ფსიქეა დაიბნა, ღონემიხდილი გაფითრდა, კანკალით ჩაიჩოქა და ცდილობდა იარაღის დამალვას, მაგრამ — თავის მკერდში; ამას იგი კიდევაც ჩაიდენდა, რომ, შიშისაგან ასეთი ბოროტების ჩადენის წინაშე, შემართული იარაღი არ დავარდნოდა. ქანცვაწყვეტილი და ყოველგვარ იმედდაკარგული რაც უფრო მეტ ხანს უყურებდა ღვთაებრივი სილამაზის მქონე სახეს, მით უფრო მეტ ღონეს იკრებდა. ხედავდა ოქროს თავს სურნელებით გაქლენილი მშვენიერი თმით, რძისფერ კისერსა და მეწამულ ღაწვებს გარშემოვლებულს ხვეულებით შემკული კულულებით; ერთი კულული კეფიდან ძირს ეშვებოდა, სხვები კი შუბლზე დაფენილიყო, და მათი შუქმფენი ბრწყინვალეებისაგან თვით ლამპარში ალი შეიჩხა; ფრთოსანი ღვთაების მხრებს უკან ამოზრდილი ფრთები თეთრი ყვავილივით ეღვარებდა და, თუმცა ფრთები ისვენებდა, მაგრამ ნაზი და მსუბუქი ბუმბულის ბოლოები მაინც თრთოდა; ფსიქეას თვალწინ იყო ისეთი ნატიფი და ნათელი სხეული, რომ ვენერას არ უნდა დანანებოდა ასეთი შვილის ქვეყნად გაჩენა. საწოლის ფეხებთან ეწყობიდი ღმერთის მადლიანი იარაღები: მშვილდი და ისრებით სავსე კაპარჭი.

23. გაუმაძღარი და ცნობისმოყვარე ფსიქეა თვალს არ აშორებდა ქმრის იარაღებს; ბუდიდან ერთი ისარი ამოიღო, თითის წვერით პირი გაუსინჯა, მაგრამ აკანკალებული სახსრის ცოტა მეტი მოძრაობის დროს ისარი ღრმად იჩხვლიტა და კანიდან ვარდისფერი სისხლი წვეთწვეთად გამოვიდა. მისდაშეუმჩნევლად ფსიქეა თვით აენტო სიყვარულის ღვთაებისადმი ტრფიალებით. უფრო მეტად და მეტად ენთებოდა ღვთისადმი ვნებით, ჟინით ავსებული დაიხარა და სწრაფად დაუ-

წყო მხურვალედ კოცნა, თანაც შიშობდა, ვაითუ გაეღვიძოსო. მაგრამ, სანამ ფსიქეა ასეთი ნეტარებით მთვრალი გონებას ვერ იმორჩილებდა და ლელავდა, მისმა ლამპარმა უსაზიზღრესი გამცემლობით, თუ მავნე შურით, რომ თვითონაც მოინდომა შეხებოდა და ეკოცნა ეგზომ ბრწყინვალე სხეულისათვის, პატრუქის ბოლოდან ცხელი ზეთი ღვთის მარჯვენა მხარს დააწვეთა. ეჭ, შე თავხედო და კადნიერო ლამპარო, სიყვარულის საზიზღარო მსახურო, შენ დაწვი ღმერთი, რომელიც თვით არის ყოველ ცეცხლთა მეუფე! უთუოდ, პირველად რომელიმე საყვარელმა გამოგიგონა, რათა ღამით, რაც შეიძლება მეტ ხანს ესარგებლა თავისი სურვილის საგნით. იგრძნო თუ არა წვა, ღმერთი წამოხტა და, დაინახა თუ არა შერყვნილი. შელახული ფიცი, საჩქაროდ განთავისუფლდა უბედურ მეუღლის კოცნა-ხვევისაგან და უსიტყვოდ გაფრინდა.

24. როგორც კი წამოდგა ამური, ფსიქეა ორივე ხელით მარჯვენა ფეხზე შემოეჭლო — მაღლა ფრენის საცოდავ დანამატად — მაგრამ ბოლოს ღრუბელთა მიღმა სივრცეში დიდხანს ჩამოკიდებული, თანამგზავრობით დაღლილი, ძირს ჩამოვარდა. შეყვარებულმა ღმერთმა იგი მიწაზე მწოლარე არ მიიტოვა, შეფრინდა მახლობელ კვიპაროსზე, და მაღალკენწეროდან ღრმად აღშფოთებულმა ასე მიმართა:

— უგულწრფელესო ფსიქეა, შე ხომ ჩემი მშობელი დედის, ვენერას, სურვილის წინააღმდეგ, რომელმაც მიბრძანა შენთვის შთამეგონებინა ვნება მოკვდავთა შორის ყველაზე უკანასკნელისა და უბადრუკის მიმართ და გლახა მეუღლისათვის გამეწირე, ვამჯობინე თვით მოვფრენილიყავ შენთან შეყვარებულის სახით. ვიცი, რომ სისულელე ჩავიდინე, სახელგანთქმულმა მეისრემ ჩემი თავი საკუთარი იარაღით დავიწყლულე და მეუღლედ გავიხადე, როგორც ჩანს იმისთვის, რომ გველემაბად ჩაგეთვალე და სამართებლით ჩემი თავის მოკვეთა მოგენდომებინა, რადგან ამ თავზე შენი მოყვარული თვალები იმყოფება. ყოველთვის გაფრთხილებდი და მეგობრულად გარიგებდი. შენი პატივცემული შთამგონებლები ბოროტი გამოგონებისათვის ჩემთან დაუყოვნებლივ პასუხს აგებენ, შენ კი მხოლოდ ჩემი დაკარგვით

დაგსჯი. — ესა თქვა, ფრთა ფრთას შემოჰკრა და ცის სივრცეს
ჭიაშურა.

25. ფსიქეა კი, მიწაზე გართხმული, მწარე მოთქმით გულ-
ჩაწყვეტილი, სანამ თვალი მიუწვდებოდა — გაფრენილ ქმარს
უყურებდა. მაგრამ, როცა თანდათანობით გაზრდილმა მან-
ძილმა ფრთების საშუალებით გაფრენილი მეუღლე მის თვალ-
თაგან გააუჩინარა, ფსიქეა გაექანა მახლობელი მდინარისაკენ
და წყალში გადაეშვა. უწყინარმა მდინარემ თვით წყლის
აღმგზნები ღმერთის პატივსაცემად და თავის დასაცავად იგი
უშალვე თავისი ტალღით მდინარის აყვავებულ ნაპირზე
გადმოსვა. წყლის ნაპირას, ბორცვზე, შემთხვევით იჯდა
სოფლის ღმერთი პანი⁴; მას ხელი მოეხვია ექოსათვის, მთე-
ბის ქალღმერთისათვის, რომელსაც სხვადასხვა ხმაზე სიმღე-
რას ასწავლიდა. მახლობლად კუნტრუშობდნენ ბეკეკა თხები
და ბალახს ძოვდნენ. თხათა ღვთაებამ ღმობიერად მოუხმო
ცოცხალ-მკვდარ და აღელვებულ ფსიქეას და, რადგან მისი
უბედურება იცოდა, ალერსიანი სიტყვებით ამშვიდებდა:

—საყვარელო გოგონავ, მე სოფლის მცხოვრები ვარ,
ფარას ვაძოვებ, მაგრამ ღრმა მოხუცებულობის წყალობით
ხანგრძლივი გამოცდილებითა ვარ განსწავლული. აი რა:
როგორც ვატყობ — ამას კი ჭკვიანი ხალხი განჭკვრეტის
ნიჭს უწოდებს — შენი ბარბაცით სიარული, მთელი შენი
სხეულის მეტისმეტი სიფითრე, ხშირი ოხვრა და, რაც მთა-
ვარია, ნამტირალევი თვალები ამბობენ, რომ შენ განუზო-
მელი სიყვარულით იტანჯები. გაიგონე ჩემი რჩევა და ნუ
ეცდები ხელახლა წყალში ჩაეარდნით, ან სხვა რაიმე ნაძა-
ლადევი სიკვდილით დაიღუპო თავი. სევდა უკუაგდე და
მწუხარება გაფანტე. უმჯობესია ვედრებით მიმართო ღმერთ-
თა შორის უდიდეს კუბიდონს, რადგანაც იგი განებივრებუ-
ლი და თავხედი ჭაბუკია, ეცადე, ალერსიანი შეგონებით შე-
ნი სასარგებლო განწყობილება შეუქმნა.

26. ფსიქეამ მწყემსთა ღმერთს ამ სიტყვებზე პასუხი არ
გასცა, მხსნელ ღვთაებას მხოლოდ თაყვანი სცა და გზას
გაუდგა. როცა საკმაოდ გრძელი მანძილი გაიარა რომელი-
ღაც ბილიკით, უკვე საღამოს საგრძნობლად დადლილმა ერთ
ქალაქს მიაღწია. იქ ერთ-ერთი მისი დის ქმარი მეფობდა.

ამის გაგებაზე ფსიქეამ მოინდომა, დისტვის თავისი იქ ყოფნა ეცნობებინა; როგორც კი შეიყვანეს იგი დასთან, ურთიერთ ხვეწნისა და მოკითხვის შემდეგ დამ ჩამოსვლის მიზეზი ჰკითხა და ფსიქეამ ასე დაიწყო:

— გახსოვს თქვენი რჩევა, სახელდობრ, თუ როგორ მაქვებდით, რომ გველეშაპი, რომელიც ქმრის ცრუ სახელწოდებით ჩემთან ღამეებს ათევდა, სანამ თავისი გაუმადლარი ხანით შე უბედურს მშთანთქამდა, ორლესული სამართებლით დამეკლა? მაგრამ, როგორც კი პირობის თანახმად ღამპარის სინათლეზე მისი სახე დავინახე, წარმომიდგა სრულიად საოცარი და ღვთაებრივი სანახაობა: ტკბილი ძილით შეპყრობილი, თვით სახელგანთქმული ვენერას ვაჟი, კუპიდონი დავინახე. სილამაზის ხილვით აღტაცებული და მოჭარბებული განცხრომით დარცხვენილი, სანამ მისით დატკობის შეუძლებლობით ვიტანჯებოდი, იმ დროს მოელვარე ღამპარმა მხარზე ზეთი დააწვეთა. იმ წუთშივე ტკივილისაგან გაღვიძებულმა, როგორც კი დამინახა ღამპარითა და იარაღით ხელში, მითხრა: — ასეთი მძიმე დანაშაულისათვის დაუყოვნებლივ მოშორდი ჩემს საწოლს და აქედან გამეცალე, შე კი შენს დაზე — აქ შენ დავასახელა — ვიქორწინებო. მაშინვე უბრძანა ზეფირს ჩემთვის შემოებერა და სახლიდან გამოვეგდე.

27. ფსიქეამ ვერც კი მოასწრო სიტყვის დამთავრება, რომ მისმა დამ, გიჟური სწრაფვითა და დამლუპველი შურით ანთებულმა, ქმარი ეშმაკურად მოატყუილა, თითქოს ცნობა პიელოს მშობლების გარდაცვალების შესახებ, მაშინვე ხომალდზე ავიდა და პირდაპირ ცნობილ ფლატეს მიაშურა. თუმცა სრულიად სხვა საწინააღმდეგო ქარი ქროდა, მაგრამ იმედით დაბრმავებულმა წამოიძახა:

— მიმიღე, კუპიდონო, შენი ღირსეული მეუღლე, შენ კი ზეფირთ, ქალბატონი დაიჭირე! — და მთელი ძალით უფსკრულში გადაეშვა, მაგრამ დანიშნულ ადგილას ცხედრის სახითაც კი ვერ მიაღწია. კლდეებზე დახეთქებითა და ქვიდან ქვაზე გადაგორებით, მისი სხეული დაიმსხვრა, სხვადასხვა მხარეს მიმოიფანტა, როგორც ეს მან სამართლიანად დაიმსა-

ხურა, მისი შიგნეულობა ფრინველთა და ველურ მხეტიათ
იოლ ნადავლად იქცა.

არ დაუყოვნებია შურისმაძიებელ მეორე სასჯელსაც. ფსიქეამ ხეტიალით მეორე ქალაქამდეც მიიღწია, სადაც, პირველის მსგავსად, მისი მეორე და იყო დედოფლად. იგიც გაება საკუთარი დის მიერ დაგებულ მახეში და — ფსიქეას მოქიშვე — გაეშურა ქარაფისაკენ უმსგავსი შეუღლებისათვის, მაგრამ მსგავსადვე უფსკრულში გადაიჩეხა და იქ პოვა აღსასრული.

28. ამასობაში, სანამ კუბიდონის მამებარი ფსიქეა ქვეყნებს უვლიდა, თვით კუბიდონი, დაწვისაგან კიდევ გამოუმართელებელი, დედის საწოლ ოთახში იწვა და კვნესოდა. მაშინ თოვლივით თეთრი ჩიტი თოლია, ზღვის ტალღებზე რომ ფრთებით ცურავს, ღრმა ოკეანის წიაღში სასწრაფოდ ჩაყურყუმელავდა. მაშინვე მობანავე, მოშხაპუნე ვენერას წინაშე წარსდგა და მოახსენა, შენი შვილი დაიწვა და ძლიერი ტკივილისაგან კვნესის, — არავინ უწყის მორჩება თუ არა, ყველა ქვეყანასა და ხალხში მითქმა-მოთქმა, ბუზღუნის გაისმის, ვენერას და მის მოდგმას ცუდად იხსენიებენო; ასე ამბობენ: ვაჟი თითქოს მთებში სიყვარულით ერთობა, ვენერა კი ოკეანეში ბანაობს, თავის საქმეებს ჩამორჩნენ, ამის გამო, აღარც აღარავითარი ვნებაა, აღარც მომხიბვლელობა, აღარც მშვენიერება და ყველაფერი უმნო, უხეში და ველური გახდაო; აღარც ცოლქმრული ქორწინებაა, აღარც მეგობრული კავშირი, აღარც ბავშვთაგან პატივი, არამედ საერთო უსირცხვილობა და ბინძური შეუღლებისაგან სიმწარე და ზიზღი შეფობსო. ასე ჩასჩხაოდა ვენერას ყურში ეს მოლაყბე, ცნობისმოყვარე ფრინველი და მის ვაჟს აძაგებდა. განრისხებულმა ვენერამ უეცრად წამოიძახა:

— ალბათ, ჩემს საყვარელ ვაჟს ვილაც მეგობარი ქალი გაუჩნდა. აბა, შენ, ერთადერთო ჩემო ერთგულო მსახურო, მითხარი, რა ჰქვია მას, რომელმაც კეთილშობილი და წმინდა ვაჟი შეაცდინა? შესაძლებელია იგი რომელიმე ნიმფა⁵ იყოს, ჰორთა⁶, ან მუზების⁷ გუნდიდან, ან ერთ-ერთი გრაცია⁸ ჩემი მსახურთაგანი.

არ გაჩუმდა მოლაყბე ფრინველი და უბასუხა:

— არ ვიცი, ქალბატონო, ერთ ქალწულს, რომლითაც იგი მეტისმეტად გატაცებულია, თუ მეხსიერება არ მალატობს, ფსიქეა ჰქვია.

მაშინ განრისხებულმა ვენერამ წამოიძახა:

— მაშ, მას მართლა სილამაზით ჩემი მოქიშპე და სახელის მიმტაცებელი ფსიქეა უყვარს, ნამდვილად ის უმგვანი ამ საქმეში მაჰანკლად მე მთვლის, რადგან ჩემი მითითებით გაიცნო ის გოგო.

29. თქვა ეს, სასწრაფოდ ამოცურდა ზღვის ზედაპირზე და მაშინვე თავის საწოლ ოთახს მიაშურა; იქ, მართლაც, როგორც მოახსენეს, ავადმყოფი შვილი დახვდა. მან პირდაპირ ზღურბლიდანვე შეჰყვირა:

— განა ეს არის წესი და ნამუსი, შენი კარგი ქცევის შესაფერი, რომ შენი მშობლის, თვით ქალბატონის, დარიგების წინააღმდეგ, იმის მაგიერ რომ ჩემი მტრისათვის სამარცხვინო ვნება შთაგენერგა სასჯელის სახით, ასეთ ასაკში, ჯერ კიდევ ყრმა, ნაადრევად იკრავ მას გარყვნილ გულში და გგონია, რომ მოვითმენ რძლად იმას, რომელიც მეზიზღება? ან ფიქრობ, ყბედო და საზიზღარო ნათრევო, რომ შენ ერთს შეგიძლია ჩვენი მოდგმის გაგრძელება, და მე კი, უკვე ხნიერს, ნაყოფი არ ჩამესახება? მაშ ასე, იცოდე, შენზე უკეთეს მეორე ვაჟს გავაჩენ, ან უკეთ, შენდა დასამცირებლად ვიშვილებ რომელიმე მონათაგანს, მას გადავცემ ამ ფრთებს, ჩირაღდანს, მშვილდსაც, თვით ისრებსაც და მთელ ჩემს იარაღს, რომელიც შენთვის ასე უხეიროდ სახმარად არ მომიცია. მამაშენის ქონებიდან კი ამ შეიარაღებისათვის არაფერი დახარჯულა.

30. ბავშვობიდანვე ცუდი ზნისა ხარ, თავიდანვე ხელმარდი, უფროსებს წამდაუწუმ უპატივცემლოდ მუჯლუგუნს ჰკრავდი ხოლმე, თვით შენს დედას კი, მკვლელო, ყოველდღე მაშიშვლებ და გულს მიკოდავ, არაზად მაგდებ, ვიგინდარა ქვრივივით მეპყრობი, არ გეშინია სახელგანთქმული ღონიერი და უდიდესი მოლაშქრე მამინაცვლისა⁹. გარდა ამისა, დაეჩვიე, ჩემს ჯიბრზე მისთვის ხასად ქალწულების მოყვანას. აი, ამ ეშმაკობისათვის ინანებ და გაიგებ, როგორი მძიმე და მწარე იქნება შენი დაქორწინება! ასეთი აბუჩად

აგდების შემდეგ რაღა უნდა ვქნა? სად გადავიკარგო? რა საშუალებით მოვაჭკვიანო ეს უკუღმართი? განა ჩემს მტერს, თავშეკავებას უნდა მივმართო, რომელსაც ხშირად თვით ამის გარყვნილებისათვის შევურაცხყოფდი? საშინელებად მიმაჩნია გაუთლელ სოფლის დედაკაცთან ლაპარაკი. თუმცა საიდანაც უნდა მოელოდეს დამამშვიდებელი შურისძიება, მისი ათვალწუნება მაინც არ შეიძლება. სწორედ ის („თავშეკავება“) და სხვა არაფერი უნდა მოვიშველიო, რომ ეს ლაქლაქა უფრო მკაცრად დავსაჯო, კაპარჭი წავართვა, ისრებისაგან განვაიარალო. ჩირაღდანი ჩავუჭრო და სხეულიც უფრო მწვავე საშუალებებით დავუთრგუნო. მხოლოდ მაშინ ჩავთვლი ჩემს შეურაცხყოფას გაქარწყლებულად, როცა იგი ამ კულულებს, რომელთა მბრწყინავ ოქროს ამ ხელებით ხშირად ვეალერსებოდი, შეკრექს, და ფრთებს, ჩემი მკერდის ნექტარით რომ ვნამავდი, — ძირში მიაჭრის.

31. ეს თქვა და განრისხებული გაიქცა, მაგრამ ვენერას ნადველი ამით არ შენელებულა. გზაზე შემოხვდნენ ცურერა და იუნონა, მისი მოღუშული სახის დანახვაზე შეეკითხნენ, თუ მოელვარე თვალების სილამაზეს მისი შექმუხვნილი წარბები რად ჩრდილავდა. მან კი უპასუხა:

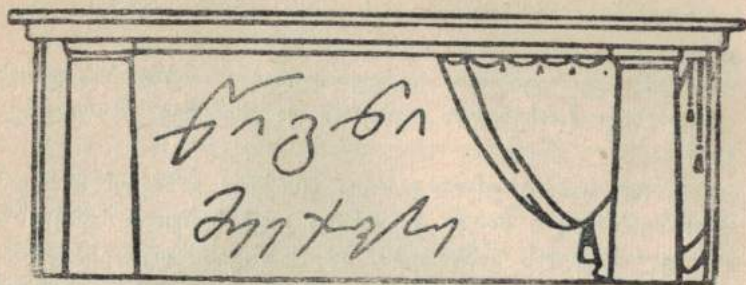
— მართლაც, კარგ დროს შემხვდით. თქვენ შემისრულებთ ჩემი მხურვალე გულის სურვილს. გევედრებით, ყოველ ღონეს მიმართოთ და მომინახოთ გაქცეული, მფრინავი ფსიქეა. ჩემს სახლში მომხდარი ამბავი, რა თქმა უნდა, თქვენთვის ცნობილია. ეს თავს დამატება მან, რომელსაც აღარ შემიძლია შვილი ვუწოდო.

ამაზე ქალღმერთებმა, რომლებმაც ყველა მომხდარი ამბავი იცოდნენ, ანთებული რისხვის დასაწყენარებლად ვენერას ასე უთხრეს:

— ქალბატონო, რა ბოროტება ჩაიდინა შენმა შვილმა, რომ ასე დაყინებით ეწინააღმდეგები მის ბედნიერებას და გინდა დაღუბო ის, ვინც მას უყვარს? საკითხავია: რა ცოდვაა, თუ ის სიყვარულით უღიმის ლამაზ ქალწულს? განა არ იცი, რომ იგი უკვე დიდი ბიჭია, ან იქნებ დაგავიწყდა მისი წლოვანება? თუ იმიტომ ტუქსავ, რომ თავისი წლოვანებისა-

თვის ასეთი ბავშვური შესახედაობა აქვს და ჯერ კიდევ ბატარად გეჩვენება? შენ დედა ხარ, აზრიანი ქალი, ამასთანავე შვილის ყოველგვარ ცელქობას თვალყურს ადევნებ, თავგასულობას აბრალებ, შენი მშვენიერი ვაჟის მოქმედებაში შენსავე ეშმაკობასა და სიამოვნებას კიცხავ და სატრფიალო საქმეებში ხელს უშლი. რომელი ღმერთი ან ადამიანთაგანი დაუშვებს, რომ შენ ყველგან ადამიანებში ვნებიანობა თესო, თუკი შენი სახლიდან სიყვარულს სიყვარულისავენ ერეკები და ქალთა სისუსტის საზოგადოებრივ სანერგეს მაგრად კეტავ? — კუპიდონის ისრებით დაშინებული იუნონა და ცერერა ცდილობდნენ თავიანთი თავაზიანი მფარველობით, თუნდაც მის დაუსწრებლად მაინც მოეგოთ მისი გული. მაგრამ ვენერა განრისხდა, რადგან მისდამი მიყენებული შეურაცხყოფა არარად ჩააგდეს, გაუსწრო მათ, დაწინაურდა და ჩქარი ნაბიჯით სხვა მიმართულებით ზღვისაკენ გაეშურა.

1. ამასობაში, ფსიქეა დღე და ღამე დაეხეტებოდა და თავისი ქმრის კვალს ეძებდა; ძლიერ სურდა, თუ ცოლ-ქმრული ალერსით არა, მონური ვედრებით მაინც შეენელებინა მისი რისხვა. და აი, დაინახა თუ არა ციცაბო მთის მწვერვალზე რალაც ტაძარი, გაიფიქრა: ვინ იცის, იქნებ იქ არის ჩემი მეუფის სამყოფელიო! და მაშინვე იქით მიმართა ჩქარი ნაბიჯი, რომელსაც იმედმა და სურვილმა მუდმივი დაღლილობისაგან დაკარგული სიმარდე დაუბრუნა. აი, უკვე მაღალი მთის ფერდობზე ავიდა და საკურთხეველს მიუახლოვდა. ხედავს მის წინ პურის ბულულებს, ზოგან ძნებად შეკრულ პურს გვირგვინებად დაწნულს და ქერის თავთავებს. იქ იყო ნამგლები და შკისათვის ყოველგვარი საჭირო იარაღი, მაგრამ ყველაფერი ეს სხვადასხვა ადგილას უწესრიგოდ და უპატრონოდ ეყარა, თითქოს მუშებს პაპანაქებაში ყველაფერი მიუყრ-მოუყრიათო. ფსიქეამ ყველაფერი ეს როგორც საჭირო იყო, სათითოდ გადააწყო, გულმოდგინედ დაყო და გაანაწილა. მისი აზრით, არ შეიძლება პატრივი არ სცე ღმერთის ტაძარს და უგულვებელყო მისი

ჩვეულებანი, პირიქით, ყველას კეთილმოწყალებას უნდა გძიებდე.

2. ამ დაკვირვებული და გულმოდგინე მუშაობის დროს იგი დაინახა მარჩენალმა ცერერამ და მაშინვე შორიდანვე შესძახა:

— ოჰ, სიბრალულის ღირსო ფსიქეავ! გამმაგებული ვენერა შენს კვალს მთელ ქვეყანაზე გაცხარებული დაეძებს, საშინელ სასჯელს გიმზადებს, მთელ თავის ღვთაებრივ ძალას შენდამი შურის საძიებლად ხმარობს, შენ კი ჩემთან ნივთებს უვლი და ხსნისათვის არავეითარ ღონეს არ მიმართავ?

მაშინ ფსიქეა პირქვე დაემხო და მდუღარე ცრემლით ქალღმერთს ფეხებს უნამავდა, თმებით მიწასა და მის ნაკვალევს გვიდა, მას ყოველგვარი ვედრებით მოწყალებისაკენ ჰოუწოდებდა.

— გაფიცებ შენს ნაყოფიერ მარჯვენას, მკის სასიხარულო წესებს, წმინდა კალათები! მდუმარ საიდუმლოებას ურჩხულთა ფრთოსან ეტლს, შენს მსახურებს, სიცილიის ნიდაგის ხნულს, მტაცებლურ ეტლს, ჭირნახულ დედამიწას. პროზერპინას უმზეო ქორწინებაზე ჩასვლას, ნაპოვნი ქალიშვილის მზის სინათლეზე ამოყვანას და, გაფიცებ ყველაფერს, რაც კი ელევსინის საკურთხეველში იღუშალებითაა მოცული², დახმარება გაუწიო შენთან დასაფარავად მოსულ უბედურ ფსიქეას სულს. ნება მომეცი, რამდენიმე დღით მაინც ამ თავთავთა ბულულებში ჩავემარხო, სანამ დიადი ქალღმერთის გულისწყრომა დროთა სრბოლისაგან შენგლდებოდეს. ან მანამდე მაინც ვიდრე დავისვენებდე და დიდი ხნის ტანჯვისაგან მიღეულ ძალ-ღონეს აღვიდგენდე.

3. ცერერამ უბასუხა:

— შეშფოთებული ვარ შენი თვალცრემლიანი ვედრებით და მინდა დაგეხმარო, მაგრამ სრულებით არა მაქვს აზრად, ჩემს ნათესავს და ამასთანავე კეთილ ქალს³ გადავეკიდო, ასე რომ, ახლავე წადი აქედან, მიმადლე, რომ არ დავიჭირე და ყარაული არ მიგიჩინე.

ფსიქეა არ მოელოდა, რომ თავის ვედრების საპასუხოდ უარს მიიღებდა, დარდი გაუორკვეცდა და დაუძლურებული

ხელახლა გზას გაუდგა. ღრმა დაბლობის ხშირ ტყეში დაინახა შესანიშნავი ხელოვნებით აგებული ტაძარი. ბედის საცდელად არც ერთი საშუალება, თუნდაც ის სათუო ყოფილიყო არ სურდა ხელიდან გაეშვა, პირიქით, მზად იყო მოეგო ღვთაების გული, რომელიც უნდა ყოფილიყო იგი; მოწყალების ძებნაში ალაყაფის კარს მიუახლოვდა. დაინახა ხის ტოტებსა და კარბჭეებზე გაფენილი ძვირფასი შესაწირავები, ოქროს წარწერებიანი ქსოვილები. ამ წარწერებში მადლობას უცხადებდნენ ღვთაებას, იქვე იყო აღნიშნული სახელი ქალღმერთისა, რომლისადმიც მიძღვნილი იყო საჩუქრები. ფსიქეამ ცრემლი შეიმშრალა, მუხლთ მოიყარა, ხელები მოხვია ჯერ კიდევ გაუცივებელ სამსხვერპლოს და ასეთი ლოცვა წარმოთქვა:

4. — დიდი იუპიტერის დაო და მეგობარო! ხარ შენ სამოსის უძველეს საკურობეველში⁴, რომელსაც შენი დაბადების, ბავშვური ყვირილისა და ძუძუმწოვრობის ერთადერთ მოწმედ აღიღებენ, თუ იმყოფები მაღალი კართაგენის⁵ ნეტარ ნავსადგურში, სადაც ზეცაში ლომით მოსეირნე ქალწულად გრაცხენ, ან ინაქეს⁶ ნაპირების ახლო, რომელიც უკვე ჰეჰა-ჰუხილის ღვთაების მეუღლედ და ქალღმერთთა დედოფლად გადიდებს, თუ არგოსელთა⁷ სახელოვან კედლებს იცავ, შენ, რომელსაც მთელი აღმოსავლეთი ძიგიას გეძახის და დასავლეთში ყველგან ლუცინას⁸ გიწოდებენ. ჩემს უკიდურეს გაჭირვებაში მფარველ იუნონად მომევიწიე და თავზე დამტყდარ სატანჯველთა გამო შეშინებული და ქანცმილეული მოსალოდნელი ხიფათისაგან მიხსენი! რამდენადაც ვიცი, სიხარულით მფარველობას უწევ საფრთხეში მყოფ საბრალო ფეხმძიმე ქალებს.

როცა იგი ამგვარად შეჰლაღადებდა, უცებ გაჩნდა მის წინ იუნონა მთელი თავისი სიდიადით, როგორც ასეთ ქალღმერთს შეეფერება, და მიმართა ფსიქეას:

— დამიჯერე, რომ სიამოვნებით შეგისრულებდი თხოვნას, მაგრამ სინდისი ნებას არ მაძლევს ვიმოქმედო ჩემი რძლის⁹, ვენერას, სურვილის წინააღმდეგ, იმ ვენერასი, რომელიც შვილივით მიყვარს. არ მაძლევენ ამის ნებას კანონებიც, რომლებიც გვიკრძალავენ სხვა ქვეყნებიდან ლტოლ-

ვილ მონათა მფარველობას მათ პატრონთა ნებადაურთველად.

5. ასე გაუცრუვდა ხელმეორედ იმედები ფსიქეას და შეშფოთებულმა, იმის გამო, რომ ვერასგზით ვერ ეღიროსა თავისი ფრთოსანი მეუღლის პოვნას, ხელი ჩაიქნია თავის ბედზე და ასეთ ფიქრს მისცა თავი:

— ვის შეუძლია კიდევ ცაღოს ჩემი დახმარება, ვის შეუძლია მხარი დამიჭიროს, როცა არც ერთ ქალღმერთს მიუხედავად სურვილისა არ ძალუძს სარგებლობა მომიტანოს. ყოველმხრივ მახეს მიგებენ და ახლა საით მივმართო ჩემი ტერფები და ვის სახურავქვეშ, თუნდაც ცამის წყვილიაღს ამოფარებული, დავემლო დიდ ვენერას მოუცილებელ თვალს? დროა ვაჟკაცური გამბედაობით შეიარაღდე, სამუდამოდ უარყო ფუჭი იმედი და შენს ქალბატონს ნებაყოფლობით დამორჩილდე; იქნებ ამ, თუმიცა დაგვიანებულ, თავმდაბლობით შეძლო მისი სასტიკი დევნა შეანელო. ვინ იცის, იქნებ ისიც, ვისაც ამდენი ხანია უძებ, იქ, მშობლის სახლში იპოვო?

ამგვარად, დასამორჩილებლად გამზადებული, მაგრამ წარმატებაში დაეჭვებული, უფრო სწორად დასაღუბავად გამზადებული ფსიქეა ფიქრობდა, თუ რით დაეწყო თავისი სათხოვარი სიტყვა.

6. ვენერამ კი მიწიერი საშუალებით ფსიქეას მოძებნის ფიქრს თავი დაანება და ზეცას მიაშურა. ბრძანა შეეხებოდა ეტლი, რომელიც ხელმარჯვე ოქრომჭედელმა ვულკანმა შეუღლების წინ იშვიათი ოსტატობით გააკეთა, როგორც საქორწინო საჩუქარი. თხელი ქლიბით შეასწორ-შემოასწორა, ოქროს შემკირებით სილამაზე შეჰმატა და იგი უფრო გამშვენებელია. დედოფლის სავანესთან მუდამ ახლო მფრენ მრავალრიცხოვან მტრედებს გამოეყო თოვლივით თეთრი, სპეტაკი ორი წყვილი; ისინი მხიარული ფრენის დროს ფერად ყელს აქეთ-იქით აბრუნებენ, ძვირფასი ქვებით მოოჭვილ მოსართავებში ებმებიან და ეტლში ქალბატონის ჩაბრძანების შემდეგ სიხარულით მალლა მიფრინავენ. ვენერას ეტლს მხიარული ჭიკჭიკით მიაცილებენ ბელურები და სხვა წკრიალასმინანი ჩიტები, ტკბილად ავსებენ ჰაერს ნაზი ვალოებით.

და ქალღმერთის მობრძანებას იუწყებიან. ღრუბლები იშლგ-
ბა, ცა იხსნება თავისი ქალიშვილის წინაშე, უმაღლესი ეთე-
რი სიხარულით ღებულობს ქალღმერთს და დიდ ვენერას
მგალობელ ამაღას არ ეშინია არც შემხვდომი არწივებისა
და არც მტაცებელი ქორებისა.

7. ვენერამ მაშინვე დიდი იუბიტერის სამეფო პალატებს
მიაშურა და ამაყად განაცხადა, ჩემთვის აუცილებელია ხმა-
ძლიერი ღმერთის, მერკურის, დახმარებაო. იუბიტერის
მტრედისფერ წარბებს უარი არ გამოუხატავს. გახარებული
ვენერა მერკურის¹⁰ თანხლებით დაუყოვნებლივ მიწაზე
დაეშვა და მღელვარებით უთხრა:

— ჩემო ძმაო, არკადიელო, შენ იცი, რომ შენს დას,
ვენერას, არასდროს მერკურისგან დაფარულად არაფერი
გაუბედავს, ყოველ შემთხვევაში შენთვის ცნობილია, რომ
დიდი ხანია ვეძებ და ვერ მიპოვია ჩემგან გაქცეული მხე-
ვალი. მეტი გზა არა მაქვს, შენი საშუალებით სახალხოდ უნ-
და გამოვაცხადო, რომ ვინც მის სამყოფელ ადგილს მიჩვე-
ნებს, დავაჯილდოვებ. აი, ეს საჩქაროდ გამოაცხადე. ამასთა-
ნავე დაწვრილებით და ზუსტად ჩამოთვალე მისი ნიშნეუ-
ლობა, რომლითაც მისი ცნობა შეიძლება, რათა, თუ ვინმე
მის დამალვას გაბედავს, უცოდინარობით თავის მართლება
არ შეეძლოს.

ამ სიტყვებით გადასცა მან ფურცელი, სადაც აღნიშნუ-
ლი იყო სახელი ფსიქეა და სხვა, თვითონ მაშინვე გაბრუნ-
და შინ.

8. მერკური სწრაფად დაეთანხმა. შემოირბინა მთელი
ხალხი და მინდობილ საქმეს ასეთი განცხადებით ასრუ-
ლებდა:

— იმ შემთხვევაში თუ ვინმე დააბრუნებს ან შესძლებს
დაასახელოს ადგილი, სადაც თავს აფარებს ვენერას ლტოლ-
ვილი მხევალი, მეფის ასული, სახელად ფსიქეა, ამის შესა-
ხებ მურტიის მიჯნებს¹¹ იქით გზირ მერკურის განუცხადოს,
რისთვისაც თვით ვენერასაგან ჯილდოდ მიიღებს შვიდ
ტკბილ კოცნასა და კიდევ ერთს, თაფლივით ტკბილ კოცნას,
ალერსიანი ენის შეხებით.

მერკურის განცხადებამ და ასეთი ჯილდოს მიღების სურ-

ვიღმა ყველანი წააქეზა და ერთიმეორეს ეცილებოდნენ ძებნის დაწყებისთვის. საქმის ასეთმა ვითარებამ საბოლოოდ გადააწყვეტინა ფსიქეას უკუეგლო დაყოვნება. უკვე უახლოვდებოდა თავისი მეუფის ალყაფის კარს, რომ უცებ ვენერას შინაყმათა რიცხვიდან მოიბრინა ჩვეულებამ¹² და მაშინვე, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, შეჰყვირა:

— საზიზღარო მხეველო, როგორც იქნა მოისაზრე, რომ ქალბატონი გყავს! ნუთუ შენი ფლიდი ხასიათით მოიგონებ, რომ არ იცოდი, რა შრომა გვიჯდებოდა შენი მონახვა? მაგრამ კარგია, სწორედ მე ჩამივარდი ხელში, თითქოს თვით ორკეს¹³ ბრჭყალებში მოექეცი. ასე რომ, დაუყოვნებლივ დაისჯები შენი ჭირვეულობისათვის.

9. გაბედულად სწვდა თმაში და წაათრია. ფსიქეა კი არავითარ წინააღმდეგობას არ უწევდა.

ვენერას, როგორც კი მან დაინახა, რომ ფსიქეა მოათრია, ეს და მის წინ დააყენეს, რისხვისაგან სიგიჟემდე მისული აღამიანივით ხარხარი წასკდა, თავი აუქანკალდა, მარჯვენი ყურის ქექვა დაიწყო და უთხრა:

— როგორც იქნა ნახვის ღირსი გახადე დედამთილი! ან, შესაძლოა, ქმრის მოსანახულებლად მობრძანდი, შენი წყალობით რომ წყლულებისაგან იტანჯება? მაგრამ იმედი გქონდეს, შევძლებ გავისწორდე ისე, როგორც კეთილ რძალს ეკადრება! და დაიყვირა: — სად არიან ჩემი მსახურები ზრუნვა და მკურნეარება?

ესენი ძახილზე გამოცხადდნენ და ფსიქეა მათ ჩააბარა საწამებლად. ქალბატონის ბრძანებისამებრ, ფსიქეა გაამათრახეს, სხვადასხვაგვარად აწამეს და ისევ ქალბატონს მიჰგვარეს. ვენერამ კვლავ გადაიხარხარა და უთხრა:

— უთუოდ, შენ გგონია, რომ ჩემს თანაგრძნობას გამოიწვევს შენი გაბერილი მუცლის დანახვა, რომლის მშვენიერი ნაყოფი ჩემს გაბედნიერებას აპირებს დიდდის სახელწოდებით? სწორედ დიდი პატივია ჩემთვის აყვავებისა და გაფურჩქვნის წლებში დიდედად ვიწოდებოდე და მესმოდეს, როგორ ეძახიან მხეველის ვაჟს ვენერას შვილიშვილს. თუმცა მე, სულელი, ტყუილად ვამბობ სიტყვა „ვაჟს“. შეუღლები შეუფერებელი¹⁴ იყო და ამასთანავე მოხდა ქალაქგარეთ მდე-

ბარე შენობაში უმოწმეებოდ და მამის ნებადაურთველად, ამიტომ არ შეიძლება იგი კანონიერად ჩაითვალოს. ასე რომ, თუ მისი მუცლით ბოლომდე ტარების ნებას მოგცემ, დაიბადება ნაბუშარი.

10. ეს რომ თქვა, ეცა ფსიქვას, შემოაგლიჯა ტანსაცმელი, თმით ათრია და სცემა; შემდეგ აიღო ჭვავი, ქერი, ფეტვი, ყაყაჩო, მუხუდო, ოსპი, ცერცვი, ყველაფერი ეს ერთიმეორეში აურიო, ერთად დაახვავა და უთხრა:

— მგონია, ასეთ საძაგელ, ყურმოჭრილ მონას არაფრით შეეძლო საყვარლების გულის მოგება, გარდა ერთგული სამსახურისა; მეც მინდა შენი მოხერხების გამოცდა. ეს შერეული თესლების ხვავი, როგორც წესი და რიგია, ცალცალკე მარცვლებად ხარისხის მიხედვით გადაარჩიე და ნამუშევარი საღამომდე წარმომიდგინე შესამოწმებლად.

ასე მიუთითა მან სხვადასხვაგვარ უამრავ მარცვლეულზე, თვითონ კი ქორწილში წავიდა. ფსიქვამ ხელიც არ მიაკარა ამ არეულ და გადასარჩევად შეუძლებელ ხვავს. იგი შეწუხებული იყო ვენერას მკაცრი ბრძანებით და არ ინძრეოდა. უცებ ერთმა ნამცეცა სოფლის ჭიანჭველამ, რომელმაც იცოდა, რა ძნელი იყო მსგავსი სამუშაო, დიდი ღვთაების თანამეცხედრის შემბრალებ და მისი დედამთილის შურით აღშფოთებულმა, მიიბრინ-მოიბრინა, გულით მოუწოდა იმ არემარეში მყოფ ჭიანჭველების მთელ მოდგმას და სთხოვა მათ:

— შეიბრალებთ ყველას გამომკვები, დედამიწის მკვირცხლო მკვიდრნო, შეიბრალებთ ამურის ახალგაზრდა, ულამაზესი მეუღლე და რაც შეიძლება ჩქარა გამოეშურეთ უბედურის დასახმარებლად. — ექვსფეხა ცხოველთა ხროვები ერთიმეორეს ასკდებოდნენ; დიდი მონდომებით გადაარჩიეს მარცვალთა ვროვა, ხარისხის მიხედვით დაანაწილეს და სასწრაფოდ თვალს მიეფარნენ.

11. საქორწინო ზეიმიდან ვენერა დაღამებისთანავე დაბრუნდა; ღვინით მთვრალი კეთილსურნელებას აფრქვევდა, მთელი სხეული მოვლვარე ვარდებით ჰქონდა მორთული, და ასე გულმოდგინედ, ზეადამიანური ძალ-ღონით შესრულებული სამუშაოს დანახვაზე შეჰყვირა:

— საძაგელო, შენი ხელით შესრულებული როდია ეს

ნამუშევარი. ეს მან გააკეთა, ვისაც თავის თავისა და შენდა-საუბედუროდ მოეწონე! — გადაუგდო მას შავი პურის ნატეხი და დასაძინებლად წავიდა. ამასობაში, სახლში, ცალკე ოთახში, ჩაკეტილ კუბიდონს ფხიზლად დარაჯობდნენ, ნაწილობრივ იმიტომ, რომ თავისი მგზნებარე დაუდგრომლობით წყლული არ გაემწვაკვებია, ხოლო ნაწილობრივ იმიტომ, რომ თავის სანატრელს არ შეხვედროდა. ერთ ჰერქვეშ, თუმცა შორიშორ გაატარეს ის შავბნელი ღამე მიჯნურებმა.

როგორც კი ცის თაღზე აღმობრწყინდა ავრორა, ვენერამ მოუხმო ფსიქეას და ასეთი სიტყვებით მიმართა:

— ხედავ, აი იქ, იმ ტევრს, მსრბოლავ მდინარის ნაპირს რომ გასდევს? მის ნაპირებზე მყოფი ბუჩქები მეზობელ წყაროს თავზეა ამოსული. სადაც უმეფავალყუროდ დაეხეტებიან მსუქანი, ოქროს მატყლით მოსილი ცხვრები. გიბრძანებ დაუყოვნებლივ მომიტანო ერთი ბლუჯა ძვირფასი მატყლი. იშოვე რა გზითაც გასურდეს.

12. ფსიქეა სიხარულით გაეშურა არა იმიტომ, რომ დავლება შეესრულებინა, არამედ ფიქრობდა მდინარის ტალღებში უბედურებისგან თავის დაღწევას. მაგრამ უცებ მდინარიდან მოესმა უტკბილესი მუსიკის მშობლის, ნელი ნიავისაგან აშრილებული და შთაგონებული მწვანე ლერწმის¹⁵ ხმა:

— ამდენ უბედურებათა გადამტანო ფსიქეავ, ნუ შებილწავ ჩემს წმინდა წყალს შენი ავი სიკვდილით და იცოდე, ნურც მიუახლოვდები ახლა ამ საშინელ ცხვრებს: პაპანაქების დროს ისინი გიყდებიან და აღამიანს სიკვდილის პირას მიაყენებენ ხან წვეტიანი რქებით, ხან გაქვავებული შუბლით, და შხამიანი კბენით; მაგრამ როცა ნაშუადღევს მზის მცხუნვარება ნელდება და მდინარის საამო სიგრილე ფარას ამშვიდებს, მაშინ შეგიძლია ამოეფარო ფართო ჭადრის ხეს, რომელსაც ჩემსავით ასაზრდოებს ეს მდინარე. როგორც კი ცხვრები დაცხრებიან და თავის ჩვეულებრივ მდგომარეობას დაუბრუნდებიან, საკპარისია მხოლოდ მახლობელ ხეთა ტოტების დარხევა, რათა მოიპოო გადახლართულ ტოტებზე გარჩენილი ოქროს მატყლი.

13. ასე არიგებდა ალალ-მართალი, გულკეთილი ლერწა-

მი წამებულ ფსიქეას, თუ როგორ დაეღწია თავი დაღუპვი-
საგან. ფსიქეაც გულმოდგინედ ისმენდა მის რჩევას და არც
წაუგია; ყველაფერი ისე შეასრულა, ფარულად აკრიფა მთე-
ლი კალთა რბილი, ოქროსფერ-მოყვითალო მატყლი და ვე-
ნერას მიართვა. მაგრამ მეორე¹⁶ ბრძანების შესრულებამ
ქალბატონის გული მაინც ვერ მოინადირა. წარბებშეჭმუხ-
ვნილი ვენერა გესლიანი ღიმილით ეუბნება:

— ჩემთვის უცნობი როდია ამ გმირობის ჩამდენი მრუ-
შიც. აი, მე შენ გამოგცდი როგორც საჭიროა, გავიგებ მართ-
ლა ასეთი სულიერი ძლიერებისა და გონების პატრონი ხარ,
თუ არა. ხედავ, იმ აღმართული შთის ციცაბო კლდეს, სადაც
ბნელ წყაროდან შავი წყლები გამომდინარეობენ? უახლოვ-
დებიან თუ არა განიერ, ყოველმხრივ შემოზღუდულ ამო-
ღრმავებულ ადგილს, სტიქსის¹⁷ ჭაობებს რწყავენ და კოცი-
ტის¹⁸ ბობოქარ ტალღებს ასაზრდოებენ. იმ წყაროს ღრმა
სათავიდან ყინულოვან წყალს ამოიღებ და დაუყოვნებლივ
ამ შუშით მომიტან.

ასე უთხრა და თლილი ბროლის ბოთლი კიდეც უფრო
სასტიკი მუქარით მიაწოდა.

14. ფსიქემ რაც შეეძლო აუჩქარა ნაბიჯს და შთის
მწვერვალისაკენ გაეშურა იმ იმედით, რომ იქ მაინც იბოვი-
და თავისი გაწამებული სიცოცხლის აღსასრულს. მაგრამ
შიაღწია თუ არა მითითებული მწვერვალის მოსაზღვრე ად-
გილებს, დაინახა, რა სასიკვდილო სიძნელები ახლდა ამ
წარმოუდგენელ საქმეს. თავისი სიდიდით არაჩვეულებრივი,
მიუვალთ, ციცაბო და, საშინელი სიმაღლის გამო, უიმედო
კლდე თავისი ქვიანი ვიწროებიდან შემაზრხენ წყაროებს
ისროდა. წყალნი, გვირაბიდან დაქანებულნი, ძირს სცვი-
ვოდნენ და ვიწრო არხში თვალისთვის შეუუმჩნევლად მიმა-
ლულნი, მეზობელ დაბლობზე გამოდიოდნენ. მარჯვნივ და
მარცხნივ, ღრმა ხვრელებიდან, იტყირებოდნენ გრძელ-კი-
სერგამოწვდილნი მძვინვარე ვეშაპები, რომელთა თვალეები
მარად ფხიზლობდნენ და გუბები მუდამ სინათლეს უყურებ-
დნენ, ამასთანავე შეტყველების უნარის მქონე წყლები თავ-
დასაცავად ხანგამოშვებით ყვიროდნენ: „უკან! რას ჩადი!
უფრთხილდი! საით? უფრთხილდი! გაიქეცი! დაიღუპები!“

ფსიქეი დარწმუნდა, რომ დავალებას ვერ შეასრულებდა და გაქვავდა, სხეულით აქ იყო, მაგრამ გრძნობით კი არა, და, დაულოწეველ საშიშროებათა გამო თავზარდაცემული, უკანასკნელ იმედს — ცრემლსაც კი მოკლებული იყო.

15. მაგრამ უმანკო სულის ტანჯვა კეთილი გონების სამართლიანი თვალისაგან არ დაიშალა. მოულოდნელად თავს წამოადგა მაღალი იუპიტერის მეფური ფრთოსანი, ორივე მხრით ფრთებგაშლილი, მტაცებელი არწივი; მოიგონა თავისი ძველი სამსახური, როცა კუბიდონის შთავგონებით იუპიტერისათვის ფრიგიელი მერიქიფე¹⁹ მოიტაცა, იფიქრა, თუ მის მეუღლეს გასაჭირში დროზე დახმარებას აღმოუჩენდა, ამით პატივს ცემდა თვით ღმერთს; დატოვა იუპიტერის მალღობები, ქალის თვალწინ დაიწყო ფრენა და უთხრა:

— შენ, გულუბრყვილოვ, ასეთ საქმეებში გამოუცდელი, ნუთუ იმედი გაქვს, რომ ერთ წვეთ წყალს მაინც მოიპარავ. ან თუნდაც მიუახლოვდები ამ წმინდა, მაგრამ საშიშ წყაროს? განა არ გაგიგონია, რომ ამ სტიქსის წყლისა ეშინიათ ღმერთებსაც და თვით იუპიტერსაც? როგორც თქვენ ღვთაებათა ძლიერებას ფიცულობთ, ისე ზეცის მკვიდრნი — სტიქსის დიდებას. მაგრამ, მომეცი შენი შუშა.

არწივმა სასწრაფოდ ბრჭყალებში მოიქცია შუშა, უზარმაზარი ფრთები წონასწორობაში მოიყვანა, ვეშაპების დაღებულ ხახათა, დაღრჴენილ კბილთა და სამწყაპა ენათა შორის ხან მარჯვნივ, ხან მარცხნივ იხრებოდა და ასე მიაშურა სასურველ წყლებს, რომლებიც მას უყვიროდნენ, გაცლოდა მათ სანამ უვნებელი იყო. მან საბასუხოდ მოიგონა: ვენერას ბრძანებით ვარ მოსული მისი დავალების შესასრულებლად. და ამ მოხერხებამ მას წყაროსთან მისვლის საშუალება ცოტა შეუშლბუქა.

16. ამრიგად, ფსიქეამ ავსებულ შუშა სიხარულით მიიღო და რაც შეიძლებოდა, საჩქაროდ მიუტანა ვენერას. მაგრამ განრისხებული ქალღმერთისაგან ახლაც კი ვეწ დაიმსახურა ქება. იგი ბოროტი ღიმილით, რომელიც კიდევ უფრო ავ ბედს უმზადებდა ფსიქეას, ეუბნება:

— როგორც ვხედავ, დიდი გამოცდილი ჯადოქარი ყოფილხარ, რომ ასე ზედმიწევნით ასრულებ ამდენად ძნელ

დავალბებებს. მაგრამ აი, ჩემო კარგო, რა უნდა ვამიკეთო: წაიღე ეს ქილა, — და მიაწოდა იგი, — სწრაფად გაემურე ქვესკნელში, თვით ორკეს საიქიო სამეფოში. იქ პროზერპინას მისცემ ქილას და ეტყვი: „ვენერა გთხოვს გაუგზავნოს სულ ცოტა შენი სილამაზე ერთი დლით მაინც, რადგან საკუთარი მან გაანადგურა და დაკარგა, სანამ ავადმყოფ შვილს უვლიდა-თქო“. დაუყოვნებლივ დაბრუნდი, რადგან სასწრაფოდ უნდა წავიცხო ღმერთების შეკრებულებაზე დასასწრებლად.

17. ფსიქეამ მაშინ მეტად, ვიდრე ოდესმე, იგრძნო, რომ მისი აღსასრული მოახლოვდა, რადგან ნამდვილად დასაღუპავად გზავნიდნენ. ამაზე მეტი რაღა იქნებოდა? მას უბრძანებდნენ თავისი ფეხით წასულიყო ჯოჯოხეთში, გარდაცვლილთა სულელებთან. მაშინვე მიაშურა ერთ უმაღლეს კოშკს ძირს გადასაეარდნად, ფიქრობდა, ამ გზით უფრო მოხერხებულად და ჩქარა ჩავალ ქვესკნელშიო. მაგრამ კოშკმა მოულოდნელად ხმა გაიღო და უთხრა:

— უბედურო ფსიქეავ, აღსასრული ქვესკნელში რად გინდა ეძიო? ასე წინდაუხედავად რად ივლებ თავს ახალ ხიფათში და წვალებაში? შენი სული რომ სხეულს მოშორდება, რა თქმა უნდა, საიქიოს წახვალ, მაგრამ იქიდან კი ველარავითარი გზით უკან ვეღარ დაბრუნდები. აი, მისმინე:

18. აქვე ახლოს არის ლაკედემონი, აქაიის²⁰ ცნობილი ქალაქი, მის მეზობლად მონახე დაუსახლებელი ადგილებით გარშემორტყმული ტენარი²¹. იქ არის დიტის²² ზერელი და ღია ჭიშკარში ჩანს გაუვალი გზა, როგორც კი ამ გზას დაადგები და ზღურბლს გადააბიჯებ, პირდაპირი გზით ორკეს სამეფოს მიაღებები. მაგრამ ამ წყვედიადში ხელცარიელი არ უნდა შეხვიდე, ორივე ხელში თაფლითა და ღვინით შეზავებული ქერის ნამცხვარი დაიჭირე, პირით კი ორი სპილენძის ფული წაიღე. გაივლი თუ არა მომაკვდინებელი გზის საგრძნობ ნაწილს, შეშით დატვირთული კოჭლი ვირი შემოგეყრება კოჭლივე პატრონით. ვირის პატრონი მოგმართავს თხოვნით გუდუროდან გადმოვარდნილი ნაპობები მომაწოდო, მაგრამ არასგზით ხმა არ გასცე და ჩუმად გზა განაგრძე. მალე მიაღწევ მიცვალბულთა მდინარეს, რომლის უფ-

როსად ქარონია დაყენებული. იგი მაშინვე გასამრჯელოს მოგთხოვს და როცა მისცემ ფულს, მხოლოდ მაშინ გადაგიყვანს პატარა ნავით მეორე მხარეს. როგორც ხედავ გარდაცვლილთა შორისაც ანგარება სუფევს; ისეთი ღმერთიც კი, როგორიც ქარონია²³, ღიტის ხარკის ამკრეფი, უსასყიდლოდ თითსაც არ გაანძრევს და ღარიბმა მოკვდავმა გზისათვის ფული უნდა მოიმარაგოს, რადგან, თუ მას თან ნაღდი სპილენძი არ ექნება, არავინ დართავს ნებას სული განუტევოს. გადასაყვანად ერთ ფულს მისცემ ამ ბინძურ მოხუცს, მაგრამ ისე, რომ მან ამოგიღოს ეს ფული პირიდან. საქმე ამით არ თავდება: როცა მდორე რუს გადაივლი, გარდაცვლილი მოხუცი გამოცურდება, გახრწნილ ხელს გამოგიწვდის და გთხოვს, ნავზე ამიყვანეო, მაგრამ არ შეიბრალო.

19. მდინარეზე გადასვლის შემდეგ მცირე მანძილს გაივლი, ქსოვაში გართულ მოხუც ფეიქრებს დაინახავ; ისინი გთხოვენ, ოდნავ მაინც შეახო ხელი მათ ნამუშევარს, მაგრამ ეს შენი საქმე სრულიადაც არ არის. ეს ყველაფერი და ბევრი მსგავსი რამ ვენერას ცბიერებით იქნება გამოწვეული. რათა ხელიდან თუნდაც ერთი ნამცხვარი გაგაგდებინონ. არ გეგონოს, რომ ამ ნამცხვრის დაკარგვა უბრალო საქმე იყოს. ერთიც რომ დაგაკლდეს, დღის სინათლეს ველარ იხილავ. უზარმაზარი და საშინელი სამთავიანი ძაღლი²⁴ ხახიდან მუხისებური ყეფით ტყუილად აშინებს გარდაცვლილებს — არავითარი ვნება არ შეუძლია; ის მუდამ პროზერპინას შავი სასახლის წინ წევს და ღიტის ფართო პალატებს იცავს. დასამშვიდებლად ერთ ნამცხვარს მიუგდება და იოლად გაივლი მის გვერდით, მალე თვით პროზერპინამდეც მიაღწევ. რომელიც თავაზიანად და გულთბილად მიგიღებს, გთხოვს რბილად მოისვენო და მდიდრული სუფრა იგემო. მაგრამ მიწაზე დაჯექი და მხოლოდ ხმელა პური აიღე, შემდეგ მოახსენე რისთვისაც ხარ მისული, მიიღე, რასაც მოგცემენ და უკანვე გამობრუნდი; დარჩენილი ნამცხვრით ძაღლის მძვინვარება დააცხრე, ძუნწ მენავეს გადმოსაყვანად შენახული სპილენძის ფული მიეცი, მდინარეზე რომ გადმოხვალ. წინანდელი გზით უკანვე დაბრუნდები და ხელახლა ზეციურ მნათობთა ფერხულს იხილავ. უპირველეს ყოვლისა, აი, რა

უნდა გითხრა: ვაფრთხილებ, არ იფიქრო ქილის თავის მოხსნა, რომელიც ხელში გექნება და შიგ ჩახედვა, ცნობისმოყვარეობა ნუ დაგძლევის, იხილო დამალული ღვთაებრივი სილამაზის საუნჯე.

20. ასე აუწყა მას შორსმკვრეტელმა კოშკმა თავისი რჩევა-ღარიგება. ფსიქეამ დაუყოვნებლივ ტენარს მიაშურა; თან ღარიგებისამებრ სპილენძის ფული და ნამცხვრები წაიღო, საიქიოს ვზით გაემართა, ვირის გლახაკ პატრონს ჩუმიად გვერდი აუარა, გადამყვანს სპილენძის ფული მისცა, გამოცურებული მიცვალებულის თხოვნას ყური არ ათხოვა, მქსოველთა ცბიერი ვედრება არაფრად ჩააგდო, ძაღლის მძვინვარება ნამცხვრით დააცხრო და ასე მივიდა პროზერპინას სასახლეში. დიასახლისის მიერ რბილი სავარძლის შეთავაზებამ და გემრიელმა საჭმელებმა იგი ვერ შეაცდინა. ხმელა პურით დაქმაცოფილებული მის ფეხებთან მორჩილად დაჯდა და ვენერას დავალება გადასცა. იმწუთას დამალა სავსე და თავდაცობილი ქილა, ძაღლს გულის მოსაგებად უკანასკნელი ნამცხვარი პირში ჩაუტენა, დარჩენილი სპილენძის ფული გადმოყვანისთვის გადაიხადა და ქვესკნელიდან გაცილებით უფრო მხიარული გამოვიდა, ვიდრე შედიოდა. კვლავ იხილა ნათელი ქვეყანა, თაყვანი სცა მას. თუმცა დავალების შესრულებას ძალიან ჩქარობდა, მაგრამ ახირებულმა ცნობისმოყვარეობამ არ მოასვენა. რა სულელი ვარო, — გაიფიქრა, — თან მიმაქვს ღვთაებრივი სილამაზე და მცირეოდენსაც კი არ ვაკლებ აქედან ჩემთვის, ჩემი მშვენიერი შეყვარებულის მოსაწონებლად.

21. ეს გაიფიქრა და ქილას თავი მოხსნა. შიგ სრულებით არაფერი არ ჩანდა, არავითარი ღვთაებრივი სილამაზე. იყო მხოლოდ ჭეშმარიტად სტიგიური ქვესკნელის ძილი, რომელიც მაშინვე ქილიდან ამოვარდა, მთელი მისი სხეული სქელი ბურუსით მოიცვა და ისე შეიპყრო, რომ ფსიქეამ ნაბიჯის გადადგმაც კი ვეღარ შესძლო და იქვე ბილიკზე დაეცა. გაუნძრევლად იწვა და მკვდარივით ეძინა. ხოლო, მძიმე წყლულისგან განკურნებულმა კუპიდონმა ვეღარ მოითმინა ფსიქეას ამდენი ხნის მოუსვლელობა, გაძვრა იმ ოთახის მაღალი ფანჯრიდან, რომელშიც დატყვევებული იყო, და დიდი

ხნის დასვენებული ფრთებით ორმაგი სისწრაფით გაექანა. იპოვა თავისი ფსიქეა, დიდი მზრუნველობით მოაშორა ძილი და შეინახა ისევ თავის ადგილას, ქილაში; ფსიქეა კი თავისი ისრის უვნებელი ჩხვლეტით გააღვიძა და უთხრა:

— აი, საბრალოვ, ისევ კინალამ დაგლუბა შენმა ცნობის-მოყვარეობამ. შენ ჭერ დედაჩემის მიერ დავალებული ბრძანება შეასრულე და დანარჩენისთვის შე ვიზრუნებ.

ამ სიტყვებით მამაცი შეყვარებული მალლა აფრინდა, ფსიქეა კი პროზერპინას საჩუქრით ვენერასთან გაეშურა.

22. ამასობაში ძლიერი სიყვარულით შებყრობილმა და თავისი დედის მოსალოდნელი სისასტიკით შეშინებულმა კუბიდონმა ძველ ხერხს მიმართა. სწრაფი ფრთებით ზეცის მალალ თაღებში ასრიალდა, სევდიანი სახითა და ვედრებით იუპიტერთან მივიდა და საქმის ვითარება აუწყა. მაშინ იუპიტერმა კუბიდონს ლოყაზე ხელი მოუცაცუნა, მიიტანა მისი ხელი თავის სახესთან, დაკოცნა იგი და უთხრა:

— თუმცა შენ, შვილო, ჩემო ბატონო, არასდროს ღვთაებათა კრების მიერ მოკუთვნებულ სათანადო პატივს არ მცემდი, პირიქით, ჩემს მკერდს, სადაც წინასწარ იგეგმება სტიქიონთა კანონები და მნათობთა მოძრაობის წესები, ხშირად მიწყლულეხდი და მიწიერ ნდომათა გულისთქმით მიკოდავდი, ამით ჩემს დიდებასა და კეთილ სახელს ჩირქს სცხებდი, კანონებს მარღვევინებდი, თვით იულიოსის კანონსაც კი, ჩემს დასამცირებლად მშვენიერ გარეგნობას ხან გველის, ცეცხლის, მზეცების, ფრინველების და ხან შინაური პირუტყვის სახედ მიქცევდი, მაგრამ გავიხსენებ ჩემს შემწყნარებლობას, აგრეთვე იმას, რომ ჩემს ხელში გაიზარდე და შეგისრულე ყველა სურვილს, მხოლოდ შეძელი შენი მოწინააღმდეგეების დაწყნარება. გარდა ამისა, ასეთი მოწყალების სამაგიეროდ თუკი ამჟამად დედამიწაზე განსაკუთრებული ლამაზი ქალწული მოიპოვება, უნდა მომგვარო.

23. ეს თქვა, მერკურის განკარგულება მისცა ღმერთების კრება მოეწვია და გამოეცხადებინა მათთვის, რომ, ვინც ზეციურ საბჭოს არ დაესწრებოდა, ჯარიმად ათი ათას ნუმს გადაიხდიდა. ასეთი საურავით შეშინებულნი ზეციერნი სას-

წრათოდ ავსებენ საკრებულოს და ყველაზე უფრო ამაღლებულ ადგილას მჯდომი იუპიტერი იუწყება:

— მუხათა მიერ სიაში შეტანილო ღმერთებო, თქვენ, რა თქმა უნდა, იცნობთ ამ ყრმას, ჩემი საკუთარი ხელით გამოზრდილს. გადავწყვიტე რითიმე ავლაგმო მისი ქაბუკური სიშმაგე: კმარა, რაც მას ყოველდღე მრუშობისა და ყოველგვარი სისაძაგლის დაბრალებით სახელს უტეხენ. ბოლო უნდა მოელოს ამ ამბების ყოველგვარ საბაბს და ყმაწვილური თავაშვებულება შეუღლების ხლართით შევბორკოთ. მან თავისი არჩევანი ერთ ქალწულზე შეაჩერა, მას უბიწოება დააკარგვინა. დაე, იგი დარჩეს მასთან, დაე, იგი მისი იყოს და ფსიქეას მკერდზე მარად სიყვარულით ინეტაროს.

შემდეგ მიუბრუნდა ვენერას და განაგრძო:

— შენ კი, ჩემო ქალიშვილო, ნუ ნალვლობ და ნუ გეშინია, რომ შენი შთამომავლობა ან სახელი მოკვდავთან ქორწინებით შეიბღალება, საქმეს ისე მოვაწყობ, რომ შეუღლება მოქალაქეობრივი წესის მიხედვით კანონიერი იქნება.

მაშინვე მერკურის განკარგულება მისცა და ფსიქეა ზეცაში ამოაყვანინა. მიაწოდა მას თასით ამბროსია²⁵ და უთხრა:

— მიიღე, ფსიქეავ, უკვდავ იქმენ! დაე, კუბიდონი ნურასდროს შენს მკერდს ნუ მოსცილდება და ეს თქვენი კავშირი სამარადისო იყოს.

24. დაუყოვნებლივ შლიან მდიდრულ საქორწინო სუფრას. საპატიო ადგილი ეკავა ნეფეს, რომელსაც თავის ფსიქეა მკერდზე მიეკრა. ასევე იუპიტერს ჩაეკრა მკერდში თავისი იუნონა, და ასე თანმიმდევრობით დანარჩენი ღმერთებიც. ნექტარს, ამ ღვინოს ღმერთებისას, იუპიტერს შისი მერიქიფე აწვდიდა, სახელგანთქმული სოფლელი ბიჭი²⁶ დანარჩენ სტუმრებს კი — ლიბერი²⁷. ვულკანი კერძებს ამზადებდა. ჰორები ყველას ალისფერ ვარდებსა და სხვა ყვავილებს აყრიდნენ, გრაციები კეთილსურნელებას აფრქვევდნენ, მუზები პაერს სიმღერით ავსებდნენ, აპოლონი კითარაზე დამღეროდა და მშვენიერი ვენერა საამო მუსიკის აყოლებით ცეკვავდა. სანახაობა ისე მოეწყო, რომ მუზები გუნდურად

მღეროდნენ ან ფლეიტაზე უკრავდნენ, ხოლო სატირი და პანისკე²⁸ სალაპურს აკვნესებდნენ. ამგვარად, ჩააბარეს კუპიდონს ფსიქეა და, როცა დრო დადგა, მათ შეეძინათ ქალიშვილი, რომელსაც ჩვენ განცხრომის ვუწოდებთ.

25. ასე უამბო ტყვე ქალს გამოჩერჩეტებულმა და მთვრალმა დედაბერმა. მე კი, იქვე ახლო მდგომი, ჰერკულესს გეფიცებით, ვნანობდი, რომ თან არ მქონდა საწერკალამი ასეთი მშვენიერი ამბის ჩასაწერად. ამ დროს, ერთი სახიფათო თავდასხმის შემდეგ, ავაზაკები ნადავლით დაბრუნდნენ. რამდენიმე მათგანი, უფრო თავზე ხელაღებული, დაჭრილი იყო. ისინი წყლულების მოსაშუშებლად შინ დატოვეს, დანარჩენები კი, მათი სიტყვით, რომელიღაც მღვიმეში გადაშალული ნადავლის გადმოსატანად წავიდნენ. სადილი სასწრაფოდ ჩაყლაპეს, მე და ცხენი, როგორც საკიდარი ძალა, ჯოხით წინ გაგვირეკეს და გზას გაგვიყენეს. გადასასვლელებსა და ციცაბო კლდეებზე სიარულით დატანჯულებმა სადამო ჟამს ერთ მღვიმეს მივალწიეთ. იქ წუთითაც არ შეგვასვენეს, დიდძალი სხვადასხვანაირი ბარგით დაგვტვირთეს და მაშინვე უკან გამოგვრეკეს; ისე ფაცაფუცით მოგვარბენინებდნენ, რომ უთვალავ ცემა-ტყეპაში გზაზე ერთ ქვას ფეხი წამოვკარი და დავეცი. თუმცა მარჯვენა თეძო და მარცხენა ფეხი დავიზიანე, მაგრამ ასაყენებლად მაინც შეუბრალებლად მცემდნენ.

26. ერთმა მათგანმა თქვა:

— კიდევ დიდხანს უნდა ვკვებოთ ეს ყოვლად უვარგისი ვირი, ახლა რომ კიდევაც დაკოქლდა?

მეორემ დასძინა:

— რაც ეს წყეული ჩვენს სახლში გაჩნდა, მის შემდეგ ველარაფერში ხეირი ველარ ვნახეთ. ჩვენს შორის უმამაცესებს ხან სჭრიან, ხან კლავენ.

მესამემ დაუმატა:

— როგორც კი ამ ბარგს შინ მიიტანს, კაცი არ ვიყო, თუ კლდიდან თავიქვე არ დავუშვა. დაე, ქორი დააძლეს მის ლეშს.

ასე ელაპარაკებოდნენ ეს უკეთილესი ადამიანები ჩემი სიკვდილის შესახებ ერთიანხორცს. ამასობაში სახლამდეც მივალწიეთ. შიშისაგან ფლოქვებზე თითქოს ფრთები გამომესხა. შინ სასწრაფოდ ჩამოგვხსნეს ბარგი და ჩემი მოკვლის საქმეს თავი დაანებეს, მოუხმეს შინ დატოვებულ დაჭრილ ამხანაგებს და კვლავ გაეშურნენ დანარჩენი ბარგის ხელით გადმოსაზიდად, რადგან ჩვენმა სიზანტემ სიკვდილივით მოაბეზრათ თავი. ჩემი მოსალოდნელი სიკვდილი რომ მომავონდებოდა, ტანში ურუანტელი მივლიდა და ასე ვფიქრობდი:

— აბა, ლუციუსო, რას უდგებარ და უარესს რაღას ელოდები? ავაზაკთა საბჭომ სიკვდილი გადაგიწყვიტა და ისიც უმკაცრესი. ამ განაჩენის სისრულეში მოყვანა იოლია: ხედავ, სულ ახლო, წვეტიანი ქვით მოფენილ მაღალ კლდეებს? ეს ქვა ვიდრე მოკვდებოდე სხეულში შეგერქობა და დაგფლეთს. შენმა საბედისწერო მაგიამ ვირის სახე და ბედი მოგცა, თორემ ვირული ტყავი კი არ გარგუნა, არამედ წურბელასავით თხელი გარსი. რად არ აღსდგები სულით და არ იფიქრებ გადაარჩენაზე, სანამ გვიან არ არის? სანამ ავაზაკები აქ არ არიან, გასაქცევად ყველაფერი ხელს გიწყობს. იქნებ ცოცხალ-მკვდარი დედაბრისა გეშინია? დაკოჭლებული ფეხით ერთი წიხლი რომ უთავაზო, ბოლოს მოუღებ. მაგრამ ვისკენ გავიქცე და ვინ აღმომიჩენს სტუმართმოყვარეობას? აი სულელური და ჭეშმარიტად ვირული მსჯელობა! ყოველი გამვლელი სიხარულით თან წაიყვანს ვირს სამოგზაუროდ გამოსაყენებლად.

27. სწრაფად ავიწყვიტე თოკი, რომლითაც დაბმული ვიყავი, და მთელი ძალ-ღონით მოვკურცხლე. ცბიერი დედაბრის ქორისებურ თვალს მაინც ვერ დავუძვეერი. როგორც კი აშვებული დამინახა, თავის სქესისა და ასაკისათვის შეუფერებელი სითამამე გამოიჩინა, ხელი სტაცა თოკს და ცდილობდა დავებრუნებინე. მაგრამ რაკი კარგად მახსოვდა ავაზაკების ბოროტი განზრახვა, ამიტომ არ შევიბრალე დედაბერი, წიხლები ჩავსცხე და იქვე გავაგორე. თუმცა იგი პირქვე დაემხო, მაგრამ მაინც ისე მაგრად ეჭირა თოკი, რომ რამდენიმე ნაბიჯზე თან წავეთრიე. იგი ხმამაღალი ღრიალით ვინმე უფრო ღონიერ მშველელს ეძახოდა. ამაოდ მოთქვამდა, რად-

გან მშველელი არავინ იყო, გარდა ტყვე ქალისა, რომელმაც ყუყვირილზე მოიბრინა და, ჰერკულესს გეფიცებით, სამახსოვრო სანახაობა იხილა—დედაბერი ღირკეს²⁹ მსგავსად ხარზე. კი არ იყო ჩამოკიდებული, არამედ ვირზე. მაშინ ქალწულმა ვაჟაკური სითამამე გამოიჩინა და ჩინებული საქმე იქითავა: გამოსტაცა დედაბერს ხელიდან თოკი, დამამშვიდებელი ჩურჩულით შემაჩერა, მარღად შემახტა ზურგზე და გასაქცევად წამაქეზა.

28. მე ხომ გადაწყვეტილი მქონდა გაქცევა და ამასთანავე ქალწულის განთავისუფლების სურვილმა კიდევ უფრო შეშემატა ძალა. ქალწულის ხშირი ცემა მამხნევებდა, ცხენის სისისწრაფით ოთხივე ფლოქვით მიწაზე თქარათქური ავტეხე დამის ნახ მომართვაზე კიდევაც ვცდილობდი ჭიხვინით მეპასუხნა. რამდენჯერმე დრუნჩიც კი მოვაბრუნე, ვითომ ზურგის მოსახახანად, და ქალწულის ლამაზ ფეხებს ვკოცნიდი. ბოლოს მამან ღრმად ამოიოხრა, აღელვებული სახე ზეცას მიაპყრო და წამოიძახა:

— თქვენ, მაღალო ღმერთებო, გამომიყვანეთ უკიდურესი გაჭირვებიდან, მეტიმეტად სასტიკო ბედო, ჩემს მტრობას თავი დაანებე! შენი შეწყნარებისათვის იკმარე ეს ჩემი თანაგრძნობის ღირსი, ტანჯვანი. ჩემი თავისუფლებისა და ხსნის იმედო, თუ უვნებლად მიმიყვან შინ, და დამაბრუნებ ჩემს მშვენიერ საქმროსთან. როგორი შადლიერი ვიქნებო შეშენი, პატივით შეგმოსავ, საზრდოს მოგაწვდი! უწინარე ყოველისა ფაფარს დაგივარცხნი და ჩემი საქორწინო სამკაულებით მოგიერთავ; დათელილ ქოჩორს კი ხელახლა დაგიხუჭე ქუჭებ და ორ ლამაზ კულულად გაგიყოფ; დიდი ხნის დაუბანლობისგან დატკეპნილ ბანჯველიან კუდს გულმოდგინედ გაგიღუნულე; თავიდან ფეხებამდე, როგორც ზეციური ვაგარსკვლავები, ისე იქნები ოქროს ბირთვებით მორთული. გააბრწყინდები და ხალხი მხიარული შეძახილით ხოტბას შეგასახამს; აბრეშუმის ტომარაში ნუშსა და სანუკვარ საქმელებს ჩავყრი და ჩემს მხსნელს ყოველდღე ამით გაგაძლებ.

29. გარდა სათუთი საქმელებისა, სრული თავისუფლებად და სიმშვიდე მოგენიჭება, მთელ შენს სიცოცხლეში არ მოგაკლდება ღირსეული ქება-დიდება. ჩემს ნამდვილ ბედნიე-

რებას და ღვთიურ განგებას სამარადისოდ ხსოვნაში აღვი-
ბეჭდავ. დავახატვინებ სურათს, სადაც ჩემი გაქცევა იქნება
გამოსახული და სახლის ატრიუმში ჩამოვკიდებ. ყველანი
დაინახავენ, ზღაპრებშიც მოისმენენ და სწავლულ ადამიანთა
მიერ საწერტელით დაწერილ წიგნებშიც სამარადისოდ ჰყო-
ფენ აშბავს, თუ „როგორ გაიქცა ტყვეობიდან სეფექალი ვი-
რის შემწეობით“. უძველეს სასწაულთა შორის შეგრაცხვენ
და შენი ცოცხალი მაგალითით ხალხი ირწმუნებს ვერძით
ზღვის გამცურავ ფრიქსესაც³⁰, დელფინთა განმგებელ
არიონსაც³¹, და ხარზე წამოწოლილ ევროპასაც³². თუ მარ-
თალია, რომ ხარად ქცეული იუბიტერი ბღაოდა, ხომ შე-
საძლოა, რომ ჩემს ვირში იმალებოდეს რომელიმე ადამიანის
ან ღვთაების სახე?

ქალწულმა ეს აღთქმა, ხშირი ოხვრის გამო ნაწყვეტ-ნა-
წყვეტ რამდენჯერმე გაიმეორა. ამასობაში ერთ გზაჯვარე-
დინს მივალწიეთ; მან ხელი სტაცა ჩემს ავშარას და მთელი
ძალ-ღონით ცდილობდა მივებრუნებინე მარჯვნივ, საიდანაც,
ეგონა, მისი მშობლებისაკენ მიდიოდა გზა. მაგრამ ვიცოდი,
რომ ავაზაკები სწორედ ამ გზით გაბრუნდნენ ნადავლის მო-
სატანად, ამიტომაც ძალზე გავვიუტდი და ჩემს გულში ჩუ-
მად ქალს ასე მივმართავდი:

— რას შვრები, უბედურო ქალწულო! რას ჩადიხარ?
რად მიიჩქარი ორკესაკენ? რად ცდილობ ძალით წამათრიო?
შენ ხომ არა მარტო შენი, არამედ ჩემი აღსასრულისაკენ
მიგყავარ!

ისე ვეწეოდით ერთიმეორეს სხვადასხვა მხარეს, თითქოს
სამსჯავროში ადგილ-მამულის გამიჯვნისათვის ან, უკეთ
რომ ვთქვა, გზის გაყოფისათვის გვექონდეს დავა. ამა-
სობაში, უეცრად, ნადავლით დატვირთული ავაზაკები გა-
მოჩნდნენ. მთვარის შუქზე შორიდანვე გვიცვენეს და გესლი-
ანი სიცილით მოგვესალმნენ.

30. ერთმა მათგანმა მოგემართა:

— საით მიეხეტებით ჩქარი ნაბიჯით, რომ არც შუალამის
სიბნელის, არც ავი სულებისა და მოჩვენებების არ გეში-
ნიათ? იქნებ, უპატიოსნესო ქალწულო, მშობლების საწახა-

ვად მიიჩქარი? მაგრამ შენს მარტოობაში ჩვენ დაგიფარავთ და შენი მშობლებისავენ უმოკლეს გზას გიჩვენებთ.

სიტყვას საქმეც მოჰყვა. თქვა ეს, ხელი მტაცა თოკში, არ დაიშურა ჩემთვის ჩვეული ცემა როკიანი ჯოხით, ხელში რომ ეჭირა, და უკან მომაბრუნა. უდროოდ აღსასრულამდგ მიღწეულს უნებლიეთ ფლოქვში ტყვილი მომაგონდა და თავის კატუნით კოჭლობა დავიწყე. ვინც უკან მიმათრევდა წამოიძახა:

— მაშ ასე! ხელახლა კოჭლობას და ბარბაცს შეუდექი, შენს გაბრწინლ ფეხებს სირბილი შეუძლია და სიარული კი არა? ახლახან კი სისწრაფით ფრთოსან პეგასს³³ სჯობდი!

სანამ ჩემი მოწყალე თანამგზავრი ჯოხის ქნევით ასე მუხუმრებოდა, მათი საცხოვრებელი ადგილის პირველ ღობეს მივალწიეთ. დავინახეთ, მაღალი კვიპაროსის ერთ ტოტზე დედაბერი მარყუჟით ჩამოკიდებულიყო. სასწრაფოდ ჩამოიღეს იგი და მარყუჟის მოუხსნელად უფსკრულში გადაუძახეს. ქალწულს ბორკილები დაადვეს და უბედური დედაბრის უკანასკნელ ნაამაგარს, მის მიერ დამზადებულ ვახშამს, მხეცივით მიცვიდნენ.

31. სანამ ხარბი მსუნავობით ყველაფერს ნთქამდნენ, ერთიმეორეში თათბირი გამართეს, თუ როგორი სასჯელი მოეგონებინათ ჩვენთვის შურისაძიებლად. და როგორც ყოველ მშფოთვარე კრებაზე, აზრები გაიყო: ერთი ფიქრობდა, საჭიროა ქალწულის დაწვაო, მეორე ამტკიცებდა, იგი ველურ მხეცებს მივუვდოთო, მესამე მის ჯვარცმას მოითხოვდა, მეოთხე ურჩევდა წამებით სიკვდილზე მიეყენებინათ; ერთში კი ყველა თანახმა იყო: ქალწული სასიკვდილოდ იყო განწირული. მაშინ ერთმა მათგანმა, როცა ხმაურობა მიწყდა, კრებას წყნარად მიმართა შემდეგი სიტყვებით:

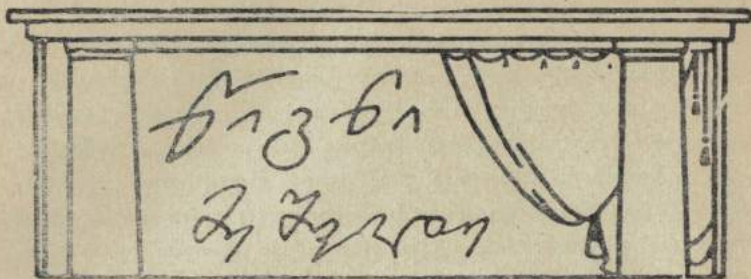
— არ შეჰფერის, არც ჩვენ საერთო ამხანაგურ ზნე-ჩვეულებას, არც ცალკე თვითოეულის გულკეთილობას, და არც ჩემს პირად ზომიერებას, რომ მეტისმეტი სისასტიკე ჩავიდინოთ დამნაშავის დასასჯელად და რომ ველურ მხეცთა მეოხებით, ჯვარცმით, ცეცხლით, წამებით, ან რომელიმე ნაადრევი სიკვდილით მისი ბნელეთის სამეფოში ჩასვლა დავაჩქაროთ. ამგვარად, ჩემი რჩევაა ქალწულს ისეთი სიცოცხლე ვა-

ჩუქით, როგორც მან დაიმსახურა. თქვენ გემახსოვრებათ, რომ აღრევე მივიღეთ ამ ზარმაცი და ღორმუცელა ვირის შესახებ გადაწყვეტილება, ახლაც კოჭლობას რომ იგონებს და ამავე დროს ქალწულის გაქცევაში დამხმარე და თანაშემწე აღმოჩნდა. უმჯობესია იგი ხვალვე დავკლათ, გამოვშიგნოთ, ამოვკეროთ მის სხეულში ცოცხალი ქალი, რომელიც მან ჩვენს თავს ამჯობინა, ისე, რომ მხოლოდ თავი უჩანდეს გარეთ და დანარჩენი სხეული ცხოველის ტყავში იყოს დამალული. ასე გამოტენილი და გამაძლარი ვირი რომელიმე სალ კლდეზე გამოვდგათ და მზის მცხუნვარე სხივებს მივანდოთ.

32. ამგვარად, ორივეს გადახდება ყველაფერი ის, რაც თქვენ სამართლიანად დაადგინეთ. ვირი დიდი ხნიდან დამსახურებულ სიკვდილს მოიპოვებს, ქალი კი მხეცებისგან იქნება შექმული, მის სხეულს ჭიები გამოხრავენ. ცეცხლითაც დაიწვება, რადგან მზის მცხუნვარება ვირის მუცელს შეტრუსავს, და ჭვარზედაც ეწამება, როცა ძაღლები და ძვრები მის შიგნულს გარეთ გამოათრევენ. მაგრამ წარმოიდგინეთ კიდევ რამდენი წამება და სატანჯველი მოელის: ცოცხლად მკვდარი, ცხოველის კუჭში ჩაკერებული, პაპანაქების გამო მყრალი სუნით დატანჯული, დიდი ხნის შიმშილისაგან ილაჭგაწყვეტილი, ვერც თავს მოიკლავს, რადგან ხელები თავისუფალი აღარ ექნება.

ამ სიტყვების შემდეგ ავაზაკებმა ხელით კი არა, მთელი სულითა და გულით ხმა მისცეს მის წინადადებას. მე კი ჩემი გრძელი ყურებით ყველაფერს ვისმენდი და წინასწარ დაგსტიროდი ჩემს თავს, რომელიც ხვალ ლეშად იქცეოდა.

1. როგორც კი ბურუსი გაიფანტა, ირიყრაყა და მზის ელვარე ეტლმა ყველაფერი გააბრწყინა, ვიღაც კაცი მოვიდა. ის ერთი ავაზაკთაგანი უნდა ყოფილიყო (ამას ამტკიცებდა მათი შეხვედრის დროს მისალმება). დაჯდა მღვიმის შემოსასვლელთან, სული მოითქვა და ამხანაგებს შემდეგი აუწყა:

— რაც შეეხება ჰიპატელ მილონის სახლს, რომელიც ამ დღეებში გადარცვეთ, შეგვიძლია შიში არ ვიქონიოთ და დავწყნარდეთ. მას შემდეგ, რაც ძალ-ღონე მოიკრიბეთ, მთელი ქონება დაიტაცეთ და ჩვენს ბანაკში დაბრუნდით, მე აღგილობრივ მცხოვრებთა ბრბოში შევერიე, ხან მწუხარებასა და ხან აღშფოთებას გამოვხატავდი, ვცდილობდი გამეგო, როგორ გადაწყვეტილებას მიიღებდნენ მომხდარი ამბის გამო და მოინდომებდნენ თუ არა ავაზაკებს დადევნებოდნენ და რა საშუალებით. თანახმად თქვენი დავალებისა, მინდოდა ამის შესახებ თქვენთვის მეცნობებინა. არა საეჭვო, არამედ დამაჯერებელ მოსაზრებათა საფუძველზე, მთელი ხალხის საერთო აზრით ყაჩაღობაში უეჭველ დამნაშევდ ვიღაც ლუ-

ციუსი ითვლება, რომელსაც რამდენიმე დღის წინ ყალბი ბარათის მეოხებით მილონისათვის თავი პატიოსან კაცად გაუცვნია; მისთვის სტუმართმოყვარეობა აღმოუჩენიათ და ოჯახის უახლოეს წევრთა შორის ჩაურციხავთ; რამდენიმე დღის შემდეგ მილონის მოახლისათვის თებრუ დაუხვევია, კარის საკეტების კარგად დათვალიერება მოუსწრია და გულმოდგინედ გამოურკვევია ის ადგილები, სადაც ჩვეულებრივ მასპინძლის სიმდიდრე ინახებოდა.

2. მისი ავტაცობის დიდ საბუთად ის გარემოებაც ითვლება, რომ იმავე დამეს, თავდასხმის ერთი წუთის წინ, იგი მიმალულა და აქამდე არა ჩანს; ამასთანავე მისთვის იოლი ყოფილა გასაქცევი საშუალების გამონახვა, მღევრები რომ მშრალზე დაეტოვებინა და სასწრაფოდ გასცლოდა მათ, თან წაუყვანია თავისი თეთრი ცხენი, რომლითაც მას გაპარვა მოუხერხებია. შინ დარჩა მისი მონა, რომლისგანაც იმედი ჰქონდათ, გაეგოთ მისი ბატონის ავი ზრახვები. იგი მაშინვე დაიჭირეს და ჩააწყვდიეს საპრობილეში; მეორე დღეს მონა მრავალნაირად აწამეს, მაგრამ არაფერში არ გამოტყდა; მაშინ თვით იმ ლუციუსის სამშობლოში აფრინეს ქვეშევრდომები, რათა იქ მოენახათ სასჯელის ღირსი დამნაშავე.

სანამ ამ ამბავს მოუთხრობდა ავაზაკებს, მე შევადარე ლუციუსის წინანდელი ბედნიერი ცხოვრება ახლანდელი უბედური ვირის სავალალო მდგომარეობას, გულის სიღრმიდან ამოვიოხრე და ვიფიქრე, ძველად ბერძნებს ტყუილად კი არ ჩაუთვლიათ ფორტუნა, ბრმად, სულ უთვალოდაც კი და მას ამგვარადაც სახავდნენ-მეთქი. იგი ყოველთვის ცუდებსა და უღირსებს აჯილდოებს, მოკვდავთა არჩევანში უგუნურად იქცევა და ყველაზე მეტად მათ ევლება თავს, რომელთაც, თვალხილული რომ ყოფილიყო, უნდა გაქცეოდა; და, რაც ყველაფერზე უარესია, — ჩვენზე ქმნის ხოლმე უკუღმართ სინამდვილის საწინააღმდეგო შეხედულებას, ისე რომ გაიძვერას პატივი ამშვენებს და ყველაფერში უდანაშაულონი კი ავი ენის მსხვერპლი ხდებიან-მეთქი.

3. ბოლოს და ბოლოს თვით მე მისმა სისასტიკემ ცხოველად მაქცია, საზიზღარი ოთხფეხობა მარგუნა და უსამართ-

ლო არსებაშიც კი შემოდლია სიბრალული გამოვიწვიო. ახლა თავს დამატება ავაზაკური მოქმედების დანაშაული ჩემი ძვირფასი მასპინძლის მიმართ, უფრო სწორი იქნებოდა ასეთი მოქმედება ავაზაკობად კი არა, მამისმკვლელობად წოდებულეყო, და საშუალება არ მქონდა არათუ თავი მემართლებია, არამედ ერთი სიტყვით მაინც წინაღმდეგობა გამეწია. მაგრამ ჩემი სიჩუმე ამდენად საზიზღარი დანაშაულის წინაშე რომ ბოროტი განზრახვით არ ყოფილიყო გაგებული, როგორც თანხმობის ნიშანი, დავკარგე ყოველგვარი მოთმინება და მინდოდა წამომეყვირა: არ მიქნია, — არა ვარ დანაშავე... მაგრამ გაუთავებლად ისმოდა მარტო პირველი მარცვალი, ხოლო შემდგომი, როგორადაც არ მოვამრგვალე დაკიდებული ტუჩები, ვერასგზით ვერ წარმოვთქვი. სულ ერთ აღვილას ვიდექი და ვყროყინებდი: აა, აა! ეჰ, რა საჭიროა ბედს სიმკაცრე ვუსაყვედურო, როცა მას არ შერცხვა ცხენის ტოლად და ამხანაგად გავხადე, იმ მსახურისა, რომელსაც წინათ ზურგზე ვაჯდებოდი.

4. ასეთ მოზღვავებულ აზრებში ყველაზე მეტად მაწუხებდა ერთი საზრუნავი: გამახსენდებოდა თუ არა, ავაზაკთა დადგენილების თანახმად, ქალწულის საფლავად გახდომა. მრავალგზის დავყურებდი ჩემს მუცელს და მეგონა, თითქოს მზად იყო ამ უბედური ქალის დასაბადებლად. ამასობაში იმ კაცმა, ჩემ შესახებ რომ ცრუ ცნობები მოიტანა, ამოიღო სარჩულში ჩაყვრებული, მისი სიტყვით სხვადასხვა მგზავრისაგან აღებული, ათასი ოქრო და, როგორც პატიოსანმა ადამიანმა, საერთო სალაროს შესწირა. შემდეგ დაწვრილებით გამოიკითხა ამხანაგების ჯანმრთელობის ამბავი. გაიგო თუ არა, რომ მრავალი მათგანი, ამასთანავე უმამაცესნო, სხვადასხვა პირობებში, მაგრამ ერთნაირი ვაჟკაცობით დაილუნგნენ. დაუწყო მათ რჩევა-დარიგება დროებით გზები მოგზაურობისათვის უშიშარი გაეხადათ, ყოველგვარი თავდასხმისათვის თავი დაენებებინათ და უმთავრესად თანამებრძოლთა შერჩევას შესდგომოდნენ. მარსის სალაშქრო რიგები წინანდელი რაოდენობით შეეცსოთ ახალწვეული ჭაბუკებით: მოწინააღმდეგენი — შეიძლება შიშით ვაიძულოთ, მოხალისენი — ჯილდოთი მოვიზიდოთ. ხომ ბევრია ისეთი ადამიანი,

რომელიც უხეირო ხელისუფლების ქვეშ დამამცირებელ და მონურ ცხოვრებას ჩვენს წრეში ჩარიცხვას ამჯობინებს, სადაც თითოეული თითქმის ტირანისეული ძალაუფლებითაა აღჭურვილი. თავის მხრით მან დიდი ხანია გამონახა ერთი კაცი, მაღალიც, ახალგაზრდაც, მაგარი აგებულობისაც, ხელმარდიც, რომელსაც იგი არწმუნებდა და დაარწმუნა კიდევაც, რათა თავისი დიდი ხნის სიზარმაცისაგან დასუსტებული ხელები ბოლოს და ბოლოს რაიმე უკეთეს საქმეს მოჰკიდოს, და სანამ შესაძლებელია ისარგებლოს თავისი ღონით; რომ თავისი მძლავრი ხელი სამოწყალოდ კი არ ჰქონდეს გაშვერილი, არამედ უკეთესად გამოიყენოს ოქროს მოსაპოვებლად.

5. მის სიტყვებს ყველა ერთსულოვნად დაეთანხმა. გადაწყვიტეს ისიც მიეღოთ, რომელიც უკვე მოწონებულად ითვლებოდა და რიცხვის შესავსებად სხვებიც ეძებნათ. მაშინ იგი ცოტა ხნით გარეთ გავიდა, შემოიყვანა, მართლაც რომ უზარმაზარი, როგორც თქვა, ჭაბუკი. მას ვერც ერთი იქ მყოფთაგანი ვერ შეედრებოდა; სხეულის სიმკვრივეზე რომ არაფერი ვთქვათ, მთელი თავით ყველაზე მაღალი იყო, თუმცა დაწვებს პირველი ღინღი ძლივს ფარავდა. იგი ნახევრად იყო ჩაცმული დახეულ, ფერად ძონძებში, საიდანაც ჯიშინი მკერდი და მუცელი უჩანდა.

ახალმოსულმა შემდეგი წარმოთქვა:

— სალამი თქვენდა, უძლიერესი ღმერთის, მარსის მსახურნო, უკვე ჩემო ერთგულნო თანამებრძოლნო; თქვენთან სიხარულით მოსული დიდბუნებოვანი და მგზნებარე ვაჟკაცი სიხარულითვე მიმიღეთ. მზადა ვარ უმალ მახვილს მკერდი შევუშვირო, ვიდრე ძარცვით ოქრო მოვიპოვო და თვით სიკვდილიც კი, სხვებს რომ აშინებს, მეტ მხნეობას მმატებს. ნუ ჩამთვლით მათხოვრად ან თავზე ხელაღებულად და ჩემს ღირსებებს ამ ძონძების მიხედვით ნუ განსჯით. უძლიერესი რაზმის ხელმძღვანელი ვიყავი და მთელი მაკედონია გავძარცვე. მე სახელგანთქმული თრაკიელი ჰემოსი ვარ, რომლის სახელი მთელ პროვინციებსა ზარსა ცემს. ცნობილი ავაზაქის, თერონის² შვილი ვარ, ადამიანის სისხლით გამო-

კვებლი, ავაზაკთა წიაღში აღზრდილი, მამის სახელის მემკვიდრე და მოქიშპე.

6. წინანდელი მრავალრიცხოვანი მამაცი ამხანაგი და მთელი სიმდიდრე მოკლე დროში დაეკარგე. ერთხელ თავს დავეცი იმპერატორის პროკურატორს³. მას ორი ათასი სესტერცი ჰქონდა ჯამაგირი, მაგრამ საქმეები ბოლოს ისე ცუდად წაუვიდა, რომ გადატაცდა. ღვთაების რისხვამ ჩვენი გზები გადახლართა... რადგან თქვენ ეს ამბავი არ იცით, თავიდან დავიწყებ: კეისრის კარზე ცხოვრობდა ერთი სახელგანთქმული და მდგომარეობით ცნობილი კაცი, თვით კეისარს მასზე მოწყალე თვალი ეჭირა. ზოგიერთ პირთა ცილისწამების გამო იგი მკაცრმა შურმა განდევნა. მას ჰყავდა იშვიათი ერთგული და მართლაც რომ უმანკო ცოლი, პლოტინა, რომელსაც ქმრის ოჯახი ცოლქმრობის მეათე ნაყოფით გაემდიდრებინა; გაძევებულ ქმარს გაჰყვა და მისი უბედურების მოზიარემ შეიძულა და უარყო სატახტო ქალაქის ფუფუნების სიტკობება, შეიკრიჭა თმა, ჩაიცვა მამაკაცის ტანსაცმელი, სარტყელში დამალა მეტად ძვირფასი სამკაულები და ოქროს ფული, სამხედრო ყარაულთა და შიშველ მახვილთა შორის, ქმრის გადარჩენაზე დაუღალავი ზრუნვით, ყველა საშიშროება გაინაწილა და განუწყვეტელ უბედურებას ვაჟკაცურად იტანდა. ზღვასა და ხმელეთზე მოგზაურობისას მოთმინებით აიტანეს ყოველი უბედურება, მიუახლოვდნენ ზაქინთოს⁴, სადაც საბედისწერო ხვედრმა პროკურატორს დროებითი სამყოფელი დაუნიშნა.

7. როცა მიაღწიეს აქციუმის⁵ სანაპიროს (სადაც ჩვენ იმ დროს მაკედონიიდან წამოსულნი, დავხეტიალობდით და ვყაჩაღობდით), დადამებისას, ზღვის ღელვის მოსარიდებლად, თავიანთი ხომალდის ახლო, სანაპიროს ერთ ღუქანში მოთავსდნენ. მათ თავს დავესხით და გავძარცვეთ. არ შეიძლება ითქვას, რომ იქ დიდი საშიშროება არ მოგველოდა. როგორც კი დედაკაცმა კარის კრიალი გაიგონა, დაიწყო ოთახში სირბილი და შეშინებული ყვირილით ყველას აღიქოთი შეუყენა. ყარაულებსა და თავის მსახურებს ეძახდა, ყველა მეზობელს საშველად მოუწოდებდა. ისინი თავდაცვის მიზნით კუთხეებში რომ არ მიმალულიყვნენ, დაუსჯელად

ვერ წამოვიდოდით. მაგრამ ამ ღირსეულმა (მართალი უნდა ითქვას) და განსაკუთრებულმა ერთგულმა ქალმა შესანიშნავი თვისებებით ღვთაებრივი კეისრის პატივი დაიმსახურა. თხოვნით მიმართა კეისარს, მოახერხა გადასახლებული ქმრის მალე დაბრუნება და თავდასხმისათვის სრული შურისძიება. როგორც კი ინება კეისარმა, აღარ არსებულყოფა ავაზაკ ჰემოსის რაზმი, იგი მაშინვე განადგურდა; ასეთი ძალა აქვს დიდი იმპერატორის თითის განძრევასაც კი. ვექსილარიების გუნდის მიერ ჩვენი რაზმი გაფანტული და განადგურებული იქნა, მხოლოდ მე, ძლივძლივობით დამალულმა, ორკეს ხახას თავი შემდეგნაირად დავაღწიე:

8. ჩავიცვი ფართო ნაკეცებიანი ქალის ჭრელი კაბა, ქალის მოხდენილი ფეხსაცმელი, მოვიხურე მოქარგული თავშალი, დავიმაღლე სუსტი სქესის ნიღბქვეშ, ქერის ძნებით დატვირთულ ვირზე შევჭექე და მტრის რაზმის შუაგულში გავიარე. ჯარისკაცებმა ვირების გამრეკად ჩამთვალეს და თავისუფლად გამატარეს; არ უნდა დავივიწყოთ, რომ მაშინ უწვევრულგავში ვიყავი და ლაწვები ყმაწვილური ეშხით მიეღვარებდა. მაგრამ სრულებით არ შემირცხვენია არც მამის სახელი და არც ჩემი ვაჟკაცობა. თუმცა ბევრი შიში გამოვიარე, როცა ჩემ წინ აღმართულ საშინელ მახვილებს ვხედავდი, მაინც მოხერხებულად ვიმალებოდი მოტყუილებით სხვის ტანსაცმელში, ვძარცვავდი საცხოვრებელ ადგილებს და სოფლებს, შევიძელი სამზავრო ფულის თავის მოყრა. — და მაშინვე გადაიხსნა თავის ძონძები, ორი ათასი ოქრო ვადმოაწყო. — აი, — თქვა, — ჩემი გულითადი საჩუქარი თქვენს ამხანაგობას ან, უკეთ რომ ვთქვა, შხითვეი. თუ თქვენ საწინააღმდეგო არაფერი გექნებათ, თავიც თქვენთვის ერთგულ მეთაურად მომიძღვნია. ამასთანავე პირობას ვდებ, რომ გავა ცოტა ხანი და ამ თქვენ ქვის საცხოვრებელს ოქროდ ვაქცევ.

9. ავაზაკებმა მაშინვე ერთსულოვნად აირჩიეს მეთაურად და საკმაოდ მოხდენილი ტანსაცმელი მოუტანეს. თავისი ძონძები გაიძრო და მდიდრული ახლები ჩაიცვა. ამგვარად გამოცვლილმა ყველანი გადაკოცნა. იგი ყველაზე უფრო ამაღ-

ლებულ ადგილას დასვეს და მეთაურად არჩევა ვახშმითა და დიდი ღრეობით იხეიმეს.

მან ავაზაკების ერთიმეორესთან ლაპარაკით გაიგო ქალწულის გაქცევის ცდისა, ჩემი დახმარებისა და ორივესათვის მისჯილი საოცარი სიკვდილის ამბავი. იციან, თუ როგორ შენობაში იმყოფებოდა ქალი; იგი იქ მიიყვანეს, დაინახა თუ არა შებორკილი, მაშინვე შუბლშეჭმუხვნილი დაბრუნდა და თქვა:

— მე, ცხადია, იმდენად უზრდელი და თავხედი როდი ვარ, რომ თქვენს ვადაწყვეტილებაზე ხელი აგაღებინოთ, მაგრამ უსინდისობად ჩავთვლიდი დამემალა თქვენგან ის, რაც სწორად მიმაჩნია, უწინარეს ყოვლისა, გათხოვთ დამიჭეროთ, მხოლოდ თქვენ სარგებლიანობაზე ზრუნვა მაიძულებს ასე მოვიქცე. ამასთანავე თუ ჩემი აზრი არ მოგეწონებათ, თავისუფლად შეგიძლიათ ვირის საკითხს დაუბრუნდეთ. მე მგონია, ავაზაკთათვის, რომელთაც თავისი საქმე კარგად იციან, ყველაფერზე მალლა მოგება უნდა იდგეს, უფრო მალლა, ვიდრე შურისძიების სურვილი, რომლის განხორციელებას ხშირად ზარალი მოაქვს ხოლმე. თუ ამ ქალს ვირის სხეულში ჩავმარხავთ, ამით მხოლოდ და მხოლოდ აღშფოთების გრძნობას დაიკმაყოფილებთ, ხოლო სხვას ვერაფერს აინაზღაურებთ. ამიტომ, ჩემი აზრით საჭიროა მისი რომელიმე ქალაქში წაყვანა და გაყიდვა. ამ ასაკის ქალი იაფად არ გავა. თვით მე ძველ ნაცნობ მაჭანკლებში მყავს ერთი, რომელიც, ვფიქრობ, ასეთ ქალში მისი შთამომავლობის კვალობაზე ბევრ ტალენტს გადაიხდის, რათა იგი ქუჩაში მოხეტიალე დედაკაცად აქციოს; შემდეგ ქალი მისგან უკვე აღარ გაიქცევა. თქვენი შურისძიების წყურვილი, ასე თუ ისე, სავსებით დაკმაყოფილებული იქნება იმითაც, რომ იგი საროსკიბოში მოხვდება. გამოვთქვამ მოსაზრებას, რომელიც თავში მომივიდა და სსსარგებლოდ მიმაჩნია; თქვენ კი, რა თქმა უნდა, თქვენს მოსაზრებებსა და მოქმედებაში თავისუფალნი ხართ.

10. ეს ავაზაკთა მოგებისათვის მზრუნველი, ვირისა და ქალწულის ეს შეუღარებელი მხსნელი, ჩვენს საქმესაც იცავდა, სხვები დიდი ბჭობის შემდეგ სამ თათბირის გაჭიანურებ-

ბამ დამიფლეთა შიგნეულობა და ჩემი გატანჯული სულით
სიამოვნებით შეუერთდნენ ახალმოსული ავაზაკის აზრს და
მაშინვე განათავისუფლეს ქალი ბორკილებისაგან. როგორც
დანიხა ქალმა ჭაბუკი და ქალებისა და მაჭანკლების ხსენება
გაიგონა, ისე გამხიარულდა და დაიწყო სიცილი, რომ თავშე
მომივიდა მთელი დედათა სქესის მიერ დამსახურებული გა-
კიცხვა; ხომ ჩემ თვალწინ გაითამაშა ქალმა ახალგაზრდა სა-
ქმროს სიყვარული და წმინდა, პატიოსანი ქორწინების სუ-
რვილი — უცებ კი საძაგელი, ბინძური საროსკიბოს მარტო-
ოდენ სახელის გაგონებაზეც ასეთ აღტაცებაში მოვიდა. ასე
რომ, იმ წამს მთელი დედათა მოდგმა და მათი ზნე-ჩვეულება
დამოკიდებული იყო ვირულ მსჯელობაზე. ხოლო ყმაწვილ-
მა კაცმა კვლავ მიმართა ავაზაკებს:

— რად არ უნდა შევევდროთ წინამძღოლ ღვთაებას
მარსს, რათა იგი დაგვეხმაროს ქალწულის გაყიდვასა და ამ-
ხანაგების შეგროვებაში? როგორც ვხედავ, სამსხვერპლოდ
არავითარი ცხოველი არა გყავს; არც ღვინო მოგვებოვება
საკმარისი რაოდენობით, რომ წყურვილი მოვიკლათ. მან-
დვეთ ათიოდე თანამგზავრი, მე ესეც მეყოფა; წავალ მა-
ხლობელ სოფელში და იქიდან სალიური ნადიმისათვის^მ
სურსათ-სანოვაგეს მოგიზიდავთ.

წავიდა. სხვებმა უზარმაზარი ცეცხლი დაანთეს და მარ-
სისათვის მწვანე ბელტებისაგან სამსხვერპლო ააშენეს.

11. ისინიც მალე დაბრუნდნენ, თან ტიკებით ღვინო მო-
იტანეს და მთელი ჯოგი მორეკეს. გამოარჩიეს უზარმაზარი,
ბეებერი, ბანჯგელიანი თხა და მფარველ წინამძღოლ ღვთაე-
ბას, მარსს, მსხვერპლად შესწირეს. სასწრაფოდ მდიდრული
ნადიმი გააჩაღეს. ახალმოსულმა ასე მიმართა დანარჩენებს:

— უნდა დარწმუნდეთ, რომ თქვენი მეთაური არა მარ-
ტო თავდასხმასა და ნადავლის მოპოვებაშია მარდი, არამედ
თქვენი სიამოვნების საქმეშია.

— ამ სიტყვებით შეუღდა იგი შინაურ საქმეებს და ყვე-
ლაფერს მოხერხებულად აკეთებდა. გვიდა, სუფრას შლიდა,
ხარშავდა, ძეხვებსა წვავდა, მაგიდაზე ლამაზად მოჰქონდა,—

უმთავრესად კი მათ რიგრიგობით ხშირად აწვდიდა უზარმა-
ზარი სასმისებით ღვინოს.

ამასობაში აქეთ-იქით დადიოდა, თითქოს კიდევ რისამეს
მოტანა სურდა და ხშირად შედიოდა ქალთან: ხან ჩუმად მა-
გიდიდან საქმელის ადების საშუალებას აძლევდა, ხან მხია-
რულად სასმელს აწვდიდა, თვითონ კი წინასწარ იმავე თა-
სიდან სვამდა. ქალი ყველაფერ ამას სიხარულით ღებულობ-
და და, როცა ავაზაკს მისი კოცნა მოუნდებოდა, თვითონ ქალი
ჩქარი კოცნით მის სურვილს ასწრებდა. ასეთი საქციელი სა-
შინლად არ მომეწონა.

ეჰ, უბიწო ქალწულო, როგორ შეძელი დაგვეიწყებინა
ქორწინება და შენი ძვირფასი სატრფო, რომელსაც არ ვი-
ცნობ, მაგრამ, რომელსაც შენმა მშობლებმა მიგათხოვეს;
როგორ შეძელი, ახლახან დაგვირგვინებულმა, გაგეცვალა
შენი მეუღლე ამ მოხეტიალე, სისხლისმსმელ ავაზაკზე? ნუ-
თუ შენში სინდისი დუმს, სიყვარულის გრძნობა ფეხქვეშ
გათელე და ამ მახვილთა და შუბთა შორის მრუშობა უფრო
მოგწონს? რა მოხდება მაშინ, ამის შესახებ რომ სხვა ავაზა-
კებმა გაიგონ? ისევ ვირთან მოიბრუნ, ისევ უბედურებაში
გამხვევ? მართალი ვთქვა, წაგებულის ამოგებას სხვის ზურგ-
ზე ცდილობ.

12. სანამ უდიდესი გულისწყრომით ქალს ყოველგვარ
მდაბალ თვისებებს ვაწერდი, უცებ მივხვდი გონიერი ვაჩი-
სათვის საკმაოდ ნათელი ზოგიერთი ნიშნებით, რომ ეს სახელ-
განთქმული ავაზაკი ჰემოსი კი არ არის, არამედ ამ ქალის საქ-
მრო ტლებოლემე. ჩემს იქ ყოფნას არაფრად არ აგდებდნენ,
თითქოს მკვდარი ეყოფილიყავი და ვაჟმა უფრო გაბედულად
დაიწყო ლაპარაკი:

— დამშვიდდი, უნახესო ქარიტე, ყველა ეს შენი მტე-
რი მალე ტყვეებად გეყოლება.

— განუწყვეტლივ სთავაზობდა თავბრუსა და სიმთვრა-
ლისაგან დასუსტებულ ავაზაკებს შეურეველ, მხოლოდ ორ-
თქლზე ოდნავ შემთბარ ღვინოს და თვითონ კი არ სვამდა.
ჰერკულესს გეფიცებით, დავეჭვდი, რომ იგი დიდ სასმისებ-
ში ძილის მომგვრელ რაღაც წამალსაც ურევდა. ბოლოს
ღვინისაგან ვერც ერთი ფეხზე ველარ დგებოდა და ყველანი

ერთიმეორეზე მილაგდნენ. მაშინ მან სრულიად იოლად გა-
თოკა ყველანი, მე ზურგზე შემომისვა ქალი და თავისი
მშობლიური ქალაქისაკენ გაემართა.

13. როგორც კი სახლს მივადწიეთ, მთელი ქალაქი გა-
მოფინა დიდი ხნის ნანატრი სანახაობის საცქერად. გამო-
ცვივდნენ სიხარულით აღტაცებული მშობლები, მახლობლე-
ბი, ხელქვეითნი, აღზრდილნი და მსახურნი, ჭეშმარიტად,
ყოველი სქესისა და ასაკის ადამიანისათვის სამახსოვრო და
უჩვეულო სურათი იყო, ჰერკულესს გეფიცებით, თუ რო-
გორ მოგზაურობდა საზეიმო ტრიუმფით ქალწული ვირით.
შეძლებისდაგვარად გავმხიარულდი, და რომ არ ეფიქრათ,
ამ საქმეში წილი არ მედო, ყურები ვცქვიტე, ნესტოები გა-
ვიბერე და ისეთი ყროყინი ავტეხე, იქაურობა გავაყრუე.
მშობლებმა ქალი აღერსითა და მზრუნველობით სანთობო-
ში შეიყვანეს. მე კი ტლეპოლემემ მრავალრიცხოვან ტვირთ-
მზიდავი ჯოგისა და თანამოქალაქეთა თანხლებით უკან ვა-
მაბრუნა. ამის საწინააღმდეგო არა მქონდა რა, რადგან საერ-
თოდ ცნობისმოყვარეობით გამოვირჩეოდი, და ახლა ძალიან
მინდოდა ავაზაკების შეპყრობა ჩემი თვლით დამენახა. ისი-
ნი უფრო ღვინით დავგვხდნენ შებოჭილნი, ვიდრე ბორკი-
ლებით. დაძებნეს და გამოალაგეს მთელი მათი ქონება. და-
გვტვირთეს ოქროთი, ვერცხლით და სხვა სიმდიდრით, ხო-
ლო ავაზაკები, ნაწილი როგორც იყო შებოჭილი, ისე მიათ-
რიეს მახლობელ კლდემდე და ქვესკნელში გადაუძახეს,
დანარჩენები კი, მათივე საკუთარი მახვილით დახოცილები,
იქვე დატოვეს.

ამგვარი შურისძიებით განარებულნი ქალაქში მხიარუ-
ლად დავბრუნდით. ეს უამრავი სიმდიდრე საზოგადო ხაზი-
ნას ჩააბარეს და ხელახლა მოპოვებული ქალწული კი, რო-
გორც კანონიერი მეუღლე, ტლეპოლემეს გადასცეს.

14. მას აქეთ ქალმა თავის მხსნელად გამოამაცხადა, ჩემს
მიმართ დიდ მზრუნველობას იჩენდა და თავისი ქორწინების
პირველ დღესვე განკარგულება გასცა, რათა ბაგა პირამდე
აეგსოთ ქერით და იმდენი თივა მოეცათ, რომ ბაქტრიულ⁹
აქლემსაც კი ყოფნოდა. სამართლიანად ვწყევლიდი ფოტი-
დას ჯადოქრობას, რადგან მან ვირად მაქცია და არა ძაღლად,

როცა ვხედავდი, როგორ სკდებოდნენ ოთახის ძაღლები მო-
ტაცებული, თუ მათთვის მიგდებული მდიდრული ნასუფრა-
ლით.

პირველი დამისა და ვენერას საწყისების შემდეგ პა-
ტარძალი უდიდესი მადლიერებით განუწყვეტლივ აგონებდა
ჩემს თავს მშობლებსა და მეუღლეს, სანამ არ დაპირდნენ,
რომ უდიდეს პატივისცემაში ვიქნებოდი. მოიწვიეს სათათ-
ბიროდ მეტად პატივცემული მეგობრები, რათა გადაეწყვი-
ტათ, თუ რა საშუალებით იქნებოდა უკეთესი მადლობის გა-
დახდა. ერთ მათგანს ყველაზე უფრო მართებულად შინ და-
ტოვება, ყოველგვარი ჯაფისაგან განთავისუფლება და საუკე-
თესო ქერით, ლობიოთი და ცერცველათი გასუქება მიაჩნდა.
მაგრამ მეორის აზრმა გაიმარჯვა, რომელიც ჩემი თავისუ-
ფლებისათვის ზრუნავდა და სხვებს ურჩევდა, რომ უკეთესი
იქნებოდა სოფლის კორდებზე ჯოგთა შორის სანავარდოდ
გავეშვი, რათა ჭაკი ცხენების კეთილშობილი დაგრილე-
ბით მათი პატრონებისათვის ჯორების სახით მრავალი ნამა-
ტი მიმეცა.

15. მაშინვე მოუხმეს მეჯოგეს და წინასწარ დიდი დარი-
გების შემდეგ ჩააბარეს ჩემი თავი. სიხარულით აღტაცებუ-
ლი წინ გავიქეცე. იმ გადაწყვეტილებით ვიმედოვნებდი, რომ
განთავისუფლებული ახლა, გამოზაფხულზე, მწვანე კორდზე
სადმე ვარდების პოვნას მოვახერხებდი. თავში შემდეგი აზ-
რიც მომლიოდა: თუკი მე, ვირის სახით, მადლობის ნიშნად
ამდენ გაუთავებელ პატივს მღებენ, ადამიანად ქცეულს ხომ
კიდევ მეტი წყალობა მომენიჭებოდა. როგორც კი მწყემსთან
ერთად ქალაქიდან მოშორებით აღმოვჩნდი, მაშინვე ცხადი
შეიქნა, რომ არათუ რაიმე სიამე, არამედ მცირე თავისუ-
ფლებაც არ მეღირსებოდა. მისმა ძუნწმა და საძაგელმა დე-
დაკაცმა მაშინვე წისქვილის ქვის საბრუნავ ძალად გამომი-
ყენა; ჯერ კიდევ მწვანე ფოთლებიანი ჯოხით ხშირად მამხ-
ნევებდა, ზურგზე ტყავს მაძრობდა და თავისთვისა და მთე-
ლი ოჯახისათვის პურს ამზადებდა. ჩემი შრომის მეოხებით
მეზობლებს ქირით ხორბალს უფქვავდა. მე უბედურს ასეთი
მუშაობის შემდეგ მოკუთვნებულ საზრდოსაც კი მიკარგავ-
და. ჩემთვის დანიშნულ მარცვლეულს, ჩემივე ძალ-ღონით

ფქვედა და ფქვილს მეზობელ გლეხებზე ყიდდა. სამუშაოს შემდეგ, გვიან საღამოს, ბინძურ, გაუცრელ, მსხვილ ქვიშანარევ ქატოს მაძლევდა.

16. ასეთი განსაცდელით შეწუხებულს მკაცრმა ბედმა თავს დამატება ახალი ტანჯვანი, რათა, როგორც იტყვიან. შინაც და გარეთაც დიდი შრომით სახელი მომეხვეჭა. პატივცემულმა მწყემსმა დაგვიანებით შეასრულა პატრონის ბრძანება და მოისაზრა გავეშვი ჭაკი ცხენების ჯოგში. აი, ხელახლა თავისუფალი ვირიკა ვარ. დავიწყე ნავარდი და სასიყვარულო გულისთქმით ვირჩევდი, თუ რომელი ჭაკი ცხენთაგანი უფრო შესაფერი იქნებოდა მომავალი დაგრილები-სათვის. მაგრამ ამ სანუჯვარ იმედს თან დაერთო საშინელი ზიფათი. საგანგებოდ ვენერას სამსახურისათვის დიდი ზნიდან კარგად ნაკვები, ივხორცი, ამასთანავე, საშინელი შესახედაობის გასუქებული და ყოველ შემთხვევაში ვირზე დონიერი ულაცები ჩემი მეტოქეობისაგან შეშინდნენ, არ ინდომეს ბუშების გამრავლება, წინააღუდგნენ სტუმართმოყვარე ზევსის მოძღვრებას და, გაცოფებულებმა, საოცარი ზიზღით დევნა დამიწყეს. ერთი, ძლიერ ამობურცულმკერდიანი, თავადერილი და კისერგაწვდილი წინა ფეხებით მცემდა, მეორე, მკვრივკუნთებიანი, მსუქანი გავით ჩემსკენ მობრუნებული, უკანა ქაჩაჩებით, მწიხლავდა, მესამე ბოროტი ხეივინით მემუქრებოდა, ყურებდაცქვეტილი და თეთრკბილებდაკრეჭილი სულ მკბენდა. ყველაფერი ეს ძლიერ მომავონებდა ჩემ მიერ წაკითხულ თრაკიელ მეფის თავგადასავალს, რომელიც თავის უბედურ სტუმრებს დასაფლვთად და ჩასანთქმელად ველურ ცხენებს მიუყრიდა: რამდენად სიძულწვეს იჩენდა ქერისადმი ეს ძლიერი ტირანი, რომ გაუმძღარი ჭაკი ცხენების შიმშილს ადამიანის ხორცით გულუხვად აცხრობდა!

17. მსგავსადვე მეც, ეემისაგან გვერდებჩალეწილი, ამ კვიციებისაგან დაკბენილი ვიყავი და დასევდიანებული ვფიქრობდი, როგორმე წისქვილის ქვას დავბრუნებოდი. მაგრამ, ჩემი ტანჯვით ჭეშმარიტად კვლავ გაუმძღარმა ფორტუნამ ისევ ხელახალი სასჯელი მომიმზადა. ამოვირჩიეს მთიდან ხე-ტყის საზიდავად და მომიყენეს ერთი პატარა ბიჭი,

ბიჭთა შორის უსაძაგლესი. იგი ართუ მხოლოდ ციცაბო-კლდეებზე ასვლას მაიძულებდა, სადაც წვეტიან ქვაზე ფლო-ქვებს ვიმტვრევდი, არამედ ეს ბოროტი კომბალს განუწყვეტლივ ისე მიბრაგუნებდა, რომ ტკივილი ძვალსა და რბილ-ში ატანდა. ამასთანავე ყოველთვის მარჯვენა თეძოზე მცემ-და კომბალს და ცდილობდა ერთსა და იმავე ადგილას მოეხვედრებინა. ტყავი გადამაგლიჯა, ნატკენი ადგილი თან-დათან ვამიფართოვდა, წყლულის მცირე ნაჩხვლეტი ხვრელს თუ მთელ ფანჯარას დაემსგავსა; მიუხედავად იმისა, რომ იმ ადგილას სისხლი მდიოდა, ბიჭი მაინც განუწყვეტლივ მცემ-და. იმდენ შეშას მაყრიდა ზურგზე, რომ, გეგონებოდათ, გუ-დურები სპილოსთვისაა მომზადებული და არა ვირისთვის. როცა ტვირთი ერთ მხარეს ძლევდა. მის მაგიერ, რომ იგი ცოტათი შეემსუბუქებინა და ჩემთვის სული მოეთქმე-ვინებინა, ან წონასწორობისათვის მეორე მხარეს გადაეწყო, პირიქით, უფრო მსუბუქ მხარეს ქვას მკიდებდა და ამგვა-რად ფიქრობდა წონასწორობის დაცვას.

18. მას ეს ჩემი ტანჯვა არ აკმაყოფილებდა; როცა გზა-ში მდინარეზე გადავდიოდით, ფეხსაცმელი რომ წყალს არ გაეფუჭებინა, თვითონაც ზურგზე შემახტებოდა ხოლმე, თი-თქოს ასეთი უმნიშვნელო ნამატი საერთო სიმძიმეს არ ემა-ტებოდა. ასეთი მძიმე ტვირთის ზიდვით ღონემიხდილს, მდინარის ციცაბო ნაპირზე ასვლა აღარ შემეძლო, ტალახში ფეხი მიცურდებოდა და ვეცემოდი. არც კი ფიქრობდა, რო-გორც წესიერ გამრეკს შეეფერება, ჩემთვის ხელი გამოეწო-დებინა, აღვირით მოვეზიდე, კუდით ავეწიე, ან ტვირთი მოეკლო, რათა ადგომა შემძლებოდა; ჩემდა საუბედუროდ, ასეთ დახმარებას კი არ მიწევდა, არამედ გამოჭრიდა დიდ სახრეს, დამიწყებდა თავიდან, სწორედ ყურებიდან, მთელ სხეულზე ცემას¹⁰, სანამ ამ, თითქოს დამამშვიდებელი საშუა-ლებით, ფეხზე არ დამაყენებდა. აი, კიდევ როგორი სასჯელი გამოიგონა ჩემს გასაწვალეზლად: შეკონაგდა შხამიანი წვე-ტებით სავსე ეკლის შტოებს და ჩამოკიდებული სატანჯველი იარაღის მსგავსად კუდზე მიმაბამდა ისე, რომ სიარულის დროს მოძრაობაში მოსული კონები თავისი სულისამომძრო-ბი ეკლებით საშინლად მჩხვლეტდა და ხორცში მერტობოდა.

19. ამგვარად, ორმაგი უბედურება მტანჯავდა: რაც უფრო ავჩქარდებოდი ბიჭის ცემის თავიდან ასაცილებლად. მით უფრო ძლიერად მერჭობოდა მოქანავე ეკლები და, თუ ტყვილის შესამცირებლად ცოტა ნაბიჯს შევანელებდი, კომბალი გაქცევას მაიძულებდა. ისლა დამრჩენოდა მეფიქრა. რომ ამ საძაგელ ბიჭს გადაწყვეტილი ჰქონდა როგორმე დავეტანჯე, რასაც იგი ფიცით არა ერთხელ დამპუქრებია.

მართლაც, ერთმა საქმემ მის საზიზღარ მუხანათობას ახალი უარესი რამ გამოაგონებინა; ერთხელ, როცა ჩემი მოთმინება, მისი უკიდურესი სისაძაგლის გამო, ამოიწურა, მაგრად ჩავწიხლე. მაშინ მან, აი, როგორ ხრიკს მიმართა: დამტვირთა ძეძვის დიდი კონებით, მაგრად გადააბა ისინი თოკით ერთი-მეორეს, წინ გამიგდო, მახლობელი გომურიდან მბეჭუტავი ნაკვერცხალი გამოათრია და შუა ტვირთში ჩამიღო. აი, ცეცხლმა იშოვა თუ არა კარგი საზრდო, აენტო, გაძლიერდა, ბოლოს ალად იქცა; საშინელ აღმურში გავეხვიე და უკიდურეს გაჭირვებაში გადარჩენის მცირე იმედსაც კი ვერ ვპოვებდი. ასეთი ხანძარი ვერავითარ დაყოვნებას ვერ ითმენდა და მე კი ყოველგვარი მოსაზრების უნარი თავიდან გამიფრინდა.

20. ამ უიმედო გაჭირვების დროს ფორტუნამ ალერსიანად გამიღიმა, შესაძლოა იმიტომ, რომ მომავალი ხიფათისათვის შეგვენახე, მაგრამ გადაწყვეტილი, თვალით დანახული სიკვდილისგან კი გადამარჩინა. უცებ დავინახე გუმინდელი თავსხმისაგან დატოვებული ჭუჭყიანი წყლით სავსე ახალი წუმბე, გავექანე, თავით ჩავეშვი შიგ, ცეცხლი ჩავაქრე და ტვირთისა და უბედურებისაგან განთავისუფლებული უკანადა ამოვედი. ამ საძაგელმა და თავხედმა ბიჭმა თავისი საზიზღარი მოქმედება მე დამაბრალა, სხვა მწყემსები დაარწმუნა, თითქოს, როდესაც გზაზე ანთებულ ცეცხლს გავუარეთ, განგებ წამეფორხილებინოს, ცეცხლი მომეკიდებინოს და თან სიცილით დაუმატა: — სანამდე უნდა ვკვებოთ ტყუილად ეს ცეცხლის მატარებელიო?

რამდენიმე დღის შემდეგ ჩემს გასამწარებლად კიდევ უფრო გაიძვერული ახალი ეშმაკობა გამოიგონა. გზაზე, პირველ ქოხშივე, გაყიდა ჩემი მოზიდული შეშა, ცარიელი

მომდენა და დაიწყო ლაპარაკი, რომ ვერაფერი გააწყო ჩემს ავ ზნესთან, უარს ამბობს ჩემთან უბედურ სამსახურზე და თავისი საჩივარი ასე მოხერხებულად შესთხზა:

21. — დასტკბით ამ ზარმაცი, უხეირო, მართლაც რომ ვირული ვირით! გარდა სხვა დანაშაულისა, მან კიდევ ახალი ხრიკებით მოიგონა ჩემი შეწუხება. როგორც კი გამვლელს თვალს მოჰკრავს, — იქნება ის სანდომიანი დედაკაცი, გასათხოვარი გოგონა თუ ნაზი ჭაბუკი, — იმ წუთშივე გადაიგდებს ტვირთს, ხანდახან საძაგრავსაც კი, გიჟივით ვაიქცევა ადამიანების დასაწევად, უცნაური მოტრფიალე დააგორებს მათ მიწაზე, დაეტაკება და ცდილობს დაიკმაყოფილოს თავის ნებადაურთველი და ჭერ არნახული ავხორცობა. სურს გამოსავალი მისცეს თავის პირუტყვულ ვნებებს და არაბუნებრივი შეუღლებებისათვის ცდებს აკეთებს. კოცნის სურვილით თავის ბინძურ ჩიჩვირს აჩრის ადამიანს და იკბინება. ასეთი საქციელის გამო, მრავალი დავა და საჩივრები ავგიტყდება და შესაძლოა, სისხლის სამართლის დანაშაულიც მოხდეს. აი, ახლაც: დაინახა თუ არა შესახედავად ერთი გვარიანი ახალგაზრდა ქალი, ჩამოიგდო შეშა, მიყარ-მოყარა აქეთ-იქით და თვითონ კი, როგორც აღზნებული საყვარელი, გაცოფებული ეცა და ყველას თვალწინ, ტალახიან მიწაზე გართხმული ქალის გაუპატიურება მოინდომა. ყვირილზე, ქალის ღრიალზე გამვლელები რომ არ მოცვენილიყვნენ დასახმარებლად და ვირული ხვევნისაგან არ გაეთავისუფლებინათ იგი, უბედური, გაჭყლეტილი და დაფლეთილა, ტანჯვით აღსასრულს მოიპოვებდა: ჩვენ კი კანონის წინაშე პასუხს გვაგებინებდნენ.

22. ამ ტყუილებს კიდევ სხვაც დაუმატა, რომელიც ჩემი მორცხვი სიჩუმით კიდევ უფრო დამარწმუნებელი ხდებოდა და მან სასტიკად აამხედრა ყოველი მწყემსი ჩემ წინააღმდეგ. ბოლოს ერთმა მათგანმა წამოიძახა:

— რატომ არ გავიღოთ მსხვერპლად ეს საერთო მეუღლე, ან უკეთ რომ ვთქვათ, ყველასთვის საშიში მრუში, როგორც ეს ასეთ საკვირველ შეუღლებას შეეფერება? — და დასძინა: — ეი, შენ, ბიჭო, მოჰკვეთე ამას ახლავე თავი, ნაწლავები ჩვენს ძაღლებს გადაუყარე, დანარჩენი ხორცი

ჩემი მუშების სადილისათვის შეინახე, ტყავი კი ნაცროთ
გავტენოთ და პატრონებს მივუტანოთ: მის სიკვდილს იოლად
დავაბრალე მგელს.

ჩემი ბოროტი ბრალმდებელი, რომელიც ამავე დროს
მწყემსთა გადაწყვეტილების შემსრულებელიც იყო, მაშინვე
მხიარულად შეუდგა მზადებას და საღესზე დანის მოპირვა
დაიწყო, ჩემს უბედურებას დასცინოდა, არ დავიწყებოდა
ჩემი წიხლები და ვნანობ კი, ჰერკულესს გეფიცებით, რომ
საკმარისად ვერ დავზილუ.

23. ამ დროს ერთმა სოფელთაგანმა წამოიძახა:

— არ ივარგებს ასეთი მშვენიერი ვირის ტყუილბრა-
ლოდ დაღუბვა მხოლოდ იმისათვის, რომ მას მოჭარბებულ
მამაკაცურ ძალასა და ტრფიალით თავაშვებულებას აბრალე-
ბენ!... ცუდია ასეთი კარგი მუშის დაკარგვა მაშინ, როცა
მხოლოდ მისი დაკოდვაა საჭირო. იგი შემდეგ არათუ აღზ-
ნებას შეძლებს და თქვენც ხიფათს აიცილებთ, არამედ ხორ-
ცსაც შეისხამს და გასუქდება კიდევაც. ბევრი მინახავს არათუ
ზანტი ვირები, ველური და უკიდურესად ავხორცი ულაყე-
ბი, ეს მშფოთვარე და დაუდგრომელი მხეცებიც კი, დაკოდ-
ვის შემდეგ მოშინაურებულან, შეძლებიათ ტვირთის ზიდვა
და სხვა სამუშაოსთვისაც გამოსადეგნი გამხდარან. თუ
თქვენ ჩემი რჩევის საწინააღმდეგო არა გაქვთ რა, ცოტა
მადროვეთ, ახლობელი სოფლის ბაზარში უნდა შევიარო,
შემდეგ კი შინისაკენ შევუხვევ, ამ საქმისათვის საჭირო ია-
რალებს წამოვიღებ, იმწამსვე უკან დავბრუნდები, გავუჩა-
ჩხავ ფეხებს და დავკოდავ ამ მოუსვენარ მუსუსს, ისე რომ
იგი ყოველ ცხვარზე უფრო თვინიერი გახდეს.

24. ასეთმა გადაწყვეტილებამ ორკეს მძლე ხელებიდან
მიხსნა, მაგრამ მხოლოდ იმისათვის რომ უფრო უარესი სას-
ჯელისათვის შევენახე. დავსევდიანდი და სხეულის ბოლო
ნაწილის დაკარგვის მოლოდინში ჩემს მთლიანად დაღუპვას
დავსტიროდი. ვფიქრობდი, როგორმე ხანგრძლივი შიმში-
ლობით ან ნებაყოფლობით უფსკრულში გადაჩეხით სიკვდი-
ლი მომეპოვებინა. რა თქმა უნდა, ამ გზითაც უთუოდ მო-
კვდებოდი, მაგრამ დაუმახინჯებლად მაინც. სანამ ასე აუ-
ჩქარებლად ვირჩევდი სასიკვდილო საშუალებას, დილა აღ-

რიან იმ ჩემმა დამღუპველმა ბიჭმა ჩვეულებრივი გზით ისევ მთაში წამიყვანა, იქ მიმაბა უზარმაზარი მუხის ჩამოწეულ ტოტზე, თვითონ წინ წავიდა ნაჯახით შინ წასაღები შეშის დასაპობად. უცებ მახლობელი მღვიმიდან ძუ დათვმა ჯერ გვებერთელა თავი გამოყო და მერე მთლიანად გამოძვრა. დავინახე თუ არა ის, შიშისაგან თავზარი დამეცა, მთელი სიმძიმით უკანა ფეხებს დავაწექი, თავი რაც შეიძლებოდა მალლა ავწიე, ავიწყვიტე საბელი და, რაც ძალი და ღონე მქონდა, მოვკურცხლე. მარტო ფეხებით კი არა, მთელი სხეულით გაწვდილი ქვევით დავეშვი გაშლილი დაბლობისაკენ. ბოლოს, გაგჩნდი თუ არა მთის ძირას გაშლილ მინდვრებზე, ქარივით მივქროდი და ვცდილობდი გავქცეოდი არა მარტო მუ დათვს, არამედ მასზე ბევრად უარეს ბიჭსაც.

25. ერთმა გამვლელმა დამინახა, რომ მე მარტო, უპატრონოდ მივრბოდი და მარღად შემახტა ზურგზე. ხელში რომ ჯობი ჰქონდა, ფერდებში მითავაზა და ჩემთვის უცნობ გზაზე გამაქენა. სიხარულით ნაბიჯს მოვუმატე და თანდათან ვმორდებოდი შეუბრალებელ დანას, რომელიც მამაკაცობის დაკარგვით მემუქრებოდა. რაც შეეხება ცემას, მაინცდამაინც არ მაწუხებდა, — ვირული თანამდებობის მიხედვით კომბალს დიდი ხანია შეჩვეული ვიყავი.

მაგრამ ჩემმა დაუძინებელმა მტერმა ფორტუნამ საკვირველი სისწრაფით, ჩემდა საზიანოდ, შემომიბრუნა გადაჩენის ხელსაყრელი შემთხვევა და ჩემთვის ხელახალი მზაკვრობის სამზადისს შეუდგა. ჩემს მწყემსებს ხბო დაკარგოდათ და ძებნის დროს წინ შემოგვხვდნენ. ჩემი ახალი მხედარი მათ გაბედულად ეწინააღმდეგებოდა, ადამიანურ სინდისს და ღმერთებს მოწმეებად მოუწოდებდა და ეუბნებოდა:

— საით მიმართევთ ძალით? რად მესხმით თავს?

— აჰა, მაშ ჩვენ გექვევით უხეშად, როცა შენ თვითონ მოგვპარე ვირი და მიგყავს? უმჯობესია გამოტყდე, სად დამალე მისი გამრეკი ბიჭი, რომელიც, ალბათ, მოკალი?

მაშინვე ჩამოაგდეს ძირს, დაუწყეს მუშტებით ცემა და ფეხებით თელვა. იგი იფიცებდა, არავითარი გამრეკი არ მი-

ნახავსო, მხოლოდ უპატრონო ვირი შემომხვდა და დაჯილდობის იმედით პატრონისთვის უნდა დამებრუნებიაო.

— ამ ვირს, რომელსაც უმჯობესი იყო არ შეგხვედროდი, ნეტავ ადამიანური ენა ჰქონდეს! მაშინ ჩემს უდანაშაულობას დაამტკიცებდა და თქვენ ჩემდამი ასეთი მოპყრობისათვის შეგრცხვებოდათ.

მაგრამ მისმა სიტყვებმა საქმეს ვერ უშველეს. ურწმუნო მწყემსებმა მარყუქში თავი გააყოფინეს და ხშირ ტყეში წაიყვანეს იმ მთასთან, საიდანაც ბიჭს ჩვეულებრივ შეშა ჩამოქონდა ხოლმე.

26. იგი ვერსად ვერ იპოვეს; ნახეს მხოლოდ დაფლეთილი და მიმოფანტული მისი სხეულის ნაწილები. ვგრძნობდი, რომ ეს ყველაფერი ძუ დათვის ნამოქმედარი იყო და, ჰერკულესს გეფიცებით, მეტყველების უნარი რომ მქონოდა, ყველაფერს ვიტყოდი. მხოლოდ ერთი შემეძლო — უხმოდ გამხარებოდა, თუმცა დაგვიანებით, მაგრამ მაინც, სამაგიეროს მიზღვა. ამასობაში დაფლეთილი სხეულის ყველა ნაწილი მოძებნეს, ძლივძლივობით შეაგროვეს და იქვე მიწას მიაბარეს; ჩემი ბელეროფონტი¹² კი, რომლის ქურდობაში ეჭვი არ ეპარებოდათ და მკვლელობასაც აბრალებდნენ, შებოჭილი თან წაიყვანეს, რათა, როგორც თქვეს, დილაადრიან დასასჯელად მთავრობისთვის გადაეცათ.

სანამ ბიჭის მშობლები მოთქვამდნენ და გლოვობდნენ, ამასობაში ის გლუხიც მოვიდა, ჩემს დაკოდვას რომ იყო შეპირებული და განაცხადა საქმეს უნდა შევეუდგეო. ვილაცამ უბასუხა:

— სხვა უბედურება დაგვატყდა თავს და ახლა მაგისტვის არ გვცხელა. ხვალ კი რამდენიც გენებოს, შეგიძლია არა მარტო ასო, თავიც კი მოსჭრა ამ წყეულს. დამხმარებებიც ბევრი გეყოლებიანო.

27. ამით ჩემი დასახიჩრება მეორე დღისთვის გადაიდვა. მაღლიერი ვიყავი ამ კეთილი ბიჭისა, თავისი სიკვდილით რომ ერთი დღით მაინც გადადვა ჩემი ტანჯვა. მაგრამ ეს მცირე დროც კი არ მომეცა გასახარებლად და დასასვენებლად; ბიჭის დედა შვილის საშინელ სიკვდილს მოთქვამდა და ცხარე ცრემლს ღვრიდა, ძაძით მოსილი ნაცრით დაფარულ

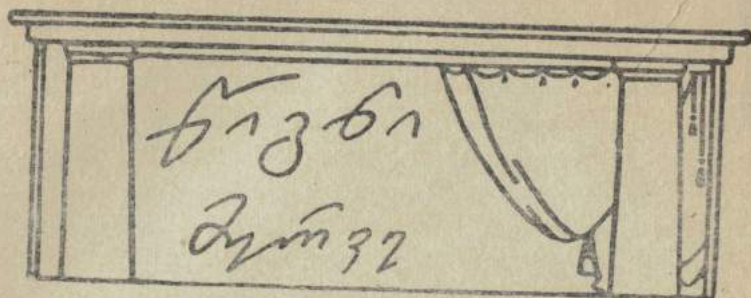
ქადარა თმებს ხელით იგლეჯდა; კვილში გადასული ქვითი-
ნით მკერდში ხელს იცემდა, შემოვარდა ბოსელში და ასე
დაიწყო:

— ერთი ამას დამიხედეთ! სრულიად უშიშრად ჩაუყვია
თავი ბაგაში და თავის ღორმუცლობით ტკბება; მხოლოდ
იმას ცდილობს, რომ თავისი გაუმაძღარი და უფსკერო მუ-
ცელი როგორმე საჭმლით გამოიტენოს, არც ჩემს გასაჭირს
ჩივის და არც მისი პატრონის უბედურება ახსოვს. არა, რა
თქმა უნდა, ვეზიზღები კიდევაც და პატივს არც არც
ჩემს მოხუცებულობასა და არც უბედობას. ჰგონია,
ტყუილუბრალოდ ჩაუვლის ასეთი ბოროტმოქმედება! ასეა
თუ ისე, ეს თავის თავს უდანაშაულოდ თვლის. ეს ბოროტ-
მოქმედთა თვისებაა, რომ ბინძური სინდისის მიუხედავად სა-
შინელი მკვლელობის ჩადენის შემდეგ დაუსჯელად დარჩე-
ნის იმედი იქონიონ. უსაძაგლესო პირუტყვო, სამართლიან
ღმერთებს მოვეუწოდებ მოწმეებად; კიდევაც რომ დროებით
მეტყველების უნარი მოგეცეს, რომელი გამოტყინებული
რევენი შეგიძლია დაარწმუნო, რომ შენ ამ სასტიკ საქმეში
არაფერ შუაში ხარ, როცა წიხლებით შეგეძლო საწყალი ბი-
ჭის დაცვა და კბილებით მტრის მოგერიება. თუ ხშირად მი-
სი მიწიხლვა შეგეძლო, ასევე გულით მტრისაგან ველარ დაი-
ცავი? შენ, რა თქმა უნდა, იგი ზურგზე უნდა შეგეცვა და ამ
სისხლისმსმელ ავაზაკის ხელისაგან გადაგერჩინა. ბოლოს
უფლებაც არ გქონდა გაჭირვების დროს მიგეტოვებინა შენი
ამხანაგი, დამრიგებელი, თანამგზავრი, მწყემსი, და მარტო
გამოქცეულიყავი. ვანა არ იცი, რომ ისიც, ვინც მომაკვდავს
გადასარჩენად ხელს არ გაუწვდის და დახმარებას არ აღ-
მოუჩენს, ისჯება, როგორც კეთილი ზნე-ჩვეულების მოღა-
ლატე? მაგრამ დიდხანს ვერ იხარებ, მკვლელო, ჩემი უბე-
დურებით. მალე გაგრძნობინებ, თუ როგორ ძალას ანიჭებს
ბუნება ტანჯულსა და უბედურს.

28. თქვა ეს, ორივე ხელით შემოიხსნა სარტყელი, რი-
თაც უკანა ფეხები ერთიმეორეს მიმიკრა, ასევე შემოიკოჭა
წინა ფეხებიც და მაგრად მოსჭიმა, რომ წინააღმდეგობის გა-
წევა აღარ შემძლებოდა. აიღო კეტი, რომელსაც ჩვეულებ-
რივად ბოსლის კარი ეყრდნობოდა, და მანამ მცემა, სანამ

ძალ-ღონე საბოლოოდ არ გამოეღია და ჯოხიც სიმძიმის გა-
მო ხელიდან არ გაუვარდა. შეწუხდა, რომ ასე ჩქარა დაელა-
ლა კუნთები, მივიარდა კერასთან, გამოათრია ცხელი მუგუ-
ზალი და ფერდებში მჩრდილა მანამ, სანამ თავდაცვის ერ-
თადერთ საშუალებას არ მივმართე. სახელდობრ: სახეში და
თვალეებში შევასხი თხელი განავლის ნაკადი. თითქმის დაბრ-
მავებელი და მყრალი სუნით სულშეხუთული გაიქცა ჩემგან
ეს ჭირი, თორემ, გამმაგებელი ალთეას¹³ მუგუზალით ვი-
რი-მელეაგრე¹⁴ დაიღუბებოდა.

1. განთიადისას, მამლის პირველ ყივილზე, მახლობელი ქალაქიდან მოვიდა ვიღაც ჭაბუკი; მომეჩვენა, რომ იგი იყო ქარიტეს ერთ-ერთი მსახურთაგანი, იმ გოგონასი, ავაზაკებთან რომ ერთად ვიყავით განსაცდელში. მან მოიტანა საშინელი, საოცარი ამბავი ქარიტეს აღსასრულისა და იმ უბედურების შესახებ, რომელიც მთელ ოჯახს ეწვია. მოსული ცეცხლის პირას დაჯდა, ამხანაგები გარს შემოუსხდნენ და ასე დაიწყო:

— მეჩინებენო, მეცხვარეებო და თქვენც მენახირეებო. აღარა გყავს ქარიტე, საშინელი სიკვდილით დაიდუპა ის საცოდავი და მარტო როდი გაემგზავრა საიქიოს. მაგრამ ყველაფერი რომ უკეთ გაიგოთ, თავიდან დავიწყებ. ასეთი ამბავი რომ ცოდნოდათ უფრო სწავლულ ადამიანებს, რომელთაც ბედმა მწერლობის ნიჭი უბოძა, ისინი შესძლებდნენ ყველაფერი მოთხრობის სახით ქალაქზე გადაეტანათ.

ახლობელ ქალაქში ცხოვრობდა ერთი კეთილშობილური შთამომავლობისა და სიმდიდრითაც საკმაოდ ცნობილი ახალგაზრდა კაცი; იგი მიჩვეული იყო გარყვნილებას, თა-

ვაშვებულებას და ლოთობას დღისითაც კი. ამიტომაც საკვირველი არაა, რომ ავაზაკთა ბრბოს შეუერთდა და ხელები ადამიანის სისხლით შეიღება. მას თრასილეს ეძახდნენ. როგორც იყო იგი სინამდვილეში, ისეთივე სახელიც ჰქონდა გავარდნილი.

2. როგორც კი ქარიტე გასათხოვარი შეიქნა, მისი ხელის მთხოვნელთა რიცხვში იგიც აღმოჩნდა და სულითა და გულით ცდილობდა თავისი გაეტანა. თუმცა უკან მოიტოვა თავისი მეტოქეები და ძვირფასი საჩუქრებით ცდილობდა მშობლების დათანხმებას, მაინც უარი მიიღო, როგორც ზნით უღირსმა და ამიტომ თავს შეურაცხყოფილად გრძნობდა. როცა ჩვენი ბატონის ქალი კეთილ ტლებოლემეს გაჰყვა ცოლად, თრასილემ თავი აღარ მიაწება მისთვის დაკარგულ სიყვარულს, რომელსაც თან ერთოდა უარყოფილი წინადადებით გამოწვეული აღშფოთების გრძნობა, და განიზრახა სისხლისმღვრელი ბოროტების ჩადენა. ბოლოს, როგორც იქნა, მათ სახლში შეძრომის ხელსაყრელი შემთხვევა იპოვა და დიდი ხნის მოფიქრებული ავაზაკური გეგმის შესრულებას შეუდგა. იმ დღეს, როცა ქალწული თავისი საქმროს მოხერხებულობისა და მამაცობის მეოხებით ბოროტი ავაზაკების დანებისგან განთავისუფლდა, თრასილემ სიხარულით ისე იყო აღტაცებული, რომ მთელი ხალხის ყურადღება მიიქცია და მიმლოცველ ხალხში შეერია. თითქოს მას უხაროდა ეს ბედნიერება და ახალდაქორწინებულთა შთამომავლობის გამრავლება. მისი ბრწყინვალე გვარის წყალობით მასპინძლებმა საპატიო სტუმართა რიგში მოათავსეს. მან დამალა თავისი ავი ზრახვები და მეგობრული გრძნობებით გამსჭვალული ადამიანის სახე მიიღო. უკვე განუწყვეტელმა ლაპარაკმა, ხშირმა ბაასმა, ხანდახან სუფრაზე და ლხინშიც მონაწილეობის მიღებამ იგი ოჯახის სულ უფრო ახლო მეგობარი გახადა და, თავისდა შეუმჩნეველად სიყვარულის დამღუპველ უფსკრულისაკენ მიექანებოდა. მართლაც, განა სასტიკი სიყვარულის ალი თავისი პირველი საამო სითბოთი არ გვატკობს და შემდეგ კი; როცა დროებით შემამსუბუქებელი ნაცნობობა მას გააღვივებს, საბოლოოდ მისი გამძვინვარებული ცეცხლი არ გვიღებს ბოლოს?

3. თრასილემ ვერ გადაწყვიტა და ღიდხანს ფიქრობდა, თუ რა ელონა. მარტო მოსალაპარაკებლად ხელსაყრელი შემთხვევა არასგზით არ ეძლეოდა, სულ ნაკლებ და ნაკლებ შესაძლებლად მიაჩნდა მრუშობის განხორციელება, რადგან გზაზე მრავალრიცხოვან ყარაულს ხედავდა. არ ჩანდა საშუალება იმისათვის, რომ დაეწყვიტა ახალი და თანდათანობით გაძლიერებული გრძნობების ბორკილება. და თვით პატარძლის გამოუცდელიობა, კიდევაც რომ ყოფილიყო თანახმა მასზე, რასაც ვერ შეძლებდა, ცოლქმრული ერთგულების დარღვევის საქმეში დიდად ხელისშემშლელი იქნებოდა: თრასილე, თავისდა საუბედუროდ, მაინც ისწრაფვოდა შეუძლებლისაკენ, თითქოს იგი შესაძლებელი ყოფილიყო. როდესაც ვნება უფრო და უფრო ძლიერად გვიპყრობს, იოლი საქმე გვეგონია ის, რაც ჩვეულებრივ ძნელად შესასრულებლად მოგვჩანია; ამგვარად, გთხოვთ ყურადღება მიაქციოთ და გულდასმით მოისმინოთ, თუ როგორი უკიდურესობანი შესძლო ჩაედინა გააფთრებულ გრძნობას.

4. ერთხელ თრასილემ ტლებოლემე სანადიროდ წაიყვანა იმ იმედით, რომ რაიმე ნადირს მოკლავდა, თუ ნადირად ჩაითვლება ქურციკი; საქმე ისაა, რომ ქარიტე თავის ქმარს არ უშვებდა ეშვებით და რქებით შეიარაღებული ნადირის გამოსადევნებლად. აი, ისინი უკვე მიადგნენ ტყით შემოსილი ქედის ძირს, სადაც ხშირი, გადახლართული ტოტების ჩრდილში ქურციკები აღამიანის თვალს ერიდებოდნენ. ნადირის ბუნაგიდან გამოსარეკად მონადირე ძაღლები მაუშვეს; დავეშოილი ძაღლები ხროვებად დაიყვნენ და გარშემო ყველა გასასვლელი დაიკავეს. ჯერ ყრუდ ღრენდნენ, ხოლო შემდეგ უეცრად მიცემულ ნიშანზე მიდამო ავი, არეული ყუფით აავსეს. მაგრამ გამოჩნდა არა ჯიხვი, არა მშიშარა ქურციკი, არა ყველა ცხოველთა შორის უთვინიერესი ფურირეში, არამედ უზარმაზარი, ჯერ არნახული სიდიდის გარეული ტახი. შახ ჰქონდა სქელი კუნთებიანი კანი, მისი ტყავი დაფარული იყო ყალყზე შემდგარი მჩხვლეტავი ბალნით; ხერხემალზე კი აწლოდა ბანჯგვლიანი ჯაგარი, ქაფით დაფარულ კბილებს აღრქიალებდა და მრისხანე თვალებიდან ცეცხლს აფრქვევდა. დაღებული ხაზიდან საშინელი ღრიალი ისმოდა

და სასტიკი თავდასხმის დროს ელვასავით სწრაფი იყო. უპირველეს ყოვლისა, სასიკვდილოდ დაფატრა მარჯვნივ და მარცხნივ შეუპოვარი ძალები, რომლებიც მას კვალდაკვალ სდევდნენ და იქვე დაიხოცნენ. შემდეგ გაარღვია ბაღეები და იმავე მიმართულებით გაიქცა, საიდანაც გამოვარდა.

5. ჩვენ ყველანი შიშისაგან თავზარდაცემულნი, ასეთ სახიფათო ნადირობას შეუჩვეველნი, ამასთანავე უიარაღონი და ყოველგვარ თავდაცვის საშუალებას მოკლებულნი, რაც შეიძლება ღრმად დავიმაღენით ხეებსა და ფოთლებში. მაშინ თრასილემ თავისი ვერაგული განზრახვისათვის მარჯვე ღრო იხელთა და ტლებოლემეს ასე ცბიერად მიმართა:

— როგორ? ჩვენ ფლიდი შინაყმებივით შევშინდეთ და გავუშვათ ხელიდან ასეთი სახარბიელო ნადავლი? დედაკაცები ხომ არა ვართ? რატომ არ მოვახტეთ ცხენებს და არ გამოვუდგეთ მას? აბა, აიღე თროლი, მე კი შუბს წამოვიღებ.

— აი, ერთ წუთში ცხენებს მოახტნენ და ოთხამოლებით ნადირს დაედევნენ. მაგრამ ტახმა თავისი ბუნებრივი ძალა როდი დაიფიქა, შემობრუნდა, ბრახისაგან ანთებულმა კბილები დააღრჭიალა, წუთით შედგა და იყურებოდა, თუ რომელს სცემოდა პირველად. ჯერ ტლებოლემემ ჩასცა ზურგში ნადირს თავისი იარაღი, თრასილემ კი ტახს გვერდი აუარა და ტრებოლემეს ცხენს უკანა ფეხების ძარღვები გადაუჭრა.

ცხენი სისხლისაგან იცლებოდა, ჩაიკეცა, პირქვე დაემხო და მხედარი უნებლიეთ ძირს გადმოისროლა. გაცოფებული ტახი წამსვე დაეტაკა ძირს გადმოგდებულ ტრებოლემეს, ჯერ ტახსაცმელი შემოაგლიჯა და როცა მან წამოწევა მოინდომა, ეშვით ღრმა ჭრილობა მიაყენა. მაგრამ კეთილი მეგობარი სრულიადაც არ შეწუხებულა დაწყებული უბედურებით. პირიქით, ფიქრობდა, რომ ასეთ საშიშ მდგომარეობას არ შეეძლო დაეკმაყოფილებინა მისი სასტიკე და როცა ტლებოლემე დაჭრილი ფეხებიდან სისხლის შეჩერებას ცდილობდა და მას საცოდავად შევლას სთხოვდა, თრასილემ შუბით მარჯვენა ფერდი გაუგმირა. იგი დარწმუნებული იყო, რომ შუბის მიერ მიყენებულ ჭრილობებს ტახის ეშვების ნაკვა-

ლევად მიიჩნევდნენ. ამის შემდეგ ტახსაც იოლად მოუ-
ლო ბოლო.

6. ასე დაღუპა მან ჭაბუკი. ჩვენ კი, შეწუხებულმა შინა-
ყმებმა, ჩვენ-ჩვენი თავშესაფარიდან მოვირბინეთ. თრასილეს
გულში კი უხაროდა, რომ თავისი სანუკვარი განზრახვა
შეისრულა, მაგრამ კმაყოფილებას არ იმჩნევდა, წარბებშეჭ-
მუხენილმა მწუხარე სახე მიიღო და ხარბად იკრავდა გულში
თავისივე ხელით სიცოცხლემოსპობილ, გაცივებულ გვამს.
ოსტატურად ბაძავდა დამწუხრებულ ადამიანს. მხოლოდ
ცრემლი არ ემორჩილებოდა და თვალეზე არ ჩნდებოდა.
მწუხარე გამომეტყველება მიიღო, დაგვემსგავსა ჩვენ, ნამ-
დვილ მგლოვიარეებს და თავისი დანაშაული მხეცს გადააბ-
რალა.

ბოროტმოქმედება ჯერ კიდევ არ იყო დასრულებული,
რომ მის შესახებ ხმა გავარდა და პირველად ტლეპოლემეს
სახლში, მისი უბედური მეუღლის ყურებამდე მიადწია. რო-
გორც კი გაიგონა ქალმა ეს ამბავი, რის უარესსაც თავის
სიცოცხლეში ვერაფერს გაიგონებდა, ჭკუა დაკარგა, აზრი
დაებნა, ხალხით სავსე ქუჩებსა და სოფლის მინდვრებში გა-
ცოფებული დარბოდა, შეცვლილი ხმით თავისი ქმრის უბე-
დურებას გაყვიროდა. მასთან თავი მოიყარეს დამწუხრე-
ბულმა მოქალაქეებმა, შემხვდურნი უერთდებოდნენ, მის
მწუხარებას ინაწილებდნენ და მომხდარი ამბის თვალით
დანახვის სურვილით მთელი ქალაქი დაცარიელდა. აი, მან
თავისი ქმრის გვამთან მიირბინა. უგრძნობლად დაეცა ქარი-
ტე მის სხეულზე და კინაღამ იქვე დალია სული, რომელიც
დიდი ხანია ქმარს მიუძღვნა. ძლივძლივობით ააყენეს მშობ-
ლებმა, მისდა უნებურად ცოცხალი გადარჩა და სამგლოვია-
რო პროცესია მთელი ხალხის თანხლებით აკლდამისაკენ
გაემართა.

7. თრასილე კი განუწყვეტლივ მოთქვამდა და უზომოდ
ოხრავდა. ხოლო ცრემლი, მწუხარების პირველ წუთებში
რომ არ ჩანდა, ახლა მოზღვავებული სიხარულის გამო სდიო-
და, მიცვალებულს მრავალ საალერსო სახელს არქმევდა, ისე
რომ თვით ჭეშმარიტების ქალღმერთსაც კი მოატყუებდა.
ბოდმიანი ხმით მას უწოდებდა მეგობარს, ტოლს, ამხანაგს

და ძმასაც კი; ამავ დროს ქარიტეს გულში ხელის ცემასა და მოთქმას უშლიდა, ამშვიდებდა, ალერსიანი სიტყვებით მწუხარებას უმსუბუქებდა, აიმედებდა, ნუგეშს თხზავდა, ასახელებდა სხვადასხვაგვარი უბედურების მრავალ მაგალითს, მაგრამ ყალბი ზრუნვით ქალის შეხების არც ერთ სასურველ შემთხვევას ხელიდან არ უშვებდა და ამ მოტაცებული სიტყვებით თავის საძაგელ ვნებას ხელს უწყობდა. დასრულდა თუ არა დასაფლავების წესები, ყმაწვილი ქალი მხოლოდ იმას ფიქრობდა, თუ რა გზით ჩაჰყოლოდა თავის ქმარს სამარეში; მან შეარჩია ყველა საამისო საშუალება და შეჩერდა უფრო იოლზე, რომელიც არავითარ იარაღს არ მოითხოვდა და სანეტარო შევების მსგავსი იყო. უარყო ყოველგვარი საზრდოობა, შეწყვიტა თავის თავზე მზრუნველობა, განმარტოვდა ბნელ სადგომში, თითქოს დღის სინათლეს სამუდამოდ გამოეთხოვაო; მაგრამ თრასილემ შეუბოვარი ჯიუტობით, ნაწილობრივ თავისი და ნაწილობრივ მეგობრებისა, ბოლოს თვით ყმაწვილი ქალის მშობლების დახმარებით, მიაღწია მას, რომ ქარიტე დათანხმდა, სასიკვდილოდ გაფითრებული და ქუჩყით დაფარული თავისი სხეული აბანოთი გამოეცოცხლებინა და საქმლით მოლონიერებულიყო. თავისი მშობლების მუდამ პატივისმცემელი უნებლიეთ დაემორჩილა წმინდა მოვალეობას, ცხოვრებას დაუბრუნდა, რა თქმა უნდა, ნაღვლიანი, მაგრამ ცოტა უფრო ნათელი სახით, როგორც ამას მისგან მოითხოვდნენ, მაგრამ გულით კი არა! მისი სულის სიდრმეში იმალებოდა დარდი, ნაღველი და ფარული სევდა დღითა და ღამით ღრღნიდა. გამოაკვეთინა განსვენებულის ქანდაკება ღმერთ ლიბერის მსგავსად, დაუღალავად ემსახურებოდა მას, ღმერთივით ადიდებდა და ამვგვარი ნუგეშით თავს იტანჯავდა.

8. თრასილემ, საერთოდ გაბედულმა და, როგორც ეს მისი სახელიდანაც ჩანს!—მოუსაზრებელმა ადამიანმა, არ დაიცადა, სანამ მწუხარება განელდებოდა, და თავზარდაცემულ გონებაში სიშმაგე დაცხრებოდა, რათა დიდი სევდა გამქრალიყო. საჩქაროდ დაიწყო ქორწინებაზე ლაპარაკი ქალთან, რომელიც ისევ ქმარს დასტიროდა, ტანსაცმელს იხევდა და თმას იგლეჯდა; ბინძური უსირცხვილობით გამოამყლავნა თა-

ვისი გულის საიდუმლოებანი და წარმოუდგენელი ვერაგობა. ამ უღვთო სიტყვის გაგონებამ ქარიტეს საშინელება და ზიზღი მოჰგვარა. იგი ზეციური სასწაულისა თუ იუპიტერის ელვისაგან მეხდაცემულივით უგრძობლად ძირს დაეცა. მცირე ხნის შემდეგ გონს მოვიდა. რამდენჯერმე მხეცური ღრიალი აღმოხდა და წარმოიდგინა თრასილეს მთელი უნამუსობა. სთხოვა მას დაეცადა პასუხისათვის მანამ, სანამ ქალი მას გულმოდგინედ არ მოიფიქრებდა.

უმანკო ძილის დროს გამოეცხადა საცოდავი სიკვდილით ბოლომოდებული ტლეპოლემეს აჩრდილი, სიფითრით დამახინჯებული, ჩირქით დაფარული სახით და ასე მიმართა მეუღლეს:

— ჩემო მეუღლე, დაე, სხვასნუ ეღირსოს შენთვის ამ სახელის წოდება; მაგრამ თუკი შენს გულში ჩემი ხსოვნა უკვე გაქრა, ან თუ ჩემმა უღვთო სიკვდილმა ჩვენი სიყვარულის კავშირი უკვე გაწყვიტა, ვისაც გინდა უკეთესს მისთხოვდი, თრასილეს მკრეხელურ ხელში კი ნუ ჩავარდები. ხმას ნუ გასცემ, პურს ნუ ჭამ მასთან, მასთან სარეცელზე ნუ განისვენებ. შორს ჩემი მკვლელის სისხლიანი მარჯვენისაგან, არ მისთხოვდე მკვლელს! ის წყლულები, რომელთაგანაც შენმა ცრემლმა სისხლი მომბანა, ყველა ეშვებისაგან როდია მოყენებული, ცბიერი თრასილეს შუბმა შენს თავს მომაშორა.

ამ სიტყვებს სხვაც დაუმატა და დაწვრილებით უამბო, თუ როგორ მოხდა ბოროტმოქმედება.

9. ქარიტეს კი, ძველებურად ბნელ სადგომში მყოფს, ბალიშზე დამხობილს, ძალში დაწვებზე ცრემლი დაბალუპით ჩამოსდიოდა, თითქოს მოულოდნელ ტანჯვას განიცდიდა. გაძლიერებული ვაების გამო კვნესოდა, პერანგს იგლეჯდა და მშვენიერ მხრებზე შეუბრალებლად იცემდა ხელებს. თავისი ღამეული ზმანება არც ერთ სულიერს არ გაუმხილა, ყველაფერი დამალა, რაც ბოროტმოქმედებაზე გაიგო, ჩუმად გადაწყვიტა საძაგელი მკვლელის დასჯა და უბედური ცხოვრებისაგან თავის დაღწევა. აი, ისევ მოვიდა წინდაუხედავი სიტკბოების ბილწი მამებარი და შეაწუბა მისი ლაპარაკის არმოსურნე ყურები. ქალმა თრასილეს მორცხვად მოუქრა

სიტყვა, საოცარი ოსტატობით გაითამაშა თავისი როლი და მოსაბეზრებელ ლაყბობასა და დამამცირებელ თხოვნაზე ასე უპასუხა:

— ჩემ თვალწინ ჯერ კიდევ დგას შენი ძმისა და ჩემი საყვარელი მეუღლის სახე, მისი ღვთაებრივი სხეულიდან ჩემი ნესტოები ჯერ კიდევ კინამონის² სურნელებას ყნოსავს, ჩემს გულში ისევ მშვენიერი ტლებოლემე ცოცხლობს. კარგად და გონიერად მოიქცევი, თუკი უბედურ ქალს კანონიერი მწუხარებისათვის საჭირო დროს მისცემ. დაე, გაიაროს დანარჩენმა თვეებმა და შესრულდეს წელიწადი, რაც არა მარტო ჩემს უმანკობას შეეფერება, არამედ შენი მყუდროებისთვისაც საჭირო იქნება, რათა ნაადრევი ქორწინების³ გამო სამართლიანად აღშფოთებული ჩემი ქმრის მწუხარე აჩრდილი სამარიდან არ ამოვიყვანოთ შენდა საუბედუროდ.

10. მაგრამ ასეთმა სიტყვებმა თრასილე ვერ დაამშვიდა, დაპირებამაც კი, რომელიც მალე უნდა აღსრულებულიყო, არ დააკმაყოფილა; ათრთოლებული ბაგეებიდან ისევ და ისევ ბინძური ჩურჩული წამოსცდა; ქარიტემ, თითქოს, დაუჯერა და უთხრა:

— თრასილე, ჩემს მხურვალე თხოვნას ერთში მაინც უნდა დაუთმო: ჩემთვის აუცილებელია, სანამ დანარჩენი დღეები გაივლიდეს წლისთავის შესრულებამდე, ფარულად ვხვდებოდეთ ერთიმეორეს, ისე, რომ ვერც ერთმა შინაურმა ვერ გაიგოს.

ცრუ დაპირება თრასილემ დაიჭრა და სიხარულით დათანხმდა ფარულ კავშირზე; იგი უკვე ოცნებობდა ღამეზე, დედამიწის ბნელში გამხვევ ბურუსზე და ყველაზე მალე მხოლოდ ერთი მიზანი დააყენა — დაუფლება.

— მაგრამ მისმინე, — უთხრა ქარიტემ, — რაც შეიძლება კარგად გაეხვიე წამოსასხამში, ღამის პირველი დარაჯობის⁴ დროს ჩუმად, მარტო მოდი ჩემს კართან, ერთხელ დაუსტივინე და გამდელს დაუცადე, რომელიც შემოსასვლელთან დაგელოდება, მაგრამ შინ შემოყვანის დროსაც არ გაანათებს და სიბნელეში ჩემს საწოლ ოთახში შემოგიყვანს.

11. თრასილეს მომავალი შესაუღლებელი პაემნების ასეთი ფარული პირობები მოეწონა. ცუდს არაფერს ფიქრობდა,

ხოლო ლოდინით აღელვებული წუხდა, როგორ გრძელდებოდა დღე და არ ლამდებოდა. მაგრამ, აი, დღის სინათლე ღამის ბნელს შეენაცვლა, თრასილემ ქარიტეს ბრძანებისამებრ სასწრაფოდ გადაიცვა, მოდარაჯე ეშმაკ დედაბერს ხელში ჩაუვარდა და საწოლ ოთახში იმედით აღსავსე შევიდა. დედაბერმა შეასრულა ქალბატონის დარიგება, მზრუნველობით ეპყრობოდა თრასილეს, ჩუმად გამოიტანა თასები და ჭურჭლით ღვინო, რომელშიც ძილის მომგვრელი საწამლავი იყო შერეული; ქალბატონის იქ არ ყოფნა ავადმყოფ მამასთან შეგვიანებით ახსნა და სტუმარს გაუმასპინძლდა. თრასილემ ერთიმეორეზე მაღიანად და ხარბად დასცალა თასები. ისე რომ ძილმა ადვილად წააქცია. აი, იგი უკვე გულაღმა დაწვა ყოველგვარი მტრული მოქმედებისათვის ხელმისაწვდომი; ძახილზე სასწრაფოდ შემოვარდა ვაჟკაცური გულითა და მრისხანებით ანთებული ქარიტე და მკვლელს ყვირილით თავს დაადგა.

12. — აი, ის, — თქვა მან, — ჩემი ქმრის ერთგული თანამგზავრი, მამაცი მონადირე, ძვირფასი მეუღლე! აი, ჩემი სისხლის დამღვრელი მარჯვენა, მკერდი, რომელმაც ჩემს დასალუბავად მზაკვრობა განიზრახა, თვალები, რომელთაც საუბედუროდ, მე მოვეწონე, რომლებიც ახლა ბნელითა მოცული და მომავალ ბედნიერებას წინასწარ განიცდიან მშვიდად განისვენე ტკბილი ძილით! არც მახვილით და რკინით არ შეგეხები; არც მოხდება, რომ ჩემს ქმარს თუნდაც ერთნაირი სიკვდილით შეეღარო. თვალები სიცოცხლეშივე ჩაგიქრება და გარდა სიზმრისა ვეღარაფერს დაინახავ. ისეთ დღეს დაგაყენებ, რომ შენი მტრის სიკვდილი სიცოცხლეზე უფრო სანეტაროდ მიიჩნियो. დღის სინათლეს ვეღარ იხილავ, გამყოლის ხელში გაჭირვებას იგრძნობ, ქარიტეს ვეღარ ჩაიკრავ, შეუღლებით ვერ დატკბები, ვერც სიკვდილით განსვენებას ეღირსები, და მხიარული ცხოვრებით ვერ განცხრები, არამედ ორკეს სამეფოსა და მზეს შუა ფერმიხდილი აჩრდილივით იხეტიალებ. ამაოდ დაუწყებ ძებნას შენი თვალის კაკლების ამომცლელ მარჯვენას, და უბედურების დროს ყველაფერზე ძნელი ის იქნება, რომ არ გეცოდინება, თუ ვინ გაგიკეთა ეს. მე კი შენი თვალებიდან გამონადენ სისხლს

ტლებოლემეს საფლავზე მოვასხურებ და მის ნეტარ სულს
შსხვერპლად თვალებს შევწირავ. შესაძლოა ახლა დამლუბ-
ველი ჩემი ხვევნი გეზმანებოდეს და რად სარგებლობ ღირსი
სატანჯველის დაგვიანებით? ძილის წყვედიადი მოიშორე და
სხვა, სამაგიეროდ მისჯილი წყვედიადისათვის გაიღვიძე. ასწიე
ეს უსინათლო სახე, გაიგე შურისძიება, მიხვდი განსაცდელს,
ჩამოთვალე შენი უბედურებანი! ასე მოეწონა უმანკო ქალს
შენი თვალები, ახე გააჩალა ჩირაღდნებმა საქორწინო დარ-
ბაში. შურისმგებლები⁵ მდადეებად გეყოლებიან, ხოლო მე-
გობრებად სიბრმავე და მუღმივი სინდისის ქენჯნა.

13. ასე უწინასწარმეტყველა მან თრასილეს, გამოიძრო
თმიდან სარჭი და დაუწყო თვალეზში დაუსრულებელი
ჩხვლეტა მანამ, სანამ სულ არ დააბრმავე და თრასილე გა-
მოუთქმელმა ტკივილებმა სრულიად არ გამოაფხიზლეს, არ
გამოაღვიძეს; ქარიტემ სტაცა ხელი შიშველ მახვილს, რო-
მელსაც ტლებოლემე ჩვეულებრივ წელზე შემორტყმულს
ატარებდა, ვიჭივით გაიქცა ქალაქში და უთუოდ ახალი ბო-
როტმოქმედების განზრახვით პირდაპირ ქმრის საფლავისაკენ
გაეშურა. ჩვენ და აგრეთვე მთელი ქალაქის მცხოვრებლებმა
საქმეები მივატოვეთ, გამოვუდექით ქალს და ერთიმეორეს
ვარიგებდით, როგორ წაგვერთვია იარაღი გამმაგებული ხე-
ლიდან. მაგრამ ქარიტე დადგა ტლებოლემეს კუბოსთან და
მოელვარე მახვილით ხალხს უკან დაახეინა. დაინახა თუ არა,
რომ ყველა მწარედ სტიროდა და ყოველმხრივ მოთქმა გაის-
მოდა, წარმოთქვა:

— შეწყვიტეთ ცრემლის ნაკადი, შეწყვიტეთ გლოვა,
რომელიც ჩემს სათნოებას არ შეეფერება. შური ვიძიე ქმრის
მოსისხლე მტერზე, დავსაჯე ჩემი ბედნიერების ბოროტი
მომტაცებელი. დადგა ღრო, როცა ამ მახვილით ტლებოლე-
მესაკენ მიმავალ გზას ვიკვლევ.

14. დაწვრილებით გვიამბო, თუ რა აუწყა ქმარმა სიზ-
მარში, როგორ მახეში გააბა და დალუბა იგი თრასილემ.
მარჯვენა ძუძუს ქვეშ მახვილი ჩაიცა, საკუთარ სისხლში
მცურავმა რაღაც გაუგებარი წაილულლულა და ვაჟაკური
სული განუტევა. გულმოდგინედ და მზრუნველობით გაბანეს

შინაურებმა ქარიტეს გვამი, იმავე აკლდამაში ჩაასვენეს და სამუდამოდ დაუბრუნეს ქმარს მისი მეუღლე.

თრასილემ გაიგო მომხდარი ამბავი. ვერ მოისაზრა, როგორი სასჯელი გამოენახა ასეთი უბედურების გამოსასყიდლად, მაგრამ დარწმუნებულმა, რომ მახვილით სიკვდილი მისთვის საკმაო არ იყო ასეთი ავკაცობისათვის, ბრძანა მიეყვანათ ისიც იქ, იმ აკლდამასთან. აქ მან პრავლგზის წამოიძახა:

— აჰა, თქვენ ავბედითო აჩრდილნო, ნებაყოფლობითი მსხვერპლი!

ბრძანა მაგრად ჩაეკეტათ მისთვის აკლდამის კარი. ამგვარად, თავისი სიცოცხლის მოსასპობ საშუალებად საკუთარი განაჩენით შიმშილობა აირჩია.

15. აი, რა უამბო დანადვლიანებულ სოფლელებს იმ ქაბუკმა; თხრობას ხშირად აწყვეტინებდა ღრმა ამოოხერა და ცრემლი. ძველი პატრონების შინაური უბედურებით დამწუხრებული მწყემსები ახალი მფლობელის ხელში გადასვლის შიშით, გაქცევას აპირებდნენ. მთავარმა მეჭოგემ, რომელსაც ჩემზე მზრუნველობა დიდის ამბით მიანდევს, შეკრიბა ყველაფერი, რაც კი ებადა, აგვიკიდა ზურგზე მე და სახვა ტვირთმზიდავ ცხოველებს და მთელი ავეჯეულობით მიატოვა ძველი ბინა. მიგვყავდა ბიჭები, ქალები, ქათმები, ბელურები, თიკნები, ძაღლები და საერთოდ, ყველაფერი ჩვენი ფეხების მეოხებით გადაგვყავდა, რაც გაქცევის დროს თვითონ ვერ ივლიდა და ჩვენი დაბრკოლება შეეძლო. თუმცა ტვირთი უზარმაზარი იყო, მაგრამ იმდენად გახარებული ვიყავი, რომ მივრბოდი და უკან ვიტოვებდი ჩემს დამსაქურისებელს, რომ აღარ ვგრძნობდი მის სიმძიმეს.

— გადავიარეთ მთის ციცაბო აღმართი, კვლავ დაბლობზე დავეშვით და, როცა გზას უკვე ნისლი ჩამოაწვა, ერთ მჭიდროდ დასახლებულ და მდიდარ სოფელს მივალწიეთ. მცხოვრებლები გვიჩვენდნენ, ღამით და დილაადრიანადაც კი არ გაგვეგრძელებინა გზა, რადგან მთელი მიდამო თურმე სავსე იყო არაჩვეულებრივი უზარმაზარი გააფთრებული მგლებით, რომლებიც მიჩვეულნი იყვნენ თავდასხმას და ძარცვას. ავაზაკებივით ესხმოდნენ თავს მგზავრებს და საში-

ნელი შიმშილისაგან გაცოფებულნი არ ზოგავდნენ- მოსახ-
ლეობას, არ კმაყოფილდებოდნენ მარტოოდენ შმიშარა ფა-
რის განადგურებით და ახლა აღამიანებსაც ემუქრებოდნენ.
ამასთანავე ჩვენ გასავლელ გზაზე ამბობდნენ, ზედ მიმოფან-
ტულია სანახევროდ შექმული გვამები, გარშემო თეთრად
ელავს გამოხრული ძვლებიო; ასე რომ გზას დიდი სიფრთხი-
ლით უნდა გავდგომოდით. უპირველეს ყოვლისა, სავსებით
უნდა გათენებულიყო, დღის ნაწილს გაველო და მზე მალლა
აწეულიყო, რადგან სინათლეზე მხეცები თავდასხმას წყვეტ-
დნენ. გვირჩევდნენ მოვრიდებოდით ჩასაფრებულ ადგი-
ლებს, რომელიც ყოველ ნაბიჯზე შეგვხვდებოდა, გველო
შეჭგუფებულად და არ დავფანტულიყავით, სანამ ამ სახიფა-
თო ადგილებს არ გავცილდებოდით.

16. მაგრამ ჩვენმა წინამძღოლებმა, საზიზღარმა ლტოლ-
ვილებმა, ბრმა, მოუფიქრებელი სიჩქარით და მღვერის ში-
შით ყური არ ათხოვეს სასარგებლო რჩევას, არ დაუცადეს
განთიადის მიახლოებას და თითქმის შესამე დარაჯობის
დროს დაგვეტვირთეს და გზას გავვიყენეს. მე შეშინოდა იმ
სახიფათო მდგომარეობისა, რომელიც აგვიწერეს, ამიტომ,
რამდენადაც შემიძლო, ხალხის შუაგულში ვეჭკეოდი, სხვა
საკიდარი ცხოველების უკან მონდომებით ვიმალებოდი და
გავას მხეცის თავდასხმისაგან ვიცავდი; ყველას უკვირდა ჩე-
მი სიმარდე, რადგან სხვა ცხენებს და ვირებს ვასწრებდი,
მაგრამ ეს სიმკვირცხლე სიმარდეს კი არა უფრო შიშს ამტ-
კიცებდა. ამ შემთხვევის გამო ვიფიქრე, შესაძლოა სახელგან-
თქმული პეგასი შიშისაგან გახდა მფრინავი და ფრთოსანი
იმიტომ ეწოდა, რომ მალლა ხტომით თითქმის ზეცამდე აღ-
წევდა-მეთქი; ნამდვილად კი ცეცხლოვანი ქიმერის კბენას
გაუბრბოდა. თავდასხმის მომლოდინე ჩვენმა წინამძღოლებმა
იარაღიც კი მოიმარაგეს: ვის შუბი მოჰქონდა, ვის ოროლი,
ერთს ხელშუბი ეჭირა, მეორეს კომბალი და არც ერთს არ
დავუწყებია ქვის შეგროვება, რომელიც ბლომად ეყარა
ოღროჩოღრო გზაზე. იყვნენ წვეტიანი მარგილებით შეიარა-
ღებულნიც. მაგრამ უმეტესობას მხეცების შესაშინებლად
გაჩაღებული ჩირაღდნები მოჰქონდა. არ გვქონდა მხოლოდ
საყვირი, თორემ სამხედრო რაზმი საომრად სრულიად მზად

იქნებოდა. ამ შემთხვევაში უსაფუძვლო შიშით გადავრჩით. მაგრამ უარეს ხიფათში გავებით.

თავშეყრილი ახალგაზრდების ხმაურით, ჩირაღდანთა ალით შეშინებულნი, თუ სხვა რომელიმე ადგილას სანადიროდ წასული მგლები ჩვენზე თავდასხმას არ აპირებდნენ და არც ახლომასლო გამოჩენილან.

17. მაგრამ ერთი სოფლის მცხოვრებლებმა, რომლის ახლო გავლა მოგვიხდა, ავაზაკთა ბრბოდ ჩაგვთვალეს, ძალიან შეშინდნენ და თავიანთი სიცოცხლისა და ქონების გადასარჩენად სადარაჯოდ კარგად დაგეშილი, მგლებსა და დათვებზე ბევრად ავი, უზარმაზარი ბრაზიანი ძაღლები ჩვეულებრივი ყიყინითა და ყვირილით მოგვისიეს. ყოველმხრივ გარშემოერთყნენ ჩვენს რაზმს, შეუბრალებლად დაუწყეს გლეჯა საკიდარ პირუტყესა და ადამიანებს, ბევრიც დააწვინეს. პერკულესს გეფიცებით, იმდენად სამახსოვრო სანახაობა არ იყო, რამდენადაც საცოდავი: გაცოფებული ძაღლების უზარმაზარი ხროვიდან ერთნი გაქცეულებს სტაცებდნენ პირს, მეორენი — გაჩერებულებს ესზოდნენ თავს, მესამენი — წაქცეულებს ეძგერებოდნენ და, ამრიგად, მთელი ჩვენი რაზმი დაკბინეს. აი, ასეთი საფრთხის დროს ერთ უბედურებას მეორე დაემატა. სოფლის მცხოვრებლებმა თავისი სახლის სახურავებიდან და მახლობელი გორაკიდან ქვის სროლა დაგვიწყეს; ასე რომ აღარ ვიცოდით, რომელ საფრთხეს განვირიდებოდით: ახლოს ძაღლები გვგლეჯდნენ, შორიდან ქვა სცივივოდა. ერთი ქვა თავში მოხვდა ჩემს ზურგზე მჯდომ ქალს, ტკივილისაგან ტირილი მორთო და საშველად თავის ქმარს მწყემსს მოუხმო, რომელიც მე მივლიდა.

18. მან ღმერთებს მოწმებლად მოუწოდა, ცოლის სახილას სისხლის წმენდას შეუდგა და მასზე მეტად ყვიროდა:

— რად გვესხმით თავს უბედურ ადამიანებსა და ტანჯულ მგზავრებს ასე სასტიკად? რას გვერჩით? რა სარგებლობას გამოელთ და რა ბოროტმოქმედებისათვის იძიებთ შურს ჩვენზე? თქვენ ხომ მხეცების მღვიმეებსა და გაუვალ, უსიერ ტყეებში არ ცხოვრობთ, რომ სისხლის ღვრამ გაგახაროთ!

თქვა თუ არა ეს მეთაურმა, მაშინვე შეწყდა ქვის ხშირი სეტყვა და ბრძანებაზე ავი ძაღლების მიერ გამოწვეული

ქარიშხალიც მიწყნარდა: ერთმა გლებმა კვიპაროსის კენწე-
როდან ჩამოგვძახა:

— თავს გესხმოდით არა თქვენი მონაგარის წართმევის
სურვილით, არამედ თქვენგან ჩვენ საკუთრებას ვიცავდით.
ახლა კი მშვიდად და უშიშრად შეგიძლიათ განაგრძოთ თქვე-
ნი გზა.

ასე გვითხრა მან და გზა განვაგრძეთ. ყველანი სხვადა-
სხვაგვარად ვიყავით დაზიანებული: ვინ ქვისა და ვინ ძალ-
ლებისაგან, არც ერთი უვნებელი არ დავრჩენილვართ. გავიარეთ
მცირე მანძილი და მაღალი ხეებით დაფარულ, მწვანე
კორდით შემკულ ერთ ტევრს მივალწიეთ. წინამძღვრებმა აქ
მოინდომეს შესვენება ძალ-ღონის მოსაკრებად, რომ სხვადა-
სხვა მიზეზით დაზიანებული სხეულის მკურნალობას შეს-
დგომოდნენ. მოლზე შეძლებისდაგვარად მოვეწყეთ. ცოტა-
ოდენი შესვენების შემდეგ ყოველი მათგანი თავის ჭრილო-
ბის მოვლას იჩქაროდა: ერთნი ღელის წყლით იბანდნენ
სისხლს, მეორენი — სიმსივნეზე ძმრით გაჟღენთილ ღრუ-
ბელს იღებდნენ, სხვები — ღია ჭრილობებს ბანდით იხვევ-
დნენ.

ყოველი მათგანი ასე თავისებურად ზრუნავდა გამოსაჯან-
მრთელებლად.

19. ამ დროს გორაკიდან გვიყურებდა ერთი მოხუცი, რო-
მელიც წვრილფეხა საქონელს აბალახებდა; მის ახლოს თხე-
ბი ბალახს წიწვნიდნენ. ერთმა ჩვენთაგანმა ჰკითხა მას, გაქვს
თუ არა გასაყიდი რძე და ჭყინტი ყველიო. მოხუცმა დიდ-
ხანს აქნია თავი და ბოლოს თქვა:

— თქვენ ახლა სასამელ-საჭმელზე ან რაიმე დასვენებაზე
ფიქრობთ? ნუთუ სულ არ იცით, სად იმყოფებით?

ეს თქვა, შეაგროვა თავისი ცხვრები და შორს გარეკა.
მისმა სიტყვებმა და გაქცევამ ჩვენი მწყემსები შეაშინა, თავ-
ზარდაცემულნი ცდილობდნენ გამოერკვიათ, თუ რა თვისე-
ბის იყო ეს ადგილი, მაგრამ ამბის გამოსაკითხავად არავინ
ჩანდა. ამ დროს გზიდან მოგვიახლოვდა მეორე მაღალი მო-
ხუცი, წელთა სიმრავლისაგან დაძიმებული მთელი სხეულით
ყავარჩენს ეყრდნობოდა, ძლივს მოათრევდა ფეხებს და
ცრემლად იღვრებოდა; ჩვენ დანახვაზე უფრო ცხარედ ატირ-

და, ყოველ ახალგაზრდას მუხლებზე ეხვეოდა და ასე შეპლა-
ლადებდა:

20. — მხიარულად და ჯანმრთელად გეცოცხლოთ ჩემს
ხნოვანებამდე. გაფიცებთ ფორტუნასა და თქვენ მფარველ
გენიებს, დაეხმარეთ დაუძლურებულ მოხუცს და ქვესკნე-
ლის მიერ მოტაცებული ჩემი ჩვილი ბავშვი ჭადარას დაუბ-
რუნეთ! ჩემმა უტკბესმა თანამგზავრმა, შვილიშვილმა, ლო-
ბეზე ხმამაღლა მოჰქიქიქე ბელურის დაჭერა მოინდომა და
ბუჩქებით დაფარულ თხრილში გადაიჩეხა; მისი სიცოცხლე
საფრთხეშია. რადგან კენესის და საშველად პაპას მოუხმობს,
ვიცი, რომ ჭერ კიდევ ცოცხალია. მაგრამ, როგორც ხედავთ,
სხეულის სისუსტის გამო არ შემიძლია მივეშველო. თქვენ
კი, ახალგაზრდებსა და ღონიერებს, ადვილად შეგიძლიათ
უბედურ მოხუცს დახმარება აღმომიჩინოთ და ცოცხალი,
უვნებელი მომგვაროთ მემკვიდრეთაგან ყველაზე უმცროსი
და ერთადერთი შთამომავალი.

21. ჭადარა თმის გლეჯით მისმა ვედრებამ ყველანი სიბრა-
ლულით ალავსო. ერთ-ერთი მწყემსთაგანი, ყველაზე უმცრო-
სი, მეტად მამაცი, აგებულებითაც მაგარი და ამასთანავე მომ-
ხდარი თავდასხმის დროს ერთადერთი, რომელიც დასახიჩ-
რებას გადაარჩა, სასწრაფოდ წამოდგა, პკითხა, სად ჩავარდა
ყმაწვილიო, და უყოყმანოდ გაჰყვა მოხუცს ხშირი ბუჩქნა-
რისაკენ, რომელზედაც მან მიუთითა. ამასობაში ყველამ დაის-
ვენა, ჭრილობები მოიშუშეს, ჩვენ მოგვაძოვეს, შეკრიბეს
თავიანთი მონაგარი და გასამგზავრებლად მზადებას შეუდ-
გნენ. ჭერ დიდხანს ეძახდნენ იმ ყმაწვილს, ბოლოს, მისმა
დაგვიანებამ შეაშინათ და, ამხანაგის მოსაძებნად კაცი ვაგ-
ზავნეს, რათა მოეგონებინა მისთვის, გამგზავრების დრო
დადგაო და თან მოეყვანა. ცოტა ხნის შემდეგ ვაგზავნილი
მობრუნდა, გაფითრებული და სულ აკანკალებული; თავისი
ამხანაგის შესახებ საკვირველ ამბებს მოყვა. თითქოს იგი პირ-
ქვე ყოფილიყოს დამხობილი და უზარმაზარი ურჩხული მი-
სი სხეულის ჭამას ამთავრებდეს, საწყალი მოხუცის კვალიც
კი გაქრაო. გაიგონეს ეს ჩვენმა მეთაურებმა, შეადარეს
მწყემსის ნაამბობი მოხუცის ნათქვამს და მიხვდნენ, რომ ის
სასტიკი ურჩხულია ამ ადგილების მფლობელი, რომლის შე-

სახეზეც ისინი გააფრთხილეს. მიატოვეს საშიში ადგილი, იქიდან სასწრაფოდ მოუსვენეს და ჩვენ ჯოხების ხშირი ცემით გვერეებოდნენ.

22. ძალიან ჩქარა გავიარეთ დიდი მანძილი და ბოლოს ერთ სოფელს მივალწიეთ, სადაც დამე გავათიეთ. აქ მოხდა ერთი, ჰოგონების ღირსი, ამბავი და მინდა გიამბოთ.

ამ სოფელში ცხოვრობდა ერთი მონა, რომლისთვისაც ბატონს მთელი მეურნეობის მართვა მიუხდვია და რომელიც იმ დიდი ადგილ-მამულის მმართველიც ყოფილა; სადაც ჩვენ გავჩერდით; ცოლად ჰყავდა იმავე სახლის მონა ქალი, მაგრამ მას წვავდა ერთი სხვა თავისუფალი ქალის ვნება. დალათით შეურაცხყოფილმა მისმა ცოლმა ცეცხლი წაუქიდა და ფერფლად აქცია ყველა მისი საანგარიშო წიგნი და ყველაფერი, რაც საწყობში ჰქონდა შენახული. ქალმა თავი დაკმაყოფილებულად ვერ იგრძნო, ფიქრობდა, რომ ცოლ-ქმრული სარეცელის შეურაცხყოფისათვის ასეთი ზიანის მიყენება საკმაო არ იყო და რისხვა თავის საკუთარ სისხლსა და ხორცზე გადაიტანა; გაყო თავი მარყუქში, იმ ქმრისაგან შენაძენი და დიდი ხნის დაბადებული შვილიც იმავე ბაწრით ჰიიბა და ბავშვიანად ღრმა ჭაში გადაეშვა. ბატონმა რომ ეს გაიგო, ძლიერ განრისხდა მონაზე, რომელმაც თავისი ცოლი ასეთ ბოროტმოქმედებამდე მიიყვანა, დააჭერიანა ის, ბრძანა გაეშიშვლებინათ, თაფლი წაესვათ და მაგრად მიეკრათ ლელვის ხეზე. ამ ხის ფულუროში კი ჭიანჭველები ბუდობდნენ, სულ ამოტენილი იყო მწერებით, ისინი შავი ღრუბლებივით გუნდ-გუნდად აქეთ-ქით დაძვრებოდნენ. როგორც კი სხეულისიდან წამოსული თაფლის ტკბილი სუნი ეცათ, მაშინვე, პატარაპატარა, მაგრამ უხილავი და განუწყვეტელი კბენით ღრმად ჩაერჭვენენ მის სხეულში, დიდხანს ღრღნეს, ისე რომ გამოჭამეს ხორცი და შიგნეულობა, მთელი ადამიანი წმინდად გამოხრეს და საბედისწერო ხეზე თვალისმომკრელი, თეთრად მოელვარე, ხორცშემოცლილი ძვლებიდა დარჩა.

23. დავტოვეთ ეს საზარელი ადგილი, მეტად შეწუხებულნი ადგილობრივი მცხოვრებლები და გზას გავუდექით. მთელი დღე ვაკეებზე ვიარეთ, დადლილებმა ერთ სახელგანთქკულ და მჭიდროდ დასახლებულ ქალაქს მივალწიეთ. ჩვენმა

მეთაურებმა იფიქრეს, რომ აქ ყოველგვარი დევნისაგან საიმედო თავშესაფარს იპოვიდნენ, თანაც ამ კუთხის სურსათით არაჩვეულებრივი სიუხვის გაგონილმა ამბავმა მოხიბლა ისინი და სამუდამოდ აქ დამკვიდრება გადაწყვიტეს. ტვირთმზიდავ ცხოველებს სამი დღე მოგვეცეს ძალ-ლონის აღსადგენად, რათა გასაყიდად უკეთესი შესახედაობა გვქონოდა. შემდეგ ბაზარზე გაგვიყვანეს. როცა მაცნემ ყოველი ჩვენგანის ფასი მეხვიით მჭექარე ხმით ცალ-ცალკე გამოაცხადა, ცხენი და სხვა ვირები მდიდარმა მყიდველებმა შეიძინეს; მე კი დავრჩი ნაბოლარა, მარტოდმარტო და უშეტესად ზიზლით ამივლიდნენ ხოლმე გვერდს. მომპებრდა მყიდველთა შეხება, რომლებიც კბილების მოსინჯვით ლამობდნენ ჩემი ხნოვანების გამორკვევას. როცა ერთმა კაცმა ამყარალებული თითებით დაიწყო ჩემი ღრძილების სინჯვა, კბილებით ვეცი ჭუჭყიან, აქოთებულ ხელს და ერთიანად დავწეწე. ამ გარემოებამ ჩვენ მაზლობლად მყოფ მყიდველებს ხელი ააღებინა ჩემს შექენაზე, რადგან ველურ ცხოველად ჩამთვალეს. მაშინ მაცნემ ყვირილით ყელი ჩაიწყვიტა, ხმაჩაზღეჩილი, ოხუნჯობით მოჰყვა ჩემი ღირსებების ქებას:

— კიდევ დიდხანს უნდა ვათრიოთ ტყუილუბრალოდ გასაყიდად ასეთი ბებერი, დაუძლურებული ლაფშა, ფეხებ მომტვრეული, ავადმყოფობის გამო საზარელი, მკონარა და მაინც მიუხედავად სილენჩისა და სიზანტისა, ოჩანი, ღორლის ცხრილად გამოსადეგი? კიდევაც რომ ვინმეს აჩუქოთ, საზრდო დაენანება ამისთვის.

24. მაცნეს ასეთი გოდება დამსწრეთა შორის ხარხარს იწვევდა. ჩემმა მკაცრმა ბედმა, რომელსაც, ვერაფრით ვერ დავადწიე თავი, და რისხვამ, რომელიც გადატანილი უბედურებით ვერ შევანელე, ისევ მომაპყრო თავისი ბრმა თვალები, სასწაულივით გამომიგზავნა ჩემი სასტიკი განსაცდელისათვის შესაფერი მყიდველი. თქვენვე განსაჯეთ: გარყვნილი, ბებერი, ქაჩალი, მაგრამ ქალარაშფრეული კულულებით შემკული, ერთ-ერთი უმსგავსო ნაძირალა, რომელიც კიმბალებსა და ჯიმჯიმს დაატარებდა, მათხოვრობდა ქალაქებსა და სოფლებში, თან დაჰქონდა სირიელი ქალ-

ღმერთის გამოსახულება. ჩემი ყიდვის სურვილით აღგზნებული შეეკითხა მაცნეს, თუ სადაური ვიყავი; მან უბასუხა: კაბადოკიელია და საკმაოდ ღონიერიც⁸. შემდეგ წლოვანება იკითხა. შემფასებელმა ხუმრობით მიუგო:

— ამის ბედისწერის მისანმა, ერთმა ვარსკვლავთმრიცხველმა, იგი ხუთი წლისად გამოაცხადა, მაგრამ მან, რა თქმა უნდა, ყველაზე კარგად იცის თავისი წლოვანება მისი მშობლების მიერ სამოქალაქო სიებში ჩანაწერებით. თუმცა მე კი ვბედავ კორნელის კანონის⁹ საწინააღმდეგოდ განზრახ შეცოდებას, თუ მონის მაგიერ რომაელ მოქალაქეს მოგყიდი, მაგრამ შენ შეიძენ ერთგულ და ბეჯით მსახურს, რომელიც გამოვადგება როგორც შინ, ისე გარეთაც.

გაუმაძლარი მყიდველი კითხვებს კითხვებზე აყრიდა და ბოლოს შეშფოთებით იკითხა, ვიყავი თუ არა თვინიერი.

25. დამფასებელმა კი მიუგო:

— შენ წინ ცხვარია და არა ვირი. ყოველგვარ სამუშაოს მშვიდად ასრულებს, არც იკბინება, არც წიხლი იცის — ერთი სიტყვიტ, შეიძლება ითქვას, რომ ეს ვირის ტყავში გახვეული თავმდაბალი ადამიანია, ამის დამტკიცებაც იოლია. შეუყვევი ბარძაყებში თავი და გაიგებ რაოდენ მოთმინებას გამოიჩენს.

მაცნე ასე სამასხროდ იგდებდა იმ გარყვნილს. იგი მიხვდა, რომ დასცინოდნენ და მოსაჩვენებლად განრისხდა.

— მძორო, შენ კი დაგაბრმავოს, დაგაყრუოს და ნახევრად შეშლილ მყვირალად გაქციოს ყოვლის შემძლე სირიელმა ქალღმერთმა, წმინდა საბადიოსმა¹⁰, ბელონამ,¹¹ იდიელმა დედამ¹² და ქალბატონმა ვენერამ თავისი აღონისით¹³, თუ მომეშვა მაგ ბრიყული ხუმრობით! შე სულელო, გგონია, ურჩ ცხოველს შემიძლია მივანდო ქალღმერთი, რომ უეცრად წიხლი ჰკრას და გადამიგდოს ღვთაების ხატი, მე უბედური კი იძულებული ვაგხდე თავქუდმოგლეჯილმა მიწაზე დამხობილი ქალღმერთისათვის ვინმე მკურნალი ვეძიო?

ამ სიტყვებზე უცებ მოვისაზრე გიჟივით ავმხტარიყავი, რათა მას ურჩ და ველურ ცხოველად ჩავეთვალე და ვაჭრობა შეწყვეტილიყო. მაგრამ ამ განზრახვას წინააღმდეგა მო-

უსვენარი მყიდველი; სასწრაფოდ გადაიხადა ჩვიდმეტი დინარი, რომელიც ჩემი თავიდან მოშორების მსურველმა პატრონმა სიამოვნებით მიიღო, ჩამაბა დაგრეხილი სელის ზაწარი და გადამცა ფილებეს: ასე ერქვა ჩემს ახალ პატრონს.

26. ფილებემ მიიღო ახალი მსახური, წამიყვანა თავის სახლში და შევიდა თუ არა შინ დაიყვირა:

— გოგონებო, აი მე თქვენ ბაზრიდან რა კარგი მონაპოვითყვანეთ!

ეს გოგონები კი გარყვნილთა ბრბო აღმოჩნდა, რომლებიც სიხარულით, ჩახლეჩილი, შეუწყობელი, ხრინწიანი ხმებით ახმაურდნენ. ეგონათ, მათ მსახურად რომელიმე ყურმოჭრილი მონა მოუყვანეს; მაგრამ დაინახეს რომ ქალწული კი არ იყო ფურირემად¹⁴ შეცვლილი, არამედ მამაკაცი — ვირად, ცხვირი აიბზუეს, დაუწყეს დაცინვა თავის დამრიგებელს და უთხრეს, რომ მას ქალებისათვის მონა კი არ უყიდა, არამედ ქმარი — თავისთვის. ეუბნებოდნენ:

— მხოლოდ იცოდე, მარტო ნუ ჩახეთქავ * ამ მომჯადოებელ წიწილას, ხანდახან ჩვენც, შენს მტრედებს, ნება მოგვეცი მით ვისარგებლოთ.

ერთიმეორეში ამგვარი ლაზღანდარობით სახლს უკან ბაგაზე მიმაბეს. მათ შორის იყო ერთი ფლეიტაზე დახელოვნებული დამკვრელი ზორბა ჭაბუკი, შეგროვილი შემოწირულებით მონების ბაზარზე შექენილი; როცა მათ მიდამოებში ქალღმერთის ქანდაკება დაჰქონდათ, იგი მათ დაჰყვებოდა და საყვირს უკრავდა. შინ კი განურჩევლად ყველას საყვარლობას ეწეოდა. დამინახა თუ არა იქ, ბევრი საკვები ჩამომიყარა და მხიარულად ჩაილაპარაკა:

— როგორც იქნა ჩემი უღვთო ჯაფის შოადგილე გამოჩნდა! მხოლოდ დიდხანს იცოცხლე და პატრონებს აამე, რათა ჩემმა უკვე დაღლილმა გვერდებმა მოისვენოს.

გავიგონე ეს და ჩემს მომავალ უბედურებაზე ჩავფიქრდი.

27. მეორე დღეს ქალებმა ქრელაჭრულები ჩაიცივეს, სახეები საზიზღრად შეითხუპნეს ქუჩყიანი მურა საღებავით. თვალების გარშემო ლამაზად წაიცხეს საღებავი და ასე გამოვიდნენ, მათ თხელი ტილოს და აბრეშუმის ზაფრანის

ფერი კაბები და ყვითელი ფეხსაცმელი ეცვათ, ზოგიერთებს
ძოწუელზოლებიანი ქამრებით შემოჭერილი თეთრი ტუნიკე-
ბი ესხათ, ეს ზოლები წერილ მფრინავ შუბებს ჰგვანდნენ.
აბრეშუმის საფარველში გამოხვეული ქალღმერთის ქანდა-
კება კი ზურგზე დამადგეს; მკლავები მხრებამდე დაიშოშ-
ვლეს, მოჰქონდათ უზარმაზარი ხმლები და ნაჯახები, ხტო-
დნენ, ყვიროდნენ, საყვირის ხმით აღვზნებულნი და გაცო-
ფებულნი, ღვთაებრივ როკვას ასრულებდნენ. მრავალ ქოხს
ავუარეთ გვერდი და, ბოლოს, ერთი მემამულის სახლს მი-
ვალწიეთ. როგორც კი შინ ფეხი შედგეს, იმ წუთშივე გაისმა
ქაერში შეწყობილი მოთქმა და გიჟური როკვა დაიწყეს.
თავდახრილნი სწრაფად ატრიალებდნენ კისრებს, ისე, რომ
ჩამოყრილი თმები რგოლებად იხვეოდა, ზოგიერთი სირბი-
ლის დროს საკუთარ სხეულს იკბენდა და ორპირი დანებით,
რომელიც თან ჰქონდათ, ხელისგულებს დასერვა დაიწყეს.
ერთ მათგანს განსაკუთრებით გულის სიღრმიდან გაცოფების
გამომხატველი ნაწყვეტ-ნაწყვეტი ოხვრა აღმოხდებოდა ხო-
ლმე, თითქოს მას ღვთაებრივი სული მოვლენოდეს და თი-
თქოს ღვთის იქ არსებობა ადამიანს სრულყოფის მაგიერ აუ-
ძლურებდა და ასნეულებდა.

28. მაგრამ, დახე, როგორი ჭილდო დაიმსახურა მან ზე-
ციური განგებისაგან! თვალთმაქცურად დაიწყო ხმამალა
ქადაგით თავის თავის ვინება და ბრალდება, თითქოს მას
რელიგიის წმინდა კანონებისათვის შეეცოდებინოს და შემ-
დეგ დაიწყო ყვირილი, რომ თავისი ხელით უნდა მიიღოს
სამართლიანი საზღაური. ბოლოს ხელი სტაცა მათრახს, რო-
მელიც, ჩვეულებრივ, აქვთ ხოლმე ამ განსაკუთრებული შე-
სახედაობის ნახევარკაცებს; ეს გრძელფოჩიანი მათრახი და-
წნულია უხეში მატყლისაგან და ბოლოში ცხვრის ძვლის
სხვადასხვა სახის ნატეხი აქვს მიბმული; ასეთი ნასკვებით
დაუწყო თავის თავს ცემა და ტკივილს არაჩვეულებრივი
მოთმინებით იტანდა. შეიძლებოდა დაგენახათ, თუ როგორ
დასველდა მიწა მახვილით მიყენებულ ჭრილობებისა და
მათრახის ცემისაგან დაღერილი ქალური ბინძური სისხლით.
ამ გარემოებამ დიდად შემაშინა. ჭრილობებიდან გამოსულ
აძენი სისხლის დანახვაზე ვიფიქრე: ხომ შეიძლება უცებ

მოხდეს, რომ მოგზაური ღვთაების კუჭმა ვირის სისხლი მო-
ისურვოს ისე, როგორც ზოგიერთი ადამიანები ვირის რძის
მოყვარულნი არიან-მეთქი. ბოლოს, არ ვიცი, დაიღალნენ
თუ გამათრახებით დაკმაყოფილდნენ, შეწყვიტეს სისხლის-
ღვრა, ფართო უბეებში მრავალ შემწირავთა მიერ მოტანი-
ლი სპილენძისა და ოქროს ფულის შეგროვება დაიწყეს,
რომლის ჰიწოდებასაც მრავალრიცხოვანი შემწირავები ერ-
თიმეორეს ასწრებდნენ. გარდა ამისა, მათ მისცეს ერთი კას-
რი ღვინო, რძე, ყველი, ცოტა ხორბალი, და ზოგიერთებმა
ქალღმერთის დამტარებლისათვის ქერიც კი აჩუქეს მათ; ყვე-
ლაფერი ეს ხარბად აკრიფეს, ასეთი მოწყალებისათვის სა-
განგებოდ მომზადებულ ტომრებში ჩატენეს და ზურგზე ამ-
კიდეს; ისე რომ ორმაგი ტვირთით დამძიმებული წინ მივი-
წევდი ერთდროულად, როგორც ტაძარი და ბეღელი.

29. ამგვარად, ვინაცვლებდით ადგილს და ისინი ასე
ძარცვავენდნენ ყველა მახლობელ მიდამოს. ბოლოს, ერთ სო-
ფელს მივალწიეთ. კარგი შემოსავლით გახარებულბმა, იქ
ქეიფის გამართვა გადაწყვიტეს. ერთ გლეხს ვითომც უმკი-
თხავეს და ამაში ერთი მსუქანი ცხვარი დასტყუეს, რათა ამ
მსხვერპლით დაეწყნარებინათ გაუმაძლარი სირიელი ქალ-
ღმერთი. ვახშმისათვის ყველაფერი საჭიროებისამებრ მოა-
მზადეს და აბანოში წავიდნენ. იბანავეს და თან მოიყვანეს,
როგორც თანამესუფრე, ღონიერი თქმობითა და საზარდუ-
ლით დაჯილდოებული გლეხი; ვერც კი მოასწრეს სხვადასხვა
მწვანილეულით საუზმობა, რომ ამ ბინძურმა პირუტყვებმა,
იქვე, მაგიდასთანვე, იგრძენეს უსირცხვილო მოწოდება
ენით გამოუთქმელი ავხორცობისადმი, გარშემოერთყნენ ჭა-
ბუკს, გააშიშვლეს, პირქვე დაამხვეს და თავიანთი საძაგელი
ტუჩებით მის შებილწვას შეუღგნენ. ჩემმა თვალებმა ასეთი
უსამართლობის ყურება დიდხანს ვეღარ აიტანეს და ვეცადე
წამომეძახა: — უშველეთ, კვირიტნო-მეთქი! — მაგრამ, ჭეშ-
მარიტად ვირული, გარკვეული, ხმამაღალი „ო“-ს მეტი ვე-
რავეითარი ბგერა და მარცვალი ვერ წარმოვთქვი. იგი კი
სრულიად უდროოდ გაისმა, რადგან მეზობელ სოფელში წი-
წალამით ჩოჩორი მოიპარეს და რამდენიმე ახალგაზრდა საძე-
ბრად იყო წამოსული. არაჩვეულებრივი გულმოდგინებით

ათვალიერებდნენ ყველა ბოსელს. დახურული შენობიდან რომ ჩემი ყროყინი მოესმათ, იფიქრეს, ამ სახლში უნდა იყოს დამალული ჩვენი ჩოჩორიო და, რათა თავისი საკუთრებისათვის ხელი დაედოთ, უეცრად მთელი გროვა შინ შემოვარდა და მათ თვალს საძაგლობა წარმოუდგა; მოუხმეს მეზობლებს, ყველას უამბეს სასირცხვილო სანახაობის შესახებ და სასაცილოდ აიგდეს ღმერთმსახურთა უწმინდესი უბიწოება.

30. ეს ამბავი მალე გახმაურდა; დამსახურებისდაგვირად ისინი ყველას შეეზიზნა. ასეთი სირცხვილით შეწუხებულებმა, შუალამისას აიკრეს გუდა-ნაბადი და ჩუმიად მიატოვეს აღნიშნული სოფელი. დილის ცისკრის ამოსვლამდე, კარგა მოზრდილი გზა გავიარეთ და მზის სინათლეზე დაუსახლებელ და გზიდან მოშორებულ ერთ ადგილს მივადწიეთ. დიდხანს ითათბირეს და ბოლოს ჩემი მოკვლა გადაწყვიტეს; მომხსნეს ქალღმერთის ქანდაკება და ძირს დაასვენეს, გამათავისუფლეს ყოველგვარი მოსართავებიდან, მიმაკრეს ერთ მუხაზე, ცხვრის ძვლებიანი მათრახით ისე გამშოლტეს, რომ კინდამ სული გამძვრა; ერთი მათგანი სულ ნაჯახით ძარღვების გადაჭრას მეშუქრებოდა, თითქოს შეუპოვრად გამეთელოს მისი ნამუსი, რომელზედაც, რა თქმა უნდა, ლაქის ნატამალიც არ იყო, მაგრამ სხვებმა მხედველობაში მაიღეს არა იმდენად ჩემი ხსნა, რამდენადაც ძირს დასვენებული ქალღმერთის ქანდაკება და ჩემი ცოცხლად დატოვება აშკობინეს. ამგვარად, ხელახლა დამტვირთეს, გზაში ტყლიურად ხმლის ცემით მემუქრებოდნენ და ბოლოს ერთ სახელგანთქმულ ქალაქს მივადწიეთ. ერთმა პირველმა მოქალაქეთაგანმა, საერთოდ, ღვთის მოშიშმა ადამიანმა და ჩვენი ქალღმერთის განსაკუთრებით თაყვანისმცემელმა, გაიგონა თუ არა წინწილისა და ებანის ქღარუნი და ფრიგიული მელოდიის ნაზი ჰანგები, მაშინვე გამოვარდა ქალღმერთის შესახვედრად, აღთქმით დადებულ დაპირებისამებრ ისინი დაპატიჟა, შეგვიყვანა თავისი დიდი სახლის გალავანში და ცდილობდა ღვთაების მოწყალება უდიდესი პატივითა და უხვი მსხვერპლით მოეპოვებინა.

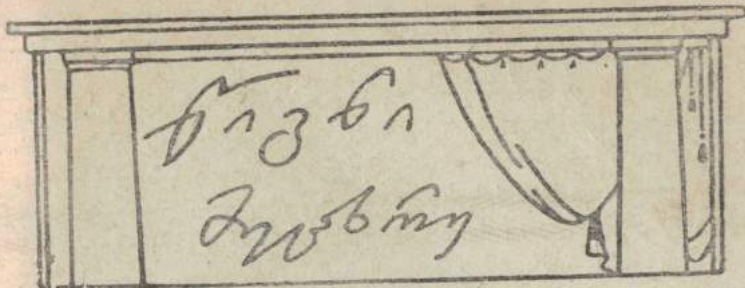
31. რამდენადაც მახსოვს, იქ ჩემი სიცოცხლე ერთ-ერთ

უკიდურეს საფრთხეში ჩავარდა. ერთმა გლეხმა ჩვენს მას-
პინძელს თავისი ნანადირევი ვეებერთელა და მსუქანი ირ-
მის შაშხი გამოუგზავნა; იმდენად დაუდევრობა გამოიჩინეს,
რომ იგი სამზარეულოს კარზე ჩამოჰკიდეს, ქვევით, ისე
რომ, რომელიღაც თავისებურად მონადირე ძაღლმა ჩამო-
გლიჯა იგი და ნადავლით გახარებულმა, სანამ ვინმე დაინა-
ხავდა, სასწრაფოდ წაათრია. დანაკარგის გაგებაზე მზარეუ-
ლი თავის თავს დაუდევრობას აყვედრიდა, დიდხანს ღვარა
უნაყოფო ცრემლი, შემდეგ უაღრესად შეწუხებული იმით,
რომ პატრონს ერთიც ვთქვათ და სადილი მოეთხოვა, და სა-
ერთოდ უზომოდ შეშინებული გამოეთხოვა თავის მცირე-
წლოვან შვილს, აიღო ბაწარი და თავის ჩამოხრჩობას აბი-
რებდა. ქმრის უბედური შემთხვევა მის უბედურ ცოლს არ
გამოეპარა, ორივე ხელი მაგრად ჩასჭიდა საბედისწერო მარ-
ყუქს და უთხრა:

— ნუთუ ამ უბედურებამ ისე შეგაშინა, რომ სრულიად
დაკარგე გონება და ვერ ხედავ, რომ ღვთაებრივი განგება
თვითონ გიგზავნის იოლ ხსნას? თუკი ბედის მიერ მოვლუ-
ნილმა მწუხარებამ მოსაზრების ნატამალი ოდნავ მაინც შე-
გარჩინა, ყურადღებით მომისმინე: წაიყვანე ეს სხვისი ვირი,
დაკალი, გააკეთე დაკარგულის მსგავსი შაშხი, უკეთესად და
უფრო გემრიელად გაამზადე საწებლით და ბატონს ირმის
ხორცის მაგიერ მიართვი.

საძაგელ გაიძვერას ჩემი სიცოცხლის ფასით თავისი გა-
დარჩენის აზრმა გაუელვა. შეაქო თავისი ცოლი ჰკვიანი რჩე-
ვისათვის და ტყაუის გასაძრობად, რასაც უკვე გადაწყვეტი-
ლად თვლიდა, დანების ღესვას შეუდგა.

1. ასე ამზადებდა საძაგელი სისხლისმსმელი ჩემ საწინაღმდეგოდ იარაღს. მე კი ამ სახიფათო წუთში ვხედავდი, რომ საჭირო იყო რაიმე გადაწყვეტილების მიღება. ბევრი ფიქრით დრო არ გამიცდენია; გადაწყვეიტე გაქცევით ამეცილებინა თავიდან მოახლოებული აღსასრული; დაუყოვნებლივ ავიწყვიტე ბაწარი, რომლითაც დაბმული ვიყავი, სწრაფად გავიპარე და, თავი რომ უფრო დამეცვა, ყოველ წუთს უკანა ფეხებით წიხლებს ვისროდი. წუთში გავიბრინე მახლობელი დერეფანი, დაუყოვნებლივ შევეარდი იმ სასადილოში, სადაც მასპინძელი ქალღმერთის ქურუმებთან ერთად სამსხვერპლო ნადიმს იხდიდა. სწრაფი სირბილის დროს მივყარ-მოვყარე და დავამტვრიე დიდძალი ჭურჭელი, დავამსხვრიე თვით სანადიმო მაგიდაც კი. ამ საძაგელი თავდასხმის გამო უკმაყოფილო მასპინძელმა ბრძანება გასცა, როგორც მკვირცხლი, ოჩანი ცხოველი, წავეყვანე და სადმე საიმედო ადგილას დავემწყვდიე, რათა ხელმეორე მშფოთარე გამოცხადებით მშვიდობიანი ნადიმი არ ჩამეშალა. ასეთი ეშმაკური გამოგონებით მოხერხებულად დავიცავი თავი და, ქალა-

თის ხელიდან დამძვრალი, სულითა და გულით ჩემს. გადამრჩენ პატიმრობას შეეხაროდი.

მაგრამ ეს კი მართალია, რომ ფორტუნა უბედურ საათზე დაბადებულ ადამიანს არასდროს გაბედნიერების ნებას არ აძლევს და ღვთაების მიერ მოკუთვნიებული ბედისწერის ვერც უკუშტევას შესძლებ და ვერც შეცვლი გონიერი გადაწყვეტილებითა თუ სიფრთხილის ბრძნული ზომებით. ჩემი საქმეც ასე იყო: იმ გამოგონებამაც კი, ერთი წუთის წინ რომ მეგონა მიხსნიდა, დიდ განსაცდელში ჩამავდო და კინალამ აღსასრულამდე მიმიყვანა.

2. მაშინ, როცა მსახურები ერთმანეთს რაღაცაზე ეჩუროხულებოდნენ, უცებ სასადილოში ერთი შიშისაგან სახემოქცეული და აკანკალებული ბიჭი შემოვარდა. მოახსენა ბატონს, რომ მეზობელ მოსახვევში ეს არის ძალღი გაცოფდა, უკანა ჭიშკრიდან რაღაც საოცრებით მათ ეზოში შემოვარდა, გაბრაზებულმა მონადირე ძაღლები დაკბინა, მახლობელ თავლაში შევარდა, ასეთივე მძვინვარებით დაეცა თავს ტვირთშიზღავ საქონელს და ბოლოს ადამიანებიც კი არ დაინდო; მეჯორე მირტილე, მზარეული ჰეფესტიონი, საწოლთ ფარეში ჰიპატე, მკურნალი აპოლონი და მრავალი სხვა მსახურიც, რომლებიც მის გაგდებას ცდილობდნენ, დაკბინა და დაფლითა, ისე რომ ზოგიერთ ცხოველს, შხამიანი ნაკბენის გამო ისეთივე ცოფის ნიშნები გამოაჩნდათო. ამ ამბავმა ყველანი ძალიან შეაშინა, გადაწყვიტეს, რომ მეც ამ მიზეზით ვბორავავდი. აი, უკვე ყოველგვარი იარაღით შეიარაღდნენ, საერთო განსაცდელის როგორმე თავიდან ასაცილებლად ერთიმეორეს ამხნეებდნენ და გამომიღვნენ უფრო თვითონ ამ სენით — ცოფით შებყრობილნი. უეჭველად ნაკუწ-ნაკუწად მაქცევდნენ შუბებით, სანადირო დანებითა და ორბირიანი ნაჯახებით, რომელთაც შინაურები მათ იოლად მიაწვდიდნენ, რომ სახიფათო წუთის მთელი საშინელება მხედველობაში არ მიმელო და ჩემი პატრონების საწოლ ოთახში არ შევვარდნილიყავი. მაშინ ალყა შემომარტყეს, ჩამიკეტეს გარედან ყველა კარი, რათა ბრაზის მოვლის დროს საშიშროება თავიდან აეცილებინათ და მე კი უკურნებელი ცოფის მოქმედებით თანდათანობით სული დამელია.

იმგვარად, თავისუფლება მომენიჭა და მარტო ყოფნის ბედ-
ნიერება მომეცა. ჩავგორდი გამზადებულ ქვეშაგებში და
დამიანურად დავიძინე, როგორადაც დიდი ხანია აღარ მძი-
ნებია.

3. უკვე სულ გათენებული იყო, როცა რბილ ქვეშაგებში
პოსვენებული მხნედ წამოვხტი და გავიგონე, თუ ისინი,
პთელი ღამის განმავლობაში ყარაულობის გამო უძილონი,
როგორ ლაპარაკობდნენ ჩემს ბედზე:

— ნუთუ ამდენ ხანს ვერ მოიშორა უბედურმა ვირმა
ცოფი?

— იქნებ, პირიქით, ავადმყოფობამ გაიარა ბნელის შე-
პოტევის შემდეგო.

რათა აზრთა სხვადასხვაობისათვის ბოლო მოეღოთ, გა-
დაწყვიტეს საქმის გამოკვლევა, შემოიხედეს ქუჭრუტანაში
და დაინახეს, რომ მე წყნარად ვიდექი, ჯანმრთელი და უვნე-
ბელი. მაშინ უფრო ფართოდ გააღეს კარი და უნდოდათ
გაეგოთ, მოთვინიერდა თუ არაო. ერთი მათგანი, პირდაპირ
ზეციით მოვლენილი ჩემი მხსნელი, ჩემი ჯანმრთელობის გა-
მოსარკვევად დანარჩენებს ასეთ რჩევას აძლევს: ახალი
წყლით საესე კათხა მოეტანათ ჩემთვის დასალევად; თუკი
არავითარ უკმაყოფილებას არ გამოვხატავდი და უყოყმანოდ
დავლევდი მას, მაშასადამე, ჯანმრთელი ვიქნებოდი და ავად-
ყოფობას სულ გაველო; თუ პირიქით, სითხის დანახვასა და
შეხებას მოვერიდებოდი, მაშინ მავნე ცოფი უთუოდ ისევ
გრძელდებოდა. შემოწმების ასეთი წესი უძველესი წიგნები-
დან გვაქვს გადმოცემული და ფართოდაა გამოყენებულიო.

4. ეს წინადადება მოიწონეს, მაშინვე აავსეს ვეებერთელა
ქურჭელი მახლობელი წყაროს კამკამა წყლით და გაუბედა-
ვად მომიტანეს. მე, წყურვილით პირგამომშრალი, სასწრა-
ფოდ შესახვედრადაც კი გავეშურე, ჩავყავი თავი ქურჭელში
და შეესვი განმკურნავი (ქეშმარიტად, განმკურნავი) წყალი.
თავმდაბლად ავიტანე ხელების შემოკვრა, ყურების სრესა,
ლაგამის მოქაჩვა და სხვა ყოველგვარი გამოცდა მანამ, სანამ
შათი გიჟური ექვების საწინააღმდეგოდ, ჩემი თვინიერება
ყველას აშკარად არ დავანახე.

ამგვარად, ავიცილე ორმაგი საშიშროება. მეორე დღეს

წმინდა ბარგით, წინწილითა და ებანით დატვირთული მათხოვარა, მაწანწალა ისევ გზას გავუდექი. გავუარეთ მრავალ სახლსა და ეზოს, ერთ სოფელში შევჩერდით, რომელიც ძველი მცხოვრებლების სიტყვით. ოდესღაც მდიდარი ქალაქის ნანგრევებზე იყო აშენებული. მახლობელ სასტუმროში დავისადგურეთ, იქ ერთი ღარიბის ოჯახში მომხდარი სასიყვარულო თავგადასავალი გავიგეთ და მინდა თქვენც გავიზიაროთ.

5. იყო ერთი ძალზე ღატაკი ხელოსანი, რომელიც ლუკმაპურს თავისი მცირე შემოსავლით შოულობდა. ჰყავდა ცოლი და მასაც არაფერი ებადა, მაგრამ ცნობილი იყო თავისი დიდი გარყვნილებით. ერთ მშვენიერ დღეს, დილით, წავიდა თუ არა ქმარი სამუშაოზე, თავზედი საყვარელი მის სახლში მალულად შეძვრა და, სანამ ისანი ვენერას ბრძოლაში იკვნენ უშიშრად გათულნი, მოულოდნელად დაბრუნდა ქმარი, რომელსაც ცოლის ასეთ საქმეებში ეჭვიც არ ეპარებოდა. კარი რომ დახურული და ჩაკეტილიც დახვდა, კიდევაც მოეწონა ცოლის სიფრთხილე. დააკაკუნა და დაუსტიგინა, რათა ცოლისთვის თავის დაბრუნება შეეტყობინებინა. ასეთ საქმეებში გაქნილმა და მოხერხებულმა დედაკაცმა საყვარლის ალერსს თავი დაანება. კუთხეში, ნახევრად მიწაში ჩაფლულ კასრში, დამალა იგი. შემდეგ გააღო კარი და ქმარმა შინ შემოსვლაც კი ვერ მოასწრო, რომ ცოლი გინებით მივიარდა:

— რას დატანტალებ უქმად ხელდაკრეფილი? რატომ სამუშაოდ არ წახვალ? ჩვენი ცხოვრებისათვის არ ფიქრობ? მე უბედური კი იძულებული ვარ დღე და ღამე ძალ-ღონე ქსოვას შევადლო, რათა იმდენი ფული მაინც ვიშოვო, რომ ჩვენი სორო ლამპარით გავანათო. ჩემზე რამდენად ბედნიერია შეზობლის ქალი დაფნე, დილიდანვე კიდევაც ჭამს, კიდევაც სვამს და საყვარლებთანაც ერთობა.

6. ასეთი შეხვედრით თავგზააბნეულმა ქმარმა უთხრა.

— რა მოხდა? ჩემი სამუშაოს პატრონი დღეს სასამართლოში გამოიძახეს და ჩვენ გავგათავისუფლა; მაინც მოვისაზრე, რა გზით უნდა ვიშოვო დღეს სადილის ფული, ხედავ. კუთხეში რომ კასრია ჩაფლული? მუდამ ცარიელია და

ადგილს ტყუილად იჭერს; მისგან არავითარი სარგებელი არა გვაქვს. გარდა იმისა, რომ მოძრაობას გვიშლის. აი, ხუთ დინარად გავყიდე და მყიდველი უკვე აქაა, ფულს გადაიხდის და თავის საკუთრებას წაიღებს. ასე რომ შენ ხმა ჩაიკმიდე, ცოტა მომეხმარე — მიწიდან უნდა ამოვათრიოთ და მყიდველს მივცეთ.

გაიგონა თუ არა ეს მატყუარამ, წუთში მოისაზრა, როგორ გამოეყენებინა შექმნილი მდგომარეობა, უტიფრად გადაიხარხარა და ქმარს უთხრა:

— ოჰ, ოჰ, რა ქმარი შემხვდა, რა ქმარი! ჩინებული ვაქარია: ხუთ დინარად ყიდის ნივთს, რომელიც მე. შინ მჯდომმა დედაკაცმა, შვილად გავყიდე!

დანამატით გახარებულმა ქმარმა ჰკითხა:

— ვინ მოგცა მერე ამდენი?

ქალმა მიუგო:

— აი, შე ბრიყვო, იგი უკვე დიდი ხანია ჩაძვრა კასრში გასასინჯად, უნდა გაიგოს მაგარია თუ არა იგი.

7. საყვარელმა ყური მოჰკრა ამ სიტყვებს, თავი ამოყო და წარმოთქვა:

— დიასახლისო, გინდა მართალი გითხრა? კასრი ძალიან ძველია და მრავალგანაა გაბზარული. — შემდეგ ქმარს მიუბრუნდა და, თითქოს ვერც კი იცნო, განგებ უთხრა: — ეი, პატივცემულო, რომელიცა ხარ მანდ, მალე მომაწოდე ლამპარი, ერთი ტალახი ამოვწმინდო და შევძლო დანახვა, ვარგა თუ არა ეს რამედ; ფული მოპარული მაქვს თუ რა გგონია?

თავმდაბალმა და გულკეთილმა ქმარმა მალე და ეჭვიმუტანლად აანთო ლამპარი და მიმართა:

— ამოძვერი, ძმაო, მაცალე, სანამ მე თვით კარგად ამოვწმენდ.

თქვა ეს, ტანთ გაიძრო, ჩაიტანა თან ლამპარი და დაუწყო ფხეკა მრავალწლიან სიბინძურით მიმხმარ ქერქს დამპალი ქურჭლის ფსკერიდან. საყვარელმა კი, ამ მშვენიერმა ყმაწვილმა, მიაყუდა მისი ცოლი კასრზე და წაკუზულს უშფოთველად ამუშავებდა. ამასთანავე ამ გარყვნილმა, გაიძვერა დედაკაცმა თავი გადაყო კასრში, ქმარს დასცინოდა და ათით უჩვენებდა. თუ სად გამოეფხიკა, აი ამ ადგილას და აი

იმ ადგილას, ისევ ამ ადგილას და ისევ იქო, სანამ ორივე ხა-
ქმე არ დამთავრდა. საწყალმა მუშამ მიიღო შვიდი დინარი
და იძულებული გახდა თავისი ცოლის საყვარლის სახლამდე
ქასრი ზურგით მიეთრია.¹

8. უწმინდესმა ღმერთმსახურებმა იქ რამდენიმე დღე და-
ვეეს, საზოგადოებრივი გულუხვობის ხარჯზე გამოიკვებნენ,
მისნობაში მრავალი საჩუქარი შეაგროვეს და ფულის მოსა-
გებად ახალი საშუალება გამოიგონეს. ცხოვრების სხვადა-
სხვა შემთხვევისათვის ერთი საერთო წინასწარმეტყველება
დაადგინეს და ასე ასულელებდნენ ადამიანებს. წინასწარ-
მეტყველება ამბობდა:

დაუღლული ხარები მიწას იმიტომ ხნავენ,—

მომავალში ნათესი თავისუფლად ამწვანდეს.

თუ შეუღლების მსურველნი რჩევას ჰკითხავდნენ, ისინი
არწმუნებდნენ, პასუხი სწორედ მიზანს შეესაბამებოდა: შეუ-
ღლებულნი მრავალრიცხოვან შთამომავლობას წარმოშობდ-
ნენ; თუ მიწა-წყლის შეძენის მსურველი ადამიანი შეეკითხ-
ებოდა, ქურუმნი სწორად ლაპარაკობდა ხარებზე, მათ უღელ-
ში შეებმაზე და აყვავებულ ნათეს ველებზე; თუ ვინმეს მო-
პავალი მგზავრობისათვის ღვთაებრივი მითითება სურდა,
გაბმული ხარები ტვირთშიდავი ცხოველის მშვიდ ზნეს უჩ-
ვენებდა და ნათესი კი მოგებას; რომელსაც უნდოდა გაეგო,
მისი გამარჯვებით დამთავრდებოდა თუ არა ბრძოლა, ან
ავაზაკთა ბრბოს მიერ დევნა, ისინი უმარტავდნენ, გამამხნე-
ვებელი წინასწარმეტყველება სრულ გამარჯვებას აღნიშნავს,
რადგან მტერთა თავები უღელქვეშ მოიხრება და ხელში
დიდ მოგებას და ნაყოფიერ ნადავლს ჩაიგდებო.

ამ თვალთმაქცური მისნობით ბევრი ფული მოხვეტეს.

9. მაგრამ, რადგან რჩევის მსურველთა მეტისმეტმა ხშირ-
მა მიმართვამ მათი განმარტება ამოსწურა, აიყარნენ და
ზელახლა გზას გაუდგნენ, ბევრად უფრო ცუდს, ვიდრე ლა-
შით გამოვიარეთ. თვითონ გასინჯეთ, გზა სულ დაღარული
იყო ღრმა თხრილებით, ნაწილობრივ დამდგარი წუმპეებით,
იყო ამოვსებული და ნაწილობრივ კი — ტალახით გალესი-
ლი. წამდაუწუმ ვფორხილობდი, განუწყვეტლივ ვეცემოდი,
ფეხები დამებგევა და დიდი შრომით გამოვადწიე თუ არა

ახალ გზაზე, მოულოდნელად ხელშუბებით შეიარაღებულ მხედართა ჯგუფი წამოგვეწია. ძლივს შეაჩერეს თავისი ბე- დაურები, სწვდნენ კისერში ფილებებს და სხვა მგზავრებს. საძაგელ მკრეხელებს უწოდებდნენ და ცემა დაუწყეს, ხე- ლებზე ყველას ბორკილები დაადვეს, გაუთავებელი მუქა- რით დაასხდნენ მათ:—აბა, მოიტათ, მოიტათ ოქროს თასს. რომელმაც თქვენ მოგხიბლათ და ბოროტმოქმედება ჩაგადე- ნინათ! მოიმიზეზეთ საიდუმლო ღმერთმომსახურება, ჩუმაღ- საცალეთ იგი ღვთისმშობლის წმინდაბალიშებიდან და უმაღ- ვე, თითქოს ასეთი ავკაცობისთვის სასჯელის აცილება შე- ძლებოდეს, ინათლა თუ არა, გაუფრთხილებლად ყველამ ქა- ლაქის კედლები დატოვეთ.

10. ერთმა კაცმა ჩემს ზურგზე ხელების ფათური დაი- წყო და ყველას თვალწინ, თვით ქალღმერთის ტანსაცმლის კალთაში, ოქროს ჭურჭელი აღმოაჩინა. მაგრამ ესოდენ სა- ძაგელმა ბოროტმოქმედებამ ვერ შეაძრწუნა და ვერ შეაშინ- ეს ბინძური ბრბო. თვალთმაქცური სიცილით უარის გამო- გონება დაიწყეს...

— რა საოცარი და უკადრისი ამბავია! რა ხშირად გაებ- მებთან ხიფათში უდანაშაულო ადამიანები! ღვთისმშობელმა თავის დას, სირიელ ქალღმერთს, უსახსოვრა იგი და განა- ღირს სარწმუნოების მსახურთათვის სისხლის სამართლიან- დანაშაულის წაყენება?

მაგრამ ამაოდ ლაყბობდნენ ისინი ასეთ და მსგავს ხი- ცრუებს, გლახებმა იმწუთას უკან დააბრუნეს ისინი, შებოჭე- და ტულიანუშში² ჩაამწყვდიეს, თასი და ქალღმერთის ქანდ- კება ტაძრის საგანძურში შეინახეს, როგორც შემოწირულ- ბა. მე კი მეორე დღეს ხელახლა გამიყვანეს ბაზარზე გასაყი- დად და შემფასებლის მეოხებით იმ ფასთან შედარებით, რომლითაც წინათ ფილებემ მიყიდა, შეიღი ნუშით უფრო შვირად მიმიყიდეს ერთ მეწისქვილეს. მან იქვე ნაყიდი ხორბა- ლით მაშინვე დამტვირთა და საკმაოდ ძნელი, წვეტიანი ქვი- თა და ყოველგვარი ფესვებით სავსე გზას გამიყენა იმ წისქვილისაკენ, სადაც თვითონ მუშაობდა.

11. იქ მრავალი საკიდარი საქონელი განუწყვეტლივ უფ- ლიდა წრეს და წისქვილის დოლაბებს ატრიალებდა. მან-

ქანის შეუნელებელი მოძრაობა მთელი დღე-ღამის განმავლობაში ხორბალს განუწყვეტლივ ფქვავდა. ახალმა პატრონმა, უთუოდ, იმიტომ, რომ მე მაშინვე მუშაობის არ შემშინებოდა, ისე კარგად მომათავსა, როგორც წარჩინებული უცხოელი³.

ნება მომცა პირველი დღე უქმად გამეტარეშინა და ბაგასაზრდოთი ამივსო. მაგრამ ასე უქმად ყოფნის სიტკბოება და საძლომად კვება ერთ დღეზე მეტს არ გაგრძელებულა. მეორე დღეს დილიდანვე მიმაბეს ერთ შესახედავად ყველაზე დიდ დოლაბს და მომრგვალებულ სივრცეზე გაყვანილი გზით თვალეზახვეულს მერეკებოდნენ, რათა, ერთი და იმავე წრის განუსაზღვრელი რაოდენობით შემოვლის გამო, გზას არ ავცდენოდი. ეშმაკობა და გონიერება ჯერ კიდევ მთლიანად დავიწყებული არ მქონდა და მოვიგონე, თითქოს ახალ საქმეს ვერ მივხვდი; თუმცა ჩემი აღამიანად ყოფნის დროს არა ერთხელ მინახავს, თუ როგორ მოდიან მოძრაობაში მსგავსი მანქანები, მაგრამ მათ თავი ისე ვაჩვენე, თითქოს არაფერი მესმოდა და გამეგებოდა, განგებ გავშეშდი. მეგონა, ამგვარი სამუშაოსთვის გამოუსადეგრად და უნიჭოდ ჩამთვლიან, რომელიმე უფრო იოლ სამუშაოზე გამგზავნიან, ან თავს მიმანებებენ და ტყუილად მკვებავენ-მეთქი. მაგრამ ამაოდ მოვისაზრე ასეთი მავნე ეშმაკობა. თვალები ახვეული მქონდა და არ ვიცოდი, თუ ჯოხებით შეიარაღებული ბრბო მერტყა გარს და მოცემულ ნიშანზე ყველამ საშინელი ყვირილით ცემა დამიწყო. ამ ღრიალით ისეთი თავზარი დამცეს, რომ ყოველგვარ მსჯელობას დავეთხოვე, მთელი შალ-ლონით გავწიე სელის ბაწარი და წრის გარშემო სირბილი დავიწყე. ჩემი მოქმედების ასეთმა უეცარმა ცვალებადობამ დამსწრეთა შორის საერთო სიცილი გამოიწვია.

12. როცა დღის უმეტესი დრო გავიდა და უკვე დავიქანცე, ამიშვეს, დოლაბს მომაშორეს და ბაგისაკენ წამიყვანეს. თუმცა დაღლილობისაგან ფეხზე ძლივს ვდგებოდი, აუცილებლად ძალ-ლონის აღდგენას ვსაჭიროებდი, მაგრამ მაინც ჩვეული ცნობისმოყვარეობა მტანჯავდა და მოსვენებას არ მაძლევდა. ასე რომ გადავდევი ჩემთვის ზლომად მოცემული საზრდო და ერთგვარი კმაყოფილებით დავუწყე თვა-

ლიერება მთელი გარემოს არასასიამოვნო მოწყობილობას.
დიადო ღმერთებო, რა საცოდავი კაცუნები მერტყნენ გარს!
კანი ყველას სისხლის ჩაქცევისაგან ლურჯად ჰქონდა აჭრე-
ლებული, ნაცემ ზურგებს მათ უფრო უჩრდილავედა, ვიდრე
უფარავდა, ძონძები, ზოგიერთებს მოკლე ტანსაცმელი მხო-
ლოდ საზარდულებამდე თუ წედებოდათ, ყველას დაცხრი-
ლული ტუნიკები ეცვათ, სხეული უჩანდათ, დადალული
შუბლი ჰქონდათ,⁴ ნახევარი თავი გადახორტილი,
ფეხებზე ბორკილები, დამიწებული სახეები, ცხელი ორთქ-
ლითა და კვამლით შეტრუსული წამწამები, ყველა მობრმა-
ვო, ამასთანავე ყველას ბინძური ფერფლივით ფქვილის
მტვერი ისე ეყარა, როგორც მოკრივეებს წმინდა სილა, სა-
ჭიდაოდ რომ გამოდიან ხოლმე.

13. რა შემიძლია ვთქვა და როგორი საღებავებით აღვწე-
რო ჩემი ბოსელის თანაამხანაგები? რა დაჩაჩანაკებული ჯო-
რები იყვნენ და რა გაძვალტყავებული ჯაგლაგები! ბაგაში
ჩიჩვირჩაყოფილნი ბზეს იცოხნიდნენ. ჰქონდათ დაჩირქებუ-
ლი და დაწყლულებული ქედები, განუწყვეტელი, ავადმყო-
ფური ფრუტუნის გამო დამჰქნარი, დაბერილი ნესტოები,
გამუდმებით სელის ბაწრის ხეხვით დაწყლულებული მკერ-
დი, შეუწელებელი მათრახის ცემით გაშიშვლებული ნექნე-
ბი, ყოველთვის ერთ ადგილზე ტრიალით საზარლად გაბრ-
ტყვლებული ფლოქვები, ძველი და ბინძური მუწით ერთია-
ნად დაფარული და დამჰქნარი ტყავი. ასეთი თანაამხანაგების
საშინელი მაგალითით შეშინებულმა ძველი ლუციუსის ბე-
დი მოვიგონე, სასოწარკვეთილებაში ჩავვარდი, თავი დავხა-
რე და დავსევდიანდი. ტანჯულ ცხოვრებაში ერთადერთი
ნუგეშილა დამრჩა: გავრთობილიყავ ჩემი თანდაყოლილი
ცნობისმოყვარეობით და მეცქირა ადამიანებისათვის, რთ-
პლებიც არაფრად მაგდებდნენ, ისე თავისუფლად ლაპარა-
კობდნენ და მოქმედებდნენ, როგორც სურდათ. ბერძენთა
უძველესი პოეზიის ღვთაებრივმა შემოქმედმა ჩვენთვის მა-
ღალგონიერი ვაჟაკის ჩვენების სურვილით ტყუილი კი
არ გამოსახა სიკეთით სრულყოფილი, უცხო ქვეყნებში მო-
გზაური და სხვადასხვა ხალხის შემსწავლელი ადამიანი.
თვით მე ვირის სახით ჩემს არსებობას დიდი მადლიერებით

ვიგონებ, რადგან ამ ტყავის საფარველში ბედის ცვალებადობა ვიგემე და უფრო გონიერი თუ არა, უფრო გამოცდილი მაინც შევიქენი. აი, მაგალითად, გადავწყვიტე გაუწყობ ერთი მშვენიერი, სხვაზე უკეთესი, საყურადღებო ამბავი.

14. ჩემს შემძენ მეწისქვილეს, კარგს და ფრიად თავმდაბალ კაცს, წილად ხვდა უსაძაგლესი, სხვა ქალებზე გაცილებით უარესი ცოლი, რომელიც იმ ზომამდე არღვევდა ცოლქმრულ და ოჯახურ კანონებს, რომ, პერკულესს გეფიცებით, მეც კი შემცოდებია ჩემი პატრონი და ჩუმაღ მრავალგზის ამომიოხრავს. არ იყო ისეთი ნაკლი, რომ ამ საძაგელ ქალს არ ჰქონოდა; იგი ისე შეიცავდა ყოველგვარ სიბილწეს, როგორც ბინძური ორმო; ავი, ცეტი, მამაკაცებში დაეთრეოდა, გაღეშილი გორავდა, ჭიუტი, ქედმაღალი, ძარცვა-გლეჯაშ დახარბებული, სამარცხვინო ხარჯვაში ხელგაშლილი, ერთგულების მოძულე, პატიოსნების მტერი, ღვთაებრივი კანონების გამთელი; ამ კანონების მაგიერ ასრულებდა რომელიღაც ცრუ და მკრეხელური რელიგიის ქარაფშუტულ წესებს, დიდგულად ირწმუნებოდა, რომ იგი ყველა ხალხთა ერთღვთაებას ცემს თაყვანს, თავის უბედურ ქმარს ასე ატყუილებდა და თვითონ კი დილიდანვე ლოთობითა და გამუდმებული მრუშობით თავის სხეულს ბილწავდა.

15. ეს ქალბატონი რაღაც გასაოცარი სიძულვილით მღეგნიდა. ალიონზე ისევ ლოგინში მწოლარე ყვიროდა, რათა ახლად ნაყიდი ვირი წისქვილის დოლაზე მიებათ; საწოლი ოთახიდან გამოსვლისთანავე განკარგულებას იძლეოდა, რომ მისი თანადასწრებით რაც შეიძლება მეტი ეცემნათ ჩემთვის, როცა კვების დრო დადგებოდა და სხვა ტვირთშიზიდავი ცხოველები ისვენებდნენ, ბრძანებას გასცემდა; რათა გვიან მივეშვი ბავასთან. ამგვარმა სიმკაცრემ კიდევ უფრო გააძლიერა ჩემი ბუნებრივი ცნობისმოყვარეობა, რომელიც მან თავის თავისა და თავის ხასიათისადმი მიიზიდა. გავიგე, რომ მასთან საწოლ ოთახში ძალიან ხშირად დადიოდა ერთი ყმაწვილი კაცი, მინდოდა მისი დანახვა, მაგრამ ჩემს თვალებს აფარებული სახვევი უშლიდა თავისუფალ მოქმედებას. ეს სახვევი რომ არა — ეშმაკობა მეყოფოდა როგორმე ამ გარყვნილი ქალის ბოროტება გამეგო. ყოველდღე, დილიდანვე

ბასთან იმყოფებოდა ერთი დედაბერი, მისი საძაგლობის მონაწილე, მრუშობის შუამავალი და საყვარლების შიკრიკი. ჯერ ისაუბრებდნენ, შემდეგ შეურეველ ღვინოს სვამდნენ. ერთმანეთს აქეზებდნენ და გეგმებს აწყობდნენ, თუ როგორი ეშმაკური მოტყუილებით დაეღუბათ უბედური ქმარი. თუმცა ძალიან გულმოსული ვიყავი ფოტიდას შეცდომაზე, რადგან მან ფრინველის მაგიერ ვირად მაქცია, მაგრამ ჩემს აამწუხარო გარდაქმნაში თავს მხოლოდ იმით ვინუგეშებდი, რომ ვეებერთელა ყურების მეოხებით მშვენივრად მესმოდა ისიც კი, რასაც ჩემგან მოშორებით ლაპარაკობდნენ.

16. ერთ მშვენიერ დღეს ჩემს ყურებამდე ამ უნამუსო დედაბრის ასეთმა სიტყვებმა მოაღწია:

— თვითონ განსაჯე, ქალბატონო, როგორი ზარმაცი და მშიშარაა ის შენი მეგობარი, რომელსაც ჩემს დაუკითხავად დაუახლოვდი. საკმარისია, შენ მიერ შეძაგებულმა და შეძულეულმა ქმარმა წარბი შეიკრას, რომ მას შიშისაგან სული ძვრება. შენი სიყვარულის წყურვილს თავის უსიცოცხლო ლაჩრობით აწვალებს. რამდენად სჯობს მას ფილესითერი, იგი ახალგაზრდაცაა, კარგიც, გულუხვიც, გაბედულიც. როგორ მოხერხებულად უვლის გვერდს ქმრების სიფხიზლეს. რსტატურად ატყუებს მათ — ამოა მათი ყოველგვარი სიფრთხილის ზომები! ჰერკულესს გეფიცები, ყველა ქალთა თაყვანისცემის ღირსია. მარტო იგი უნდა შემკობილიყო ოქროს გვირგვინით განსაკუთრებით ერთი ეშმაკობისათვის, რომელიც ამ დღეებში ერთ ეჭვიან ქმარს დიდი მოხერხებით პოუწყო. აი მოისმინე და შეადარე, ყველა ერთნაირია თუ არა.

17. იცნობ თუ არა აქაურ დეკურიონს⁸, ბარბარუსს, რომელსაც ხალხმა გესლიანი ენისა და სიმკაცრისათვის მორიგული უწოდა? თავის წარჩინებული შთამომავლობისა და იშვიათი სილამაზის მქონე ცოლს ისე საოცრად უფრთხილდებოდა, რომ თითქმის სახლიდანაც არ უშვებს.

აქ მეწისქვილის ცოლმა გააწყვეტინა:

— როგორ არა, მშვენივრად ვიცნობ, შენ გულისხმობ არეტეს⁹, ჩვენ სკოლაში ერთად ვსწავლობდით.

— მაშასადამე, — უთხრა დედაბერმა, — იცი რა შეეძ-
თხვა მას ფილესითერთან?

— არაფერი ვიცი და გთხოვ, დედობილო, გვედროები.
ყველაფერი დაწვრილებით მიაგმო.

დაუღალავ, ყბედ დედაბერს ბევრი თხოვნა არ დასჭირდა
და ასე დაიწყო:

— ერთხელ ბარბარუსს გამგზავრება მოუხდა და სურდა
თავისი მეუღლის უბიწოება ყოველგვარი საშიშროებისგან.
რაც შეიძლება კარგად დაეცვა. ფარულად მოიხმო თავისი
ერთგული მონა მირმეკი¹⁰ და მთელი პასუხისმგებლობით
მხოლოდ მას მიანდო ქალბატონის მოვლა. ციხით, სამუდამო
ბორკილებით, იძულებული შიმშილით და, ბოლოს, ძა-
ლაღური, სამარცხვინო სიკვდილითაც კი დაემუქრა, თუკი
რომელიმე მამაკაცი თუნდაც გავლით თითს შეახებდა ან შემ-
თხვევით გაეკარებოდა ქალს. მან თავისი სიტყვები საშინე-
ლი ფიცით დაამოწმა. შეშინებული მირმეკი ცოლის ფიხელ
დარაჯად დატოვა; თვითონ კი გულდამწვინებული გაუდგა
გზას, მოუსვენარმა მირმეკმა კარგად დაიხსომა ყველა დარი-
გება და ქალბატონს ფეხის გადადგმის ნებას არ აძლევდა.
დაიწყებდა თუ არა ქალბატონი მორთვას, მირმეკი იქ იჯდა.
წავიდოდა დაწოლის წინ საბანაოთ — სახლიდან მხოლოდ
მაშინ გამოდიოდა, იგი ისე დაყვებოდა ფეხდაფეხ, თითქოს
მის კაბაზე მიწებებული ან ხელჩაკიდებული ყოფილიყოს.
ერთი სიტყვით, დავალებულ საქმეს საოცარი ერთგულებით
სრულებდა.

18. მაგრამ ფილესითერის სიფიხილეს არ გამოეპარა ქა-
ლის სიღამაზე. იგი აღანთო და აღაგზნო განსაკუთრებით ქა-
ლის უმანკოებაზე გავარდნილმა ხმამ და მისდამი არაჩვეუ-
ლებრივმა მკაცრმა მეთვალყურეობამ. მზად იყო ყველაფერი
გაეკეთებინა, ყველაფერი აეტანა და ელონა ამ შეურყეველი,
მტკიცე ზნე-ჩვეულების მქონე სახლის დასაპყრობად. დარწ-
მუნებული იყო ადამიანის ერთგულების სისუსტეში, იცოდა.
ფული ყოველგვარ სიძნელეში გზას გაიკაფავს ხოლმე და
რომ ოქრო ფოლადის კარსაც გატეხს; მარტო იხელთა მირ-
მეკი, გაუქმლავნა თავისი სიყვარულის ამბავი და შეევედრა,
ამ გასაჭირში დახმარებოდა: ეუბნებოდა, თუ დროზე ვერ

მივალწევ საწადელს, ჩემი სიკვდილი გადაწყვეტილი და აუცილებელიაო, შენ კი, — უთხრა მან მირმეკს, — ასეთი უბრალო საქმისათვის არავითარი ზიფათი არ შეგხვდება: საღამო ჟამს სხვის შეუმჩნეველად სიბნელეში საიდუმლოდ შემოვალ და მალე უკანვე გამოვალო. ამას და მსგავს სათხოვარს დაუმატა მძლავრი სოლი, რომელსაც შეუკავებელი დაწოლით მონის ჯიუტი შეურყევლობის გატეხა შეეძლო: გაუშვირა ხელი და მბზინავი, ახალი ოქროს ფული უჩვენა; აქედან ოცი ახალგაზრდა ქალისთვის იყო გადადებული, ათს კი სიამოვნებით მირმეკს სთავაზობდა.

19. გაუგონარი მზაკვრობის განზრახვის გამო მირმეკს ელდა ეცა, ყურები დაიცო და გაიქცა. თვალწინ სულ მოელვარე ოქროს ბრწყინვალეობა ედგა. თუმცა დიდი მანძილი გაიარა და ჩქარი ნაბიჯით სახლამდეც მივიდა, მაგრამ ოქროს ლივლივი ელანდებოდა, მდიდრულმა გამოსარჩენმა, რომელიც მისი ფიქრით უკვე მას ეკუთვნოდა, გონება აურია. უბედურს აზრი დაებნა და სხვადასხვა მხრივ დაეფანტა: ერთი მხრივ — ერთგულება, მეორე მხრივ — სიმდიდრე, აქ ტანჯვანი, იქ ბედნიერება. ბოლოს ოქრომ დასძლია სიკვდილის შიშს. მშვენიერი ფულის მიწიდიველობითი ძალა დრომ ვერ შეანელა, ძილშიც კი მისი გონება დამლუბველი სიხარბით იყო აღსავსე. თუმცა ბატონის მუქარა სახლიდან გარეთ გასვლის ნებას არ აძლევდა, მაგრამ ოქრო გარეთ ეპატიჟებოდა. დასძლია მორცხვობა, თავი დაანება ყოყმანს და ფილესითერის წინადადება ქალბატონს გადასცა. არეტემ გაამართლა აზრი ქალურ ქარაფშუტობაზე და სწრაფად გასცვალა თავისი უბიწოება საძაგელ ლითონზე, სიხარულით აღვსებული მირმეკი ჩქარობდა, რათა თავისი ერთგულებისათვის ბოლო მოეღო, ოცნებობდა — არათუ დაუფლებოდა, ხელით მაინც შეხებოდა იმ ფულს, რომელიც, თავისდა საუბედუროდ, დაინახა. აღტაცებულმა აუწყა ფილესითერს, რომ ჩემი დიდი მონდომებით შენი სურვილი შესრულებულიაო, მაშინვე დაპირებული გასამრჯელო მოითხოვა და, აი, ოქროს ნუშები აღმოჩნდა მირმეკის ხელში, რომელიც აქამდე სპილენძის ფულსაც კი არ იყო ჩვეული.

20. როცა სრულიად დაბნელდა, კარგად თავშებურვილი

საყვარელი ჯერ სახლისაკენ წაიყვანა და მერე ქალბატონის
საწოლ ოთახისაკენ. ის იყო ჯერ კიდევ გამოუცდელი ხვევ-
ნით შეუდგნენ ახალდაბადებული საყვარულის სიამეს, იმ
იყო გაშიშვლებული მებრძოლები გენერას დროშით საქმეში
შეუდგნენ, რომ მოულოდნელად კართან დამის სიბნელეში
მოსული ქმარი გაჩნდა. აი, უკვე დაიწყო რახუნი, ყვირილი,
ჭიმკრიდან ქვის სროლა და, რადგან დაგვიანება მას თანდა-
თან საეჭვოდ ეჩვენებოდა, მირმეკს დაემუქრა, რომ სასტი-
კად გაუსწორდებოდა. მირმეკი მოულოდნელი უბედურები-
სგან შეშფოთდა და საცოდავმა ცხცახისაგან მოსაზრებებში
უნარიც დაკარგა. უკეთესი ველარაფერი მოიგონა და მოიმი-
ზეზა, აგსალები სადღაც საიმედოდ შევინახე და სიბნელეში
ველარ მივაგენიო. ამასობაში ფილესითერმა ხმაური გაიგონა,
სასწრაფოდ გადაიცვა ტუნიკი, ფაცაფუცში სრულიად და-
ვიწყდა ფეხსაცმელის ჩაცმა და საწოლი ოთახიდან ფეხში-
შველი გამოვარდა. ბოლოს მირმეკმა გასალები ჭუჭრუტანაში
შეყო, კარი გააღო და შემოუშვა ბატონი, რომელიც ილან-
ძღებოდა და იგინებოდა. იგი მაშინვე საწოლ ოთახში შევარ-
და. ამასობაში მირმეკმა ჩუმად გააბარა ფილესითერი. გადა-
აბიჯა თუ არა ყმაწვილმა ზღურბლს, მირმეკმა თავი გადარჩე-
ნილად ჩათვალა, ჩაკეტა კარი და ისევ დასაძინებლად წავიდა.

21. ბარბარუსი აღიონზე გამოვიდა თავისი ოთახიდან და
დაინახა საწოლის ქვეშ სხვისი ფეხსაცმელი, რომლითაც ფი-
ლესითერი მის სახლში შემოიპარა. ამით მიხვდა, რაშიც იყო
საქმე, თავისი ნაღველის შესახებ ცოლსა და შინაყმებს არა-
ფერი უთხრა, ეს ფეხსაცმელი ჩუმად ილლიაში ამოიღო და
დამალა. მხოლოდ მონებს უბრძანა მირმეკი შეებოქათ და
საბაზრო მოედანზე გაეყვანათ. თვითონ კი მკერდიდან არა
ერთხელ აღმომხდარ ღმუილს აღშობდა, დარწმუნებულა
იყო, ამ ფეხსაცმლით ძალიან ადვილად წავაწყდები მრუშის
კვალსო, და ბაზრისაკენ გაეშურა. ბარბარუსი განრისხებუ-
ლი და წარბშეკრული მიდიოდა, მას უკან შებორკილი მირ-
მეკი მიჰყვებოდა, რომელიც, მართალია, ბოროტმოქმედებებში
ადგილზე არ იყო წასწრებელი, მაგრამ სინდისის ქენჯნით
იტანჯებოდა, ცხარე ცრემლს ღვრიდა და საცოდავი ოხვრით
ტყუილად ცდილობდა მისდამი თანაგრძნობის გამოწვევას.

საბედნიეროდ, სრულიად სხვა სქემებზე მიმავალი ფილესითერი შემოხვდათ. მოულოდნელმა სანახაობამ ააღელვა, მაგრამ არ შეშინდა; გაიხსენა, თუ როგორი დაუდევრობა ჩაიდინა სიჩქარის გამო და სწრაფად მოისაზრა მოსალოდნელი შედეგები. მისთვის ჩვეული სულიერი სიმშვიდით მისწი-მოსწია მონები, ყვირილით (მაგრამ უპტიკვენულოდ) დაუწყო მირმეკს ცემა სახეში და თან ეუბნებოდა:

— აი შე საძაგელო, აი შე ვერაგო! დაე, შენი ბატონისა და ყველა ზეციურ ღვთაებათაგან, რომელთაც ტყუილზე დაფიცებით შეურაცხყოფ, ბოლო მოგელოს, შე საძაგელო, საძაგელი სიკვდილით! გუშინ ხომ აბანოში ფეხსაცმელი მომპარე! დაიმსახურე, ჰერკულესს გეფიცები, დაიმსახურე ის, რომ ეს ბაწრები შემოგაღპეს, და თვით შენც ბნელ საპყრობილეში ჩაგაღპონ!

ყოჩაღი ქაბუჯის მოხერხებული თვალთმაქცობით ბარბარუსი მოტყუვდა და უფრო მეტიც — დამშვიდდა კიდევ, ხელახლა ნდობით განიმსჭვალა, იქიდან გამობრუნდა, მირმეკს შინ მოუხმო და უთხრა, სულითა და გულით მიპატიებია დანაშაული და მოპარული ნივთი პატრონს დაუბრუნეო.

22. დედაბერი კიდევ განაგრძობდა ლაყბობას, მაგრამ ქალმა შეაწყვეტინა:

— ნეტავი იმ ქალს, ვისაც ასეთი ძლიერი და უშიშარი მოკეთე ჰყავს, მე უბედურს კი ისეთი მეგობარი მხვდა წილად, რომ ყველაფრისა ეშინია, დოლაბის ხმაურისა და საძაგელი ვირის ჩიჩვირის დანახვისაც კი.

— ამაზე დედაბერმა უთხრა:

— მე შენ ისე მოგგვრი ასეთ უშიშარ, საიმედო, დაუღალავ საყვარელს, როგორც სასამართლოს უწყებით გამოწვეულს.

ეს უთხრა და შემდეგ შეთანხმდნენ, რომ საღამოს ისევ მოვიდოდა და ოთახიდან გავიდა.

სათნო ცოლი იმწუთას ჰეშმარიტად სალიური ვახშმის მზადებას შეუდგა, დაიწყო ძვირფასი ღვინოების გაწურვა და ძეხვებისათვის ახალი საწებლის გაკეთება. გააწყო მდიდრული სუფრა და საყვარლის მოსვლას ისე ელოდებოდა, როგორც რომელიმე ღვთაების გამოცხადებას. სწორედ იმ დღეს ქმარიც არ იყო შინ სადილად, — მეზობელ მენაბდეს-

თან იყო წასული. როცა დანიშნული დრო მოახლოვდა, ამი-
შვეს და თავისუფლად ქამის საშუალება მომცეს. მაგრამ,
პერკულესს გეფიცებით, იმდენად მუშაობისაგან ვანთავი-
სუფლება არ მიხაროდა, რამდენადაც ის, რომ თვალები ამიხ-
სნეს და შესაძლებლობა მომეცა ამ მუხანათი დედაკაცის
ხრიკებისათვის შეყურებინა. მზე უკვე ოკეანეში ჩაინთქა და
მიწისქვეშა ქვეყნებს ანათებდა, რომ საზიზღარი დედაბერი
დაბრუნდა, გვერდით ჯერ კიდევ ყრმობის ასაკიდან გამოუს-
ვლელი, გამოუცვლელი საყვარელი მიჰყვებოდა. მისი უწვერ-
ულვაშო სახე იმდენად მშვენიერი იყო, რომ ჯერ კიდევ
თვით მას შეეძლო საყვარლები დაეტკბო. ქალი მას მრავალი
კოცნით მიეგება და მაშინვე გაწყობილ სუფრასთან მიიპა-
ტიყა.

23. ქაბუკმა ვერც კი მოასწრო პირველი თასის დაწაფება
და ღვინის გემოს გაგება, რომ დაბრუნდა ქმარი, გაცილებით
უფრო ადრე, ვიდრე მოელოდნენ. ღირსეულმა მეუღლემ
ქმარს ურიცხვი წყევლა-კრულვა გაუგზავნა, ფეხებიც მოგ-
ტეხიაო, გაიფიქრა გულში. აკანკალებული და შიშისაგან გა-
ფითრებული საყვარელი დამალა შემთხვევით იქვე მდებარე
კასრში, რომელშიც ჩვეულებრივ შერეულ მარცვალს წმენ-
დავენ ხოლმე. შემდეგ, თანდაყოლილი ცბიერებით თავისი
სამარცხვინო საქციელი დამალა, მშვიდი გამომეტყველება
მიიღო, აქაო და არაფერი მომხდარაო, ქმარს შეეკითხა, თუ
რად დატოვა ასე ადრე მისი გულითადი მეგობრის სუფრა.
ქმარმა გულის სიღრმიდან მწარედ ამოიოხრა და ასე მიუგო:

— ვერ შევძელი უნამუსო დედაკაცის უღვთო, გაუგონა-
რი ბოროტების ატანა და გამოვიქციე! კეთილო ღმერთებო!
რა დარბაისელი დედაკაცი ჩანს, როგორი ერთგული, რა თავ-
დაპერილი და თავი კი ასე საძაგლად შეირცხვინა! შერე რო-
გორმა ქალმა!.. არა, გეფიცებით ქალღმერთ ცერერას, რომ
ახლაც არ ვუჯერებ ჩემს თვალებს!

ქმრის სიტყვებით დაინტერესებულ კოლს დიდი სურვი-
ლი აღეძრა გაეგო, რა მოხდა და ურიცხვი დედაკაცი მანამ არ
მოეშვა, სანამ თავისას არ მიაღწია და დაწვრილებით ყველა-
ფერი თავიდან არ აამბობინა. ქმარმა წინააღმდეგობა ვერ
გაუწია, კოლის დაჟინებას დაუთმო და თავისი საკუთარი

უბედურების არმცოდნე, სხვისი ოჯახის უბედურების ამბავი ასე დაიწყო¹¹:

24. — ჩემი მეგობრის, მენაბდის, ცოლი, ქალი აქამდე რომ განსაკუთრებული სათნო, უმანკო და, როგორც ყველას ეგონა, ოჯახის პატიოსანი დამცველი ჩანდა, თურმე სინამდვილეში ვიღაც საყვარელთან ფარულად ტკებოდა. საიდუმლო პაემანი მათ ხშირად ჰქონოდათ, და მაშინაც კი, როცა ჩვენ დაბანილნი, სავახშმოდ მივედით, იმ ყმაწვილ კაცთან ავხორციობით იყო გართული. ჩვენი უეცარი მისვლით შეშფოთებულმა ერთბაშად ეს მოისაზრა, რომ მაღალი, წვრილი წნელებით მოწნული გოდრის ქვეშ შესვა ყმაწვილი; გოდორში ჩაყრილი გოგირდის თეთრი ბოლი ედებოდა იქ ჩალაგებულ სარეცხს, რომელიც ამ ბოლით უნდა გათეთრებულიყო. ქალს ეგონა ყმაწვილი საიმედოდ მყავს დამალულიო. თვითონ კი მშვიდად დაჯდა ჩვენთან სავახშმოდ. ამასობაში გოგირდის სუნით გათანგულ ყმაწვილს აუტანელი, მძიმე და მწვავე ბოლი ღრუბლებივით შემოეხვია, იგი გაიგუდა, სულს ძლივს ითქვამდა და ამ ნივთიერების თვისების გამო ხშირი ცხვირისცემინება დაეწყო.

25. როცა ქმარმა, ცოლის მხრიდან, სწორედ მის ზურგს უკან, პირველად გაიგონა ცხვირის დაცემინება, იფიქრა, ჩემი ცოლიაო და ჩვეულებრივ „იცოცხლეო“ უთხრა, მაგრამ ცხვირისცემინება განმეორდა, ის უფრო ხშირ-ხშირად გაისმა, ასეთი ძლიერი სურდო ქმარს საექვოდ ეჩვენა და მიხვდა. რაშიც იყო საქმე. მაგიდას ხელი ჰკრა, მაშინვე ასწია გოდორი და სუნთქვაშეკრული მამაკაცი იპოვა. შეურაცხყოფისათვის რისხვით ანთებულმა მახვილი მოითხოვა და ისედაც მომაკვდავის მოკვლას აპირებდა; საერთო ხიფათის ასაცილებლად გაცოფებული ძლივს შევაკავე. მხედველობაში მივაღებინე ის გარემოება, რომ მისი ოჯახის შემბილწველი გოგირდის მოქმედებისაგან სულ ერთია მაინც მალე მოკვდებოდა და არც მე და არც მას არავითარი ხიფათი არ მოგველოდა. არა იმდენად შთაგონებით, რამდენადაც გარემოების ძალით შერბილებულმა, ცოცხალ-მკვდარი ქაბუკი მახლობელ მოსახვევში ვაატრია. მე ჩუმად მის ცოლს ვარწმუნებდი. ბოლოს და ბოლოს ვურჩევდი, დროებით რომელიმე ნაცნობ

ქალთან წასულიყო სახლიდან, რათა ამ ხანში ქმრის რისხვა შენელებულიყო, წინააღმდეგ შემთხვევაში, უეჭველად, რაიმე ბოროტებას შეამთხვევდა ან თავის თავს, ან ცოლს. ზიზღით მივატოვე მეგობრის ასეთი ვახშამი და შინ დავბრუნდი.

26. მოისმინა თუ არა მეწისქვილის ნაამბობი მისმა უნამუსო და უტიფარმა ცოლმა, მენაბდის ცოლს გინება და დამცირება დაუწყო: იგი ცბიერიც იყო, უნამუსოც და მთელი დედათა სქესის თავის მომჭრელიც! სირცხვილი დაფიწყებია, ცოლქმრული სარეცლის წესები დაურღვევია, ოჯახი გარყვნილების კერად უქცევია! ქმრიანი ქალის ღირსებას დაუკარგავს, სხეულით მოვაჭრე ქმნილებებს დამსგავსებიათ და ასე დაასკვნა: მსგავსი დედაკაცები ცოცხლად დაწვიან ღირსნი არიანო. მაგრამ მას საკუთარი დანაშაულის გრძნობა აწუხებდა, სინდისი ქენჯნიდა. ცდილობდა, რაც შეიძლება მალე გაეთავისუფლებინა ტყვეობიდან თავისი საყვარელი და ამ მიზნით ქმარს ურჩევდა ჩვეულებრივზე ადრე წასულიყო დასაძინებლად. მაგრამ იგი მეგობრის სუფრიდან მშვიერი წამოსულიყო, შიმშილს გრძნობდა და ცოლს ალერსით უთხრა, დიდი სიამოვნებით ვივანშმებო. ცოლმა, თუმცა უსიამოვნოდ, მაგრამ სასწრაფოდ დააწყო სუფრაზე საქმელი, რადგან იგი სხვისთვის იყო გამზადებული. მე კი სულის სიღრმემდე აღმაშფოთა ამ უნამუსო დედაკაცის ძველმა და ახლანდელმა უტიფრობამ. ფიქრით თავს ვიტეხდი, თუ რა საშუალება გამომენახა ტყუილის გამოსააშკარავებლად. მინდოდა პატრონს დავხმარებოდი, კასრი გადმომებრუნებინა და ყველასთვის დამენახებინა ის, ვინც მის ქვეშ კუსავით იმალებოდა.

27. ამ ჩემს ტანჯვასა და პატრონის შეურაცხყოფას ბოლოს ზეციურმა განგებამ ყურადღება მიაქცია. დადგა დანიშნული დრო, როცა კოჭლმა მოხუცმა, რომელსაც ტვირთმზიდავი საქონლის მეთვალყურეობა ჰქონდა მინდობილი, მთელი ჯოგი მახლობელ წყაროზე წყლის დასაღვევად წაგვასხა. ამ გარემოებამ შურისსაძიებლად სასურველი შემთხვევა მომცა. კასრის გვერდით გავლის დროს დავინახე, რომ ყმაწვილს შიგ თითები არ დასტევია და გარეთ გამოუყვია; ნაბიჯი გვერდზე გადავდგი, მის თითებს ბრაზით ფლოქვი დავადგი და ერთიანად დავწეწეე. აუტანელი ტკივილის გამო სა-

ცოდვს კენესა აღმოხდა, გადაიძრო, წააქცია კასრი, გამოძვრა იქიდან და ამით უნამუსო დედაკაცის ყველა ცბიერება გამოემლანდა. ცოლქმრული ერთგულების დარღვევის გამო მწიქნილ მანცდამანც დიდად არ აღელვებულა, ალერსიანად მიმართა აკანკალებულ, სიკვდილივით გაფითრებულ ყმაწვილს, გამამხნევებელი გამომეტყველება მიიღო და ასე უთხრა:

— ნუ გეშინია, შვილო, ჩემგან ნურაფერ ცუდს ნუ მოელო. მე ბარბაროსი არა ვარ და არც იმდენად შეუგნებელი, რომ მენაბდის მსგავსად გოგირდის მავნე ბოლით გაწვალო, ან ასეთ კარგსა და მშვენიერ ყრმას მრუშობისათვის კანონიერი სასჯელი დაგატეხო თავს. არა, მე მშვიდობიანად და სამართლიანად ჩემს წილს დავიდებ ცოლთან, ქონების განაწილებას არ დავიწყებ; საერთო კუთვნილების საფუძველზე, ყოველგვარი შუღლისა და დავიდარაბის გარეშე, სამივე ერთ სარეცელზე მოვთავსდეთ. ყოველთვის ასე შეთანხმებულად ვცხოვრობდი ცოლთან, რადგან ჩვენი, როგორც გონიერი ადამიანების, გემოვნება ყოველთვის ერთიმეორეს ეგუებოდა. მაგრამ თვით სამართლიანობა ნებას არ იძლევა, რომ ქმრის წინაშე ცოლს უპირატესობა ჰქონდეს.

28. ასეთი საამური ხუმრობით მიჰყავდა ყმაწვილი ლონისაკენ; იგი უსიამოდ, მაგრამ მაინც მიჰყვებოდა; შემდეგ ჩაკეტა ცალკე თავისი უმანკო ცოლი, დაწვა ყმაწვილთან და ცოლქმრული ერთგულების გაქელვისათვის მეტად საამურად იძია შური მასზე. როგორც კი მზის ელვარე ეტლმა განთიადი მოუვლინა ქვეყანას, მეწიქვილემ ორ ღონიერ მუშას დაუძახა, უბრძანა ხელში დაეჭირათ ჭაბუკი და რაც შეიძლება მალლა აეწიათ, დუნდულები მათრახით აუჭრელა და თან ეუბნებოდა:

— აი, შე არამზადავ! ჯერ თვითონ ბავშვი ხარ, ტუჩზე რძე არ შეგშრობია, ჯერ კიდევ შენი მოტრფიალე მოინახება და შენ კი დედაკაცებს დასდევ, ისიც თავისუფალი მოქალაქის ცოლებს, არღვევ ცოლქმრულ კანონებს და ცდილობ დაიმსახურო მრუშის სახელი.

ასეთი და ბევრი სხვა სიტყვებით შეარცხვინა, ცემითაც ბევრი სცემა და გარეთ გააგდო. ეს, მრუშთა შორის უმამა-

ცესი, ჭაბუკი ხიფათს შემთხვევით ცოცხალი დაუძვრა, თუ
შხედველობაში არ მივიღებთ მის ღამითაც და ღღისითაც და-
ზარალებულ თოვლივით თეთრ დუნდულებს, და დასევდიან-
ებულმა ჩქარი ნაბიჯით გასწია. მეწისქვილემ კი ცოლს გა-
ჟრის ამბავი აცნობა და სახლიდან გააგდო.

29. ეს, ბუნებით არამზადა ქალი, მეტად გაამწარა მიყენე-
ბულმა შეურაცხყოფამ, მით უფრო მწარე იყო იგი მისთვის,
რომ დაიმსახურა. და ძველებურად ისევ ქალურ ცბიერებას
შიმართა. დიდის ვაი-ვაგლახით გამოძებნა ერთი გამოქეჩილი
დედაბერი, რომლის შესახებ ხმა დადიოდა, თითქოს თავისი
ჯადოსნობისა და შელოცვის წყალობით ყველაფერი შესძლე-
ბოდეს. საჩუქრებით აავსო, ვედრებით თავი მოაბეზრა და
ორში ერთს სთხოვდა: ან დაშოშმინებულ ქმარს ხელახლა
შეერიგებინა, ან, თუ ეს შეუძლებელი იქნებოდა, რომელიმე
მოჩვენება, ან ბოროტი სული მაინც მოეკლინა და მეწის-
ქვილისათვის ბოლო მოეღო. მაშინ ღვთაებრივი ძალაუფლე-
ბით შემოსილმა კუდიანმა იმთავითვე მავნე მეცნიერების
უპირველეს ხერხებს მიმართა. მთელი ძალ-ღონით ცდილობ-
და ქმრის შეურაცხყოფილი სული შეერბილებინა და იგი
სიყვარულისაკენ წარემართა. მაგრამ, როცა საქმე ისე შეტ-
რიალდა, როგორადაც არ ელოდა, ღმერთებს დაემდურა.
უკვე საბრალო ქმრის დაღუპვაზე ფიქრობდა, არა მარტო
დაპირებული თანხის გულისათვის, არამედ მისი ათვალწუნე-
ბისათვის. ამ მიზნით მეწისქვილეს ვიღაც ძალდატანებით მო-
კლული ქალის აჩრდილი მოუვლინა.

30. მაგრამ შესაძლოა, შარიანო მკითხველო, ამბავი შე-
მაწყვეტინო და მკითხო: — ეშმაკო ჩოჩორო, წისქვილის კარს
არ გასცილებიხარ და საიდან შეგეძლო, როგორც ჩვენ გვარ-
წმუნებ, გაგეგო, თუ ფარულად რას ფიქრობდნენ ქალე-
ბიო? — მაშ მომისმინე, და გაიგებ, თუ ცნობისმოყვარე ადა-
შიანად დარჩენილმა საკიდარმა ცხოველმა როგორ შე-
ვიტყვე რა მზადდებოდა ჩემი მეწისქვილის დასაღუპავად.

თითქმის სწორედ შუადღისას წისქვილში ერთი ქალი მო-
ვიდა. იგი იყო საცოდავ ძონძებში ნახევრად შემოსილი, ფეხ-
შიშველი, გაყვითლებული, გამხდარი, ნახევრად ჭადარა, ზედ
დაყრილი ფერფლის გამო ჭუჭყიანი, ჩამოშლილი თმით სახე-

დაფარული; მისი ნაკვთები დასახიჩრებული იყო ბოროტ-
მოქმედების კვალითა და უჩვეულო სევდით. ასეთი შესახე-
დაობის მოსულმა ქალმა წყნარად მხარზე დაადო ხელი მე-
წისქვილეს, თითქოს მასთან ცალკე მოლაპარაკება სურსო, და
მის საწოლ ოთახში შეიყვანა; კარი ჩაკეტეს და იქ დიდხანს
დარჩნენ. ამასობაში მუშებმა მთელი ხორბალი დაფქვეს, რაც
ჰქონდათ, და, რადგან კიდევ იყო საჭირო, მონები ბატონის
ოთახისაკენ წავიდნენ, ძახილით თხოვნა დაუწყეს, კიდევ მიე-
ცა მათთვის ხორბალი. რამდენჯერმე დაუძახეს, მაგრამ ბატო-
ნი პასუხს არ აძლევდა; შიგნიდან მაგრად ჩაკეტილ კარს რა-
ხუნი დაუწყეს, რალაც დიდ უბედურებაზე ეჭვი შეეპარათ,
მიაწვნენ კარს, შეამტვრიეს და ოთახში შევიდნენ. რამდენი
ეძიეს, მაგრამ იქ არავითარი ქალი არ აღმოჩნდა, ერთ ღირე-
ზე კი მარყუჟში თავგაყოფილი უსულო ბატონი ეკიდა. ჩა-
მოიღეს, შემოხსნეს მარყუჟი, მოთქმითა და ტირილით გაბა-
ნეს, შეასრულეს დასაფლავების წესები და დამარხეს. დასაფ-
ლავებას დიდძალი ხალხი დაესწრო.

31. მეორე დღეს სასწრაფოდ მოვიდა მისი ქალიშვილი
მეზობელი სოფლიდან, სადაც იგი ცოტა ხნის წინათ გაეთხო-
ვებინათ. ძაძებით მოსილი გაშლილ თმას იგლეჯდა და დრო-
გამოშვებით მკერდში ხელს იცემდა. თუმცა მისთვის არავის
შეუტყობინებია, მაგრამ შინაური უბედურების მთელი ამბავი
იცოდა, რადგან ძილში ჯერ კისრიდან მარყუჟმოუხსნელი მა-
მის საცოდავი აჩრდილი გამოეცხადა და დედინაცვლის მთე-
ლი ბოროტება გაუმქდავანა: მრუშობაც, ბოროტი ჯადოქრო-
ბაც და ისიც, თვით როგორ ჩავიდა ქვესკნელში მოჩვენების
წყალობით. ქალი დიდხანს ქვითინებდა და თავს იკლავდა,
სანამ შინაურებმა არ ჩააგონეს, დაწყნარებულ იყო. მეცხრე
დღეს მამის საფლავზე შეასრულა მიღებული წესები, საჯარო
ვაჭრობით ყველაფერი გაყიდა: შინაყმები, მოძრავი ქონება
და მთელი ტვირთშიდავი საქონელი. გაყიდვა ცუდ პირობებ-
ში მოუხდა, ამის გამო მთელი მეურნეობა ერთი ხელიდან სხვა-
დასხვა მხრივ დაიფანტა. პირადად მე ერთმა ღარიბმა მებოს-
ტნემ ორმოცდაათ ნუშად მიყიდა. მისი სიტყვით ეს მისთვის
დიდი თანხა იყო, მაგრამ ჩემი მეოხებით საარსებო წყაროს
მოპოვებას ფიქრობდა.

32. ვფიქრობ, საქმის ვითარება მოითხოვს გაუწყობთ, თუ რაში მდგომარეობდა ჩემი ახალი მოვალეობანი.

ყოველ დილით პატრონი სხვადასხვა მწვანეღვინით მტვირთავდა და მეზობელ სოფელში მიმერეკებოდა. თავის საქონელს გადამყიდველებს დაუტოვებდა, შემაჯდებოდა ზურგზე და ისევ თავის ბოსტანში ბრუნდებოდა. როცა მიწას თოხნიდა, რწყავდა ან სხვა სამუშაოზე ჭაპანწყვეტაში იყო, მე უსაქმოდ ვისვენებდი და ვნებივრობდი. მაგრამ მნათობთა მოძრაობასთან ერთად, ღლისა და ღამის მორიგეობით წელიწადმაც თავისი წრე მოხაზა და თხის რქის ზამთრის¹² ჭირხლისავენ მიისწრაფოდა; იყო გამუდმებული წვიმა, ღამით თრთვილი, ღია ცის ქვეშ, უსახურავო სადგომში სიცივით გვედებოდა, რადგან ჩემს პატრონს უკიდურესი სიღარიბის გამო არათუ ჩემთვის, თავისთვისაც არ გააჩნდა არც საგები, არც სახურავი და მხოლოდ კარავს აფარებდა თავს. ამასთანავე დილდილაობით ყინულის ნატეხებზე ფეხის დადგმა და ცივი ტალახის ზელა მიხდებოდა, კუჭსაც მიუჩვეველი საზრდოთი ვერ ვიძლებდი. მე და ჩემს პატრონს ერთნაირი, მაგრამ ძალიან დარიბული საზრდო გვექონდა: ის ძველი და მყრალი ხასი, რომელიც მსხვილ თესლად დაბერებულყო და მსგავსად ცოცხისა ბინძური წვენის მწარე სიმყრალე გამოეშვა.

33. ერთ უმთვარო ღამეს კოკისპირულ წვიმაში ერთიანად დასველებულმა, ამასთანავე გზას აცდენილმა, მეზობელი სოფლის ერთმა პატივცემულმა კაცმა დაღლილი ცხენი ჩვენი ბოსტნისკენ შემოაბრუნა. რაც შეგვეძლო პატივი ვეცით; მართალია, ბევრი არაფერი, მაგრამ ის კი მოვახერხეთ, რომ სტუმარი რიგიანად მოვასვენეთ. მან მასპინძელს ალერსიანად მადლობა გადაუხადა, თავისი მამულიდან ზორბლის, ერბოსა და ორი კასრი ღვინის მოცემასაც კი დაგვიბრდა. ჩემმა პატრონმა მაშინვე მონახა ტომარა, ცარიელი გუდები, უუნავიროდ ზურგზე შემაჯდა და სამოც სტადიონიან გზას გაუდგა. გავიარეთ ეს მანძილი და აღნიშნულ მამულს მივადწიეთ. იქ გულუხვმა მასპინძელმა ჩემი პატრონი მაშინვე მდიდრულ საუზმეზე მიიბატყა. სასმისები უკვე ხელიდან ხელში გადადიოდა, რომ უცებ საოცარი ამბავი მოხდა — ნამდვილი სასწაული: ეზოში სხვა ქათმებს მოშორებული დედალი დარბო-

და. ისე კაცანებდა, როგორც საერთოდ ქათმები კაცანებენ, რათა პატრონს კვერცხის დადების დრო აუწყონ. შეხედა მას მასპინძელმა და უთხრა:

— რა ერთგული და ნაყოფიერი მოახლე ხარ! რა ხანია ყოველდღიური შობით სანოვაგეს გვაწვდი, ალბათ, ახლაც საუზმეს გვიმზადებ, — შემდეგ დაიძახა, — ეი, ბიჭო, დაუდგი დედალს კუთხეში საბუღარი!

მსახურმა ბრძანება შეასრულა, მაგრამ დედალმა საბუღარს არც მიხედა და პირდაპირ ბატონის ფეხებთან, ნაადრევად, მაგრამ დიდი შიშის მომგვრელი, ნაყოფი დაბადა. კვერცხი კი არ დადვა, როგორც ეს მოსალოდნელი იყო, არამედ დაბადა ბუმბულიანი, ბრჭყალებიანი და თვალბიანი წიწილა, რომელიც მაშინვე გამოეკიდა წივილით დედას.

34. ამას მალე მოჰყვა უფრო დიდი საოცრება, რომელმაც ბუნებრივად ყველას შიში მოჰგვარა. სწორედ მაგიდის ქვეშ, სადაც ჯერ კიდევ საუზმის ნარჩენები ეყარა, მიწა გასკდა და მისი სიღრმიდან სისხლის ნაკადმა ამოხეთქა, ისე რომ ზევით ასულმა შეხეფებმა მთელი მაგიდა სისხლის ლაქებით დაფარა. როცა ყველანი შიშისაგან გაქვავდნენ, აცახცახდნენ და ავის მომასწავებელმა ნიშნებმა გააკვირვა, იმავე წუთში ღვინის სარდაფის დარაჯმა მოირბინა და ბატონს მოახსენა: კასრებში დიდი ხნის ჩასხმული ღვინო გახურდა, აბუყბუყდა და ისე დაიწყო დუღილი, თითქოს ძლიერ ცეცხლზე იდგესო. აგრეთვე დაინახეს ქუჩაში გამოსული კვერნა, რომელსაც კბილებით დამხრჩვალნი გველი ეჭირა; ეზოს ძაღლს პირიდან პაწია მწვანე ბაყაყი გადმოუხტა, თვით ძაღლს კი იქვე მყოფი ცხვარი ეცა და ერთბაშად ყელი გამოლადრაო. პატრონი და ყველა შინაური ამდენი ავის მომასწავებელი ამბის გამო საშინლად დაიბნენ: არ იცოდნენ, რა გაეკეთებინათ მაშინ და შემდეგ. ზეცის რომელი მკვიდრი უფრო უნდა მოიმადლიერონ, რომ მათი რისხვა აიცილონ? რამდენი და როგორი მსხვერპლი უნდა გაიღონ?

35. სანამ ყველანი რაღაც საშინელების მოლოდინში იყვნენ, ერთმა მონამ მოირბინა და შინაურებს მოახსენა საოცარი უბედურება, რომელიც ჩვენს მასპინძელს თავს დასტყდო- მოდა.

მისი სიცოცხლის სიამაყე სამი მოზრდილი, განათლებული და თავმდაბალი ვაჟი იყო. ამ ყმაწვილებს ერთ ღარიბ მემამულესთან აღრიდანვე მეგობრობა ჰქონოდათ, რომლის პატარა ქოხი ერთი მდიდარი, გავლენიანი ახალგაზრდა კაცის ვრცელსა და კარგად მოვლილ მამულს ეკვროდა; მეზობელი თავის გავლენიანობას ბოროტად იყენებდა, ქალაქში ბევრი მომხრე ჰყავდა და რაც სურდა იმას აკეთებდა. თავმდაბალ მეზობელს მტრობდა და მის ღარიბულ საცხოვრებელს აოხრებდა. წვრილფეხა საქონელს სცემდა, ხარებს ართმევდა და ჯეჯილს თავის პირუტყვეებს აძოვინებდა. როცა ყველაფერი გაუჩანაგა, საკარმიდამოს წართმევაც მოინდომა და მამულის მიჯნის შესახებ რაღაც უსაბუთო დავა დაიწყო. ღარიბი მემამულე თავმდაბალი კაცი იყო, მაგრამ დაინახა თუ არა, რომ მდიდრის გაუმაძღრობამ მთელი ქონება დააკარგვინა, თავის მშობლიურ მამულში თუნდაც სამარხი აღგიღის შენარჩუნება მოისურვა და ძალზე შეშინებულმა ბევრ თავის მეგობართან განს მოკრძალებით სთხოვა მამულის საზღვრის სისწორისათვის მოწმეებად დასწრებოდნენ. სხვათა რიცხვში ეს სამი ძმაც ერია, რომელთაც სურდათ თავის მეგობარს გაჭირებაში ოდნავ მაინც დახმარებოდნენ.

36. მაგრამ ის დაუცხრომელი ვაჟბატონი სრულიადაც არ შეშინდა, არც შერცხვა ამდენი ხალხისა და არათუ უარჰყო თავისი მტაცებლობა, არამედ ენის ალაგმვაც არ ისურვა. როცა მას თავიანთი სურვილი მშვიდობიანად აცნობეს და ალერსიანი სიტყვებით მისი მშფოთვარე ბუნების შეცვლას ლამობდნენ, მან თავისი სული და მისთვის ძვირფასი ადამიანების სიცოცხლე დაიფიცა და განაცხადა, არავითარ ყურადღებას არ მივაქცევ ამდენ შუამავალს, ვუბრძანებ მონებს, რომ მეზობელი ყურით გამოათრიონ თავისი ქოხიდან და რაც შეიძლება, შორს გააგდონო. ამ სიტყვებმა დამსწრეთა შორის აღშფოთება გამოიწვია. მაშინ ამ სამ ძმათაგან ერთმა უშიშრად მიუგო:

— ტყუილად გაქვს შენი სიმდიდრის იმედი და ტირანული ზვიადობით ამაოდ იმუქრები, ღარიბებსაც მდიდართა თავხედობისაგან სამართლიანი კანონი იცავსო.

ზეთი რომ ცეცხლში ჩაასხა, გოგირდი ხანძარში და ალქა-

ჯებს ღვთის რისხვა მიუმატო — აი, ისეთი იყო ეს სიტყვები იმ კაცის რისხვისათვის, მან სიგიჟის უკიდურეს საზღვარს მიაღწია, დაიყვრა, რომ სახრჩობელაზე გაგზავნიდა აქ შეკრებილ ხალხსაც, და თვით კანონსაც კი. განკარგულება გასცა, მინდორში ნაყარი მძორით გამოკვებილი, გამვლელ-გამომვლელთა ამწიოკებელი, უზარმაზარი ქოფაკებისათვის ჯაჭვები აეხსნათ და ისინი შეკრებილ ხალხს მიუსია. როგორც კი გაიგონეს ძაღლებმა მწყემსების ჩვეული სტვენა, აენტენენ, გამაგდნენ, ველური ყუფით მიცვივდნენ ადამიანებს, დაუწყეს კბენა, ფლეთა და რაც უფრო ცდილობდნენ ისინი გაქცევიან თავის შველას, მით უფრო გახელებულნი მისდევდნენ.

37. შეჯგუფული ხალხის შუაგულში სამ ძმათაგან უმცროსმა ქვას წაჰკრა ფეხი, თითები დაიშავა, პირქვე დაეცა და, საუბედუროდ, ველური და სასტიკი ძაღლების ლუქმა გახდა, რომლებმაც საწყალი ყმაწვილი ნაკუწ-ნაკუწ დაგლიჯეს. როცა ძმებმა მისი სასიკვდილო კენესა გაიგონეს, გამწარებულები მისაშველებლად გაეშურნენ, მარცხენა ხელები წამოსასხამის კალთაში გაიხვიეს და ცდილობდნენ სეტყვასავით დაშენილი ქვით მოეშორებინათ ძმისთვის და გაედევნათ ძაღლები. ვერ შეძლეს ძაღლების დაწყნარება და ვერც გაგდება. უბედურმა ყრმამ უკანასკნელად წამოიძახა, მისი სიკვდილისათვის ამ ბოროტი მდიდრის მიმართ შური ეძიათ და დაფლეთილმსახური განუტევა. ცოცხლად დარჩენილი ძმები გამწარდნენ, პერკულესს გეფიცებით, თავი აღარ დაიზოგეს და ფიცხლად ეცნენ მდიდარს, გაშმაგებით შეუტყეს და ქვის სროლა დაუწყეს, მაგრამ ადრევე მრავალი მსგავსი ბოროტების ჩამდენმა, სისხლისმსმელმა ავაზაკმა, ერთს მკერდი შუბით გაუპო, განგმირულმა ყრმამ მაშინვე სული დალია, მაგრამ მიწაზე არ დაცემულა, რადგან შუბმა იგი განგმირა, ზურგს უკან გამოვიდა ძლიერად დაკვრის გამო და თითქმის მთლიანად მიწაში ჩაერჭო, შეირხა და სხეული ჩამოკიდებულ მდგომარეობაში შეაჩერა. მკვლელს დასახმარებლად მალაღი და ღონიერი მონა მოვიდა, მან სტაცა ხელი ქვას და გაართყა მესამე ძმას, მაგრამ ყოველგვარი მოლოდინის წინააღმდეგ, მაგრად ნასროლი ქვა მისი თითების მხოლოდ ბოლოებს შეეხო, ვერავითარი ვნება ვერ მიაყენა და ძირს დავარდა.

38. ამ საბედისწერო შემთხვევამ აზრიან ახალგაზრდას შურისძიების რალაც იმედი მისცა. მოიგონა, თითქოს ხელი დაშავებული ჰქონოდა და სასტიკ მტერს ასე მიმართა:

— დატკბი მთელი ჩვენი ოჯახის წევრთა დაღუპვით, შენი გაუმაძღრობა სამი ძმის სისხლით დაიკმაყოფილე, მოიხვეჭე სახელი ამდენი თანამოქალაქის სიკვდილით, — სულ ერთია დაინახავ, რამდენი ქონებაც არ უნდა წაართვა ღარიბებს, რა საზღვრამდეც არ უნდა გააფართოვო შენი სამფლობელო, რომელიმე მეზობელი მაინც გამოგიჩნდება. ოჰ, ეს ხელი რომ ბედის უსამართლობით არ დამშავებოდა, იგი ახლავე კისერს მოგიგრებდა.

ამ სიტყვებით მოთმინებიდან გამოსულმა, გაცოფებულმა აფაჯკმა, თავის მახვილს სტაცა ხელი და უბედურ ყრმას მოსაკლავად მივარდა. მაგრამ იგი თავის თავზე არა ნაკლებ ღონიერ მოწინააღმდეგეს წააწყდა. მისთვის სრულიად მოულოდნელად, ახალგაზრდამ წინააღმდეგობა გაუწია, რაც წინასწარ ვერ განსაზღვრა, მაგრად ჩაჰკიდა ხელი მის მარჯვენას, ძლიერად მოუქნია ხმალი და ჩქარი, ხშირი ჭრილობებით გამოასალმა ცოდვილ სიცოცხლეს. თვითონ კი, უკვე წამოსწრებულ მსახურებს ხელში რომ არ ჩავარდნოდა, ჯერ კიდევ მტრის მისხლში შესვრილი მახვილით ყელი გამოიღადრა.

აი, რას ნიშნავდა სასწაულებრივი საოცრებანი. აი, რა აუწყეს უბედურ მასპინძელს. მოხუცმა, რომელსაც ამდენი საშინელება დაატყდა თავს, სიტყვაც არ დაძრა, უხმო ცრემლიც კი არ გადმოავლო, ხელი სტაცა დანას, რომლითაც ახლახან საუზმეზე თავის სტუმრებს ყველს და სხვა საქმელებს უჭრიდა და თავისი უბედური შვილის მსგავსად მანამ იცემდა ყელში, სანამ მაგიდაზე დამხობილმა შემზარავი მკვლელობის ლაქები თბილი სისხლის ნაკადით არ გადაბანა.

39. ერთ წუთში მთელი ოჯახის დაღუპვით შეწუხებულმა მებოსტნემ თავის უბედურებაზე ღრმად ამოიოხრა, საუზმისათვის მარტო ცრემლით გადაიხადა მადლობა და ცარიელ ხელებს ხშირ-ხშირად ასავსავებდა. მაშინვე ზურგზე შემაჯდა და, რა გზითაც მოვედით, იმავე გზით შინისაკენ გავსწიეთ. უკან დაბრუნების დროს კიდევ ერთი უბედურება შეგვემთხვა. გზაზე შემოგვხვდა ერთი ახმაზი კაცი — ტანსაცმელითა

და გარეგნობით ჯარისკაც—ლეგიონერსა ჰგავდა. ქედმაღლურად, და თითქმის თავხედურადაც კი შეეკითხა ჩემს პატრონს:

— სად მიგყავს ეგ ცარიელი ვირი?

ჩემმა პატრონმა, ჯერ კიდევ მწუხარებისაგან დაუწყყნარებელმა, ამასთანავე ლათინურის არ მცოდნემ, არაფერი უპასუხა და გზა განაგრძო. აღშფოთებულმა ჯარისკაცმა სიჩუმე შეურაცხყოფად მიიღო, ჯარისკაცული თავხედობით, ხელში რომ ეაზისაგან გამოთლილი კომბალი ეჭირა, ჩემს პატრონს წაჰკრა და ჩემი ზურგიდან ჩამოაგდო. მებოსტნე მშვიდობიანად იმართლებდა თავს, ენის უცოდინარობის გამო ვერ გაფიგვე თუ რას მეკითხებოდა. მაშინ ჯარისკაცმა ბერძნულად გაუძეორა:

— სად მიგყავს ეგ ვირი?

მებოსტნემ მიუგო მეზობელ ქალაქში მივდივარო. ჯარისკაცმა უთხრა:

— ეს მე მჭირდება; საჭიროა, სხვა ტვირთშიდავ საქონელთან ერთად მეზობელი ციხიდან ჩვენი უფროსის ნივთები გადაიტანოსო.

მაშინვე ჩამავლო აღვირში ხელი და მიმათრევდა. მებოსტნემ სახეზე ჭრილობის სისხლი მოიწმინდა, რომელიც მას თავზე დარტყმის შედეგად დარჩა, დაუწყო ჯარისკაცს თხოვნა, უფრო ლმობიერად და თავაზიანად მოქცეულიყო, შემდეგ დააწყო ფიცი და მტკიცე, რომ არაფრად არ ვვარგოდი. — ეს ვირი ხომ ზარმაცია, — ამბობდა იგი, — საზიზღარი ავადმყოფობისგან დაუძღურდა, წამდაუწუმ ეცემა, მეზობელი ბოსტნიდან ძლივძლივობით რამდენიმე ილღია მწვანისს გაჭირვებით ათრევს. ამის ზიდვითაც კი სული ძვრება და რაიმე უფრო მძიმე ტვირთის ზიდვაზე ხომ ფიქრიც ზედმეტიაო.

40. მაგრამ მიხვდა, რომ ჯარისკაცს ვერავითარი თხოვნით ვერ მოტეხდა, თვით მას დიდი საშიშროება ემუქრებოდა კომბლისაგან, რადგან ჯარისკაცი ძალიან გაბრაზდა, კომბლის მსხვილი თავი წინისაკენ შემოაბრუნა და, ალბათ, კეფას გაუტეხდა; მებოსტნემ ბოლოს უკიდურეს საშუალებას მიმართა: ისე მოაჩვენა თავი, თითქოს მისი თანაგრძნობის გამოსაწვევად მუხლებზე მოხვევა უნდოდა, დაიხარა, სტაცა ხელი ორივე ფეხში, ასწია და მიწაზე დაანარცხა. ჩემმა პატრონმა მაშინვე

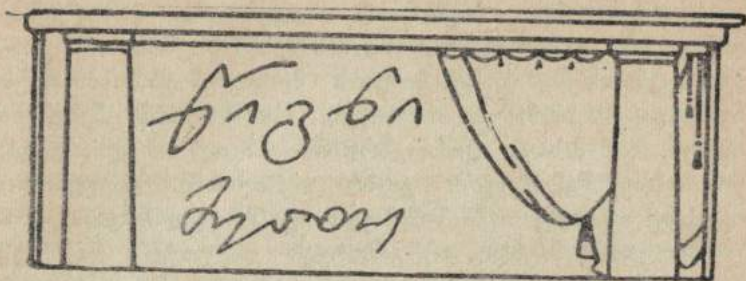
დაუწყო სახეში, ხელებსა და გვერდებში მუშტებით, იდაყვე-
ბით ცემა, კბილებით კბენა და გზაზე ქვაც აიღო. მიწაზე და-
ცემულმა ჯარისკაცმა თავის დაცვა ველარაფრით შეძლო, მაგ-
რამ მუქარით ეუბნებოდა, ადგომისთანავე მახვილით აგკუწა-
ვო. ეს გაიგონა თუ არა მებოსტნემ, რაც შეიძლებოდა, შორს
გადასტყორცნა მისი ბრტყელი მახვილი, და ხელახლა დაუწყო
ცემა, კიდევ უფრო მაგრად. გულაღმა მწოლარემ და ნაცემმა
ჯარისკაცმა სხვა ხსნის საშუალება ვერ დაინახა და სიკვდილი
მოიგონა. მაშინ მებოსტნე შემახტა ზურგზე, აიღო მახვილი,
თავის ბოსტანშიც არ შეუვლია, ისე ჩქარი ნაბიჯით პირდაპირ
ქალაქს მიაშურა და ერთ თავის ნაცნობთან მივიდა. მოუყვა
მას მთელ ამბავს და შეევედრა, ასეთ სახიფათო მდგომარეო-
ბის გამო მისთვის დახმარება აღმოეჩინა. ორი-სამი დღით იგდ
და ვირი დაემალა და ჩაეკეტა, სანამ სასამართლოს დევნის
საფრთხე გაივლიდა, რაც მას სიკვდილით დასჯით ემუქრე-
ბოდა. მასბინძელმა არ დაივიწყა ძველი მეგობრობა და დახმა-
რებას დაჰპირდა; მე კიბეზე ფეხებმოხრილი ზევითა საწოლ
ოთახში ამიყვანეს, თვით მებოსტნე ქვევით დუქანში დამალა,
ჩასვა კალათაში და თავი დაახურა.

41. ამასობაში ჯარისკაცი, როგორც შემდეგ ვაგივე, ნამ-
თვრალევივით ბორძიკით ამდგარა, ცემა-ტყეპით საკმაოდ გა-
მადღარი ყავარჯენს დაყრდნობია და ძლივძლივობით ქალაქში
ჩასულა; თავის სისუსტითა და მოუხერხებლობით შერცხვე-
ნილმა ქალაქში არავის უთხრა, თუ რა დაატყდა თავს, მაგრამ
ზოგიერთ ამხანაგს მაინც გაანდო თავის საიდუმლოება. გადა-
წყვიტეს, რომ დაზარალებული მცირე ხნით ყაზარმებში და-
მალულიყო, რადგან გარდა პირადი შეურაცხყოფისა, მას კი-
დევ მახვილის დაკარგვის გამო სამხედრო ფიცის გატეხისათ-
ვის სასჯელის ეშინოდა. მისმა ამხანაგებმა ჩვენი ნიშნეულობა
გაიგეს და ყოველი ღონე იხმარეს მოსაძებნად და სამაგიე-
როს გადასახდელად. მეზობლებში, რა თქმა უნდა, აღმოჩნდა
გამცემიც, რომელმაც მაშინვე გაგვამელავნა და შეატყობინა,
თუ სად ვიმალებოდით. ჯარისკაცის ამხანაგებმა ხელისუფ-
ლებას მოუხმეს და ცრუ ჩვენება მისცეს, თითქოს მათ გზაზე
მეთაურის ძვირფასი ვერცხლის ქურქელი დაკარგოდეთ, რო-
მელიც თითქოს მებოსტნეს ეპოვოს, უკან აღარ უბრუნებდებ

და ერთ მახლობელ ნაცნობთან იმალებოდეს. მოხლეებში დანაკარგისა და უფროსის ვინაობის შესახებ ცნობები შეკრიბეს, ჩვენი თავშესაფარის ჭიშკარს მოადგნენ და მასპინძელს, ჩვენი გაცემა ხმამაღლა მოთხოვეს. ისინი დარწმუნებულნი იყვნენ, რომ მასთან ვიმალებოდით, და თუ არ აღიარებდა, წინააღმდეგ შემთხვევაში კი ბრალი თვით მას დაედებოდა. იგი სრულებითაც არ შეშინებულა და მის გადარჩენას ცდილობდა, ვინც მიენდო, არ გამოტყდა და უთხრა: აი, უკვე რამდენიმე დღეა ის მებოსტნე თვალითაც არ მინახავსო. ჯარისკაცები კი, პირიქით, იმპერატორის სულს იფიცებდნენ, დამნაშავე სწორედ აქ იმალება და არა სხვაგანო. ბოლოს გადაწყვიტეს ჯიუტი უარყოფელის ბინა გაეჩხრიკათ. ამსაქმეზე გაგზავნილ ლიქტორებსა და სხვა მსახურებს უბრძანეს, რათა გულდასმით დაეთვალიერებინათ ყოველი კუთხე. ჩხრეკა გაათავეს, მოახსენეს, ვერც ერთი სულიერი და ამასთანავე ვერავითარი ვირი სახლში ვერ ვიპოვეთო.

42. მაშინ მხარეთა შორის დავა უფრო გაჩაღდა. ჯარისკაცები ირწმუნებოდნენ, რომ ჩვენ აქ ვიყავით, და კეისრის სახელი რამდენჯერმე დაიფიცეს, ჩვენი მასპინძელი თავის მხრივ ზეცის მკვიდრთ მოწმეებად მოუწოდებდა და ყველაფერს უარობდა. გავიგონე თუ არა ჩხუბი, ხმაური და ყვირილი, მე, როგორც ცნობისმოყვარე, ახირებულმა და ჯიუტმა ვირმა, კისერი წავეგრძელე, მინდოდა რომელიმე ფანჯრიდან დამენახა, თუ რას ნიშნავდა ეს ღრიანცელი. უცებ ერთმა ჯარისკაცმა შემთხვევით ზევით ამოიხედა, ჩემი ჩრდილი დაინახა და მაშინვე ყველას უჩვენა იგი. საშინელი ყვირილი ატყდა; ერთ წუთში კიბეზე ამოცვივდნენ და ვილაცეებმა ტყვესავით ძირს ჩამათრიეს, ყოველგვარ ჩხუბს თავი დაანებეს, ხელახლა ყოველი ჭუჭრუტანის დათვალიერება დაიწყეს, იპოვეს კალათი, ახადეს თავი და შიგ ჩემი უბედური მებოსტნე აღმოაჩინეს, ამოიყვანეს, ხელისუფლებას ჩააბარეს და სიკვდილის განაჩენის მოლოდინში ქალაქის საპყრობილეში ჩააგდეს. იმის გამო კი, რომ მე ფანჯრიდან ვიჭყიტებოდი, როგორც დამკვირვებელი, ხარხარი და დაცინვა არ შეუწყვეტიათ. აქედან წარმოიშვა გავრცელებული ანდაზა ვირის გამოხედვისა და მისი ჩრდილის შესახებ.

1. არ ვიცი, რა დაემართა მეორე დღეს ჩემს პატრონ მე-
ზოსტნეს, მე კი იმ ჭარისკაცმა, რომელმაც თავისი იშვიათი
სისუსტის გამო ბევრი ცემა იწვნია, ბოსლიდან ისე გამომი-
ყვანა, რომ არავის წინააღმდეგობა არ გაუწევია; მიმიყვანა
თავის სამხედრო კარავში (ყოველ შემთხვევაში როგორც მე
მომეჩვენა), დამტვირთა ბარგით, მხედრულად შემაიარაღა,
მომკაზმა და გზას გამიყენა. ზურგზე მეწყო ბრჭყვიალა ჩაჩ-
ქანიც, ზეცაში შორს სხივების მტყორცნელი ფარიც და ბო-
ლოს გრძელტარიანი შუბი, ისეთი, რომ ადამიანს თვალში
ეცემოდა. მან იარაღი გულმოდგინედ მოათავსა ნაომარი ნა-
დავლის მსგავსად ტვირთის გამოსაჩენ ადგილას და ყველა-
ფერი ეს იმდენად სამხედრო საჭიროებისათვის არ იყო და-
წყობილი, რამდენადაც გამველელთა შესაშინებლად. გზა მინ-
დორზე მიდიოდა და თავისუფლად ვიარეთ. შემდეგ ერთ პა-
ტარა ქალაქს მივალწიეთ და სასტუმროში კი არ შევეხვეით,
არამედ ერთი დეკუტიონის სახლში მივედით. მაშინვე ერთ
მსახურს ჩამაბარა და თვითონ კი იმ მეთაურთან გაეშურა,

რომლის ხელქვეით ათასი შეიარაღებული ჯარისკაცი იმყოფებოდა.

2. რაშდენიმე დღის შემდეგ ამ ადგილებში არაჩვეულებრივი საშინელი და უღვთო ბოროტმოქმედება მოხდა; იგი ხსოვნაში ჩამჩა და თქვენ წასაკითხად წიგნში შემაქვს. სახლის პატრონს ერთი ახალგაზრდა ვაჟი ჰყავდა, მშვენივრად აღზრდილი, მეტისმეტად თავაზიანი და თავმდაბალი, ისე რომ, მკითხველო, შენც კი ინატრებდი ასეთ ვაჟს. დედამისი დიდი ხნის გარდაცვლილი იყო და მამამისმა ხელახლა დაქორწინება მოისურვა. შეერთო მეორე ცოლი და მეორე ვაჟი შეეძინა, რომელიც ამ დროს მეცამეტე წელში იყო. დედინაცვალი უფრო თავისი გარეგნობის მეოხებით უფროსობდა ოჯახში, ვიდრე კეთილი შინაგანი თვისებებით. და, აი, თანდაყოლილი უსირცხვილობის გამო, თუ განგებისაგან უკიდურესი უნამუსობით შეგულიანებულმა თვალი გერს მიაპყრო. მაგრამ, კეთილო მკითხველო, რადგან ტრაგიკულ ამბავს მოგიტხრობ და არა არაკს, გაიხადე სოკები და კოთურნები² ჩაიცივი. როცა პაწაწა კუბიდონი ჯერ კიდევ პირველადი კვებით საზრდოობდა, ქალს შეეძლო მისი სისუსტისათვის წინააღმდეგობა გაეწია და ნელ ცეცხლს უხმოდ აქრობდა. როცა მოუთმენელმა ამურმა შმაგი ცეცხლით მის შიგნეულობას განუზომლად წვა დაუწყო, ქალმა მძვინვარე ღვთაების წინაშე ქედი მოიხარა და, რათა თავისი გულის წყლული დაემალა, სხეულით დაავადება მოიგონა. მაგრამ ყველამ იცის, რომ შეყვარებულისა და ავადმყოფის გარეგნული ცვლილება ზუსტად ერთმანეთს ემთხვევა: სასიკვდილო სიფითრე, დაღლილი თვალები, მუხლებში სისუსტე, მოუსვენარი ძილი და ღრმა ამოოხვრა, მით უფრო მტანჯველი, რომ ძნელად აღმოხდება ხოლმე იგი მკერდიდან. რომ ცრემლი არა, იფიქრებდით, ამ ქალს მაღალი სიცხე არ აძლევს მოსვენებასო. რა უვიცნი არიან მკურნალები, რომლებმაც არ იციან, თუ რას ნიშნავს, როცა ადამიანს ჩქარი მაჯისცემა აქვს, სახის ფერი ყოველ წუთში ეცვლება, სუნთქვა უძნელდება, ავადმყოფი განუწყვეტლივ გვერდს იცვლის და ვერ ისვენებს! კეთილო ღმერთებო, რა საჭირო იყო გამოცდილი ექიმი? საკმარისია თუნდაც მცირედი წარმოდ-

გენა გქონდეს სიყვარულზე, რომ გაიგო, თუ რა ემართება ადამიანს, რომელიც უსიცხოდ იწვის.

3. ბოლოს აუტანელი ვნებით საშინელ აღგზნებამდე მი-სულმა ქალმა დაარღვია სიჩუმე და ბრძანა მისი ვაჟიშვილის-თვის მოეხმოთ — რა დიდი სიამოვნებით წაართმევდა ამ სა-ხელს, რომ სირცხვილის მოგონებაზე არ გაწითლებულიყო. ყმაწვილმა არ დააყოვნა ავადმყოფი დედინაცვლის ბრძანე-ბის შესრულება, მოხუცივით შუბლშეჭმუხვნილი წავიდა მი-სი საწოლი ოთახისაკენ და სათანადო პატივი სცა მამის მეუღლესა და ძმის დედას. დიდი ხნის სიჩუმით დატანჯული ქალი კი ახლაც აყოვნებდა, ჯერ კიდევ ჩაუქრალი სირცხვი-ლი ერთი სიტყვის წარმოთქმის ნებას არ აძლევდა, იმ სიტყ-ვებისას, რომლებიც მას ლაპარაკის დასაწყებად უფრო შესა-ფერისი ეგონა, ყმაწვილი არაფერ ცუდს არ ფიქრობდა, სა-ხე მოიჭმუნა და პატივისცემით შეეკითხა ქალს ჯანმრთელო-ბის ამბავს. ქალმა მათი პირისპირ შეყრის დრო და გარე-მოება კეთილსასურველად ჩათვალა, გამხნევდა, ატირდა, სა-ხე კაბის კალთით დაიფარა და აკანკალებული ხმით ასე მოკ-ლედ უთხრა:

— ჩემი ახლანდელი ტანჯვის მთელი მიზეზი, ამავე დროს წამალი და ხსნის ერთადერთი საშუალება, ყველაფე-რი — მხოლოდ შენა ხარ! შენი თვალები სულის სიღრმემდე ჩაჰწვდა, გულში ცეცხლი დამინთო. შეიბრალე იგი, ვინც შენთვის იღუპება! სრულებით არ შეგაძრწუნოს მამისადმი ხატრმა — სიცოცხლეს შეუწარჩუნებ მის მეუღლეს, რო-მელსაც სიკვდილი მტკიცედ აქვს გადაწყვეტილი. შენს ნაკვ-თებში ჩანს მისი სახე, უფლება მაქვს მიყვარდე. შენდევ, მარტონი ვართ და აუცილებელი მოქმედებისათვის დრო საკმარისია. ის ხომ, რის შესახებაც არავინ არაფერი იცის, სინამდვილეში თითქმის არც არსებობს.

4. ყმაწვილი მოულოდნელმა უბედურებამ შეაშფოთა. თუმცა მას ბოროტი წინადადებისაგან პირველად თავზარი დაეცა, მაგრამ მაინც გადაწყვიტა, სასოწარკვეთილებაში კი არ ჩაეგდო ქალი სასტიკი და უადგილო უარით, არამედ სურდა გონს მოეყვანა საქმის გადადების ფრთხილი შეთავა-ზებით. ამგვარად, ალერსიანად პირობა მისცა, მაგრამ გულ-

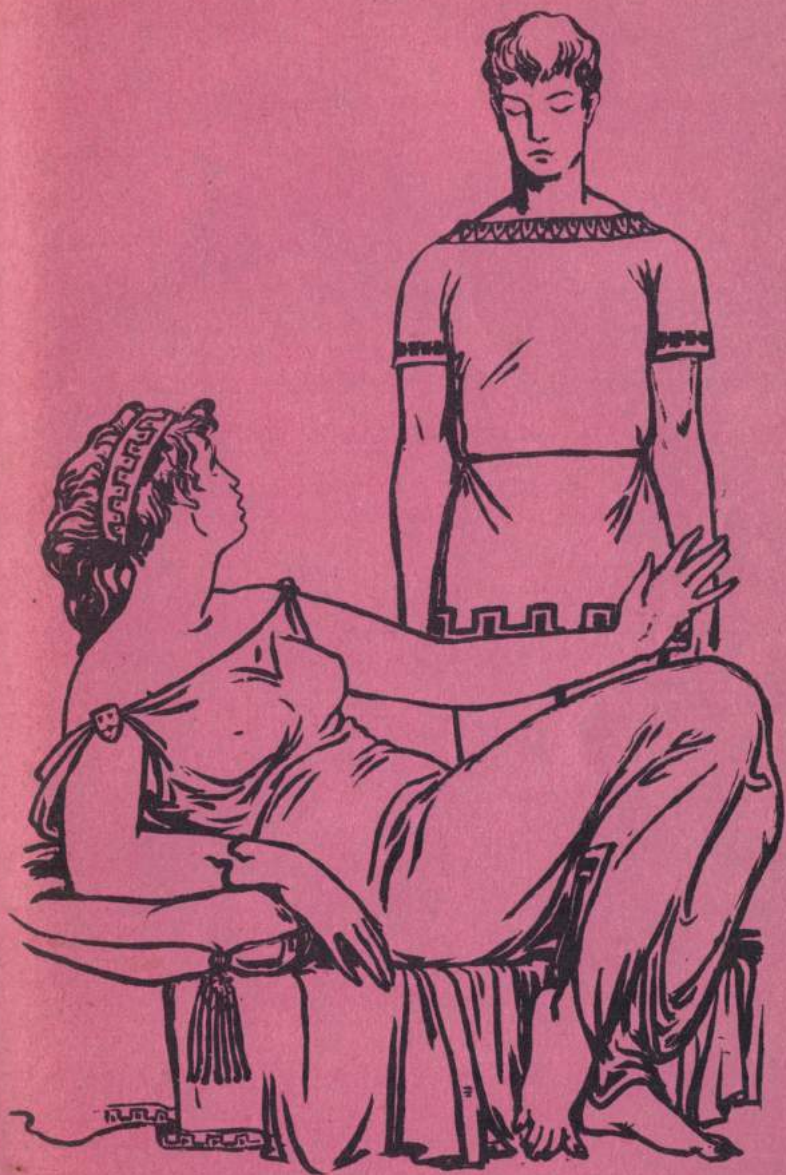
მხურვალედ არწმუნებდა, სულიერი ძალა მოეკრიბა, მომ-
ჯობინებულებო და გამაგრებულებო მანამ, სანამ ვნების და-
საკმაყოფილებლად მამის სადმე წასვლა საშუალებას არ მის-
ცემდა მათ. იგი სასწრაფოდ გაეცალა დედინაცვლის სახიფა-
თო პაემანს. იფიქრა: ასეთი ოჯახური უბედურება განსაკუთ-
რებული ყურადღების ღირსიაო და რჩევისათვის სასწრა-
ფოდ გაეშურა გამოცდილ და ღირსეულ მოხუც აღმზღელ-
თან. დიდი ხნის ფიქრის შემდეგ იმ დასკვნამდე მივიდნენ,
რომ ყველაფერს აჯობებდა ყმაწვილი სასწრაფოდ გასცლო-
და ბედისწერით მოვლენილ რისხვას. მაგრამ ქალმა ვერ მოი-
თმინა მცირე ხნით საქმის გადადება, რაღაც მოიმიზეზა, მა-
შინვე საკვირველი მოხერხებით დაუწყაო ქმარს ჩიჩინი, რა-
თა წასულიყო რომელიღაც შორეული მამულების დასათვა-
ლიერებლად. ამის შემდეგ იმედმოცემული და მოახლოებუ-
ლი ბედნიერებისაგან თავბრუდახვეული მოითხოვდა, რომ
ყმაწვილი დაპირებისამებრ მოსულიყო და თავისი ვნება
დაემტკიცებინა. იგი კი ხან ერთი და ხან მეორე მიზეზით
ვევრდს უვლიდა ამ საზიზღარ პაემანს. ქალმა მისი მიკიბულ-
შოკიბული პასუხებით ცხადად დაინახა, რომ დაპირებულს
ვერ მიიღებდა და ავხორცი ადამიანებისათვის ჩვეული ცვა-
ლებადობით დანაშაულებრივი სიყვარული გაცილებით უფ-
რო საშიში სიძულელით შესცვალა. მაშინვე მონაწილედ
გაიხადა ნამზითვი, ასეთ საქმეებში გაქნილი, არამზადა მონა
და თავისი ცბიერი გეგმები გააცნო. საბრალო ყმაწვილის
დალუბვაზე უკეთესი ვერაფერი მოიგონეს. ეს ვერაგი ძლიე-
რად მოქმედი შხამის საშოვნელად გაგზავნა და მოხერხებუ-
ლად ჩაასხა საწამლავი ღვინოში უდანაშაულო გერის დასა-
ლუპავად.

5. სანამ ბოროტმოქმედნი თათბირობდნენ, თუ როდის
იქნებოდა მოსახერხებელი შხამის მიწოდება, ამასობაში უმ-
ცროსი ვაჟი, ამ მუხანათი დედაკაცის ღვიძლი შვილი, დი-
ლის მეცადიენობის შემდეგ შინ დაბრუნდა, ისაუზმა და
მოწყურდა; იბოვა ღვინიანი ჭიქა, არ იცოდა, რომ შიგ შხამი
იყო და ერთიანად გადაჰკრა. როგორც კი დალია ძმისთვის
შომზადებული მომაკვდინებელი სასმელი, იქვე უსულოდ
პირქვე დაემხო. ზავშვის მოულოდნელი სიკვდილით თავზარ-

დაცემულმა ლალამ ღრიალი მორთო, ეძახოდა დედას და მთელ ჯალაბობას. უკვე მიხვდნენ, რომ ბიჭი შხამმა მოკლა, და ყველა იქ მყოფი თავისებურად ცდილობდა მიმხვდარიყო, თუ ვის შეეძლო ასეთი საშინელების ჩადენა. მაგრამ ეს სასტიკი, დედინაცვლური მზაკვრობის იშვიათი განმასახიერებელი ქალი, არ შეაშფოთა არც შვილის საშინელმა სიკვდილმა, არც უწმინდურმა სინდისმა, ოჯახის უბედურებამ, მეუღლის მგლოვიარებამ, სამწუხარო დასაფლავებამ; მან გადაწყვიტა ოჯახის უბედურებით ესარგებლა, როგორც შურისძიებლად ხელსაყრელი შემთხვევით. მაშინვე აფრინა მოამბე ქმრის დასაწევად, რომელიც გზაში იყო, რათა მისთვის ოჯახში შემოჭრილი უბედურება ეცნობებინა და, დაბრუნდა თუ არა ქმარი შინ, ამ უმაგალითო ურცხვმა ქალმა გერს ცილი დასწამა, თითქოს მისი შვილი მას მოეწამლოს. ამ ცილისწამებაში მართალი მხოლოდ ის იყო, რომ ბავშვმა ყმაწვილისათვის გამზადებული შხამი დალია, მაგრამ იგი ირწმუნებოდა, გერმა მისთვის ჩაიდინა ბოროტმოქმედება და დალუბა ძმა, რომ ქალი არ დაეთანხმა საზიზღარ შეუღლებას, რაზედაც იგი მას აიძულებდა. ქალი ამ საოცარი ტყუილით არ დაკმაყოფილდა და დაუმატა, რომ საიდუმლოს გამჟღავნებისათვის მანვილით მიმუჭრებოდაო. ორივე ვაჟიშვილის, დალუბვით შეწუხებული ქმარი მომხდარი უბედურების გამო თავზარდაცემული იყო. უყურებდა კუბოში თავის უმცროს ვაჟს და დარწმუნებული იყო, რომ სისხლის შერევისა და მკვლელობისათვის მის უფროს ვაჟსაც სიკვდილით დასჯა ემუჭრებოდა; გარდა ამისა, მეტად საყვარელი მეუღლის ფარსევლური მოთქმა კიდევ უფრო უძლიერებდა უსასტიკეს ზიზღს საკუთარი შვილისადმი.

6. როგორც კი შვილის გვამზე დასაფლავების წესები დასრულდა, უბედური მოხუცი ცრემლით დაღარული დაწვეებით და ნაცრით დაფარული ქალარა თმით ქალაქის მოედნისაკენ გაეშურა. მან არაფერი იცოდა თავის უმსგავსი ცოლის ტყუილებისა, ტიროდა, ლოცულობდა, დეკურიონებს მუხლებზე ეხვეოდა და გულმოდგინედ ემუდარებოდა დაესაჯათ მამის სარეცელის შემბლავი, საკუთარი ძმის მკვლელი, ბოროტმოქმედი და დედინაცვლის სიკვდილის განმზრახ-

ველი, მისი უფროსი ვაჟი. თავისი მწუხარებით ისეთი თანაგრძნობა და აღშფოთება გამოწვია მოხელეებსა და თვით ხალხში, რომ ყველა დამსწრეთაგანი მოითხოვდა, სასამართლოს დავიდარაბისა, ბრალმდებლის საბრალდებო სიტყვისა და დამცველის მოჩმახული სრიკების გარეშე იქვე ადგილზე მთელ ხალხს ქვით ჩაექოლა ბოროტმოქმედი, ეს საზოგადოებრივი ქირი.

მოხელეებმა მოისაზრეს, როგორი საშიშროება ემუქრებოდა მათ, თუ კი აღშფოთების ყოველი სუსტი ნაპერწკალი სამოქალაქო წესების დარღვევასა და არეულობას გამოიწვევდა; გადაწყვიტეს დეკურირონების მიმართ შთაგონებისა და ხალხის მიმართ ძალდატანებითი ზომები მიეღოთ, რათა სასამართლოს წარმოება წინაპართა ჩვეულებით მომხდარიყო და ორივე მხარის მოსმენის შემდეგ სამართლიანი განაჩენი გამოეტანათ; არც ერთი ადამიანი მოუსმენლად არ დასჯილიყო, როგორც ეს ხდება ხოლმე იმ ქვეყნებში, სადაც ბარბაროსული სიმკაცრე ან ტირანული ძალადობა ბატონობს, და მომავალ საუკუნეებს მშვიდობიანობის დროს ამდენად ველური მოვლენის მაგალითი არ მისცემოდა.

7. გონიერმა მოსაზრებამ გაიმარჯვა. მაშინვე უბრძანეს მაცნეს. კურიაში³ სენატორები მოეწვია. როცა მათ ხარისხისა და ჩვეულების მიხედვით სასწრაფოდ დაიკავეს თავთავიანთი ადგილები, მაცნეს ხელახალი გამოძახებით პირველად ბრალმდებელი გამოვიდა. შემოიყვანეს თუ არა ბრალდებული ატიკური⁴ კანონისა და მარსის სამსჯავროს⁵ ჩვეულებით მაცნემ დამცველებს გამოუცხადა, რათა ისინი ბრალდებულს არ გამოსარჩლებოდნენ და ხალხი შეწყნარებისავენ არ მოეწოდებინათ. ყველაფერი ეს ხალხში ურთიერთ ბევრი ლაპარაკით გავიგე. როგორ ცხარობდა ბრალმდებელი, რას ამბობდა თავის გასამართლებლად ბრალდებული და საერთოდ როგორი იყო მხარეთა კამათი, არ ვიცი, რადგან იქ არ დავსწრებივარ, ბოსელში ვიდექი და, რაც არ ვიცი, მის შესახებ ვერაფერს მოგახსენებთ; აქ მხოლოდ იმას ვწერ, რაც დანამდვილებით ვიცი. კამათის დამთავრების შემდეგ გადაწყვიტეს, ასეთი დიდი საქმე მარტო ექვების საფუძველზე კი არ უნდა წარმოებულიყო, არამედ ყველა დებულება უტყუა-

რი საბუთით უნდა დაემტკიცებიათ. ამიტომაც, რაც უნდა მოხდეს, აუცილებელია მთავარი მოწმის, მსახურის გამოძახება, რომელიც ალბათ ამ საქმის ერთადერთი მცოდნე იქნებაო. ის დასამიწებელი სრულებით არ შეძრწუნებულა, არც იმით, რომ ასეთ დიდ საქმეში გაეხვია, არც პატივცემულ სამსჯავროს დანახვაზე, არც უწმინდური სინდისის საყვედურზე და დაიწყო გამოგონილი ამბების ისე ჩმახვა, თითქოს სიმართლეს ამბობდა. მისი სიტყვებით დაუძახა თავისი დედინაცვლის მიუკარებლობით აღმფოთებულმა ყმაწვილმა და რათა შეურაცხყოფისთვის შური ეძია, მისი შვილის მოკვლა მიანდო და, თუკი ამაზე უარს იტყოდა, სიკვდილით ემუქრებოდა; რომ მან გადასცა თავისი ხელით შემზადებული საწამლავი, მაგრამ შეშინებულმა ისევ უკან წაიღო, ვაითუ მონას მინდობილი საქმე არ შეესრულებინა და თასი ნივთიერ საბუთად შეენახა. შემდეგ კი თვითონ მისცა ბავშვს შხამიო. არამზადამ ყველაფერი ისე მართალივით მოიგონა და ისეთი აკანკალებული ხმით წარმოთქვა, რომ მისი ჩვენების შემდეგ საქმის გარჩევა შეწყდა.

მ. არც ერთი დეკურონთაგანი ყმაწვილს თანაგრძნობით არ ეპყრობოდა: ცხადი იყო, იგი ბოროტმოქმედებაში დაიჭირეს და განაჩენიც ასეთი გამოუტანეს: ტომარაში უნდა ჩაესვათ და თავი მოეკრათ. როდესაც აზრები გაერთიანდა და ყველას მსჯავრი ერთ სიტყვად შეთანხმდა, ძველთაძველი ჩვეულების მიხედვით სენატორებს კენჭები უნდა ჩაეყარათ სპილენძის ლარნაკში. აზრთა აღრიცხვა თუ დასრულდებოდა, ბრალდებულის ხვედრიც გადაწყდებოდა, განაჩენს ვერავენ შეცვლიდა და მისი სიცოცხლე ქალათის ხელს ჩაბარდებოდა. უცებ სენატორთა შორის წამოდგა ყველგან ცნობილი, როგორც არაჩვეულებრივი პატიოსანი ადამიანი, დიდი გავლენიანი, ერთი მკურნალი, ლარნაკის თავს ხელი დააფარა. რათა ვინმეს ნაჩქარევად თავის წინადადება არ ჩაეშვა და სენატს ასე მიმართა:

— თქვენგან მთელი ჩემი სიცოცხლის განმავლობაში ნდობით აღჭურვილს და ამით გამხნეებულს არ შემიძლია დავეთანხმო იმ საქმეს, რომ ცილდაწამებული დამნაშავეის დასჯით ნამდვილი მკვლელობა ჩავიდინოთ და თქვენ, წმინდა

სამსჯავროს წინაშე დაფიცებულებმა, სამართლიანად არ სა-
ჯოთ, მატყუარა მონის მიერ შეკლომაში შეყვანილებმა ფიცი
გატეხოთ. თვითონ მეც ჩემი აზრი მოუფიქრებლად რომ
წარმომეტქვა, ღვთის პატივისცემას გავქეღავდი და სინდი-
სის წინაშე შევეცოდავდი. მოგახსენებთ, თუ როგორ იყო
საქმე.

9. არც ისე დიდი ხანია, რაც ეს ბილწი ჩემთან მოვიდა
ძლიერად მოქმედ შხამის საყიდლად და საფასურად ასი ოქ-
რო შემომადგლია; მითხრა, საწამლავი მჭირდება ერთი განუ-
კურნავი სენით შეპყრობილი ავადმყოფისათვის, რომელსაც
სურს ბოლო მოუღოს თავის წამებულ არსებობასო. ამ არა-
შხადის ლაყობამ და მისმა უხეირო ახსნა-განმარტებამ და-
მაექვა, სრულიად დარწმუნებულმა, რომ აქ რალაც ბოროტ-
მოქმედება უნდა იყოს განზრახული-მეთქი. მიცემით კი მი-
ვეცი საწამლავი, მაგრამ წარმოვიდგინე მომავალი დაკითხვის
შესაძლებლობა, შემოდღეული თანხა მაშინ არ მივიღე და
ასე ვუთხარი: რომ შენგან შემოდღეულ ოქროთა შორის რამ-
დენიმე უვარგისი ან ყალბი არ აღმოჩნდეს, ამ პარკში ჩაყა-
რე, შენი ბეჭედი დაასვი, ხვალ კი რომელიმე გადაამხურდა-
ვებლის თანდასწრებით შევამოწმოთ-მეთქი. დამეთანხმა და
ფული დაბეჭდა. როგორც კი მოიყვანეს იგი სასამართლოში,
მაშინვე გავგზავნე კაცი ცხენით შინ, პარკის მოსატანად.
ახლა პარკი მოტანილია და შემიძლია წარმოვიდგინოთ. დაე,
მან დახედოს და იცნოს თავისი ბეჭედი. როგორ შეუძლია
მოწამულა ძმას შიაწეროს, როცა საწამლავი ამ გაიძვერა მო-
ნამ იყიდა?

10. მაშინ ეს ვერაგი კანკალმა აიტანა, სახის ბუნებრივი
ფერი სიფითრით შეეცვალა, მთელ სხეულზე ცივმა ოფლმა
დააახა, გაუბედავად ფეხს ინაცვლებდა, ხან აქეთ-იქით კე-
ფასა და შუბლს იფხანდა და კბილებდაკრეჭილი რალაც გაუ-
გებარს ბუტბუტებდა. არავინ არ დაეჭვებოდა იმაში, რომ
იგი ბოროტმოქმედების მონაწილე იყო; მაგრამ მალე ცბიე-
რება გაეღვიძა, ჭიუტად ყველაფრის უარყოფა დაიწყო და
ირწმუნებოდა, მკურნალის ჩვენება ტყუილიაო. მკურნალმა
დაინახა თუ არა, როგორ ითვლებოდა მსაჯულების ღირსება
და მისი საკუთარი სინდისიც სახალხოდ იბღალეებოდა, გა-

ცხარებით უარყოფდა მზაკვრის ჩვენებას, სანამ ბოლოს მოხელეთა ბრძანებით მსახურებმა არამზადა მონის ხელებს არ დახედეს, მას რკინის ბეჭედი არ წაართვეს და პარკზე ანაბეჭდს არ შეადარეს; ამ შედარებამ წინანდელი ეჭვი განამტკიცა. მას ბერძნული ჩვეულებისდა მიხედვით არ აცდა არც ბორბალი⁶ და არც ბოძკინტი⁷, მაგრამ არაჩვეულებრივ უტიფრობით გადაიტანა ცემა და ცეცხლით წამებაც კი.

11. მაშინ მკურნალმა თქვა:

— ჰერკულესს გეფიცებით, ნებას არ მოგცემთ, რომ თქვენ ღვთის განგების წინააღმდეგ ეს უდანაშაულო ყმაწვილი დასაჯოთ და ჩვენი მართლმსაჯულების დამცინავი არამზადა მკვლელობისათვის დაუსჯელი დატოვოთ. ახლა ამ საქმის დამამტკიცებელი აშკარა საბუთს წარმოვიდგენთ. როცა ეს ვერავი ჩემგან მომაკვდინებელი შხამის ყიდვას ცდილობდა, ვფიქრობდი; ჩემი ხელობისათვის შეუფერებელია ვინმეს დაღუპვა ან სიკვდილი-მეთქი, რადგან კარგად ვიცი, რომ სამკურნალო მეცნიერება ადამიანის მხოლოდ კეთილდღეობას ემსახურება და არა დაღუპვას; მაგრამ შემინებულმა, თუ მის თხოვნას არ შევასრულებდი, უადგილო უარით გზა არ გამეხსნა ბოროტმოქმედებისათვის და სხვას არ მიეყიდა მისთვის საწამლავი ან ხმლით, ან სხვა იარაღით არ ჩაედინა განზრახული მზაკვრობა, მიცემით კი მივეცი წამალი — მაგრამ ძილისმომგვრელი, თავისი ნარკოტული თვისებებით ცნობილი მანდრაგორა⁸, რომელიც სიკვდილივით ღრმა ძილს იწვევს. სრულებითაც არ არის საკვირველი, რომ გამწარებულ ვერავი წამებას იტანს, რადგან მას ეს უფრო ეადვილება, ვიდრე ის სასჯელი, რომელიც მან წინაპართა ჩვეულებისდა მიხედვით დაიმსახურა. თუკი ბავშვმა ჩემი ხელით დამზადებული სასმელი შესვა, ის ცოცხალია, ისვენებს, მალე მოიშორებს ძილის ბურუსს და ნათელ ქვეყანას დაუბრუნდება; თუ დაიღუპა და მკვდარია, დაღუპვის მიზეზი სხვაგან უნდა ვეძიოთ.

12. მოხუცის სიტყვა ყველამ ირწმუნა. მთელი ხალხი დიდი სისწრაფით დაიძრა აკლდამისაკენ, სადაც ყრმის სხეული ესვენა; არ იყო არც ერთი ადამიანი მოსამართლეთაგან, წარჩინებულთაგან და მდაბიოთაგანაც კი, რომ აღნი-

შნულ ადგილზე ცნობისმოყვარეობით არ წასულიყო. აი, საკუთარი ხელით ახადა მამამ კუბოს თავი სწორედ იმ დროს, როცა შვილი ცოცხლდებოდა და სიკვდილის სამეფოდან ბრუნდებოდა. მამამ მაგრად ჩაიკრა გულში შვილი, ასეთი სიხარულის შესაფერ სიტყვებს ვერ პოულობდა, და იგი ხალხში გაიყვანა. ყმაწვილი როგორც იყო შეკრული და შეხვეული დასამარხავ სუდარაში, ისე წაიყვანეს სასამართლოში. ვერაგი მონისა და მასზე უფრო ვერაგი დედაკაცის ბოროტება გამომჟღავნდა, ჭეშმარიტება სრულიად გაშიშვლებული წარმოდგა. დედინაცვალს სამუდამო განდევნა მიუსაჯეს და მონას კი ძელზე გაკვრა. ფული კი ერთხმად მიაკუთვნეს კეთილ მკურნალს, ასეთი შესაფერი ძილის წამლის დამზადებისათვის. ასე ღირსეულად დაამთავრა ღვთის განგებამ ეს შესანიშნავი, ცნობილი ამბავი იმ მოხუცის შესახებ, რომელსაც მოკლე დროში, თითქმის ერთ წუთში, უშვილოდ დარჩენის საფრთხე ელოდა და მოულოდნელად ორი ვაჟის მამად დარჩა.

13. მე კი ამასობაში, ოო, როგორ მათამაშებდნენ ბედის ტალღები! იმ ჯარისკაცს, რომელმაც უსასყიდლოდ მიმითვისა, სამსახურის მოვალეობის გამო რომში პატივცემული პიროვნებისათვის ბარათი უნდა წაეღო თავისი უფროსის ბრძანებით. შე თერთმეტ დინარად მიმყიდა მეზობელ ვიღაც ორ ძმას, ძალზე მდიდარი ბატონის მონებს. ერთი მათგანი მეშაქარლამე იყო და სხვადასხვანაირ პურსა და თაფლიან ნამცხვარს ამზადებდა; მეორე მზარეული იყო და სხვადასხვა არაჩვეულებრივი გემრიელი საკმაზით საჭმელებს ორთქლში შუშავდა. ისინი ერთად ცხოვრობდნენ და საერთო მეურნეობა ჰქონდათ; მე კი დამავალეს იმ ჭურჭლეულობის ზიდვა, რომელიც სხვადასხვა საჭიროებისათვის და ხშირი მოგზაურობის დროს, პატრონს ყოველთვის თან დაჰქონდა ხოლმე. ისე რომ მესამე თანამცხოვრებად შევედი ამ ორ ძმასთან და აქამდე ჩემდამი ბედი ასე კეთილგანწყობილი არ ყოფილა. ჩემს პატრონებს ჩვეულებად ჰქონდათ, თავის პატარა ოთახში მდიდრული და შესანიშნავი ნადიმის შემდეგ ყოველგვარი ნარჩენის მოტანა. ერთს მოჰქონდა: ღორის ხორცის, ქათმის, თევზის დიდი ნაჭრები და მრავალი სხვა მსგავსი

კერძი. მეორეს — ბური, ღვეზელი, ქაღები, ფუნთუშები, ნამცხვარი და მრავალი თაფლიანი ტკბილეული. ისინი კეტავდნენ თავის ოთახს და ძალ-ღონის მოსაყრეფად აბანოში მიდიოდნენ, შე კი ზეციდან ჩამოყრილი სანოვავით უზომოდ ვძლებოდნენ. მართლაც ხომ ისეთი სულელი ვირი არ ვიყავი, რომ ამ გემრიელი საჭმელისთვის ხელი არ მეხლო და გახევებული თივით მევახშმა.

14. კარგა დიდხანს მშვენიერად გამდიოდა ეს ქურდული ზრიკები, რადგან საკმაო სიფრთხილით და აგრეთვე მრავლად მომარაგებული სანოვავიდან უმნიშვნელო ნაწილს ვიღებდნენ. პატრონებსაც არასგზით ეჭვი არ შეეპარებოდათ ვირის ასეთ მოქმედებაში. მაგრამ, აი, სრულიად დაიძვრებულმა რომ ეს არ გამოქვავდებოდა, დავიწყე ჩემი ულუფის გადაღება და ყველაზე უკეთესის არჩევა, ვცლაპავდი ქონიან ნაჭრებს და ტკბილეულით პირს ვიგემრიელებდი ხოლმე, ისე რომ ძმები დაეჭვდნენ, თუმცა არაფერ მსგავსს შე არ მაწერდნენ, მაგრამ მით უმეტეს, ცდილობდნენ გაერკვიათ, თუ ვინ იყო ყოველდღიურ დანაკლისში დამნაშავე.

ბოლოს თავის გულში ერთიმეორეს აბრალებდნენ საძაგელ ქურდობას. გააძლიერეს მეთვალყურეობა, გააორკეცეს სიფხიზლე და ნაჭრების თვლაც კი დაიწყეს. ბოლოს და ბოლოს ერთმა მათგანმა ხათრს თავი დაანება და მეორეს უთხრა:

— შენი მხრით ძალიან მართებული და კაცთმოყვარულია ასეთი საქციელი — ყოველდღე საუკეთესო ნაწილი აირჩიო, გაყიდო და ჩუმად ფული აგროვო, შემდეგ კი მოითხოვო დანარჩენი თანაბრად გავიყოთო. თუკი საერთო მეურნეობა არ მოგწონს, შეგვიძლია ამაში გავეყოთ ერთიმეორეს, ხოლო დანარჩენში კი ძმური განწყობილება შევინარჩუნოთ, რადგან ვხედავ, თუ ერთმანეთზე ასეთი გულმოსული ვიქნებით, ბოლოს და ბოლოს, შესაძლოა, სამუდამოდაც წავიჩნუბოთო.

მეორემ მიუგო:

— ჰერკულესს ვეფიცები, მომწონს ასეთი თავხედობა: შენ ბაგეთაგან მომტაცე ეს საჩივარი ყოველდღიური ქურდობის შესახებ. თუმცა გულმოსული ვიყავი, მაგრამ ამდენ ხანს იმიტომ ვდუმდი, რომ ღვიძლი ძმისათვის წვრილმანი

ქურდობის დაბრალება მრცხვენოდა. კეთილი და პატიოსანი, ხომ ორივემ ჩვენ-ჩვენი აზრი გამოვთქვით, ახლა უბედურების დამხმარე საშუალება უნდა გამოინახოს, რათა ჩუმიად გაგრძელებულმა შეუღლმა ჩვენთვის არ წარმოშვას ისეთივე მტრობა, როგორც იყო შეუღლი ეტეოკლესა და პოლინიკეს შორის⁹.

15. ერთიმეორეს უსაყვედურეს, იფიცებდნენ, რომ ერთმანეთი არაფერში მოუტყუებიათ, არავითარი ქურდობა არ ჩაუდენიათ და გადაწყვიტეს შეერთებული ძალით მათი დამხარალებელი ავაზაკი მოენახათ. წარმოუდგენლად მიაჩნდათ, რომ იქ მყოფ ვირს ყოველდღიურად ასეთი საქმელებით კვება შეძლებოდა, ან ოთახში ოდესღაც ფინევსის¹⁰ საზრდოს შომტაცებელი ჰარპიების-ოდენა ბუზები შეფრენილიყო. მიუხედავად ამისა, რჩეული ნაქრები ისევ ყოველდღე იკარგებოდა.

ამასობაში უხვი, ნოციერი კვებითა და ადამიანური საქმელებით გამაძლარი გავსუქდი, კანი ქონისაგან დამირბილდა, ბალანმა ბრწყინვა დაიწყო. მაგრამ გარეგნობის ასეთმა გაუმჯობესებამ ცუდი სამსახური გაუწია ჩემს პატიოსან სახელს. ძმებმა ყურადღება მიაქციეს ჩემი ზურგის უჩვეულო სიფართოვეს, აგრეთვე იმას, რომ თივას მუდამ ხელუხლებლად ვტოვებდი და ფხიზლად დამიწყეს თვალყურის დევნება. ერთხელ ჩვეულებრივად დაკეტეს სახლი, თითქოს აბანოში მიდიოდნენ, თვითონ კი გააკეთეს პატარა ჭუჭრუტანა და იქიდან მეთვალყურეობა დამიწყეს. დაინახეს თუ არა, როგორ ვეცი კუთხეში დალაგებულ კერძებს, თავისი ზარალი დაივიწყეს და ვირის ღორმუცლობით გაკვირვებულებმა ხმამაღალი ხარხარი ატეხეს. დაუძახეს ერთს, მეორეს და ბოლოს მონების მთელი გროვა შეკრიბეს, რათა გართობილიყვნენ უაზრო ტვირთშიდავი პირუტყვის არნახული ღორმუცლობით. ყველამ ისეთი ხარხარი დაიწყო, რომ ახლო მიმავალ ბატონის ყურამდე მიაღწია.

16. ბატონმა გამოიკითხა, თუ რაზე იცინოდნენ შინაყმები. გაიგოთ თუ არა, რაშია იყო საქმე, იმავე ხვრელიდან თვითონაც შემოიხედა და დიდად ისიამოვნა: ბევრი სიცილისაგან შიგნეულობა ეტკინა. რომ უფრო ახლოს დავენახე, კარი

გააღო და ოთახში შემოვიდა. ზოგიერთი ნიშნებით მომეჩვენა, რომ ბედმა უფრო გამიღიმა, ვიდრე წინათ, გარშემო მყოფთა მხიარული განწყობილება ნდობას მინერგავდა. სრულებითაც არ დავიბენი და მშვიდად განვაგრძობდი ჭამას მანამ, სანამ ასეთი უჩვეულო სანახაობით გამხიარულებულმა ბატონმა თავის სახლში ჩემი შეყვანის განკარგულება არ გასცა. საკუთარი ხელითაც კი შემეყვანა სასადილოში და უბრძანა ჩემთვის ცხელი ხელუხლები კერძები მოეტანათ. თუმცა საკმაოდ ნასაუზმევი გახლდით, მაგრამ მსურდა მისი ყურადღება და სიყვარული დამემსახურებინა, ხარბად დავეტყვე მოტანილ საქმელს. მაშინ დაიწყეს მოფიქრება, კიდევ რა მოეტანათ, რას უფრო იშვიათად ჭამს ვირიო და, გამოსაცდელად, თუ რამდენად მოშინაურებული და გამგონე ვიყავი, სანელებლით შეკაზმული ხორციეული, პილპილ-მოყრილი ფრინველისა და საუცხოოდ დამზადებული თევზი შემომთავაზეს. მთელ დარბაზში ხარხარი გაისმა. ბოლოს ერთმა ხუმარამ დაიძახა:

— მოართვით თანამესუფრეს რაიმე სასმელი!
მასპინძელმა მხარი დაუჭირა:

— არც ისეთი სულელური ხუმრობაა ეს, შე თაღლითო, ადვილი შესაძლებელია, რომ ჩვენმა სტუმარმა ერთი თასი თაფლიანი ღვინის შესმაზე უარი არ თქვას. ეი, ბიჭო, — განაგრძო მან, — კარგად გამორეცხე ეს ოქროს თასი, აავსე ტკბილი ღვინით და ჩემს სტუმარს მოართვი; ამასთანავე გადაეცი, რომ მე უკვე შევსვი მისი სადღეგრძელო.

თანამესუფრეთა მოლოდინმა უკიდურესობამდე მიადწია. მე სრულიადაც არ შემშინებია, მშვიდად და მხიარულადაც კი მოვამრგვალე ენის მსგავსად ქვედა ტუჩი და ვეებერთელა თასი ერთი გადაკვრით დავცალე. ატყდა ყიჟინა და ყველამ ერთხმად ჯანმრთელობა მისურვა.

17. ბატონი დიდად კმაყოფილი დარჩა. დაუძახა თავის მონებს, რომლებმაც მე მიყიდეს და ოთხმაგი ფასი გადაიხადა; ჩემზე განსაკუთრებული მზრუნველობა მონობისაგან განთავისუფლებულ, თავის საყვარელ, საკმაოდ მდიდარ კაცს მიანდო. იგი ნოყიერი და ადამიანური საზრდოთი მკვებავდა. ბატონის გულის მოსაგებადა და გასართობად გულ-

მოდგინედ მასწავლიდა სხვადასხვა თამაშობას, რასაც ბატონი ალტაცებაში მოჰყავდა. უპირველეს ყოვლისა, მასწავლანი დაყვებულა დაყრდნობით მაგიდასთან ჯდომა, შემდეგ ჭიდაობა, უკანა ფეხებზე დგომით ცეკვაც კი და, ბოლოს, რაც ყველაფერზე უფრო საკვირველი იყო, კითხვებზე თავის დაქნევით პასუხის მიცემა. დასტურის შემთხვევაში თავს წინისაკენ ვხრიდი და წინააღმდეგ შემთხვევაში კი — უკან. თუ მწყუროდა, მერიქიფეს ვუყურებდი, ხან ერთი თვალისა და ხან მეორეს ჩაკვრით თასს მოვითხოვდი. რა თქმა უნდა, ამის დასწავლა ჩემთვის ძნელი როდი იყო, კიდევაც რომ არავის ეჩვენებინა, მაგრამ ადამიანური ჩვევები რომ უმასწავლებლოდ შემეთვისებინა, მეშინოდა ჩემი მოქმედების მეტი ნაწილი ავის მომასწავებლად არ ჩაეთვალათ, როგორც რაღაც საოცრება, ვინმეს ნაკუწ-ნაკუწ არ დავეჩიებ და ნოყიერი ნადავლის სახით ქორებისათვის არ გადავეგდე, ჩემი სახელი შორს გავარდა, ისე რომ ჩემმა საკვირველმა ნიჭმა პატრონს სახელი და დიდება შესძინა. აი, — ამბობდნენ მასზე, — ესაა ისეთი ვირის პატრონი, რომელიც მასთან ერთად პურსაც ჭამს, ჭიდაობს, ცეკვავს, ისეთი ვირის, რომელსაც ადამიანის ენა ესმის და რომელიც თავის გრძნობებს ნიშნებით გამოხატავს.

18. უპირველეს ყოვლისა, ახლა მაინც უნდა გაუწყოთ, რაც თავიდანვე უნდა შეთქვა, თუ ვინ იყო ჩემი პატრონი და სადაური ჩამომავლობისა. მას თიასეს ეძახდნენ. ჩემი სამშობლო მთელი აჭაიის პროვინციის სატახტო ქალაქი კორინთო¹¹ არისო, — ამბობდა იგი. წარმოშობისა და ღირსების შესაფერისად თანამდებობიდან თანამდებობაზე გადადიოდა და ბოლოს მაგისტროსად დაენიშნათ ხუთწლიან თანამდებობაზე. ასეთი ბრწყინვალე თანამდებობის ღირსეულად მიღებისათვის თავისი გულუხვობის გამოსაჩენად გლადიატორთა სამდლიანი ბრძოლა უნდა მოეწყო. დიდებისა და სახელის განთქმის სურვილით პირველხარისხოვან ცხოველთა და ცნობილ გლადიატორთა სასყიდლად თესალიაში წავიდა. ყველა თავისი გემოვნების მიხედვით აირჩია, იყიდა და უკან გაბრუნებას აპირებდა. მას არ უსარგებლია მდიდრული ეტლებით, საკუთარი ოთხთვალა ეტლებიც კი არ ისურ-

ვა, რომელიც ბარგის ბოლოში ნაწილობრივ ღია და ნაწილობრივ დახურული მიჰყავდათ, არ ისურვა არც თესალოელი ცხენებითა და არც გალური ბედაურებით მგზავრობა, რომელთა ჯიში ძვირად ფასობს; შემამკო მე ოქროს ბალთებით, ფერადი ჩულით, ალისფერი საოფლით, მოვერცხლილი აღვირით, მოქარგული მოსართავეით და მოწკრიალე ექვნებით; შემაჭდა ზურგზე და კმაყოფილებით ამბობდა, ყველაზე მეტ სიამოვნებას ის გარემოება მგვრის, რომ შემიძლია მისი ტარებაც და მასთან ერთად პურის ჭამაცო.

19. გადავიარეთ ზღვა და ხმელი და კორინთოში ჩავედით. აუარებელმა ხალხმა იწყო თავის მოყრა, არა იმდენად თიასეს პატივისცემით, როგორც მეგონა, რამდენადაც ჩემი ნახვის სურვილით, რადგან იმ ადგილებამდის ჩემზე ისეთი ქება-დიდება გავრცელებულიყო, რომ ზედამხედველის დიდი შემოსავლის წყაროდ ვიქეცი. როცა შეამჩნევდა, დიდძალ ხალხს განსაკუთრებული აღფრთოვანებით სურდა ჩემი ოინების ნახვა, იმ წუთშივე კარს ჩაკეტავდა, მათ ფასით სათითაოდ უშვებდა შიგ და ყოველდღიურად საკმაოდ დიდ თანხას აგროვებდა.

ერთხელ შეკრებილ ხალხში ვინმე მაღალი წოდების მდიდარი ქალი აღმოჩნდა. მანაც სხვასავით გადაიხადა სანახავი ფული, დატკბა ჩემი ყოველგვარი ეშმაკობით, გაოცებიდან თანდათანობით არაჩვეულებრივ სქესობრივ ალტყინებაზე გადავიდა და ვერსად ხედავდა თავისი გიჟური სენის განმკურნავ საშუალებას, გარდა ჩემი ხვევნისა მსგავსად ვირული პასიფაასი². დიდი ჭილდო გადაიხადა და დაითანხმა ჩემი მცველი, რომ მისთვის ნება მიეცა ერთი ღამე ჩემთან გაეტარებინა. ჩემი მცველისთვის სულ ერთი იყო, თუ რა სიამოვნებას მიიღებდა ქალი ჩემგან, მხოლოდ ფულს დახარბდა და დათანხმდა.

20. ვისადილეთ. პატრონის სასადილოდან ჩემს ბინაში, გადავედით, სადაც ჩემი დიდი ხნის მომლოდინე ქალი დაგვხვდა. დიადო ღმერთებო! რა მშვენიერი და საუცხოო იყო სამზადისი! ოთხი საჭურისი ჩვენი სარეცელისათვის იატაკზე მრავალ პატარა რბილი ბუმბულით გატენილ ბალიშს აწყობდა, ტიროსის ძოწეულით და ოქროთი შემკულ საბანს

საგულდაგულოდ შლიდნენ, მასზე ყრიდნენ მრავალ პატარა ყურთბალიშს, რისი ამოდებაც ქალბატონებს ლოყის და კეფის ქვეშ უყვართ ხოლმე. საჭურისებს არ სურდათ დიდხანს იქ ყოფნით ქალბატონისათვის ხელი შეეშალათ. საწოლი ოთახის კარი გაიკეტეს და გავიდნენ. შიგნით კი მოელვარე სანთლების კაშკაშა სინათლე ღამის სიბნელეს ფანტავდა.

21. ქალმა ყველაფერი გაიძრო, გაიხსნა თვით ზორტი, რომელიც მშვენიერ ძუძუებს იჭერდა, სინათლისაკენ მიბრუნდა და თუთიის მომცრო ქილიდან ნელსაცხებლით სხეულის დაზღუვა დაიწყო. შემდეგ მეც იქიდანვე ეს ნელსაცხებელი ყველა ადგილას უხვად წამისვა. თვით ცხვირის ნესტოებიც კი დამიზილა. ამის შემდეგ მაგრად მაკოცა, არა იმგვარად, საროსკიბოში ანგარებიანი ქალი კრიჟანგ სტუმარს რომ კოცნის ხოლმე, არამედ წმინდა გულით, თან ტკბილად მელაპარაკებოდა:

— მიყვარხარ, მინდიხარ, შენ ერთი ხარ ჩემთვის ძვირფასი, უშენოდ სიცოცხლე არ შემიძლია, — და სხვა, რითაც ქალები თავის გრძნობას გამოთქვამენ და სხვებში ვნებას აღძრავენ ხოლმე. შემდეგ ლაგამში ხელი ჩამკიდა, თავისუფლად წამომაწვინა, რასაც უკვე შეჩვეული ვიყავი. დიდი სიამოვნებით დავმორჩილდი. არ ვფიქრობდი, რომ მომიხდებოდა რაიმე ძნელი და უჩვეულო საქმის შესრულება, მით უმეტეს ამდენი თავდაჭერილობის შემდეგ ასეთ მშვენიერ და სიყვარულს მოწყურებულ ქალთან. ამასთანავე ჩემ მიერ ბლომად შესძული შესანიშნავი ღვინო თავში ამიყარდა და ცეცხლიანმა მალამომაც ავზორცობის სურვილი აღმიძრა.

22. მაგრამ ძალიან მეშინოდა იმისა, თუ როგორ შევძლებდი ასეთი დიდი და უხეში ფეხებით ნაზ ქალბატონზე შედგომას, როგორ შევიძლებდი ჩემი ფლოქვებით ჩამეხუტებია ისეთი თოვლივით თეთრი და ფაქიზი სხეული, რომელიც თითქოს რძისა და თაფლისაგან იყო შექმნილი, როგორ დავკოცნიდი სურნელოვანი ცვარით ავარდისფერებულ პატარა ტუჩებს ჩემი ვეებერთელა ჩიჩვირითა და ქვასავით უხეში კბილებით, დაბოლოს როგორ შეუძლია ქალს, რომელსაც ავზორცობით

თუნდაც ძვალ-რბილი ეწოდეს, ამ ზომის სასქესო ორგანოს მიღება? ვაი მე! ეტყობა, კეთილშობილი ქალბატონის დასახიჩრებისათვის დასაგლეჯად ნადირებს მიმიგდებენ და, ამგვარად, ჩემი პატრონის ზეიმის მონაწილე შევიქნები. ამასობაში ქალი მოფერებით სახელებს მიწოდებდა, განუწყვეტლივ მკოცნიდა, ნაზად მეუღურტულებოდა, თვლებით მყლაპავდა და ამგვარი შეძახილით ამთავრებდა: — ხელში მყავხარ, ჩემო მტრედიკო, ჩემო ბელურა, — და ამ სიტყვებზე საქმით მიმტყიცებდა, თუ რამდენად უსაფუძვლო იყო ჩემი მსჯელობა და უაზრო ჩემი შიში. იგი მჭიდროდ მომეხუტა და მთლიანად, უმეტნაკლებოდ მიმილო. როცა იგი შემებრალებოდა, ოდნავ უკან დავიხევდი, მაშინ ის ვნებით აღგზნებული თვით მომიახლოვდებოდა, ზურგზე ხელებს შემომხვევდა და უფრო მჭიდროდ გადამენასკვებოდა ხოლმე, ასე რომ, ჰერკულესს გეფიცებით, მეჩვენებოდა თითქოს რაღაცა მაკლდა მისი ვნების დასაკმაყოფილებლად, და ჩემთვის გასაგები შეიქნა, რომ ტყუილად არ ყოფილა მინოტავრის დედა³ პირუტყვზე შეყვარებული. ამგვარად, მთელი ღამე უძილოდ, შრომაში გავატარეთ. განთიადისას ქალმა დილის სინათლეს თავი აარიდა და წავიდა. მაგრამ მეორე ღამისთვის ჩემს მცველს იმავე ფასში მოურიგდა.

23. ჩემს პატრონს ნაწილობრივ კარგი გამორჩენისა და ნაწილობრივ თავისი ბატონისათვის ახალი სანახაობის მომზადების სურვილით ქალის ავხორცული მისწრაფების საწინააღმდეგო არა ჰქონდა რა. დაუყოვნებლივ დაუხატა მან ბატონს მთელი ჩვენი სიყვარულის სურათი; ბატონმა უხვად დააჯილდოვა განთავისუფლებული მონა და მე სახალხო წარმოდგენისათვის მამზადებდა. მაგრამ, რადგან ჩემს მეუღლეს თავისი ღირსებანი იქ მონაწილეობის მიღების უფლებას არ აძლევდა და სხვისი მონახვა კი არასგზით არ შეიძლებოდა, გამონახეს ერთი საცოდავი ბოროტმოქმედი ქალი, რომელსაც მხეცებისაგან შექმა ჰქონდა მისჯილი და მთელი ხალხის თვალწინ, თეატრში, ჩემთან უნდა შეუღლებულიყო. გავიგე, რომ მისი დანაშაული შემდეგში მდგომარეობდა:

მას ჰყავდა ქმარი, რომლის მამაც თურმე სამოგზაუროდ მიდიოდა. თავისი ცოლი, ამ ყმაწვილის დედა, ორსულად

დარჩა. ცოლს უბრძანა, თუკი მას ქალი შეეძინებოდა, ეს
ნაყოფი მოესპო. როცა ქალს ქმრის არყოფნის დროს გოგო
დაებადა, ბუნების მიერ მონიჭებული დედობრივი გრძნო-
ბით და სიბრალულით ამოძრავებულმა, ქმრის ბრძანებას
ყური არ ათხოვა და ბავშვი გასაზრდელად მეზობლებს მის-
ცა. როცა ქმარი დაბრუნდა, მან უთხრა, ბავშვი უკვე მოკ-
ლულიაო. ქალი უკვე გასათხოვარი შეიქნა; დედამ იცოდა,
რომ მის ქმარს, რომელმაც არაფერი იცოდა, არ შეეძლო,
მათი წარმოშობის შესაფერისი მზითვევი მიეცა. დედამ სხვა
ვერაფერი იღონა და თავისი საიდუმლოება ვაჟიშვილს გაუ-
მჟღავნა. თანაც ეშინოდა, ვაითუ შემთხვევით ახალგაზრდე-
ლი ცეცხლით აღსავსე ყმაწვილს, რომელმაც თავის დის შე-
სახებ არაფერი იცოდა, საკუთარი დის მიმართ ვნება აღძ-
ვროდა. ყმაწვილმა, როგორც სამაგალითო პატივისმცემელ-
მა შეილმა, წმინდად მოიხადა დედის წინაშე მორჩილების
ვალისა და დისადმი ძმის მოვალეობაც. ერთი სიტყვითაც
არ გასცა ოჯახის საიდუმლოება, და თითქოს სხვისადმი
ჩვეულებრივი გულკეთილობით ყოფილიყოს გამსჭვალული,
მოიხადა დისადმი აუცილებელი მოვალეობა, მიიღო თავის
ჭერქვეშ და თავის მფარველობაში როგორც მეზობლის
უბედური ობოლი, მალე ერთ თავის მახლობელ და საყვა-
რელ მეგობარს მიათხოვა, საკუთარი ქონებიდან მზითვევიც
უბოძა.

24. მაგრამ სრული ღვთისმომწიშობით გაკეთებული ეს
მშვენიერი და საუცხოო საქმე არ დაიმალა ბედის ბოროტი
თვალისაგან, რომლის შეგულიანებითაც ყმაწვილის სახლში
ველური შფოთი შემოიბარა. ცოტა ხანში მისი ცოლი, სწო-
რედ ის დედაკაცი, რომელსაც ახლა მხეცების მიერ შექმა
ჰქონდა მისჯილი, გოგონას, როგორც ვითომ თავის მოქიშპე-
სა და ქმრის ხასას, ეჭვიანობა დაუწყო შემდეგ შეიძულა
და ბოლოს მის წინააღმდეგ მზაკვრობა განიზრახა.

მან ასეთი ბოროტება მოიფიქრა:

მოკპარა ქმარს ბეჭედი, გავიდა ქალაქგარეთ, გაგზავნა
თავისი ერთგული მონა, რომელიც მზად იყო თავისი ერთ-
გულების დასამტკიცებლად ყველაფერი ცუდი ჩაედინა, რა-
თა მას ეცნობებინა ახალგაზრდა ქალისათვის, თითქოს ძმა

თავის მამულში წავიდა და მოუხმობდეს, თან დაუმატა, რაც შეიძლება მალე მარტო მისულიყო. წამოსვლა რომ არაფერს დაებრკოლებინა, სიტყვების დასამტკიცებლად ქმრისაგან მოპარული ბეჭედი გადასცა. ძმის ბრძანების აღმსრულებელმა ქალმა, — მხოლოდ მანიცოდა, რომ ეს სახელი შეეძლო ეწოდებინა მისთვის, — იცნო მისი ნიშანი, რომელიც უჩვენეს და ბრძანების თანახმად გზას მარტო გაუდგა. მაგრამ ტყუილის მახეში გაბმული ცბიერების ქსელში გაიხლართა; იქ, ამ პატივცემულმა, ეკვიანი, სიშმაგით შეპყრობილმა მეუღლემ, მული გააშიშვლა და მხეტურად გაშოლტა. შემდეგ, როცა ახალგაზრდა ქალმა ღრიალით აუხსნა, თუ რაში იყო საქმე, ძმის სახელს განუწყვეტლივ იმეორებდა, აღშფოთებით უარყო მეძაობის ბრალდება და არწმუნებდა, რომ ყველაფერი ეს ცილიწამება იყო, რძალმა მისი არც ერთი სიტყვა არ დაიჯერა, ყველაფერი მოჩმახულად ჩათვალა, ხელი სტაცა მუგუზალს, შეარქო იგი უბედურს თედოებს შუა და საცოდავმა ტანჯვით დალია სული.

25. გარდაცვლილის ძმამ და ქმარმა მაუწყებლებისაგან გაიგეს საშინელი სიკვდილის ამბავი. მოიბრბინეს, ქვითინით დაიტირებს ახალგაზრდა ქალის სხეული და მიწას მიაბარეს. ყმაწვილმა ვერ შეძლო დის ასეთი საცოდავი და დაუშასხურებელი სიკვდილის გადატანა. ერთიანად მოიცვა იგი მწუხარებამ, ნაღველის ჩაქცევით ავად გახდა, სასტიკი ციებ-ციხელება დაემართა. ისე რომ თვით მას სჭირდებოდა მკურნალი და დახმარება. მეუღლე, რომელმაც უკვე დიდი ხანია კანონის ძალით ამ სახელის წოდების უფლება დაკარგა, მოუტრიგდა ერთ ვერაგობით ცნობილ მკურნალს, რომელსაც სამკვდრო-სასიცოცხლო ომებში მრავალგზის გამარჯვების დიდი სახელი ჰქონდა მოხვეჭილი, ისე რომ თავის მსხვერპლთა დიდი სიის შედგენა შეეძლო. ქალმა ერთბაშად მიიჩნია ორმოცდაათი ათასი სესტერცი, რათა მისთვის როგორღემ მსურაფლმოქმედი შხამი მიეყიდა. ამგვარად, თავისი ქმრის სიკვდილს თვითონ ყიდულობდა. მოთათბირებულნი სხვის დასანახავად, თითქოს გულის მოსაბრუნებლად და ნაღველის დასაამებლად იმ ცნობილ სასმელს ამზადებდნენ, რომელსაც სწავლულები „წმინდას“ უწოდებენ, მაგრამ მის

მაგიერ ისეთი მიაჩნეს, რომ წმინდად შეიძლება მხოლოდ პროზერპინას ჩაეთვალა იგი. ოჯახის წევრებმა, ზოგიერთმა მეგობრებმა და ახლობლებმა უკვე თავი მოიყარეს. ექიმმა გულმოდგინედ შეაზავა წამალი და თასი ავადმყოფს მიაწოდა.

26. მაგრამ ამ ცბიერმა ქალმა თავისი ბოროტმოქმედების მოწმისგან განთავისუფლება და დაპირებული თანხის თავისთვის დატოვება მოინდომა. დაინახა თუ არა გაწვდილი თასი, ექიმს უთხრა:

— პატივცემულო ექიმო, მანამდე ვერ მივცემ ჩემს ძვირფას ქმარს ამ სასმელს, სანამ საკმაო რაოდენობით თვითონ არ მოსვამ. რა ვიცი: შესაძლებელია შივ რაიმე საწამლავი ერიოს? ასეთ ჰკვიანსა და სწავლულ ქმარს არ შეუტრაცხოფს ის გარემოება, რომ მე, როგორც მოყვარული ცოლი, მეუღლის გადარჩენისათვის აუცილებელ სიფრთხილეს მივმართავ.

ამ სასტიკი ქალის ასეთი უნამუსობით უეცრად შეძრწუნებული ექიმი დაიბნა, დროის სიმცირის გამო თავის მოქმედებისათვის მოფიქრების შესაძლებლობა დაკარგა. ეშინოდა მცირეოდენ თრთოლვას ან მერყეობას დამსწრეებში ეჭვი არ გამოეწვია და თასიდან სითხის საკმაო რაოდენობა მოსვა. ყმაწვილი დარწმუნდა, რომ საშიში არაფერი იყო და მისთვის მოტანილი სასმელი დალია. ექიმმა დაინახა თუ არა, როგორ შეტრიალდა საქმე, ცდილობდა, რაც შეიძლება მალე წასულიყო შინ, რათა დაღუული შხამის საწინააღმდეგო წამლის მიღება მოესწრო. მაგრამ ვერაფერი დედაკაცი მას არ იშორებდა და ეუბნებოდა:

— სანამ ჩვენ ამ წამლის განმკურნავ მოქმედებას არ დავინახავთ, მანამდე ერთ ნაბიჯსაც ვერ გადადგამო. — როცა ექიმმა მას ვედრებითა და თხოვნით თავი მოაბეზრა, ძალაუვნებურად გაუშვა. ამასობაში მიმალული სიკვდილი მთელ შიგნეულობას წვადა და სულ ღრმად, გულისაკენ მიიწევდა: სრულიად დაავადმყოფებულმა, უკვე ღრმა ძილმორეულმა სახლამდე ძლივს მიაღწია. ძლივს მოასწრო ცოლისთვის ყველაფრის თქმა. დაავალა მას, ამ ორმაგი სიკვდი-

ლისათვის დაპირებული თანხა მაინც აეღო და კეთილმა ექიმმა მწარე ტანჯვით სული დალია.

27. მეტ ხანს არც ყმაწვილს უცოცხლია; ისიც გარდაიცვალა. ცოლმა იგი ყალბი და ფარისევლური ცრემლით გააცილა. დასაფლავების შემდეგ ექიმის ცოლმა რამდენიმე დღე მიცვალებულთა წესების შესრულებისათვის შეიცადა. ბოლოს მივიდა და ორმაგი მკვლელობისათვის გასამრჯელო მოითხოვა. მაგრამ იმ დედაკაცმა თავის ხასიათს არ უღალატა, პატიოსნების ყველა წესი გათელა და მხოლოდ მისი აჩრდილი შეინარჩუნა. დიდად ალერსიანად პასუხობდა, დიდსა და გულუხვ დაპირებებს აძლევდა, არწმუნებდა, დაუყოვნებლივ გადავიხდი დაპირებულ თანხასო, თან დაუმატა, რომ სურდა ამ სასმელის კიდევ მცირე რაოდენობა მიეღო, რათა დაწყებული საქმე დაემთავრებინა. რაღა ბევრი გავაგრძელო? ექიმის ცოლი ცბიერების მახეში გაება და მალე დათანხმდა. მას სურდა მდიდარი და წარჩინებული ქალის გული მოეგო. სასწრაფოდ გაემგზავრა შინისაკენ და მალე ჩააბარა ქალს შხამით სავსე მთელი კოლოფი. დედაკაცმა მიიღო თუ არა ასეთი ძლიერი საშუალება, განიზრახა სისხლიანი ხელები უფრო ფართო ბოროტმოქმედებისათვის გაეშალა.

28. ახლახან გარდაცვლილი ქმრისაგან პატარა ქალი დარჩა. იგი ვერ ურიგდებოდა იმას, რომ კანონების თანახმად ქმრის ქონების ნაწილი ბავშვზე უნდა გადასულიყო. მისი წილი მემკვიდრეობის მითვისებისათვის შეიღის სიკვდილიც გადაწყვიტა. იცოდა, შეიღების სიკვდილის შემდეგ მემკვიდრეობა დედებზე გადადიოდა. იმდენადვე ღირსეულმა მშობელმა, რამდენადაც ღირსეულმა მეუღლემ, გააწყობ საუზმე, დააბატოვა ექიმის ცოლი და ეს უკანასკნელი თავის ქალიშვილთან ერთად საწამლავეთ დაღუბა. ბავშვს, რომელსაც უფრო სუსტი სუნთქვა, ნაზი და გაუმაგრებელი შიგნეულობა ჰქონდა, მომაკვდინებელმა შხამმა სწრაფად მოუღო ბოლო. მაგრამ იგრძნო თუ არა ექიმის ცოლმა, რომ მის ფილტვებში რგოლებად ვრცელდებოდა საბედისწერო სასმელის მტანჯველი მოქმედება, მაშინვე მიხვდა, რაშია ცოცხალი საქმე, მით უმეტეს, რომ ხშირმა სუნთქვამ ცხადზე უცხადე-

სად დაამტკიცა ეჭვი. მან მაშინვე ქალაქის მმართველის სახლს მიაშურა. ალიაქოთზე მოცვენილი ხალხის თანდასწრებით პირობას იძლეოდა, რომ საშინელ ბოროტმოქმედს ამხელდა და თავის სიტყვებს ფიცით ამტკიცებდა. ამის გამო იგი მაშინვე შეუშვეს თვით ქალაქის მმართველთან და მანაც ყურადღებით მოუსმინა ქალს. მოასწრო თუ არა მუხანათი დედაკაცის ყველა სისასტიკის დაწვრილებით მოყოლა, უცებ თვალბში დაუბნელდა, ნახევრად ღია ბაგეები მოკუშა, კბილებმა ხანგრძლივი ღრჭიალი გამოსცა და თვით ქალაქის მმართველის ფეხებთან უსულოდ დაეცა. ეს კაცი ბევრის მნახველი იყო და არ შეეძლო, თუნდაც მცირე ხნით დაეყოვნებინა, არ დაესაჯა ამდენი ბოროტმოქმედების ჩამდენი უხამიანი ექიდნა. მაშინვე დაიჭირა მისი მხევლები, აწამა და ისე გამოტეხა. ქალს მხეცებისათვის შესაქმელად მიგდება მიუსაჯა არა იმიტომ, რომ ეს სასჯელი საკმაო იყო, არამედ იმიტომ, რომ მისი ბოროტმოქმედების სხვა უფრო შესაფერი სასჯელის გამოგონება ვერ შეძლო.

29. იძულებული ვიყავი ასეთ ქალს კანონიერი ქორწინებით საჯაროდ შევეუღლებოდი. ამიტომაც დღესასწაულის დაწყებას დიდი შიშით მოველოდი. არა ერთხელ მინატრია სიკვდილი, რათა სამარცხვინოდ, მთელი ხალხის წინაშე, ასეთი ბოროტმოქმედი ქალის შეხებით არ შევბღალულიყავი. მაგრამ ადამიანის ხელებსა და თითებს მოკლებულს ჩემი მრგვალი ფლოქვებით არ შემეძლო მახვილი მეშიშვლა. უბედურების მორევში პატარა იმედი მაინც მინათებდა. მაშინ კვლავ გაზაფხული იწყებოდა, ყველაფერი ფერადი კვირტებით იკაზმებოდა, კორდი ალისფერ ტანსაცმელს იცვამდა, ღეროები მალე ეკლებით დაფარულ ქერქს ამოხეთქავდნენ, კეთილსურნელებას გაავრცელებდნენ, გამოჩნდებოდა ვარდები, რომელთაც შეეძლოთ კვლავ წინანდელ ლუციუსად ვექციე.

აი, დადგა თამაშობების გახსნის დღეც; მე დიდი ზეიმით წამიყვანეს, ტაშის ცემით შემხვდა ხალხი და ცირკამდე მიგვყვა. პროგრამის პირველი ნაწილის დამთავრებამდე, რომელშიაც ფერხული შედიოდა, გალავანთან გამაჩერეს და ზედ შესასვლელთან ამოსულ მწვანე ბალახს მადიანად

ვგლეჯდი, თან ღია კარში ცნობისმოყვარეობით ხშირად ვი-
ყურებოდი, საამო სანახაობით ვტკებოდი.

ახალგაზრდობის პირველი ეშხით გაბრწყინებული, საუ-
კეთესო ტანსაცმლით მორთული, მშვენიერი შესახედაობის
ვაჟები და ქალები რხევით მიმოდიოდნენ და ბერძნულ ცე-
კვას, პირიკას, ასრულებდნენ; ხან მშვენიერი ფერხულით
ერთმანეთზე გადაწულნი სრულ წრეს ჰკრავდნენ, ხან დაკ-
ლაცილი რკალებივით ერთდებოდნენ, ოთხკუთხედად შეგ-
როვდებოდნენ; წყება-წყებად სხვადასხვა მხარეს იფანტე-
ბოდნენ; მაგრამ, აი, საყვირის ხმა გაისმა და დამთავრდა
ამ რთული შეერთებისა და განცალკევების შეხამება; ისინი
სხვადასხვა მხრით გაიფანტნენ. მთავარი ფარდა აიწია, თე-
ჯირები დაიკეცა და სცენა გამოჩნდა.

30. სცენაზე მხატვრის მაღალი ხელოვნებით აღმართული
იყო ხის მთა, იმ იღის¹⁴ მთის მსგავსად, გრძნელმა ჰომეროს-
მა რომ უმღერა; იგი დაფარული იყო ცოცხალი მწვანე ხეე-
ბით. მთის მწვერვალიდან აღმშენებლის ხელით გაკეთებუ-
ლი წყარო კალთებზე რუებად მომდინარეობდა. რამდენიმე
თხა იქვე ბალახს წიწკნიდა. ფრიგიულ ყაიდაზე ზედა ტუ-
ნიკში გამოწყობილ ყრმს აზიური, ნაოჭებიანი წამოსასხამი
მოეხურა, თავზე ოქროს მიტრა ედგა და ფრიგიელი მწყემ-
სის, პარისის მსგავსად, ფარას თვალყურს ადევნებდა. გამო-
ვიდა მშვენიერი ყრმა, რომელსაც მხოლოდ ეფების¹⁵ სამეფო
პანტია ჰქონდა მოსხმული და სხვა ტანსაცმელი არ ეცვა,
თვალისმომჭრელი ოქროსფერი თმა ჰქონდა და კულულებს
ნიორის ორი წყვილი პატარა ფრთა ესხა; ხელში რომ კვერ-
თხი ეჭირა, ეს იმას ნიშნავდა, რომ ეს მერკური იყო. იგი
ცეკვით მიუახლოვდა მას. ვინც პარისს¹⁶ გამოხატავდა, და
მარჯვენა ხელით ოქროს ვაშლი მიაწოდა, თან ანიშნა იუპი-
ტრის სურვილი, მოხდენილად შემობრუნდა და თვალთაგან
მიეფარა. მის შემდეგ გამოვიდა ქალღმერთ იუნონას მსგავ-
სი, კეთილშობილი შესახედაობის ქალწული, თავზე ბრწყინ-
ვალე ჯიდა ედგა, ხელში სამეფო კვერთხი ეჭირა. სასწრა-
ფოდ გამოჩნდა მეორეც. რომელიც მინერვად შეიძლება
ჩაგეთვალათ; თავზე ზეთისხილის გვირგვინით შემკული
ბრწყინვალე ჩაჩქანი ეხურა, ფარი მოჰქონდა და შუბს აქ-

ნევდა. ისეთ შთაბეჭდილებას ახდენდა, როგორც ის ქალღმერთი ომში.

31. მათ შემდეგ შემოვიდა სხვა; ბრწყინვალე სილამაზის იერით ამყლავნებდა, რომ იგი ვენერა იყო, ქალწულობის დროის ვენერა. ის დაუფარავი და გაშიშვლებული სხეულის სოულყოფილ მშვენიერებას გვიჩვენებდა, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ აბრეშუმის მსუბუქ ქსოვილს, რომელიც ქალობის მომჯადოებელ ნიშანს უფარავდა; ამ პატარა ქსოვილსაც კი ქარი სიყვარულით ეალერსებოდა, ხან ასწევდა და ორად გაყოფილ ნორჩ ყვავილს გამოუჩენდა, ხან ძლიერად დაუბერავდა, მაგრად მიაკრავდა ქსოვილს და საამური ნაკვთები გარკვევით გამოიხატებოდა; თვით ქალღმერთის ფერი სხვადასხვანაირი იყო: სხეული ისეთი თეთრი ჰქონდა, თითქოს ზეციდან ჩამოდიოდა; და წამოსასხამი ისეთი ლაყვარდისფერი, თითქოს ზღვაში ბრუნდებოდა. ყოველი ქალღმერთის გამომსახველ ქალწულს მხლებლები ახლდნენ: იუნონას კასტორი და პოლუქსი¹⁷, რომელთაც თავზე კვერცხის მსგავსი, ზევით ვარსკვლავით შემკული ჩაჩქანი ეხურათ (მაგრამ ეს ტყულებიც ახალგაზრდა მსახიობები იყვნენ). მათ მიუძღოდათ ქალწული, რომელიც ფლეიტაზე იონიური ყაიდის სხვადასხვა მელოდიას უკრავდა. ქალღმერთი მწყემსს მოწინებოდა და ჩუქად მიუახლოვდა და კეთილშობილური მიმოხვრით გააგებინა, თუ იგი მას მშვენიერებისათვის ჯილდოს მიანიჭებდა, მწყემსი მთელი აზიის მფლობელი გახდებოდა. მას კი, რომელიც საომარმა მორთულობამ მინერვად აქცია, ომის მოყვარულ ქალღმერთის საჭურველთმზიდველი ორი ყრმა, შიში და სისასტიკე, ახლდა, რომლებიც შიშველი მახვილებით იმუქრებოდნენ. მათ მოჰყვებოდა ყმაწვილი კაცი, იგი ფლეიტაზე საომარ ჰანგებს უკრავდა და დაბალი ხმის ბუტბუტში შერეული მაღალი ჰანგების სტვენა მკვირცხლი ცეკვის სურვილს აღვიძებდა, მოუსვენრად თავს აქნევდა, მრისხანედ იყურებოდა და უტიფარი, მოურიდებელი მიმოხვრით უჩვენა პარისს, რომ თუკი ლამაზების შეჯიბრებაში გაამარჯვებინებდა, მწყემსი მისი დახმარებით გმირი და სახელგანთქმული მეომარი შეიქნებოდა.

32. მაგრამ, აი, ვენერა, რომელსაც ხალხი აღფრთოვანებული შეძახილით შეხვდა, ჩვილი ბავშვებით გარშემორტყმული და ტკბილად მოძლიმარი მომხიბვლელად შუაგულ სცენაზე მოხდენილად შეჩერდა: იფიქრებდი, რომ მსუქან-მსუქანი ფუნთუშა და თეთრყირმიზა ბიჭუნები — ეს არის ზეციდან ან ზღვიდან მოფრინდნენო: ფრთებით, ისრებითა და მთელი გარეგნობით ისინი სწორედ კუპიდონებს ჰგვანდნენ; ხელში ისე ეჭირათ ანთებული ჩირაღდნები, თითქოს საქორწინო ნადიმზე მიმავალ თავის ქალბატონს გზას უნათებენო; იქვე ჩამწკრივდნენ თვალწარმტაცი უბიწო ქალწულები, აქ უნარნარესი გრაციები, იქ ულამაზესი ჰორები¹⁹, ისინი ყვავილებსა და გვირგვინებს ისროდნენ. თავისი ქალღმერთის დასატკობად მშვენიერი ფერხული გააბეს და ქალბატონის საამებლად პირველ გაზაფხულს სალამს უძღვნიდნენ. მრავალლულიანი ფლეიტები ნაზად უსტვენდნენ ლიდოურ სიმღერებს. მაყურებელთა გულები მათ ტკბილად ააძგერეს. მაგრამ, აი, შეუდარებლად უტკბესმა ვენერამ ნელა დაიწყო მოძრაობა, ფლეიტის ნაზ ჰანგებს მოხდენილი მიმოხვრით იმეორებდა, თვალებს ხან მინაბავდა და ხან ვნებიანად გაახელდა, ისე რომ ხანდახან მხოლოდ თვალები განაგრძობდნენ ცეკვას. როგორც კი მოსამართლის წინ წარსდგა, ჰგავს, ხელების მოძრაობით ჰპირდებოდა, თუკი პარისი თავის მოქიშპეებთან მას უპირატესობას მიანიჭებდა, მაშინ იგი ცოლად ვენერასავით ლამაზ ქალს მიიღებდა. ფრიგიელმა ჭაბუკმა, ხელში რომ ვაშლი ეჭირა, გამარჯვებულნიშნად ქალღმერთს გადასცა.

33. რაღა გაკვირვებთ თქვე გამოტყინებულებო, სასამართლოს მენბრიკეებო, ტოგაში გამოწყობილო ძერებო, ახლა რომ ყოველ მოსამართლეს, ქრთამით მოსყიდულს, განაჩენი გამოაქვს, როცა ქვეყნის დასაბამიდანვე აღამიანებსა და ღმერთებს შორის აღძრულ საქმეში მოხდა მიკერძოება და დიდრიუბიტერის მითითებით ამორჩეულმა შუამავალმა, სოფლელმა კაცმა, სიამოვნებით მოხიბლულმა მწყემსმა¹⁹, პირმოთნე განაჩენი გამოიტანა და მთელი თავისი მოდგმა დასაღუპავად გასწირა? ჰერკულესს გეფიცებით, მერმეტ ასევე ხდებოდა: აქაელმა სარდლებმა ის განთქმული განაჩე-

ნი გამოიტანეს და ბრძენსა და განსწავლულ პალამედეს²⁸ ლალატი დასწამეს; ან მოვიგონოთ, როდესაც ბრძოლებში სახელმოხვეჭილ უდიდეს აიაქსს ჩვეულებრივი ადამიანი ულისე ამჯობინეს. რაღას იტყვიან იმ სახელგანთქმულ გადაწყვეტილებაზე, რომელიც გამოტანილია კანონიერების მოყვარე, ფრთხილი და ყოველგვარი ცოდნის ფუძემდებელი ათენელების მიერ? განა ღვთაებრივი სიბრძნის უხუცესს²⁹, რომელსაც თვით დელფოს ღმერთმა მოკვდავთა შორის ბრძენი უწოდა, საძაგელი ბრბოს ცილისწამებითა და შურით ბრალი არ დადევს, როგორც ახალგაზრდობის გამრყენელს, როცა სინამდვილეში მათ აღვირახსნილობისაგან აკავებდა? განა იგი შხამიანი ბალახის წვენით არ დაიღუპა და არ დატოვა წარუშლელი სამარცხვინო ლაქა თავის თანამოჭალაქეებზე, რომელთა შორის საუკეთესო ფილოსოფოსები ახლა მის წმინდა მოძღვრებას ეზიარნენ, თავის მისწრაფებაში უმადლესი ნეტარებისადმი მხოლოდ და მხოლოდ მის სახელს იფიცებენ? მაგრამ ვინმემ ჩემი გულისწყრომისათვის რომ არ მისაყვედუროს და არ იფიქროს: აი, სწორედ ესლა გვაკლდა, ვირული მსჯელობა მოვისმინოთო, დავუბრუნდები მოთხრობის იმ ადგილს, სადაც შევჩერდი.

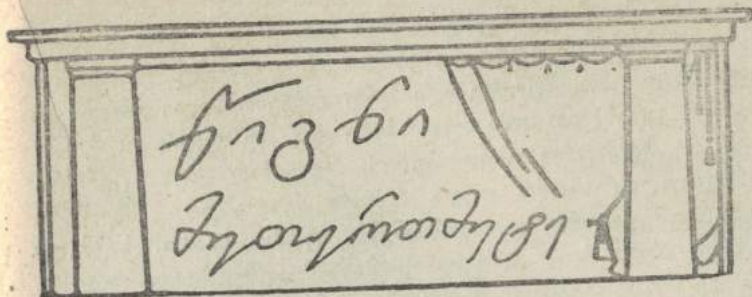
34. პარისის სამსჯავროს დამთავრების შემდეგ, იუნონა და მინერვა მათი ათვალწუნებისათვის ხელების ქნევით გულისწყრომას გამოხატავენ და დანაღვლიანებულნი, გარისხებულნი სცენიდან გავიდნენ. ალტაცებული ვენერა თავის სიხარულს მთელ ფერხულთან ცეკვაში გამოხატავდა. მაშინ მთის მწვერვალის რომელიღაც ფარული მილიდან ზაფრანაშერვულმა ღვინის წყარომ ძირს ფრქვევა დაიწყო, ფართოდ გაშლილი მადოვარი თხები კეთილსურნელოვანი წვიმით დაასველა და მანამ ასხურა, სანამ მათი მატყლი, ბუნებრივად მუქი, ბევრად უფრო ლამაზი, მოყვითალო-ოქროსფერი არ გახადა. როცა მთელი თეატრი საიმო სურნელებით აივსო, ხის მთა მიწაში ჩაინთქა.

აი, ქუჩაში გამოვარდა ერთი ჯარისკაცი და ქალაქის საბყრობილისაკენ გაემართა, რათა მთელი ხალხის სახელით მოეთხოვა იმ ქალის მოყვანა, რომელიც მრავალი ბოროტ-მოქმედებისათვის მხეცების შესაქმელად იყო განწირული

და ჩემთან შესაუღლებლად დანიშნული. გულმოდგინედ დაიწყეს მზადება ჩვენი საქორწინო სარეცელისა, რომელიც ბრწყინავდა, როგორც ინდოეთის კუ. და ფაფუკი ბუმბულე-ბის გროვით, მიმზიდველი აბრეშუმის საბნით აფერადებულ-ლი იყო. მე არა მარტო ყველას თვალწინ სქესობრივი შეუღლების სირცხვილი მწვავდა, არა მარტო ამ შებღალუ-ლი და ბოროტმოქმედი ქალის შეხება მეზიზღებოდა, არა-მედ სიკვდილისაც ძლიერ მეშინოდა: ვაითუ, ჩვენი ალერსის დროს ერთი იმ მხეცთაგანი გამოეშვათ, რომელთა შესაჭმე-ლადაც განწირული იყო ქალი. ვფიქრობდი: ხომ არ შეიძ-ლება წარმოვიდგინო, მხეცი ბუნებრივად იმდენად აზრიანი, ისე დაგეშილი, ან ჭამის დროს ისე თავშეკავებული ყოფი-ლიყო, რომ ჩემს გვერდით მწოლიარე დედაკაცი დაეფლი-თა და მე არ შემხებოდა, რადგან მსჯავრდაუღებელი და უდანაშაულო ვიყავი.

35. იმდენად მოსალოდნელი სირცხვილი არ მაწუხებდა, რამდენადაც ჩემი სიცოცხლის შენარჩუნებაზე ზრუნვა. ამასობაში ჩემი მცველი სარეცელის სათანადო გაწყობით გაერთო. მსახურთა დანარჩენი ნაწილი სანადიროდ მზადე-ბას შეუდგა, ნაწილი კი მიმზიდველ სანახაობას სჭვრეტდა. ჩემი გეგმის შესრულებისათვის სრული თავისუფლება მო-მენიჭა. არავის აზრადაც არ მოსვლია, რომ ჩემისთანა მოში-ნაურებულ ვირს ყარაულობა დაჭირდებოდა. ფრთხილად გავიპარე მახლობელი კარისაკენ და მივალწიე თუ არა მას, რაც ძალა და ღონე მქონდა მოვეუსვი. ექვსი მილი გავიბინე და მივალწიე კენხრეს, რომელიც კორინთოს ერთ-ერთ საუ-კეთესო ახალშენად ითვლება და ეგეოსისა და სარონის ზღვის პირას ძევს. მისი ნავსადგური გემათთვის ერთ-ერთი მყუდრო თავშესაფარია და ყოველთვის ხალხითაა სავსე. მაგრამ მე ხალხს გავურბოდი. ნაპირზე, წყლის ახლოს, განმარტოებულ ადგილს ამოვიჩიე და დაღლილი სხეუ-ლით დასასვენებლად რბილ ქვიშაზე გავიშხლართე. მზის ეტლმა უკვე სადარაჯოზე უკანასკნელი ბოძი შემორკალა დღის იპოდრომზე, და სადამოს მყუდროებამ მშვიდი ძილი მომგვარა.

1. ღამის პირველი დარაჯობის დრო იქნებოდა, რომ მოულოდნელად კანკალით გამოვიღვიძე და სწორედ ზღვის ტალღებიდან ამომავალი სავსე და არაჩვეულებრივად მბრწყინავი მთვარე დავინახე. რადგან მე უნებლიეთ ღრმა ღამის მუნჯ იღუმალებას ვიყავი ზიარებული და ვიცოდი, ზეციური ქალღმერთის უზენაესი მფლობელობა განსაკუთრებით შორს ვრცელდებოდა და მთელ სამყაროს მისი განგება მართავდა, რომ ღვთაებრივი მნათობის სასწაულებრივი ბრძანება არა მარტო შინაურ და გარეულ ცხოველებს ამოძრავებდა, არამედ უსულო საგნებსაც კი, რომ ყოველი სხეული, მიწაზე, ზეცაში და ზღვაზე მის მატებასთან ერთად იბრდებოდა, ხოლო დაკლებასთან ერთად პატარავდებოდა, ყველაფერი ეს ვიცოდი და ვვარაუდობდი, რომ ამდენი ტანჯვით დაკმაყოფილებული ჩემი ბედი თუნდაც დაგვიანებულ ხსნის იმედს მაძლევდა, — გადავწყვიტე ვედრებით მიმემართა იქ მყოფ წმინდა ქალღმერთის მეფური სახისათვის. სიზარმაცე სასწრაფოდ მოვიცილე, მზიარულად ფეხზე წამოვიჭერი, განწმენდის სურვილით იქვე შვიდჯერ ჩავყავი

თავი ზღვაში, რადგან ეს რიცხვი ჯერ კიდევ ღვთაებრივმა პიბთავორამ რელიგიური წესებისათვის ყველაზე უფრო შესაფერისად ცნო, შემდეგ აღვაპყრე ძლევამოსილი ქალღმერთის ისაკენ ცრემლით დანამული სახე და ასე დავიწყე:

2. — ზეციურო მფლობელო, — ხარ შენ ცერერა, ხორბლეულის სათნო დედა, რკოთი ძველებური მხეაური კვეება რომ გააუქმე და ადამიანებს უფრო საამო საქმელს უჩჩვენე, ახლა რომ ელევსინის მიწა-წყალზე ბინადრობ, — ხაარ ზეციური ვენერა, რომელმაც ამურის დაბადებით დასაგზამიდან ორი სხვადასხვა სქესი შეაერთე, ადამიანის მოდგმის გაგრძელება სამარადისოდ უზრუნველყავი და რომელსაც ახლა ზღვისპირა წმინდა პაფოსში¹ თაყვანს გვცემენ, — თუ შენ ხარ ფებეს და², მშობიარობის დროს რომ საშშველად მოდიხარ, ამდენი ხალხის აღმზრდელი და ეფესოს დიდებულ საკურთხეველში პატივცემული, ან პროზერპინა ხარ ღამის ყეფით თავზარდამცემი, შენი სამსახოვნებით რომ მოჩვენებათა თავდასხმას ამშვილებ, ქვესკნელზე ბატონობ, სხვადასხვა ტევრში დახეტილობ და ბევრგან თაყვანცემული ხარ, ოო, პროზერპინა, შენი ქალური ბრწყინვალებით რომ ყოველ სახლს აშუქებ, მხიარულ ნათესებს ნამიანი სხივებით ასაზრდოებ და უმზეობის დროს საქუთარ უიმედო სინათლეს გვინაწილებ, — რაც არ უნდა გერქვას შენ, როგორც წესებით და სახითაც არ უნდა იყოს საჭირო შენი პატივსაცემა, — ახლა, უკიდურეს გაჭირებაში მხსნელად მომმევილინე, მერყევი ბედი განმიბტკიე, მაკმარე მკაცრი უბედურებანი, მომეცი მშვიდობა და მოსვენება; მეყო ტანჩვანი, მეყო ხეტიალი! ოთხფეხი ცხოველის ველური სახე; განმაშორე, დამაბრუნე ჩემს მახლობლებთან, მაქციე ლუციუსად! თუკი ჩემ მიერ შეურაცხყოფილი რომელიმე ღვთაება შეუწყნარებელი სიმკაცრით მდევნის, სიკვდილი მაინც მელირსოს, თუ სიცოცხლე არ მიწერია.

3. ამგვარი მოთქმაშერეული ლოცვის შემდეგ ხელახლა წინანდელ ადგილზე დავეშვი და ჩემი მოქანცული სული ძილმა შეიპყრო. თვალის მოხუჭვაც კი ვერ მოვასწარი, რომ უცებ ზღვის შუაგულიდან ამალდა ღვთაებრივი სახე, რომელსაც შეეძლო თვით ზეცის მკვიდრთა შორის მოკრძა-

ლება შთაენერგა. შემდეგ ჩემ თვალებს წარმოუდგა მორე-
გბიდან თანდათანობით მისი გასხივოსნებული სახე. ვეცდები
გადმოგცეთ ეს გამოცხადება, თუკი ადამიანის სიტყვიერად
სიღარიბე თხრობის შესაძლებლობას მომცემს, ან თუ თვით
ღვთაება გარდმომივლენს ენაწყლიანი მჭევრმეტყველების
უხვ ნიჭს.

უწინარეს ყოვლისა, ღვთაებრივ კისერს უკან თავისუფ-
ლად და მსუბუქად ეყარა კულულებად დაწყობილი ხშირი,
გრძელი თმა. ქოჩორს უმშვენიებდა ყოველგვარი ჭრელი
ყვავილების გვირგვინი. ამასთანავე სწორედ შუაზე, შუბლს
ზევით, სხივებს აფრქვევდა მრგვალი ფირფიტა, როგორც
სარკე ან, უკეთ, მთვარის ქალღმერთის უტყუარი ნიშანი.
მარჯვნივ და მარცხნივ წრეს აგვირგვინებდა მალლა აწვდი-
ლი გველები და პურის თავთავები, ყველაზე მალლა წამო-
წეული... მრავალფეროვანი თხელი ბისონით, რომელიც ხან
თეთრად ლივლივებდა, ხან ზაფრანისფრად მოჩანდა, ხან
აღისფერი ვარდივით ბრწყინავდა. მაგრამ ყველაზე მეტად
გამაკვირვა შავმა წამოსასხამმა, რომელიც შავი ბრწყინვა-
ლებით გამოირჩეოდა. სხეულზე შემოხვეული მარჯვენა თე-
ძოდან მარცხენა მხარზე და იქიდან ზურგზე ისე გადადიო-
და, როგორც რომაული ტოგა, უკან გადმოკიდებული იყო
ხშირ ნაკეცებად და ბოლოებზე ფოჩები ლამაზად ჰქონდა
შემოვლებული.

4. ნაპირებზე ამოქსოვილი ჰქონდა მოკაშკაშე ვარსკვლა-
ვები, შუაში სავსე მთვარე აღისებურ ბრწყინვალეებას აფრ-
ქვევდა. იქ, სადაც ეს საუცხოო წამოსასხამი ფართო ტალ-
ღებად ეფინებოდა, ამოქარგული იყო იმ ყვავილებისა და
ნაყოფების ერთიანი ყვავილწნული, როგორიც კი არსებობს
ამ ქვეყნად. ხელში შას ეჭირა ერთიმეორისაგან განსხვავე-
ბული საგნები. მარჯვენა ხელში ეჭირა სპილენძის საჩხარუ-
ნო, რომლის მრგვალად მოხრილი, ვიწრო ძირი შუაზე პა-
ტარა ჯოხებით იყო გადაჭდობილი და სამჯერ შერხევის შემ-
დეგ გულშემზარავ ხმას გამოსცემდა. მარცხენა ხელზე ეკი-
და პატარა ნავის მსგავსი ოქროს თასი, რის ტარზეც, წალმი-
დან, უზომოდ გაბერილ კისრიან ასპიტს ჰქონდა შავი წამო-
წეული. კეთილსურნელოვან ფეხებზე ეცვა გამარჯვების

ბალმის ფოთლებისაგან დაწნული ფლოსტები. ასეთი სახით, ასეთი მორთულობით, ბედნიერი არაბეთის სურნელებით მსუნთქავმა ღვთაებრივი წინასწარმეტყველება მაღირსა:

5. — აი, ლუციუს, შენს წინაშე ვარ შენი ვედრებით აღელვებული, ბუნების ნივთთა დასაბამი, ყველა სტიქიონთა ქალბატონი, მარადიულობის წინამორბედი, ღვთაებათა შორის უმაღლესი, გარდაცვლილთა სულების მფლობელი, ზეცის მკვიდრთა შორის უპირველესი, ყველა ღმერთთა და ქალღმერთების ერთსახეობა, რომლის ხელქვეითაა ლაქვარდოვანი ცის თაღი, ზღვის განმკურნავი ქროლვა, ქვესკნელის სავალალო დუმილი. ჩემი ერთარსება მრავალგვარი სახეობით, სხვადასხვა მორთულობით და სხვადასხვა სახელითაა სამყაროს მიერ პატივდებული, იქ, ფრიგიელები, კაცობრიობის პირმშონი, პესინუნტის ღვთაებათა დედას მიწოდებენ, აქ, ატიკის მკვიდრნი — კეკროპიულ მინერვას, იქ, ზღვისპირა კვიპროსელები — პაფოსის ვენერას, კრეტელი მშვილდოსანნი — დიქტინის დიანას, სამ ენაზე მოლაპარაკე სიცილიელები — სტიქსის პროზერპინას, ელევსინელები — უძველეს ქალღმერთ ცერერას, ზოგნი — იუნონას, სხვები — ბელონას, ჰეკატეს, სხვებიც — რამნუსიას⁴, მაგრამ ეთიოპელები, რომელთაც აღმომავალი მზის პირველი სხივები სხვებზე ადრე უნათებს, და ძველი ცოდნით მდიდარი არიელები და ეგვიპტელები, რომელნიც სათანადოდ პატივს მცემენ, მიწოდებენ ჩემს ნამდვილ სახელს — მფარველ ისიდას. მე, სათნო და მსწრაფლმშველელი, შენს გაჭირვებას თანაგრძნობით გამოვეცხადე. შეწყვიტე ტირილი და ჩივილი, უკუაგდე მწუხარება, ჩემი განგებით შენთვის ხსნის ღღე იწყება. ყურადღებით მოისმინე დარიგება. ღღე, ამ ღამისგან რომ დაიბადება, ოდითგანვე ჩემდამია მოძღვნილი. ზამთრის ცუდი ამინდები მთავრდება, მშფოთვარე ტალღები წყნარდება, ზღვა ცურვისათვის ხელმისაწვდომი ხდება და ჩემი ქურუმები ჩემთვის წყალში უშვებენ ჯერ კიდევ დაუსველებელ ნავს, როგორც ზღვაოსნობის სიახლეს. ამ წმინდა წეს-ჩვეულებას მშვიდად და სათნოებით ელოდე.

6. იცოდე, რომ ჩემი დარიგების თანახმად მთავარ ქურუმს საზეიმო სვლის დროს მარჯვენა ხელში, რომლითაც

მას სისტრი უჭირავს, ვარდების გვირგვინი ექნება. აუჩქარებლად მისწი-მოსწიე ხალხი, პროცესიას მხნედ შეუერთდი, ჩემი ნებართვის თანახმად სულ ახლოს ფრთხილად მიდი ქურუმთან, თითქოს შენ მისი ხელზე კოცნა გწადდეს, მიწყვიტე ვარდები და იმავე წუთში ეს ჩემგან დიდი ხნის შეძლებული საძაგელი პირუტყვის ტყავი მოიშორე. ნურადრისა გეშინია: ამ დარიგების შესრულება იოლია. ახლა, შენ რომ გესაუბრები, სხვაგანაც ვიმყოფები, ჩემ ქურუმთან, და ძილში ვაფრთხილებ, რაც უნდა მოხდეს და როგორ უნდა მოიქცეს. ჩემი ბრძანების თანახმად ბრბო მიიწ-მოიწევა და გზას დაგიცლის, შენი საძაგელი შესახედაობა არავის არ შეადრწუნებს მხიარული, სადღესასწაულო სვლისა და საზეიმო სანახაობების დროს და შენი მოსალოდნელი გარდაქმნა არავის ექვსა და შურს არ აღუძრავს. მაგრამ კარგად დაიხსოვე, სამუდამოდ გულში შეინახე: მთელ დანარჩენ სიცოცხლეს, უკანასკნელ ამოკვნესამდე, მე შემომწირავ. სამართლიანობა მოითხოვს, რომ მას, ვისი მოწყალებაც ადამიანებთან დაგაბრუნებს, მთელი შენი სიცოცხლე ეკუთვნოდეს. ჩემი მფარველობით ბედნიერად და სახელოვნად იცხოვრებ, როცა ცხოვრების გზას დაასრულებ და საიქიოს წახვალ, იქაც კი, იმ მიწის ქვეშ, სიბნელის გამფანტველ აქერონტს⁵, სტიქსის საიდუმლოებათა მეფეს, თვით ელისეს მინდვრებში⁶ მცხოვრებს დამინახავ და შენს მწყალობელს ხშირად თაყვანს მცემ ხოლმე. თუკი სამაგალითო მოთმინებით, წესების შესრულებითა და მტკიცე უბიწოებით ჩვენი ღვთაებრიობის გულს მოიგებ, იცოდე, მხოლოდ ჩემს ხელშია განსაზღვრული ვადის შექმნა, შენი სიცოცხლის გახანგრძლივება.

7. უძლეველმა ღვთაებამ თავისი გასახარელი წინასწარმეტყველება დაასრულა და გაქრა. ძილთან ერთად ყოველგვარი შიში მოშორდა და სიხარულისაგან ოფლში გაწუწული ფეხზე წამოვიჭერი. უძლეველი ქალღმერთის ასე ცხადად ხილვის გამო გახარებული ზღვაში ჩავყურყუმელავდი და, რათა მისი მაღალი მითითებანი არ დამვიწყებოდა, მეხსიერებაში თანმიმდევრობით აღვადგინე ყველა დარიგება. მალე ღამის ბურუსი გაიფანტა, ოქროს მზე აღმობრწყინდა, წმინდა დღესასწაულისათვის შეკრებილი ერი გამოჩნდა და

ყველა ქუჩა ხალხით აივსო. მე ხომ მიხაროდა და, გარდა ამისა, გარდა ჩემი შინაგანი სიხარულისა, მეგონა, რომ გარშემო ყველაფერი განსაკუთრებით ხარობდა. ყოველგვარი ცხოველი, ყველა სახლი, თვით ნათელი მზეც, სიხარულით სავსედ მეჩვენებოდა. გუშინდელი სიცივის შემდეგ, წყნარი, მზიანი ამინდი დადგა, გაზაფხულის სითბოთი მოხიბლულმა მოჭიკჭიკე ჩიტებმა ტკბილი ვალობა მორთეს, აღიდებდნენ ვარსკვლავთა დედას, წელიწადის დროთა მშობელს. თვით ხეებიც კი, როგორც ნაყოფიანი ჯიშისა, რომლებიც უხვ მოსავალს იძლევიან, ისე უნაყოფონიც, მარტო ჩრდილს რომ იძლევიან, სამხრეთის სუნთქვის გამო მწვანე ფოთლებით იმოსებოდნენ, ტოტებს ნელა არხევდნენ და წყნარად შრიალებდნენ. დიდ ღელვათა ზმაური მიწყნარდა, ვეებერთელა ტალღები ჩადგა, ზღვა მშვიდად ესალბუნებოდა ნაპირებს, შავი ღრუბლები გაიფანტა, აკამკამდა მოწმენდილი, ნათელი და ლაქვარდოვანი ცა.

მ. აი, გამოჩნდნენ დიდებული პროცესიის პირველი მონაწილენი, ყოველი მათგანი თავისი გემოვნებისა და არჩევანის მიხედვით იყო ჩაცმული. ერთი, სარტყელშემოკრული, მხედარს გამოხატავდა; მეორე, შემოკეცილი წამოსასხამით, ფლოსტებით და შუბით, მონადირეს წარმოადგენდა; მესამეს — ოქროთი მოვარაყებული ფეხსაცმელი და აბრეშუმის კაბა ეცვა, იგდ ძვირფასეულობით იყო შემკული, თმა ლამაზად ჰქონდა დავარცხნილი და ნარნარი სიარულით ქალს ჰბაძავდა. შემდეგ გამოვიდა ვიღაც აბჯრით, ჩაჩქანით, ფართა და მახვილით შეიარაღებული, თითქოს გლანდიატორთა ბრძოლიდან ახალი მოსული ყოფილიყოს. იყო ისეთიც, რომელიც ძოწეულ სამოსელში იყო გამოწყობილი, ხელთ ლიქტორის კონები ეპყრა და თანამდებობის პირის როლს ასრულებდა, და ისეთიც, რომელიც განიერი წამოსასხამით, ფეხსაცმელით, კვერთხითა და თხის წვერით ფილოსოფოსს ჰბაძავდა; ერთში წებოწასმული ჯოხებითა და ძუის მიხედვით ფრინველებზე მონადირეს იცნობდით, მეორეში კი, ანკესის მიხედვით — მეთევზეს. იქვე დახურული ტახტრევანით, როგორც პატივცემული მანდილოსანი, მოშინაურებული ძუ დათვი მოჰყავდათ; მოქსოვილი ქუდით და ზაფრანისფერი

ფრიგიული ტანსაცმლით მორთულ მაიმუნს ოქროს თანდ
ჰქონდა გამოწვდილი და მწყემსს განიმედეს გამოსახავდა,
დაჩაჩანაკებული მოხუცის გვერდით, მიწებებულფრთებიან
ვირიც მოდიოდა: ერთი ბელეროფონტს ჰგავდა, მეორე —
პეგასს და ორივე სიცილს იწვევდა.

9. იმ დროს, როცა ეს სასაცილო ნიღბოსნები ხალხს არ-
თობდნენ და ადგილიდან ადგილზე გადადიოდნენ, მხსნელი
ქალღმერთის განსაკუთრებული პროცესიაც დაიძრა. მხველე-
ბი სუფთა წამოსასხამებით ბრწყინავდნენ, სხვადასხვაგვარ
სამკაულით თვალს ახარებდნენ და გაზაფხულის გვირგვინე-
ბით იყვნენ მორთულნი. ზოგნი იმ გზას, რომელზედაც წმინ-
და პროცესია მიდიოდა, თავიანთი კალთებიდან ამოდებული
ყვავილებით ჰფენდნენ, სხვებს — ზურგს უკან ბრწყინვალე
სარკეები ეკიდათ, რათა წინ მიმავალ ქალღმერთს მის უკან
მთელი უწმინდესი მსვლელობის დანახვა შეძლებოდა. ზოგი-
ერთებს ხელში სპილოს ძვლის სავარცხლები ეჭირათ, ხე-
ლებს იმგვარად ამოძრავებდნენ და თითებს იმგვარად ხრიდ-
ნენ, თითქოს ქალბატონს თმას უვარცხნიდნენ და უწყობ-
დნენო. სხვები კი საუცხოო ბალზამითა და კეთილსურნელო-
ვანი სითხით ქუჩებს რწყავდნენ. ვარდა ამისა, ორივე სქესის
დიდძალი ხალხი ფარნებით, ჩირაღდნებით, სანთლებითა და
ხელოვნური სინათლის ყოველგვარი წყაროებით ზეციურ
მნათობთა დასაბამს ადიდებდა. საღამურები და ფლეიტები
უტკბეს მელოდებს სტვენდნენ, მომჯადოებელ მუსიკას
ქმნიდნენ. მათ მოსდევდათ რჩეულ ახალგაზრდათაგან შემ-
დგარი, შესახედავად საამო გუნდი, რომელთაც თოვლივით
თეთრი ხალათები და საამური ბრწყინვალე ტანსაცმელი ეც-
ვათ. ისინი მღეროდნენ ტკბილ სიმღერას, რომლის სიტყვები
და მელოდია კამენათა წყალობით დახელოვნებულმა პოე-
ტმა შექმნა, საგალობელი უფრო მნიშვნელოვანი საღმერთ-
მსახურო ჰიმნების დაწყებაზე მიუთითებდა. მიდიოდნენ დი-
დი სარაპისისადმი მიძღვნილი მესტიკირენიც; მათ მარჯვენა
ყურისაკენ მიმართული თავისი საკრავები ირიბად ეჭირათ
და რამდენჯერმე ასრულებდნენ ღვთაების ტაძარში შემოღე-
ბულ საგალობელს. მათ მოჰყვებოდა მრავალი მსახური,

რომლებიც იუწყებოდნენ წმინდა პროცესიისათვის გზის
დაცლაა საჭიროო.

10. იქვე მიდიოდნენ ღვთიურ საიდუმლოებათ ზიარე-
ბულნი, ყოველგვარი ასაკისა და მდგომარეობის, მბრწყინავი
სელის ტანსაცმელში მორთული ქალები და კაცები. ქა-
ლებს ლამაზად დავარცხნილ თმაზე გამჭვირვალე თავსაფრე-
ბი ეხურათ, კაცებს მთლიანად გადახოტრილი თავები უბრ-
წყინავდათ; დიდი რელიგიის მიწიერი მნათობნი, სპილენძის,
ვერცხლისა და ოქროს სისტრების ქლარუნითაც კი გულშემ-
ზარავ ხმებს გამოსცემდნენ. ბოლოს გამოჩნდნენ საიდუმ-
ლოებათა უმაღლესი მსახურები; მათი, მკერდით სელის
თეთრ ქამარშემორტყმული ტანსაცმელი ქუსლებამდე ეცე-
მოდა. ყოვლისშემძლე ღვთაებათა საპატიო ნიშნები მიჰქონ-
დათ. პირველს ხელში ეჭირა ანთებული, მოკაშკაშე ლამპა-
რი. იგი სრულებით არ ჰგავდა იმ ჩვენ ლამპრებს, რომელ-
თაც სუფრაზე სადამოშობით უკიდებენ ხოლმე. ის ოქროს ნა-
ვი იყო, შუაში ნახვრეტით, საიდანაც ამოდიოდა ძალიან
ფართო ალის ენა. მეორეც პირველივით იყო ჩაცმული და
ორივე ხელით თითო „დახმარებად“ წოდებული საკურთხე-
ველი მოჰქონდა, რომელთაც ეს სახელი უმაღლესი ქალ-
ღმერთის დამხმარე განგებამ მისცა. მას მიჰყვებოდა მესამე,
რომელსაც ოქროსაგან მოხდენილად გაკეთებული ფოთლე-
ბიანი პალმა მოჰქონდა, და აგრეთვე მერკურის კვერთხი.
მეოთხე მარცხენა ხელისგულგამოწვდილი სამართლიანო-
ბის განაახიერებას გამოხატავდა. იგი ბუნებრივად სუსტია,
არც ეშმაკობითა და არც მოხერხებულობით არის დაჯილ-
დობული, ამიტომაც მარჯვენა ხელზე უფრო შეეძლო განე-
სახიერებინა სამართლიანობა. მასვე მოჰქონდა ძუძუსავით
მრგვალი ოქროს ჭურჭელი, რომლიდანაც რძეს ასხურებდა.
მეხუთეს დაფნისტოტებიანი ოქროს სანიავებელი⁸ ეჭირა,
სხვას კიდევ ამფორა.⁹

11. მალე გამოჩნდა პროცესია ღმერთებისა, რომელთაც
აღამიანური ფეხებით სიარული ენებებინათ. აი, შიშის მომ-
გვრელი. ზეცისა და ქვესკნელის შუამავალი ანუბისი; მას
ჰქონდა ხან ბნელი და ხან ნათელი სახე მალლა აწეული ძაღ-
ლის დრუნჩი. მარცხენა ხელში კვერთხი ეჭირა, და მარჯვე-

ნით მწვანე პალმის ტოტს არხევდა. უკან ყოვლისმშობელი ქალღმერთის ნაყოფიერების სიმბოლო, ყალყზე შემდგარი ძროხა მოჰყავდა მხარზე გადებული ერთ ღმერთმსახურთაგანს და ნეტარი ტვირთის ქვეშ მსუბუქად და ლამაზად მოაბიჯებდა. მეორეს დახურული სკივრი მოჰქონდა, რომელშიც დიდი მოძღვრების დაურღვეველი იღუმალემა იყო მოთავსებული. მესამეს თავისი ბედნიერი კალთით — ზეციური ღვთაების პატივცემული გამოსახულება; იგი არ ჰგავდა არც შინაურ ცხოველს, არც ფრინველს, არც მხეცს, არც ადამიანს, არამედ ისე მოხერხებულად იყო მოწყობილი, რომ თვით უცნაურობით მხილველთ მოწიწებას აღუძრავდა და ღრმა ღუმალით მაღალი რწმენის გამოუთქმელ შინაარსს შეიცავდა. წმინდა ოქროსაგან შემდეგნაირად იყო გაკეთებული: ეს იყო ხელოვნურად გამოხვეწილი მრგვალფსკერიანი, გარედან ეგვიპტური მხატვრობით შემკული ლარნაკი, ხერელი მაინცდამაინც მაღლა არ ჰქონდა და იქიდან გრძელი ცხვირი გამოდიოდა; მეორე მხარეს ძალიან მოხრილი ფართო ტარი. ამ ტარზე შემოკვანძული და აღმართული იყო ქრელი გველი, რომელსაც გაებერა ზევით აწეული ქაცვდაფარული კისერი.

12. ყოვლად მოწყალე ქალღმერთის მიერ დაპირებული ბედნიერი საათი დადგა. მოახლოვდა ჩემი მხსნელი ქურუმი, რომელსაც ღვთაებრივი წინასწარმეტყველების თანახმად ქალღმერთისათვის მარჯვენით მოჰქონდა სისტრი და ჩემთვის — გვირგვინი, ჰერკულესს გეფიცებით, ჩემს მიერ დამსახურებული გვირგვინი. ამდენ ტანჯვათა გადატანისა და ამდენი ხიფათის გამოცდის შემდეგ დიდი ღვთაების სურვილით მკაცრ ბედთან ბრძოლაში გამარჯვებული გამოვდიოდი. მიუხედავად იმისა, რომ დიდმა სიხარულმა აღმიტაცა, მაინც არ აეჩქარებულვარ, რადგან მეშინოდა, ოთხფეხი ცხოველის გამოჩენას ღვთისმსახურების წესიერება არ დაერღვია; თავმდაბლად, მშვიდად, ადამიანის სიარულს მივბაძე, ღვთის ნებით გზას მითმობდნენ და ხალხში გვერდულად თანდათან გზა გავიკვლიე.

13. ქურუმი კი, როგორც სინამდვილეში ვხედავდი, გაფითრებული იყო და უკვირდა, თუ ყველაფერი ისე როგორ

ხდებოდა, როგორც მას ჰქონდა დავალებული. მაშინვე შეჩერდა, გამოწია მარჯვენა ხელი და ჩემს პირთან გვირგვინი მოიტანა. მე ავკანკალდი, გული ძლიერად ამიძგერდა, დაწნული ვარდებით გაბრწყინებულ გვირგვინს ხარბად ვსტაცე პირი, და რადგან დაპირების აღსრულებას ვესწრაფებოდი, შევჭამე. ღვთაებრივმა წინასწარმეტყველებამ არ მომატყუილა — მომშორდა ცხოველის საზიზღარი ნიღაბი. უპირველეს ყოვლისა, მაგარი, ქუჩუიანი მატყლი გაქრა, შემდეგ უხეში ტყავი დარბილდა, უზარმაზარი მუცელი დაპატარავდა, ფეხის გულეზე ფლოქვები ცალკეულ თითებად დაიყო, ხელებმა ფეხების სახე დაკარგა და თავისი მაღალი დანიშნულებისამებრ ზევით აიწია, გრძელი კისერი დამოკლდა, ხახა და თავი დამიმრგვალდა, ვეებერთელა ყურებმა წინანდელი ზომა მიიღო, ქვასავით კბილები დამიპატარავდა, როგორც ადამიანს, და კუდი, რომელიც ყველაზე მეტად მტანჯავდა, უკვალოდ გაქრა! ხალხი გაკვირდა, ღვთისმშობსავმა ადამიანებმა თაყვანი სცეს უზენაეს ღვთაებას მისი ძალის ამდენად ცხადად ხილვის გამო; საოცარ სიზმრად ეჩვენებოდათ ყველაფერი და ჩემი ასეთი უეცარი გარდაქმნის დანახვაზე საერთო შეძახილით ერთსულოვნად ალაპყრეს ზეცისაკენ ხელები, და ადიდებდნენ ქალღმერთის დიდებულ მოწყალებას.

14. მე კი დიდი საოცრების გამო გავშეშდი, გაუნძრევლად და ჩუმად ვიდექი, გული ამევსო მოულოდნელი და დიდი სიხარულით, არ ვიცოდი, როგორ დამეწყო და წარმომეტქვა ჩემთვის უჩვეულო ბგერები, როგორ უფრო მოსახერხებელი იქნებოდა დაბრუნებული ლაპარაკის უნარით სარგებლობა, რა სიტყვებითა და გამოთქმებით გადამეხადა მადლობა ქალღმერთისათვის მისი ქველმოქმედების გამო, ქურუმმა, რომელმაც, როგორც ჰგავს, თავიდანვე განგებით იცოდა ჩემი უბედურებანი, თუმცა დიდმა სასწაულმა ისიც გააკვირვა, მაგრამ მაინც ბრძანება გასცა, რათა უპირველეს ყოვლისა სხეულის დასაფარავად ჩემთვის სელის ტანსაცმელი მოეტანათ, რადგან მომცილდა თუ არა ბოროტი ვირული გარსი, ისევ ისე შიშველი ვიდექი, რამდენადაც შემეძლო თეძოვებში მოვიკუნტე და გადაჭდობილი ხელებით შეძლებისდაგვარად ბუნებრივი საფარველით ვმაღავდი სიშიშველს.

ერთმა ღმერთმსახურთაგანმა მშინვე გაიძრო ტუნიკი, საჩქაროდ გადამაცვა. ქურუმი ალერსიანად მიყურებდა და, ჰერკულესს გეფიცებით, ღვთაებრივი საოცრებით გამსჭვალულმა ასე დაიწყო:

15. — აი, ლუციუს, ამდენ ყოველგვარ ტანჯვათა შემდეგ, შენს თავზე დატეხილ ამდენ უბედურებათა და რისხვის შემდეგ, დიდი ქარიშხალის გადატანის შემდეგ, მშვიდ თავშესაფარს, შენი მოსვენების მყუდრო ნავსადგურს, წმინდანთა მოწყალების საკურთხეველს მიაღწიე. არამად ჩაგაიარა შენმა შთამომავლობამაც, მდგომარეობამაც და თვით სწავლულობამაც, რომელიც შენ გახასიათებდა, ვინაიდან ახალგაზრდულმა ვნებიანობამ სიამოვნების მონად გაგხადა და უადგილო ცნობისმოყვარეობისათვის საბედისწერო ჯილდო მოგიზღო. მაგრამ ბრმა ბედმა, რომელიც უარეს-უარესი ხიფათებით გტანჯავდა, დღევანდელ ნეტარებამდე მოგიყვანა. დაე, წავიდეს იგი და იმძვინვაროს, თავისი სისასტიკისათვის მას სხვა მსხვერპლის მონახვა დასჭირდება. მათთვის, ვინც თავისი სიცოცხლე ჩვენი უზენაესი ქალღმერთის სამსახურს შესწირა, დამლუპველი შემთხვევა აღარ მოხდება. რა ისარგებლა სასტიკმა ბედმა, როცა შენ ავაზაკებისა და მხეცების ხელში ჩაგაგდო, მონად გაგხადა, სასტიკ გზებზე ყოველი მიმართულებით და ყოველდღიურად სიკვდილის მოლოდინში გატარებდა? აი, სხვა თვალხილულმა ბედმა თავისი კალთა გადაგაფარა, რომლის ბრწყინვალე ნათელი სხვა ღმერთებსაც კი გზას უნათებს. დაე, შენს სახეზე ამ საზეიმო ტანსაცმლის შესაფერი სიხარული აღიბეჭდოს! გახარებული შემოუერთდი მხსნელი ქალღმერთის პროცესიას, რომელიც ამჟამად კვლავ გზას განაგრძობს! დაე, დაინახონ უღმერთობებმა, დაე, შეიგნონ თავისი გზაკვალის აღრევა: აი, განვიღო უბედურებათაგან განთავისუფლებული, მაღალი ისიდის განგებით გახარებული, ბედზე გამარჯვებული ლუციუსი! მაგრამ საიმედოდ და კარგად რომ დაიცვა თავი, წმინდა მეომართა რიგებში ჩაეწერე (რისთვისაც შენ დიდი ხანი არაა, რაც მოწოდებული ხარ), ამიერიდან შენი თავი ჩვენს მომსახურებას შემოსწირე და ნებაყოფლობითი ქვეშევრდომობის უღელი

დაიდგი. დაიწყებ თუ არა ქალღმერთის მომსახურებას, საკ-
მარისად დატკბები შენი თავისუფლების დიდი ნაყოფით.

16. ასე მიწინასწარმეტყველა დარბაისელმა ქურუმმა,
სულს ძლივს ითქვამდა და დაღუმდა. მე უკვე შევეუერთდი
წმინდა რიგებს, ღვთაებრივ პროცესიას. გავყვედი. ყოველი
მოქალაქისათვის ცნობილი გავხდი, საერთო ყურადღების
საგნად ვიქეცი. ჩემზე ერთმანეთს უთითებდნენ, თავს აჭ-
ნევდნენ და მთელი ხალხი ლაპარაკობდა: აი, ის, ვისაც ყოვე-
ლისშემძლე ქალღმერთის უზენაესმა ღვთაებრიობამ დღეს
ადამიანის სახე დაუბრუნა, პერკულესს გეფიცებით, ბედნიე-
რი და სამგზის ნეტარია იგი, უთუოდ განვლილი ცხოვრების
შეუბილწაობითა და რწმენით ისეთი მშვენიერი ზეციური
მფარველობა დაიმსახურა, რომ თითქმის თავის მეორედ და-
ბადებისთანავე კურთხეულთა შორის ჩაირიცხაო.

გაკვირვებული ხალხის მხიარულ შეძახილში, ნელის სია-
რულით, ზღვის ნაპირის სწორედ იმ ადგილს მივუახლოვ-
დით, სადაც ამას წინათ ვირის სახით ვიწექი. იქ ხარისხების
მიხედვით დააწყეს წმინდანთა გამოსახულებანი. უზენაესმა
ქურუმმა უწმინდესი ბავით წმინდა ლოცვები წარმოთქვა,
ჩირადდანი ანთო, კვერცხითა და გოგირდით დაუწყო წმენ-
და ყოველ მხრივ ეკვიბტურ ყაიდაზე აჭრელებულ, მოხდენი-
ლად გაკეთებულ საკვირველ სურათებიან ნავს და გაწ-
მენდილი ქალღმერთს მიუძღვნა. ამ ბედნიერ ნავზე აფრიალ-
და ოქროს ასოებით მოქარგული ბრწყინვალე იალქანი, რო-
მელზედაც ახალი ცურვის წარმატებით დაწყების სურვილი
იყო გამოთქმული. ანძად აღმართული იყო საამო სანახავი
გაბრწყინებული მრგვალი ნაძვი. ბატის ყელივით მოხრილი
ხომალდის ბოლო ოქროს ფურცლებით იყო დაფარული, და
ნავის ტანი მთლიანად სუფთად გათლილი ნათელი ტუიის
გაკრიალებული ხისაგან იყო გაკეთებული. როგორც ზიარე-
ბული, ისე უზიარებელი ხალხი ერთიმეორეს ასწრებდა კვ-
თილსურნელოვანი ბალახებიანი კალათებისა და სხვა მსგავს
შესაწირავეების მიტანას; წყალზე რძის შეჭამანდი მოასხურეს,
როცა ნავი გულუხვი ძღვნითა და შეწირული მსხვერპლებით
აივსო, ღუზასთან საბელი გადაჭრეს, ნავი თანამგზავრ ნელ
ნიავს მიანდვეს და ზღვაში გაუშვეს. როცა იგი მანძილმა

ჩვენ თვალთაგან თითქმის მიაფარა, მზიდავებმა ისევ წმინდა ნივთები აიღეს, რომლებიც თან მოიტანეს, ხელახლა სათანადო პროცესია შეადგინეს და ჩქარი ნაბიჯით ყველანი ტაძრისაკენ გაბრუნდნენ.

17. როცა ტაძართან მივედით, უზენაესი ქურუმი, ისინიც, ვისაც წმინდა გამოსახულებანი ჰქონდათ და აგრეთვე ვინც ადრევე წმინდა საიღუმლოებას იყო ზიარებული, ქალღმერთის საკურთხეველში შევიდნენ და გამოსახულებანი, რომლებიც ცოცხალი გეგონებოდათ, ხარისხებისა და მიხედვით დააწყვეს. ერთი მათგანი, რომელსაც ყველანი მწერალს ეძახდნენ, კარის პირდაპირ დადგა, მოიწვია პასტოფორების¹⁰ კრება — ასე იწოდებოდა ეს ბრწყინვალე კოლეგია — ავიდა ამაღლებულ ადგილზე და წიგნში უზენაესი მმართველის კეთილდღეობაზე, პატივცემული სენატის, რომელ მხედართა, მთელი რომაელი ხალხის ხომალდებსა და მეხოხალდეებზე და მთელი სახელმწიფოს ქვეშევრდომებზე ჩაწერილი ლოცვების კითხვა დაიწყო. კითხვა ბერძნული წესის მიხედვით დაამთავრა შეძახილით¹¹... დამსწრეთა შეძახილის მიხედვით, ეს სიტყვები ყველაფრის კარგად შესრულებას ნიშნავდა. სიხარულით აღვსილ ხალხს ხელში შეფოთილი წმინდა ხეების ტოტები და გვირგვინები ეჭირა. კვარცხლბეკზე მდგომ ქალღმერთის ვერცხლის ქანდაკების ტერფები დაკოცნეს და შინისაკენ გაემართნენ. მე კი ვერ გადავწყვიტე, თუნდაც ერთი ნაბიჯით მოვშორებულიყავი იმ ადგილს და ქალღმერთის გამოსახულებას. მის თვალმოუშორებლად განვლილ უბედურებებს ვიგონებდი.

18. ამასობაში მფრინავი ხმა არ აყოვნებდა და თავის ფრთებს არ ასვენებდა. ჩემს სამშობლოში მაშინვე ლაპარაკი დაიწყეს ღვთაებრივი განგების ჩემდამი შეუდარებელ მოწყალებაზე და შესანიშნავ ბედზე. ბოლოს შეგობრებმა, მონებმა და ყველამ, ვინც კი ჩემთან ნათესაურად იყო დაკავშირებული, განიქარვეს დარდი, რომელშიც ჩემი სიკვდილის ყალბმა ცნობამ ჩაადგო ისინი და მოულოდნელი სიხარულით აღვსილნი სხვადასხვა საჩუქრით ჩემთან მოეშურებოდნენ, რათა ქვესკნელიდან მზის სინათლეზე დაბრუნებული დავენახე. მე მათი ნახვის იმედი უკვე დაკარგული

შქონდა და ძლიერ გავიხარე, მათ ღირსეულ ძღვენს სიამოვნებით ვღებულობდი, ისე რომ ჩემმა ახლობლებმა წინდახედულად უხვად მომამარაგეს ყველაფრით, რაც აუცილებელია გაუჭირვებელი არსებობისათვის.

19. მათთან ლაპარაკით გული ვიჭერე, თითოეულ მათგანს ცალ-ცალკე ვუთამბე განვლილ უბედურებაზე, ახლანდელ სიხარულზე და მთელი ჩემი მადლიერი ყურადღება კვლავ ქალღმერთს მივაპყარი; ტაძრის გალავანში დროებით საცხოვრებლად სახლი დავიჭირავე, ჯერ კიდევ დაბალი რიგის ღმერთმსახურებას ვესწრებოდი და დიდი ღვთაების დაუღალავ თაყვანისმცემელ ქურუმებს არ ვშორდებოდი. ერთი ღამე და ერთი სიზმარიც კი არ გამივლიდა ისე, რომ ქალღმერთი არ მეხილა და მისგან რჩევა-დარიგება არ მიმეღო; ხშირი ბრძანებით მარწმუნებდა ვზიარებოდი მის საიდუმლოებას, რომლისათვისაც დიდი ხანია დანიშნული ვიყავი, თუმცა ამის შესრულების დიდი სურვილი მწვაავდა, მაგრამ წმინდა თრთოლვა მაკავებდა, რადგან ძალიან ძნელ საქმედ ვთვლიდი ღმერთმსახურის წოდება მიმეღო და თავშეკავების აღთქმა მიმეცა, რომელიც ყოველგვარი შემთხვევით სავსე ცხოვრებაში ადვილი შესასრულებელი როდია. ვფიქრობდი ყველაფერ ამას, და თუმცა მოუთმენლად მსურდა კურთხევა მიმეღო, მაგრამ ჩემი გადაწყვეტილების შესრულებას მაინც ყოველდღე ვაყოვნებდი.

20. ერთხელ, ღამით მეზმანა, თითქოს ჩემთან უზენაესი ქურუმი მოვიდა და კალთით რაღაც მომიტანა. შეკითხვაზე, თუ რა არის ეს და საიდან-მეთქი, მიბასუხა, რომ ეს ჩემი ზვედრი იყო თესალიიდან და, აგრეთვე, ჩემი მონა კანდიდე მობრუნდებოდა. გამოვიღვიძე. დიდხანს ვფიქრობდი, რადგან ძალიან კარგად მახსოვდა, რომ არასოდეს არ მყოლია მონა სახელად კანდიდე, მაგრამ მაინც მეგონა, რომ გამოგზავნილი ზვედრი რაიმე სარგოს ნიშნავდა. მოუსვენარი და გაკვირვებული, თუ საიდან უნდა მომსვლოდა რაიმე მოსაკითხი, დილით ტაძრის გაღებას ვუცდიდი. როცა თოვლივით თეთრი ფარდები ორივე მხარეს გადაიწია, ქალღმერთის პატივცემულ გამოსახულებას ჰიმნით მივესალმეთ. ქურუმმა ღმერთმსახურება შეასრულა, რიგრიგობით ჩამოიარა ყველა

სამსახერპლო, წარმოთქვა საზეიმო ლოცვანი, ამოიღო იდუ-
მალი წყაროდან წყალი და თასიდან აპკურა; ღმერთმსახუ-
რებმა ყველაფერი წესების მიხედვით შეასრულეს, მიესალ-
მნენ აღმომავალ მზეს და გამოაცხადეს, დღის პირველი საა-
თიო. ჯერ კიდევ ფოტიდას მაცდურ მახეში გაბმამდე ჰიპატა-
ში დატოვებულ მსახურებს ჩემი თავგადასავალი გაეგოთ და
უეცრად მოვიდნენ, ცხენიც კი მოიყვანეს თან, რომელიც მრავალგზის გადასულიყო ხელიდან ხელში და ბოლოს იმ ნიშნის
მიხედვით მოენახათ, რომელიც მას ზურგზე ჰქონდა. ჩემი
სიზმრის გრძნეულმა ჩვენებამ მით უფრო გამაყვირვა, რომ გა-
რდა სიზმარში ნაწინასწარმეტყველებ სახირო დაპირებისა
„მონა კანდიდე“ დაბრუნებულ თეთრ ცხენს ნიშნავდა.

21. ამ შემთხვევის შემდეგ კიდევ უფრო გულმოდგინედ
შევუღვიძე რელიგიურ მოვალეობათა აღსრულებას, რადგან
აწყმომში ქველმოქმედებით ჩემი მომავლის იმედი ძლიერდებოდა.
დღითი დღე მეზრდებოდა სურვილი კურთხევა მიმე-
ლო და უზენაეს ქურუმს თხოვნით თავს ვაბეზრებდი, რათა
ბოლოს და ბოლოს წმინდა ღამის იდუმალებას ვზიარებოდი.
იგი, თავისი სიღარბაისლითა და რელიგიური წესების მტკი-
ცე დაცვით ცნობილი, ისე მშვიდად და ალერსიანად უვლი-
და გვერდს ჩემ დაჟინებას, როგორც მამებს აქვთ ხოლმე
ჩვეულება თავიანთი ბავშვების უღროო სურვილის შეჩერე-
ბისა. მეუბნებოდა, რომ დღეც კი, როცა დანიშნული პიროვ-
ნების შეწირვა შესაძლებელი იქნება, ღვთაებრივი მითითე-
ბით უნდა იქნეს ნაჩვენებო, ქურუმიც კი, რომელმაც საი-
დუმლოება უნდა შეასრულოს, იმავე განგების მიერ აირჩევა
და ზიარებისათვის აუცილებელი ხარჯებიც ამგვარადვე წეს-
დებაო. ამისდა მიხედვით იგი ფიქრობდა, რომ უნდა მოვრი-
დებოდი სიხარბესა და ჭირვეულობას, მოთმინებით აღვჭურ-
ვილიყავი და თავი ამერიდებინა ორივე უკიდურესობისა-
თვის: თუ დამიძახებდნენ—არ დამეყოვნებინა, ხოლო დაუძა-
ხებლად—არ ავჩქარებულიყავი. ძნელი მოსაძებნიც იყო ქუ-
რუმთა შორის ისეთი ადამიანი, დასალუბავად იმდენად თავზე
ხელაღებული, რომელიც გაბედავდა ქალღმერთის განსაკუთ-
რებული ბრძანების გარეშე, ასეთი უტიფარი, მკრეხელური
მოქმედება ჩაედინა და თავი სასიკვდილოდ გაეწირა. რადგან

ქვესკნელის გასაღებისა და ხსნის თავდებობაც ქალღმერთის ხელშია, ეს ჩვეულება ნებაყოფლობითი სიკვდილისა და სამაგალითო ხსნის შესადაარისადაა დაწესებული, ქალღმერთს ჩვეულებადა აქვს თავის ერთგულნი აირჩიოს მათ შორის, რომელთაც უკვე ცხოვრების მიმდინარეობა დაასრულეს და უკანასკნელი ამოსუნთქვის საზღვარს მიაღწიეს; მათ უკვე შეუძლიათ მტკიცედ დაიცვან საიდუმლოებათა იდუმალება და ღვთაების ნებით შეწირულთ, როგორც ხელმეორედ დაბადებულებს, კვლავ ხსნისავენ გზის დაწყების საშუალება ეძლევათ. ისე რომ, ზეციური ნიშნებისათვის უნდა მეცადა, თუმცა უზენაესი ღვთაების ცხადი და უმადლესი მითითებით სანეტარო სამსახურისათვის უკვე მოწოდებული და დანიშნული ვიყავი. ამიტომაც ტაძრის დანარჩენ მსახურებთან ერთად აკრძალული და უწმინდური საკმელებისაგან თავს ვიკავებდი, რათა მით უფრო მალე ვზიარებოდი უწმინდესი სარწმუნოების ფარულ საიდუმლოებებს.

22. ასეთი იყო ქურუმის სიტყვები და ჩემი მორჩილება მოუთმენლობით კი არ ირღვეოდა, არამედ სანაქებო სიჩუმით, ყოველდღიური გულითადი სამსახურით წმინდანს თავყვანს ვსცემდი. ყოვლისშემძლე ქალღმერთის მხსნელმა სათნოებამ უქმად არ მალოდინა: არ დამტანჯა საქმის დიდი ხნით გადაღებით, ერთ ბნელ ღამეში ნათლად მიბრძანა და ცხადად გამომიძღვანა, რომ ჩემი დიდი ხნის ნანატრი დღე დგებოდა, რომელიც უდიდეს აღთქმასთან დამაკავშირებდა, და მაუწყა, თუ რა თანხა დამიჯდებოდა ზიარება; მაუწყა ისიც, რომ წმინდა სახეებთან ჩემს შესაერთებლად ვარსკვლავთა მეოხებით არჩეული იყო თვით მითრა, მისი უზენაესი ქურუმი, რომელსაც ჩემთან აკავშირებს მნათობთა რაღაც ღვთაებრივი ნათესაობაო.

უზენაესი ქალღმერთის ასეთი და მსგავსი საამო სიტყვებით გახარებულს უკვე თვალი აღარ მომიხუჭავს, განთიადის პირველი შუქის შემოსვლისთანავე ქურუმის სენაკისაკენ გავეშურე; სწორედ ზღურბლთან შევხვდი (სახლიდან გამოდიოდა), მივესალმე და გავყევი. უკვე ვაპირებდი აღმჩინდელზე უფრო დაჟინებით მომეთხოვა მისთვის, რომ

გორც მოვალისათვის, კურთხევა, მაგრამ თვით მან ჩემი დანახვისთანავე მომადხა:

— ოჰ, ჩემო ლუციუს, ბედნიერი და ნეტარი ხარ, რადგან ზეცის მფლობელმა ასეთი წყალობის ღირსი გაგხადა! რად დგახარ უქმად, თვით შენ რაღად აყოვნებ? აი, დგება შენთვის დიდი ხნის ნანატრი დღე, საკუთარი ხელით გაზიარებ მრავალსახიანი ქალღმერთის მომსახურების უწმინდეს იდუმალებას.

კეთილმა მოხუცმა თავისი მარჯვენა მხარზე დამადო და მაშინვე დიდი შენობის კარიბჭისაკენ წამიყვანა; იქ კარის გაღების საზეიმო წესები და დილის ღმერთმსახურება შეასრულა. საკურთხეველის წიაღიდან გაუგებარი ასოებით დაწერილი წიგნები გამოიტანა; წიგნის ნიშნები ხან სხვადასხვა ცხოველის გამოხატულებით¹² წმინდა ტექსტს შემოკლებული სიტყვებით გადმოსცემდა, ხან რგოლივით დახვეული, სხვადასხვა ნასკვთა და გადაწული ხაზით¹³, მოუსვენარ ცნობისმოყვარეობას კითხვის იდუმალ აზრს უმეღავებდა. აქედან წამიკითხა მან იმ მოვალეობათა შესახებ, რომელიც ვეისრებოდა მას, ვინც საიდუმლოებას უნდა ზიარებოდა.

23. მაშინვე ფულის დაუნანებლად ნაწილობრივ მე და ნაწილობრივ ჩემმა მახლობლებმა ვიყიდეთ ყველაფერი, რაც წესებისათვის საჭირო იყო. ბოლოს ქურუმმა გამოაცხადა, დანიშნული ჟამი დადგაო და წმინდა მეომრებით გარშემორტყმული მახლობელ აბანოში წამიყვანა; იქ ჩვეულებრივი განბანის შემდეგ, ღმერთების მოწყალებას მოუწოდა, განსაწმენდელად წყალი მასხურა და ისევ ტაძარში მიმიყვანა. როცა დღის ორმა მესამედმა დრომ განვლო, მან ქალღმერთის ქანდაკების კვარცხლბეკთან დამაყენა, ყურში ჩამჩურჩულა რამდენიმე რჩევა-დარიგება, რომელთა კეთილშობილი მნიშვნელობის სიტყვებით გამოთქმა არ შეიძლება, ყველა მოწმის თანდასწრებით მირჩია თავი შემეკავებინა გაუმადლორობისაგან, ათი დღის განმავლობაში არავითარი ხორცეული არ მეჭამა და ღვინოს არ მივკარებოდი. ეს დარიგება მტკიცედ შევასრულე, ამასობაში ზიარების დღეც დადგა, მზე დასავლეთით გადაიხარა და მიწაზე საღამო მოიყვანა. ყოველი მხრიდან მოვიდნენ ზიარებულნი და ძველი ჩვეუ-

ლებისამებრ ვისაც არ შეეძლო საჩუქრად მომიტანა. ქურუმ-
მა დაითხოვა ყველა ის, ვინც საიდუმლოებას ზიარე-
ბული არ იყო, უხეში ტილოს წამოსასხამით შემოსა და
წმინდათაწმინდაში შემოიყვანა.

გულმოდგინე მკითხველო, შესაძლოა ძალიან მოინდომო
გაგება, თუ რა ითქვა იქ. გეტყობი, თქმა ნებადართული
რომ იყოს, გაიგებდი, მოსმენა ნებადართული რომ იყოს.
ერთგვარი საფრთხე ემუქრება ასეთი ახირებული ცნობის-
მოყვარეობის მთხრობელსაც და მსმენელსაც. მაგრამ, თუკი
საცნაურობის მართლმორწმუნე წყურვილით ხარ შეპყ-
რობილი, მეტად აღარ დაგლლი. ამგვარად, მისმინე და მერწ-
მუნე, ვინაიდან ეს ჭეშმარიტებაა, რომ სიკვდილის საზღვარს
მივალწიე, პროზერპინას ზღურბლს გადავაბიჯე, ყველა სტი-
ქიონის გამოვლით უკანვე დავბრუნდი, შუალამისას ბრწყინ-
ვალე მზე ვიხილე, ქვესკნელისა და ზეციურ ღმერთებს წარ-
ვუდექი, მათ ახლოს თაყვანი ვეცი. აი, გამბე, შენ კი, თუმცა
მომისმინე, მაგრამ მაინც წინანდებურად გაურკვეველი უნდა
დარჩე.

გადმოგცემთ მხოლოდ იმ ერთადერთს, რაც უზიარებელ
მსმენელებს შემოძლია წმინდა საიდუმლოების დაურღვევლად
გაეუმჟღავნო.

24. გათენდა. ღმერთმსახურების დამთავრების შემდეგ
გზას გავუდექი თორმეტ წმინდა სამოსელში მორთული; თუმ-
ცა ეს წმინდა ჩვევებს ეკუთვნის, მაგრამ ამაზე იოლად შე-
მიძლია ვილაპარაკო, რადგან იმ დროს ეს აუარებელ ხალხს
შეეძლო დაენახა. ბრძანებას დავემორჩილე, შუა ტაძარში
ქალღმერთის ქანდაკების პირდაპირ, ხის ამალღებულ ადგილ-
ზე ავედი და ყურადღებას ვიქცევდი, მართალია, ბისონის,
მაგრამ ყვაილებით მოხატული სამოსელით. მხრებიდან ზურ-
გზე გადმოკიდებული ძვირფასი წამოსასხამი თვით ტერფე-
ფებამდე მწვდებოდა; საიდანაც არ უნდა შეგეხედათ, ყო-
ველმხრივ მორთული ვიყავი ცხოველთა სხვადასხვაფერი გა-
მოსახულებით: იქ იყო ინდოეთის ურჩხულებიც და სხვა სამ-
ყაროს მიერ ფრთოსანი ფრინველების მსგავსად შექმნილი
პიპერბოლური ფასკუნჯებიც. ამ სამოსელს ზიარებულნი
ოლიმპიურს უწოდებდნენ. მარჯვენა ხელში ანთებული კაშ-

კაშა ჩირაღდანი მეჭირა, თავი შემეკული მჭონდა თვალისმომჭ-
რელი, მშვენიერი ბალმის ფოთლების შესანიშნავი გვირგვი-
ნით, რომლის დაბოლოებანი სხივებივით იშლებოდა. მზესა-
ვით ვიყავი მორთული დაქანდაკების მსგავსად მოთავსებუ-
ლი; ფარდები მოულოდნელად გადაიხსნა და წარვდექი ხალ-
ხის წინაშე. შემდეგ ზეიმით ვიდღესასწაულე ჩემისუღიერი
დაბადების დღე და რჩეული ღვინოებით შესანიშნავი სუფრა
ვაგვმალე. ასე გრძელდებოდა სამი დღე. მესამე დღეს, ასეთი
ზეიმის შემდეგ, წმინდა ნადიმოც დამთავრდა და ჩემი
ზიარებაც დაგვირგვინდა. იქ დავყავი რამდენიმე დღე, წმინ-
და გამოსახულების ჭკრეტით გამოუთქმელი ნეტარებით
ვტკბებოდი და ასეთი დაუფასებელი მოწყალებისათვის მად-
ლობის გრძნობით ვიყავი გამსჭვალული. ბოლოს ქალღმერ-
თის მითითებით ჩემი შესაწირავი წვლილი შევიტანე, რა თქმა
უნდა, არა მისი საკადრისი, მაგრამ ჩემი ხელმოკლეობის მი-
ხედვით. ასე დაგვიანებით დავიწყე შინისაკენ გასამგზავრებ-
ლად მზადება. ძლივს შევძელი მწველი სურვილის ბორკილე-
ში დამეხსნა. დავემხე ქალღმერთის გამოსახულების წინაშე
და მის ფეხებს ჩავეკონე, ცრემლად ვიდვრებოდი, ხშირი
ოხვრითა და სიტყვების ყლაპვით ასე შევღალადე:

25. — ოჰ, ადამიანთა მოდგმის უწმინდესო მფარველო,
მოკვდავთა მუდმივო მცველო, უბედურს რომ გასაჭირში ნაზ
დედად ევლინები, არც დღე, არც ერთი ღამე, არც მოკლე
წუთი, შენი ქველმოქმედების გარეშე არ მიდის: ზღვაში თუ
ზმელეთზე ადამიანებს მფარველობ, ცხოვრების ქარტახილ-
ში უწვედი მათ მხსნელ მარჯვენას, რომლითაც ბედისწერის
გამოუცნობ კვანძებს უხსნი; ბედის რისხევას ანელებ, ვარსკვ-
ლალების ავისმომასწავებელ მოძრობას იმორჩილებ, შენ გა-
დიდებენ ზეციური ღმერთები, თაყვანს გცემენ ქვესკნელის
ღმერთებიც, მსოფლიოს აბრუნებ, მზეს ანთებ, წუთისოფელს
განაგებ, ჯოჯოხეთს თრგუნავ. შენს მოწოდებას ეხმაურებიან
ვარსკვლავები, შენ ხარ წლის დროთა მორიგეობის წყარო,
ზეცის მკვიდრთა სიხარული, სტიქიონთა ქალბატონი. შენი
ნიშნებით ცეცხლი ღვივდება, ღრუბლები ჭგუფდებიან, ნა-
თესი ამოდის, ჭეჯილი იზრდება. ზეცაში მონავარდე ფრინვე-
ლებს, მთებში მყოფ მხეცებს, მიწაზე მხოხავ გველებს და

ოკეანეებში მცურავ ვეშაბებს შენი ძლიერებისა ეშინიათ. შენი შესაფერისი ხოტბისათვის გონებით ღატაკს, სამადლობლო მსხვერპლისათვის ქონებით ღარიბს არა მაქვს სიტყვიერი სისავსე, რათა გამოვთქვა, თუ შენი სიდიადე რას მაგრძნობინებს, ამისათვის არ იკმარებდა ათასი ბაგე და მჭევრმეტყველებით მოუღლე ენათა დაუსრულებელი წყება! ერთადერთი, რაც ღატაკ მორწმუნეს შეუძლია გააკეთოს, მას მცც მოვიმოქმედებ: შენს ზეციურ სახეს და უწმინდეს ღვთაებრიობას ჩემს გულში უკუნითი უკუნისამდე ღრმად ჩავიმარსავ და შევინახავ.

ამგვარად, შევღადადე მაღალ ქალღმერთს, ყელზე შემოვცხვიე ქურუმ მითრას, რომელიც მეორე მამად მექცა, ვკოცნიდი და პატიებას ვთხოვდი, რომ მისი ასეთი ქველმოქმედებისათვის შესაფერისი სამაგიეროს გადახდა არ შემეძლო.

26. დიდხანს ვუხდიდი მას მადლობას, ბოლოს მოვშორდი და სასწრაფოდ გავემგზავრე, რათა ასე დიდი ხნის მიტოვებული მამაბაბისეული სახლი შენახა; მაგრამ იქ მხოლოდ რამდენიმე დღე დავყავი, რადგან დიადი ქალღმერთის შთაგონებით უცერად ავიკარი ბარგი, ჩავჯექი გემში და რომისაკენ გავგზავურე. ზურგქარის მეოხებით, ავგუსტუს ნავსადგურს¹⁴ სწრაფად და მშვიდობიანად მივალწიე, გადავჯექი ეტლში და საღამოს, დეკემბრის იღების¹⁵ დასასრულს, სახელგანთქმულ უწმინდეს ქალაქში ჩავედი. იქ ჩემს მთავარ საქმეს უზენაესი ქალღმერთის ისიდა დედოფლის ყოველდღიური ვედრება შეადგენდა, რომელიც იქ მისი ტაძრის ადგილმდებარეობის გამო მინდვრის ქალღმერთის სახელწოდებით ფრიად პატივცემული იყო; მე ვიყავი მისი ერთგული თაყვანისმცემელი, აღნიშნულ ტაძარში თუმცა უცხოელი, მაგრამ მოძღვრებით შინაური.

აი, მზემ თავისი მოძრაობის წრე შეასრულა, წელიწადი მთავრდებოდა, რომ კეთილისმყოფელი ღვთაების ფხიზელმა მზრუნველობამ ჩემი მყუდროება ისევ დაარღვია, კვლავ მომაგონა ზიარება და საიდუმლოებანი. ძალიან გამიკვირდა: რა მოხდა? რას მიწინასწარმეტყველებდა ქალღმერთის სიტყვები? და როგორ არ გავოცებულყავი! მე ხომ დიდი ხანია თავს ზიარებულად ვთვლიდი.

27. სანამ ამ რელიგიურ დაეჭვებას ნაწილობრივ ჩემი
 გონებით ვსჯიდი და ნაწილობრივ ღმერთმსახურთათვის მინ-
 დოდა მიმენდო ამის გამოკვლევა, სრულიად მოულოდნელად
 ახალი ამბავი გავიგე: რომ მე მხოლოდ ქალღმერთის საიდუმ-
 ლოებას ვეზიარე, მაგრამ დიდი ღმერთისა და ღმერთთა უზე-
 ნაესი მშობლის, უძლეველი ოსირისის წესებს არასდროს ზი-
 არებულნი არ ვყოფილვარ. თუმცა ამ ღვთაებათა არსი და მა-
 თი წესები ერთიმეორესთან მჭიდროდაა დაკავშირებული და
 თითქმის ერთნაირია, მაგრამ ზიარებაში დიდი განსხვავებაა.
 ამისდა მიხედვით გავიგე, რომ უდიდესი ღმერთის მსახურიც
 უნდა გავმხდარიყავი. საქმე მალე გამოირკვა. ერთ უახლოეს
 ღამეს მესიზმრა, თითქოს ჩემთან ქურუმის ტანსაცმელში
 გამოწყობილი ვიღაც კაცი მოვიდა, ხელით თირსი¹⁶, სურო და
 კიდევ რაღაც მოჰქონდა, რომლის დასახელების უფლება არა
 მაქვს; ყველაფერი ეს მან ჩემი სკივრების წინ დააწყო, დაჯდა
 წემს სკამზე და მითხრა, რათა ყველაფრით უზვი, წმინდა
 სუფრა მომემზადებინა. თითქოს იმიტომ, რომ მე იგი უკეთე-
 ზად დამხსომებოდა, ერთი განსაკუთრებული თვისებით გა-
 ნირჩეოდა, სახელდობრ: მარცხენა ქუსლი რამდენადმე მოქ-
 ცეული ჰქონდა, ისე რომ სიარულის დროს ოდნავ კოჭლობ-
 და. ღვთის სურვილის ასე ნათლად გამომჟღავნებამ ყოველ-
 გვარი გაურკვევლობის ბურუსი გაფანტა, მაშინვე ქალღმერ-
 თის მომსახურების შემდეგ ყოველ ქურუმს დიდი ყურადღე-
 ზით ვაკვირდებოდე — მინდოდა გამეგო, ისე დადიოდა თუ
 არა რომელიმე მათგანი, როგორც მესიზმრა; მოლოდინი გა-
 მამართლდა. მალე შევამჩნიე, ერთი პასტოფორი, რომელიც
 არა მარტო სიარულით, არამედ მთელი მოყვანილობითა და
 გარეგნობით სწორედ სიზმრად ნახულს ჰგავდა; როგორც შე-
 მდეგ გავიგე, მას აზნიუს¹⁷ მარცვლეს ეძახდნენ, რაც აგრეთვე
 ჩემს გარდაქმნებს გადაკვრით აღნიშნავდა. დაუყოვნებლივ
 მივედი მასთან; ჩემმა ლაპარაკმა იგი არ გააკვირვა, რადგან
 ისიც აღრევე იყო გაფრთხილებული და იცოდა, რომ როცა
 იგი დიდი ღმერთის¹⁸... ქანდაკებაზე გვირგვინებს აწყობდა,
 ყოველი ადამიანის ბედის წარმომთქმელს მის ბაგეთაგან გაუ-
 გონია, რომ მასთან გაიგზავნებოდა ერთი მეტად ღარიბი მადა-
 გრელი კაცი, რომელიც მაშინვე საიდუმლოებისათვის უნდა

ფზიარებინა, რადგან მისი განგებით ნაზიარები თავისი ღვაწ-
ლით იქნებოდა ნადიდები და მზიარებელიც დიდ ჯილდოს
შიიღებდა.

28. წმინდა ზიარებისათვის დანიშნულს უსახსრობის გამო
არ შემეძლო საქმეს შევდგომოდი. მემკვიდრეობის მცირე-
ოდენი ნარჩენები მოგზაურობაში შემომეხარჯა და სატახტო
ქალაქში საცხოვრებლად საჭირო ხარჯები ბევრად აღემატე-
ბოდა ჩემს წინანდელ ხარჯებს, როცა პროვინციაში ვცხოვ-
რობდი. ასე რომ დიდი სიღარიბე ხელ-ფეხს მიკრავდა და
ღვთაებრივი იძულება კი უფრო და უფრო მაჩქარებდა; ერთი
ანდაზისა არ იყოს, „წყალსა და ცეცხლს შუა“ მოვექეცი.
ღვთაება უფრო და უფრო ხშირად მაქეზებდა. მე ვწუხდი.
ბოლოს შთაგონება ბრძანებით შეიცვალა. გავყიდე ჩემი ლა-
რიბული ტანსაცმელი და, როგორც იქნა, მცირე საჭირო თან-
ხა შევაგროვე. ამაზე განსაკუთრებული რჩევა მომეცა:—ნუთუ
შენ, — იყო თქმული ჩემ მიმართ, — თუნდაც ერთ წუთს
დაინანებდი შენს ტანისამოსს, თუკი ეს მომავალი სიამოვნე-
შისათვის იქნებოდა საჭირო? ახლა კი ასეთ ცერემონიათა
კარზე მოსულს შენ იმ გაღარიბების გეშინია, რომელიც სანა-
ნებლად არ დაგრჩება?

ამგვარად, ყველაფერი მზად იყო, ათი დღე კვლავ ვიპარ-
ხულე, მოვიპარსე თავი და უზენაესი ღვთაების ღამის თევაზე
ღამიშვეს, მთელი ჩემი არსებით ამ მონათესავე სარწმუნო-
ების წმინდა წესებს ვასრულებდი. იგი ჩემს მდგომარეობაში
არათუ დიდად მანუგეშებდა, როგორც უცხოელს, არამედ არ-
სებობის საშუალებაც მომეცა. ყველაფერი ის, რაც მე ვექი-
ლობით, ლათინურ ენაზე საქმეთა წარმოებისათვის, მცირე
შემოსავალს მაძლევდა, შეიძლება განხილული იქნეს, რო-
გორც შედეგი კეთილისმყოფელი გამარჯვებისა.

29. და, აი, არ გასულა რამდენიმე დღე, რომ კვლავ მივი-
ღე ზეციდან ბრძანება ვზიარებულოყავი, რამაც დიდად გამა-
კვირვა, დიდი ზრუნვით შეწუხებული და აღშფოთებული
ღრმად ჩავფიქრდი: საით მივყავარ ზეცის მკვიდრთა ამ ახალ-
სა და გაუგონარ განზრახვას? რა დაგვრჩია კიდევ შეუსრუ-
ლებელი, როცა ორჯერ ვეზიარე-მეთქი? შესაძლოა მან, ან
სხვა ქურუმებმა, რაიმე საჭიროებისამებრ არ გააკეთეს ან

დააკლეს და, ჰერკულესს გეფიცებით, უკვე მათ პატიოსნებაში ექვი შემეპარა. კეთილმა მოჩვენებამ ღამის წინასწარმეტყველებით ამ არეული აზრებიდან გამომიყვანა, რომელმაც კონალამ გამაგიჟა.

— არაფერი იტყვეს საშიში, — იყო თქმული ჩემ მიმართ, — მრავალჯერ ზიარების გამო და ნურც ფიქრობ, რომ წარსულში რაიმე გამოგრჩენოდეს. ღმერთების ეს შეუწყვეტელი მოწყალება შენდამი უნდა გახარებდეს და უფრო უნდა ამბობდე, რადგან სამჯერ დაგენიშნა ის, რასაც სხვები ერთჯერ ძლივს ეღირსებიან. — ზიარების რიცხვის მიხედვით მომავალი ნეტარებისადმი რწმენით აღივსე. ბოლოს და ბოლოს შენი მომავალი ზიარებო აუცილებლობითაა გამოწვეული. მხოლოდ იცოდე, ქალღმერთის სამოსელი, რომელიც შენ პროვინციაში გეცვა, იგი იქ, ტაძარში, დარჩა და რომში ვერ შეძლებ, თუ საჭირო იქნება, საზეიმო ღმერთმსახურებაში მონაწილეობის მიღებას, ამ უნეტარესი შესამოსელით ვერც სხეულს დაიფარავ, ამიტომაც სიხარულით შეუდექი დიდი ღმერთების ბრძანებით ნეტარებისა და ხსნისათვის ახალ ზიარებას.

30. შემდგომ ამისა ღვთაებრივმა მოჩვენებამ დიდი დამაჯერებლობით ჩამომითვალა ყველაფერი, რისი გაკეთებაც აუცილებელი იყო. საქმე აღარ გავაჭიანურე, მაშინვე ვაცნობე ჩემს ქურუმს ყველაფერი, თავი შევიკავე ხორცეულის ჭამისაგან, მუდმივ კანონად დაწესებულ ათ ღღეს ნებაყოფლობით და გულმოდგინედ ვიმარხულე, სამზადისის დროს არ დავზოგე თანხა, კურთხევისათვის ვემზადებოდი და უფრო კეთილსინდისიერი გატაცებით ვინელმძღვანელე, ვიდრე მოთხოვნილებათა მიხედვით. ჰერკულესს გეფიცებით, ჯაფისა და ხარჯის გაწევა არც მინანია; ღმერთების უხვი განგებით სასამართლოში ჩემი გამოსვლებისათვის გასამრჯელო მომემატა. ბოლოს რამდენიმე დღეში, ღმერთმა ღმერთთა შორის, შემძღემ ყოვლისშემძლეთა შორის, უზენაესმა უზენაესთა შორის, უმაღლესმა უმაღლესთა შორის, უდიდესმა უდიდესთა შორის, მფლობელმა ოსირისმა, სხვისი სახის მიუღებლად თავისი ნამდვილი ღვთაებრივი სახით გამოცხადების ღირსი გამხადა. მან მითხრა, შენი მშვენიერი საქმე სასამართლოში

უშიშრად განაგრძეო. ნუ შეუშინდები მტრების ქორებს, რომელთაც შენი შრომისმოყვარეობა და ხელობა შურთო. მე რომ სხვა ზიარებულებში შეურევლად შემძლებოდა მისი სიამსახური, თავის პასტოფორების კოლეგიაში ამირჩია და ერთ-ერთ ხუთწლიან დეკურიონადაც კი დამნიშნა. ისევ გადავიპარსე თავი და კვლავ შევედი ამ უძველეს, ჯერ კიდევ სულას დროს¹⁹ დაარსებულ კოლეგიუმში. ახლა არაფრით არ ვიფარავ ჩემს მელოტ თავს, დავდივარ და ყველა შემხვედრს მხიარულად შევყურებ სახეში.